

MAATALOUSYRITTÄJÄN PEREHDYTTÄMINEN MAATILANSA HALLINNOLLISEEN TOIMINTAAN

Case Vanhapiha

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Anastasia Rjova			
Työn nimi Maatalousyrittäjän perehdyttäminen maatilansa hallinnolliseen toimintaan – case Vanhapiha			
Päiväys	21.11.2016	Sivumäärä/Liitteet	133/62
Ohjaaja(t) Sirpa Grönholm			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Huuskonen Kyösti Sakari			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehdyttää eräs pohjoissavolainen maatalousyrittäjä maatilansa hallinnolliseen toimintaan. Kyseinen yrittäjä on toiminut maataloudenharjoittajana jo 50 vuoden ajan, mutta hallinnolliset rutiinit hän joutui kohtaamaan ensimmäisen kerran vasta puolisonsa sairastumisen yhteydessä vuonna 2011. Puoliso on aikaisemmin hoitanut maatalouden kirjanpidon ja viranomaisraportoinnin, kun taas itse toimeksiantaja oli vastuussa maatilalla operatiivisesta toiminnasta. Vuodesta 2011 toimeksiantaja on kohdannut erilaisia ongelmia täyttäessään vero- ja kausiveroilmoituksia, ja on pyytänyt apua näiden täyttämiseen omilta tuttaviltaan, muun muassa minulta. Toimeksiantaja halusi suoriutua hallinnollisesta toiminnasta itse, eikä sen vuoksi ole palkannut kirjanpitäjää tai käyttänyt tilitoimiston palveluja.</p> <p>Päätin perehdyttää hänet kaikkiin sellaisiin asioihin, jotka maatalousyrittäjän täytyy tietää voidakseen suoriutua hallinnollisesta toiminnasta itsenäisesti, kuten kirjanpitoon, tukiasioihin, verotukseen, viranomaisraportointiin, henkilöstöasioihin ja metsätalouden hallinnollisiin piirteisiin. Opinnäytetyön sivutuotoksena oli laadittu toimeksiantajan käyttöön taloushallintopainotteinen opas, josta hän voisi tarvittaessa aina tarkastaa mieltä askarruttavan asian. Vaikka opas oli laadittu toimeksiantajan henkilökohtaiseen käyttöön, siitä ei tarkoituksella tehty liian räätälöityä. Näin ollen tuotettua opasta voivat käyttää kaikki maatalousyrittäjät, jotka kokevat tarvitsevansa tukea hallinnollisessa toiminnassa.</p> <p>Perehdyttäminen toteutettiin heinäkuussa 2016, ja samassa yhteydessä valmis opas luovutettiin toimeksiantajalle. Koulutuksessa toimeksiantaja koki saaneensa arvokasta tietoa sellaisista asioista, jotka aikaisemmin jäivät häneltä pimentoon. Koulutuksen jälkeen hän uskoi, että tästä lähtien hän osaa hoitaa yrityksensä hallinnolliset rutiinit itsenäisesti, tarvittaessa oppaaseen turvautuen.</p>			
<p>Avainsanat</p> <p>maatalousyrittäjyys, kirjanpito, henkilöstöasiat, vakuutukset, verotus, opas, perehdytys</p>			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Anastasia Rjova			
Title of Thesis Farmer's administrative operations: the induction - case Vanhapiha			
Date	21.11.2016	Pages/Appendices	133/62
Supervisor(s) Sirpa Grönholm			
Client Organisation /Partners Huuskonen Kyösti Sakari			
<p>Abstract</p> <p>My thesis project was to induct a Northern Savonian farmer, who acts as my thesis' commissioner, into administrative tasks of his farm. The farmer in question has been acting as a sole trader for the last 50 years, but has never met with administrative issues until his spouse got sick in 2011. Right until that time the spouse has been dealing with their farm's accounting and financial reporting, as the commissioner himself was in charge of the operational function. Since 2011 until now the commissioner encountered several issues during declaring Income tax returns and Periodic tax returns and had to ask his acquaintances for help. I was one of those acquaintances. The commissioner had a strong will on dealing with administrative tasks on his own, and for this reason he hasn't hired a bookkeeper or bought accounting company services.</p> <p>I decided to teach him all those topics that he needs to be aware of, so that he could deal with administrative tasks independently, without asking for help. I organized an induction training, which included such topics as accounting, agricultural grants, taxing and Tax Administration reporting, personnel issues and administrative characteristics of forestry. Alongside with the thesis, a manual was created. The manual included the same above mentioned topics which were reviewed during the training. It was created for commissioner's personal use, though the manual wasn't made too tailored for him. Therefore other farmers struggling with administrative tasks could also lean on this manual.</p> <p>The training was implemented in July 2016. The finished manual was handed over to the commissioner in the end of the training. At the same time the commissioner was asked if he felt that the training was beneficial for him. According to the commissioner, he gained so much knowledge during the training that from now on he will definitely be able to deal with the administrative issues on his own. On top of everything else, he does have a manual now, which will guide him when needed.</p>			
<p>Keywords</p> <p>farming, bookkeeping, personnel issues, insurances, taxing, manual, induction training</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimusmenetelmä	7
1.2	Opinnäytetyöraportin rakenne	8
2	MAATALOUSYRITTÄJÄN HALLINNOLLISET RUTIINIT	9
2.1	Maatalouden harjoittajan muistiinpanovelvollisuus	10
2.1.1	Kirjanpito	10
2.1.2	Tosite	13
2.1.3	Kuitinantovelvollisuus	14
2.1.4	Laskutus	15
2.1.5	Tilinpäätös	18
2.2	Maataloudenharjoittajan tuet	22
2.3	Poistot	23
2.4	Verotus	25
2.4.1	Yrittäjän tuloverotuksen kulku	26
2.4.2	Maatalouden verotettavan tulon laskeminen	27
2.4.3	Pääoma- ja ansiotulojen verotus	31
2.5	Arvonlisäverotus	34
2.6	Viranomaisraportointi	36
2.7	Henkilöstö- ja palkka-asiat	39
2.7.1	Työehtosopimus ja palkkahallinto	40
2.7.2	Työnantajan lakisääteiset velvoitteet	41
2.8	Vakuutukset	48
2.9	Metsätalouden hallinnolliset piirteet	51
3	MAATALOUSYRITTÄJÄN HAASTATTELU	57
4	CASE-PEREHDYTTÄMINEN	58
4.1	Oppaan suunnittelu ja toteutus	58
4.2	Vanhapiha yrityksenä	59
4.3	Perehdyttämisprosessin kuvaus	60
5	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	62
6	LÄHTEET	64

LIITE 1: MAA- JA METSÄTALOUSYRITTÄJÄN HALLINNOLLINEN OPAS	72
LIITE 2: MAATALOUSYRITTÄJÄN HAASTATTELUKYSYMYKSET	133

1 JOHDANTO

Yrittäjyyteen liittyy moniulotteisia piirteitä. Sen lisäksi, että yritys täytyy saada menestymään tarkkaan mietityllä strategialla, joka kantaa vaikeidenkin aikojen yli, yrittäjä on velvollinen harjoittamaan liiketoimintaansa noudattaen tarkkaan viranomaistahojen määräyksiä. Yritysmuodosta riippumatta yrittäjän on tiedettävä, mitä veroja yrityksen on maksettava, mitkä ilmoitukset on laadittava minäkin ajankohtana ja mitkä raportit tuotettava millekin taholle.

Monet yrittäjät kokevat, että kiinnostavinta yrittäjyydessä on operatiivinen toiminta, joka on yrittäjyyttä puhtaimmillaan. Se on liiketoiminnan ydin, jossa yrittäjä tuntee toteuttavansa itseään. Yrittämisen hallinnollinen puoli puolestaan koetaan aikaa vieväksi pakolliseksi pahaksi. (Britt, 2016.) Jo pidempään yrittäjänä toimineella ei kuitenkaan liene merkittäviä vaikeuksia suoriutua yrityksensä hallinnollisista rutiineista, jotka toistuvat tilikaudesta toiseen. Kokeneemmat yrittäjät pysyvät ajan tasalla myös mahdollisten lakimuutosten suhteen ja osaavat ottaa asioista selvää itsenäisesti. Mikäli osaamista ei riitä omasta takaa, yrittäjyyden hallinnollisen puolen voi ulkoistaa tilitoimistojen ammattitaitoiseen käsittelyyn. Yhtenä vaihtoehtona on myös oman kirjanpitäjän, tai useammankin, palkkaaminen yritykseen. Tyyli on vapaa, mutta tuloksen on aina oltava huoliteltu ja lainmukainen.

Iän karttuessa yrittäjyys on alkanut kuulostaa omaan korvaani houkuttelevalta työllistymisvaihtoehdolta; eritoten ammatinharjoittaja on kaikista elinkeinonharjoittamisen muodoista lähimpänä sydäntäni. Sitä mukaa kun kiinnostukseni kasvoi, etsin yhä tehokkaammin tietoa yrittäjyyden eri ulottuvuuksista – mitä kaikkea yrittäjyys pitääkään sisällään? Hallinnollinen puoli on tullut jo osittain tutuksi opinnoissa, mutta ei läheskään niin riittävässä määrin, että osaisin selviytyä sen rutiineista ilman tarkempaa selvitystyötä.

Sattuman kautta tapasin yrittäjän, jolla oli vaikeuksia suoriutua yrityksensä hallinnollisista toimista itsenäisesti. Kyseinen henkilö on toiminut maatalousyrittäjänä jo viidenkymmenen vuoden ajan. Harvemmin sitä kohtaa yrittäjää, joka harjoitettuaan liiketoimintaa niin pitkään kohtaa vieläkin vaikeuksia tällä saralla. Lähtökohtahan on, että yrittäjä on vähintäänkin jonkin verran perehtynyt hallinnollisiin rutiineihin ennen liiketoiminnan aloittamista tai perehtyy näihin viimeistään aloittaessaan liiketoimintaansa. Tämä asetelma kiinnitti huomioni, mutta vasta hänen pyytäessään minulta apua arvonlisäveron laskemisessa sain idean perehdyttämisestä.

Yhtenä helmikuuna kyseinen yrittäjä oli epävarma kausiveroilmoituksen täyttämisen suhteen. Neuvoin häntä sen aikaisen tietämykseni pohjalta, ja juuri silloin sain idean perehdyttää hänet näihin asioihin. Näin tässä myös selkeän hyödyn itsellenikin – mikäli ryhtyisin joskus yrittäjäksi, se edellyttäisi minulta yrittäjän pakollisiin rutiineihin perehtymistä joka tapauksessa. Perehdytyksestä päätin samalla tehdä myös opinnäytetyön. Näin tuttavastani tulikin toimeksiantajani.

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan projektityö, jonka tarkoituksena on perehdyttää toimeksiantajana toimiva maataloudenharjoittaja maatilansa hallinnolliseen toimintaan. Perehdytyksen sisältönä ovat lain asettamat vähimmäisvaatimukset maatalouden kirjanpidolle,

verotukselle, työnantajana toimimiselle sekä muulle hallinnolliselle toiminnalle. Näin ollen tässä opinnäytetyössä ei paneuduta sellaisiin asioihin kuten maatalouden kannattavuus, tunnusluvut, verotuksen suunnittelu ja toiminnan tarkoituksenmukaisuus. Tämä siksi, koska toimeksiantaja toivoi mahdollisimman mutkatonta perehdytystä ainoastaan niihin asioihin, jotka hänen on välttämättä osattava. Edellä luetellut asiat jätetään tässä opinnäytetyössä pelkän maininnan varaan.

Toimeksiantajan pyynnöstä laadin opinnäytetyön sivutuotoksena myös oppaan, jonka apuun hän voi turvautua mieltä askarruttavissa tilanteissa tai muistia virkistääkseen. Kyseistä opasta käytettiin työvälineenä myös itse perehdyttämisessä, koska se sisällyttää kaikki maatalouden harjoittamiseen kuuluvat pakolliset hallintorutiinit. Teoriaosan ja oppaan havainnollistamiseksi ja elävöittämiseksi opinnäytetyössä on käytetty joitakin esimerkkejä kuvitteellisen Matti Maatalousyrittäjän maatalouden harjoittamisesta. Suurin osa opinnäytetyössä käyttämästäni taulukoista ja kuvista ovat itseni laatimia, ja ne pohjautuvat aikaisempaan tietämykseni ja osin mielikuvitukseeni. Omalaatimani aineisto on tunnistettavissa lähdemerkintöjen puuttumisesta. Kuvissa käytetyt Matti Maatalousyrittäjän ja hänen kanssaan asioivien tahojen tiedot, kuten puhelin- ja tilinumerot sekä Y-tunnukset ja osoitetiedot, ovat niin ikään itseni keksimiä.

1.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui toimintatutkimus. Toimintatutkimukselle on vaikea antaa yksiselitteistä määritelmää, koska siinä on mahdollista käyttää useita erilaisia lähestymistapoja ja – tekniikoita, minkä johdosta jokainen toimintatutkimusta käyttävä työ on omanlaatuinen. Kuitenkin kaikille toimintatutkimusta käyttäville töille on yhteistä se, että niissä toteutetaan samanaikaisesti toiminta ja tutustutaan tutkittavaan kohteeseen. Toimintatutkimuksessa pyritään saamaan aikaan muutos tietyssä kohteessa siten, että kohteen tutkija on auttavana tekijänä mukana muutoksessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu.)

Toimintatutkimus on usein rinnastettavissa tapaus- eli case-tutkimukseen. Kummassakin voidaan soveltaa monimenetelmäisyyttä, eli käyttää niin laadullisiksi kuin määrällisiksi luokiteltavia työmenetelmiä. Näiden kahden ero on siinä, että toimintatutkimuksen tavoitteena on saada aikaan muutos tietyssä kohteessa, kun taas case-tutkimus pyrkii selittämään ja ymmärtämään tiettyä ilmiötä tai kohdetta. Lisäksi case-tutkimuksessa tutkija on ulkopuolinen, kun taas toimintatutkimuksessa tutkija pyrkii muutokseen osallistumalla itse annetun kohteen toimintaan. (Kajaanin ammattikorkeakoulu; Kananen 2014, 28.)

Laskelmoin pitkään toimintatutkimuksen ja case-tutkimuksen välillä. Lopulta valinta kallistui ensiksi mainittuun, joskaan en voi väittää tämän projektityön noudattavan tarkasti toimintatutkimuksen prosessin kulkua. Siitä huolimatta tämän projektityön piirteet istuvat parhaiten juuri toimintatutkimuksen kuvaukseen, koska projektin myötä haluttiin saada aikaan selkeä muutos toimeksiantajan toimintatapoihin. Sen sijasta, että kyseinen maatalousyrittäjä jatkaisi liiketoimintaansa vailla syvempää ymmärrystä hallinnollisista rutiineista, haluttiin kouluttaa hänet selviytymään niistä itsenäisesti ilman ulkopuolisten apua.

Tutkijan osallistuminen tutkimuskohteen parannustoimiin on kiistaton, sillä tutkija itse toimi toimeksiantajan kouluttajana ja oppimista tukevana valmentajana. Lisäksi toimeksiantajan kanssa oli sovittu jatkovalmennuksesta, mikäli projektin päättymisen jälkeen hän edelleenkin tuntisi tarvitsevänsä lisätukea. Koulutuksen jälkeisistä tapahtumista ei kuitenkaan raportoida tässä opinnäytetyössä.

Kyseisen projektin osalta en voi väittää olevani ulkopuolinen tutkija. Vaikka toimeksiantaja ei työllistäkään minua, olen ollut vapaaehtoisesti mukana hänen toiminnassaan seuraamassa ja auttamassa, aina kun hän on tarvinnut apua. Täten olen ollut mukana toimeksiantajan arkipäivässä jo kauan ennen kuin aloin miettiä opinnäytetyön aihetta.

Kuten totesin aikaisemmin, toimintatutkimuksessa on mahdollista käyttää sekä laadullista että määrällistä lähestymistapaa. Itse käytin tässä opinnäytetyössä laadulliseksi määriteltävää vapaamuotoista yrittäjähaastattelua. Myös havainnointi etenkin projektin alkuvaiheessa ja teoreettisessa osassa sekä olemassa olevan tiedon keruu ja rajaaminen ovat olleet merkittäviä työmenetelmiä tämän projektityön kannalta.

1.2 Opinnäytetyöraportin rakenne

Opinnäytetyöraportti rakentuu kolmesta osa-alueesta. Alussa kirjoitettiin teoriaosuus, joka käsiteltiin kokonaisuudessaan luvussa kaksi. Teoriaosa käsittelee asioita, jotka sisältyvät hallinnollisten rutiinien oppaaseen ja jotka maataloudenharjoittajan täytyy tietää voidakseen suoriutua hallinnollisista rutiineista itsenäisesti. Täten teoriaosa tarkastelee verotusta, maataloudenharjoittajan kirjanpitoa, työnantajana toimimista, vakuutuksia, Verohallinnon ilmoitusmenettelyä sekä metsätalousasioita. Myös tukijärjestelmä esitellään lyhyesti, sillä se muodostaa merkittävän maatalouden tulolähteen. Tähän vaiheeseen sisältyy myös erään toimeksiannosta ulkopuolisen maatalousyrittäjän haastattelu, josta on tarkemmin kerrottu luvussa kolme. Haastattelun tavoitteena oli saada käytännön näkökulmia ja vinkkejä toimeksiantajan hallinnollisten asioiden hoitamiseen. Toisena tavoitteena oli varmistua tuotetun teoriaosuuden paikkansapitävyydestä. Haastattelusta saatuja tietoja käytettiin hyväksi itse perehdyttämisessä.

Seuraavaksi teoriaosuuden ja haastattelusta saatujen tietojen pohjalta laadittiin opas, joka löytyy opinnäytetyöraportin liitteenä. Koska tavoitteena oli laatia mahdollisimman käyttäjälähtöinen ja helposti luettava opas, aluksi perehdyttiin hyvän oppaan ominaispiirteisiin, joista ei kuitenkaan raportoitu tässä opinnäytetyössä. Luvussa neljä avattiin lyhyesti toimeksiannon oppaan suunnittelua ja laatimisprosessia.

Lopuksi perehdyttiin tämän opinnäytetyön toimeksiantajan maatilansa hallinnollisiin rutiineihin valmista opasta hyväksi käyttäen, ja raportoin perehdytyksestä myös luvussa neljä. Lisäksi samassa luvussa kerrotaan case-yrityksestä: sen historiasta, toiminnasta, tulonlähteistä sekä sitoutuneesta pääomasta. Opinnäytetyöraportin lopussa löytyvät mietintäni projektin onnistumisesta luvussa viisi, *Pohdinta ja johtopäätökset*.

2 MAATALOUSYRITTÄJÄN HALLINNOLLISET RUTIINIT

Maatalousyrittäjyyttä voi Suomessa harjoittaa eri yhtiömuodoissa. Yhtiömuoto onkin ratkaiseva tekijä siinä, millä tavoin maatalon hallinto järjestetään. Suomessa *maataloudenharjoittaja* on ylivoimaisesti suosituin yritysmuoto maaseutuelinkeinoissa. Vuonna 2014 noin 87 prosenttia Suomen maatilatalouksista olivat yksityisten henkilöiden omistuksessa. (Luonnonvarakeskus 2015, 8.)

Maataloudenharjoittaja on eräs ammatinharjoittamisen muoto. Ammatinharjoittaja ja maataloudenharjoittaja ovat lain silmissä eri käsitteitä, mutta verotuksessa ne ovat hyvin samankaltaisia. Toisin kuin yhtiöt ja yhteisöt, ammatinharjoittaja ei itsessään muodosta erillistä oikeussubjektia, vaan työskentelee luonnollisena henkilönä omaan lukuunsa ja vastaa tekemistään sitoumuksista koko omaisuudellaan (Villa ym. 2007, 21–22). Koska tämän opinnäytetyön toimeksiantaja harjoittaa maataloutta yksityisenä maataloudenharjoittajana, hallinnollisia rutiineja tarkasteltiin opinnäytetyössä pelkästään maataloudenharjoittajan näkökulmasta.

Kuten kaikilla yrittäjillä, myös maatalousyrittäjillä täytyy olla elinkeinotoiminnan johtamiseen vaadittavaa taloushallinto-osaamista. Kirjanpidon perusteiden lisäksi on tiedettävä omat verovelvollisuutensa, osattava täyttää oikeaoppisesti erilaisia lomakkeita ja pitää muutenkin olla mielellään jonkin verran lainoppinut. Mikäli osaamista ei ole riittävässä määrin, on olemassa maksullisia taloushallintopalveluja, kuten tilitoimistoja ja konsultointipalveluja, joille voi ulkoistaa hallinnollisten rutiinien hoidon joko kokonaan tai osittain.

Jos kirjanpidon mielii tehdä itse, maatalousyrittäjän tueksi on saatavissa erilaisia taloushallinto-ohjelmistoja, jotka avustavat yrittäjää suuresti taloushallinnon järjestämisessä. Edistyneimmät ohjelmistot tuottavat automatisoidun kirjanpidon lisäksi myös erilaisia raportteja, kustannuslaskentaa ja tunnuslukuja. (ProAgria Maatalouden Laskentakeskus 2016.) Suosituimpien joukossa ovat sellaiset ohjelmistot, kuten WebWakka, joka on tuotettu Suomen maatalouden kehittämis- ja neuvontaorganisaatio ProAgrian toimesta ja Softsalo Oy:n julkaisema Tilituki Pro.

Kirjanpito luonnistuu myös tavallisen taulukkolaskentaohjelman avulla, jos erikoisohjelmistojen lisenssiin ei haluta investoida. Paperille käsin tehtävä kirjanpito ei sekään ole kiellettyä. Kirjakaupoista on saatavissa apuvälineeksi kirjanpitokirjoja, joissa on valmiiksi painetut sarakkeet kirjauksia varten. (Salin 2012, 14–15.)

Maatilataloudelta vaadittavat hallinnolliset toimet suoritetaan pienemmässä mittakaavassa kuin muussa yritystoiminnassa. Etenkin maatalon kirjanpito on pelkistetty ja mutkaton verrattaessa esimerkiksi yhteisön tai säätiön kirjanpitoon. Maataloudenharjoittajan kirjanpito, tai oikeammin sanottuna muistiinpanovelvollisuus, muodostaa maatalon hallinnollisten rutiinien rungon, joiden tehtävänä on puolestaan laskea tilikauden verotettava tulos ja toimittaa sen pohjalta veroa (Pellinen ja Enroth 2008, 54). Selvitäkseen maatalouden hallinnoinnista ei siis tarvitse olla taloushallinnon ammattilainen, vaan harjoittelun ja kokeilun kautta yrittäjä voi vaivattomasti omaksua maatalonsa hallinnollisen ulottuvuuden.

2.1 Maatalouden harjoittajan muistiinpanovelvollisuus

Suomen Kirjanpitolain (1997, § 1, 1a) mukaan sekä luonnolliset että juridiset henkilöt ovat kirjanpitovelvollisia harjoittamastaan liiketoiminnasta. Kirjanpitovelvollisuus tarkoittaa sitä, että jokaisella tilikaudella on tehtävä juoksevaa kirjanpitoa ja laadittava tilinpäätös (Salin 2015, 9). Suurin osa yrityksistä on velvoitettu laatimaan kirjanpitonsa kahdenkertaisena ja suoriteperusteisena. Ammatin- ja liikkeenharjoittajat sen sijaan ovat oikeutettuja kirjanpitohuojennukseen, jonka mukaan he saavat pitää yhdenkertaista kirjanpitoa tiettyihin laissa esitettyihin raja-arvoihin saakka. (Kirjanpitolaki 1997, luku 1, § 1a, 2.) Lainsäädäntö ei kuitenkaan kiellä kahdenkertaisen kirjanpidon pitämistä luonnollisilta henkilöiltä heidän niin halutessaan.

Maataloudenharjoittajat eivät ole kirjanpitovelvollisia lainkaan, elleivät harjoita liiketoimintaansa yhtiömuodossa (Kirjanpitolaki 1997, luku 1, § 1a). Sen sijaan heitä koskee niin kutsuttu muistiinpanovelvollisuus, joka perustuu Verohallinnon päätökseen ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista (Pellinen ja Enroth 2008, 54). Muistiinpanovelvollisuuden mukaan yrittäjän on pystyttävä todentamaan maatalan liiketapahtumat tositteilla (Verohallinto 2015a). Muistiinpanokirjaan on näin ollen kirjattava sellaiset liiketapahtumat, jotka vaikuttavat maatalouden tuloksen muodostumiseen. Lisäksi Verohallinnon päätöksessä ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista (2015, § 37) on lueteltu asiat, jotka maataloudenharjoittajan on lisäksi eriteltävä muistiinpanokirjassaan, kuten esimerkiksi maatalous- ja puutarhatuotteiden ja kotieläinten ostajat sekä maataloudesta johtuvat velat ja saamiset.

Kirjanpito ei siis ole pakollinen toimi maataloudenharjoittajalle, ja yrittäjä voi päättää itse, millä tavoin täyttää muistiinpanovelvollisuutensa. Arvonlisäverolaissa (1993, § 209) kuitenkin määrätään muistiinpanovelvollisuuden täyttämistä siten, että muistiinpanoista saataisiin helposti tarvittavia tietoja verotusta varten. Käytännössä muistiinpanovelvollisuus edellyttää maatalataloudelta vähintään yhdenkertaisen kirjanpidon tekemistä, sillä sen pohjalta laadittavista tulos- ja varallisuuslaskelmista saadaan välttämättömiä tietoja verotuksen toimittamista varten (Maatalousyrittäjä 2016-06-09). Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että maataloudenharjoittajat toimivat yleisesti kirjanpitovelvollisen tavoin, koska kulloinkin voimassa olevat viranomaisohjeistukset ohjaavat olennaisesti yhtä lailla heidänkin hallinnollisia rutiinejaan.

2.1.1 Kirjanpito

Kirjanpitoa on kahdenlaista: yhdenkertaista ja kahdenkertaista. Normaalisti kirjanpitovelvollisen on pidettävä elinkeinotoiminnastaan kahdenkertaista, informatiivisempaa kirjanpitoa, mutta ammatin- ja liikkeenharjoittajille on annettu mahdollisuus pitää kirjanpitonsa yhdenkertaisena (Verohallinto 2016b). Vaikka maataloudenharjoittajat eivät kuulu kirjanpitovelvollisuuden piiriin, hekin joutuvat pitämään kirjaa tilikauden aikaisista liiketapahtumistaan, jotta verotettava tulos ja tilitettävän arvonlisäveron osuus saataisiin selvitettyä (Verohallinto 2015a).

Kahdenkertaisessa kirjanpidossa samasta liiketapahtumasta tehdään vähintään kaksi vientiä eri tileille, jolloin jokainen kirjaus osoittaa sekä rahan käytön että rahan lähteen. Tämä kirjanpitomenettely laaditaan suoriteperusteisena, eli meno kirjataan vasta silloin, kun tuotannontekijä on vastaanotettu ja tulo kirjataan, kun tavara tai palvelu on luovutettu ostajalle. Kahdenkertaista kirjanpitoa käyttävän yrityksen ja liikkeenharjoittajan on laadittava myös tilinpäätöksensä suoriteperiaatteen mukaisesti, jolloin arvonlisä- ja elinkeinoverotus toimitetaan suoriteperiaatetta noudattaen. (Salin 2012, 12–17.)

Yhdenkertaisessa kirjanpidossa taas liiketapahtumasta tehdään vain yksi vienti. Tässä kirjanpitomenettelyssä on oltava vähintään kaksi tiliä: tulo- ja menotilit. Yhdenkertainen kirjanpitomenettely on looginen ja selkeä, ja sen tekniikka on nopeasti opeteltavissa. Taulukko 1 havainnollistaa, miltä näyttää Matti Maatalousyrittäjän yhdenkertainen kirjanpito. Tässä esimerkissä hän käyttää ainoastaan tulo- ja menotiliä, eikä erottele arvonlisäveron osuutta kirjauksia tehdessään, koska haluaa pitää kirjanpitoa mahdollisimman yksinkertaisena.

TAULUKKO 1. Kahden tilin yhdenkertainen kirjanpito.

Tilikausi 01.01.2015 - 31.12.2015				
Maaliskuu				
Pvm.	Tositeno	Selite	Tulot	Menot
03.03.	14	Ostettu säilörehua 68 kpl paaleja		2040,-
10.03.	15	Myyty 800 l maitoa	312,-	
15.03.	16	Lannoitteenlevittimen osto		3200,-
30.03.	17	Kumisaappaiden osto		79,-
30.03.	18	Myyty 900 l maitoa	351,-	

Tilien jakaminen useampaan osaan kuitenkin helpottaa niin arvonlisäveron raportointia kuin tilinpäätöksen tekemistäkin. Taulukossa 1 esitetty kahden tilin kirjanpito on helppo, mutta näin menetellessä yrittäjä joutuu ennen pitkää palaamaan ajassa taaksepäin ja selata tositteita voidakseen erottaa arvonlisäveron. Turhalta työltä on mahdollista säästyä, kun veron osuuden erottaa jo kirjauksen teon yhteydessä. Taulukossa 2 nähdään toinen esimerkki samoista

maatalouden tapahtumista, joskin tällä kertaa Matti Maatalousyrittäjä on käyttänyt useampaa tiliä ja erottanut arvonlisäveron osuuden jo kirjausta tehdessään. Koska Matti on erotellut myyntinsä ja ostonsa eri prosenttiverokantojen mukaan omille tileilleen, hänen on helpompi ja nopeampi sijoittaa maatalouden tulot ja menot veroilmoitukseen, sillä siinä ne täytyy eritellä kunkin prosenttiverokannan mukaan. Esimerkistä nähdään myös, että maaliskuun vähennettävä arvonlisävero on suurempi kuin tilitettävä, joten tältä kuukaudelta syntyy palautettavaa arvonlisäveroa.

TAULUKKO 2. Usean tilin yhdenkertainen kirjanpito.

Tilikausi 01.01.2015 - 31.12.2015									
Maaliskuu									
Pvm.	Tositeno	Selite	Myyntituotot 24 %	Myyntituotot 14 %	Ostot 24 %	Ostot 14 %	Koneet ja kalusto 24 %	Suoritettava ALV	Vähennettävä ALV
03.03.	14	Ostettu säilörehua 68 kpl paaleja				1789,47			250,53
10.03.	15	Myyty 800 l maitoa		273,68				38,32	
15.03.	16	Lannoitteenlevittimen osto					2580,65		619,35
30.03.	17	Kumisaappaiden osto			63,71				15,29
30.03.	18	Myyty 900 l maitoa		307,89				43,10	
Maaliskuu yhteensä:			0,00	581,57	63,71	1789,47	2580,65	81,42	885,17

Maksuperusteisuus on yhdenkertaisen kirjanpidon merkittävä piirre. Nimensä mukaisesti se tarkoittaa sitä, että liiketapahtumat kirjataan kirjanpitoon sitä mukaa, kun maksut tapahtuvat. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitävän ammatinharjoittajan ja maataloudenharjoittajan tilikausi on aina kalenterivuosi, joten se alkaa tammikuun ensimmäisenä päivänä ja päättyy joulukuun viimeisenä päivänä, joskin toimintaa aloittaessa tai lopetettaessa tilikausi saa olla poikkeuksellisesti kalenterivuotta lyhyempi tai pidempi. (Salin 2012, 12–18.)

Yhdenkertaisen kirjanpidon ei välttämättä tarvitse olla systemaattista ja niin kurinalaista kuin kahdenkertaisen kirjanpidon. Maataloudessa kirjanpitoa ei pakosti tarvitse pitää ajan tasalla ympäri vuoden, sillä arvonlisävero- ja maatalouden tuloveroilmoitukset annetaan vain kerran vuodessa samaan aikaan. Kuitenkin on suositeltavaa merkata liiketapahtumat kirjanpitoon sitä mukaa, kun niitä tulee, jotta talouden kehittymisen suunta pystyttäisiin näkemään reaaliajassa. (Pellinen ja Enroth 2008, 54.) Olipa kyse kummasta tahansa kirjanpitomenettelystä, kirjanpitoon ei koskaan merkata yrittäjän yksityistalouteen liittyviä tuloja ja menoja, kuten esimerkiksi oman talouden elintarvikeostoja. Kirjanpidolla erotellaan siis yritys- ja yksityistaloudet toisistaan. (Salin 2012, 9-12.)

Vaikka maatalousyrittäjä ei olekaan kirjanpitovelvollinen, hänen on silti noudatettava kirjanpidossaan Kirjanpitolakia ja siihen liittyviä säännöksiä sekä hyvää kirjanpitoa. Kirjanpitoaineisto on säilytettävä huolellisesti vähintään 6 vuotta tilikauden päättymisestä, ja viranomaisille on suotava pääsy aineistoon pyydettyäessä (Kirjanpitolaki 1997, § 5). Liiketapahtumat on kirjattava kirjanpitoon kronologisessa järjestyksessä, ja jokaisen kirjauksen on pohjauduttava asianmukaiseen tositteeseen (Kirjanpitolaki 1997, § 5).

2.1.2 Tosite

Tosite nimetään usein liiketapahtuman todistusaineistoksi, ja sen pohjalta kirjanpito laaditaan (Talouhallintoliitto 2015). Lainsäädäntö asettaa tarkat vaatimukset hyväksyttävälle tositteen asiasisällölle. Itse tositteelle sen sijaan ei ole asetettu erityisiä muotovaatimuksia; se saa olla esimerkiksi asiakirja, rahtikirja, kausiveroilmoitus, paperinen lasku, kassakuitti, pankkitiliote, skannattu kuvatiedosto ym. (Kirjanpitolautakunta 2011, kohta 2.3). Merkittävimmissä roolissa on tositteesta ilmenevä kirjaus, jonka perusteella myös muu kuin tositteen laatija saisi tarvittaessa informatiivisen kuvan liiketapahtuman luonteesta (Kirjanpitolautakunta 2011, kohta 2.1).

Tositteet on oltava numeroituja ja päivättyjä – kunkin tositteen tarkoituksena on todentaa tietty liiketapahtuma. Numeroinnin ei pakosti tarvitse olla juoksevaa, mutta sen tulee kuitenkin olla järjestelmällistä. Jos kirjanpito tehdään manuaalisesti, juoksevaa numerointia kuitenkin suositellaan. (Salin 2012, 19.)

Menotositteesta on käytävä ilmi vastaanotettu tuotannontekijä, vastaavasti tulotositteesta on oltava näkyvissä luovutettu suorite. Tositteen avulla on myös pystyttävä osoittamaan suoritteen luovutusajankohta ja tuotannontekijän vastaanottoajankohta. Kun kyse on suoritettujen maksun osoittavasta tositteesta, suositellaan tositteen laatimista maksun saajan tai maksun välittäneen pankin toimesta. (Kirjanpitolaki 1997, luku 2, § 5.) Mikäli ulkopuolinen taho ei jostain syystä pysty antamaan tositetta tai alkuperäinen tosite häviää, yrittäjä laatii tositteen itse ja varmentaa sen allekirjoituksellaan. Tuolloin tositteeseen on merkittävä syy, miksi tosite jouduttiin laatimaan itse. Tällaisia itse laadittuja tositteita on kuitenkin syytä välttää, koska verottaja saattaa pitää niitä epäluotettavina. (Salin 2012, 19.) Jaksotuksesta, oikaisusta, tiliöinnin korjauksesta, mistä tahansa muusta kuin maksusta laadittavia tositteita kutsutaan muistiotositteiksi. Ne ovat luonnollisesti käypiä kirjanpitoon sellaisenaan, sillä näitä eriä ei voidakaan varmentaa ulkopuoliselta. (Talouhallintoliitto 2015.)

Kuvassa 1 on esimerkki tositteesta kirjanpitoa varten. Tästä myyjän antamasta kuitista löytyvät asianmukaiset erittelyt ja kaikki lain vaatimat tiedot. Kuitti on päivätty, ja siitä käy ilmi liiketapahtuman luonne: mitä ja keneltä on ostettu.

MAATALOUSKAUPPA OY			
Savonlinna			
Kassahenkilö:	Noora A.		
Y-tunnus:	3279354-6		
Kuittinumero:	3452		
10.2.2016	13:56		
X 1			
HUNTER KUMISAAPPAAT - navy		24 %	129,95 €

Yhteensä EUR			129,95
Käteinen			130,00
Vaihtoraha			0,05
ALV %	Veroton	Vero	Verollinen
24,00	104,80	25,25	129,95
Maatalouskauppa Oy			
Lohikatu 34			
57100 Savonlinna			
Puh. 040-123-4567			
Kiitos käynnistä ja tervetuloa uudelleen!			

KUVA 1. Esimerkki tositteesta.

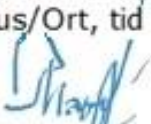
Yrittäjän on syytä muistaa, että ajan mittaan haaleneva, lämpökirjoitintekniikalla tulostettu kuitti ei kelpaa kirjanpitoon. Tällaisesta kuitista on muistettava ottaa valokopio tai valokuva. Vaihtoehtoisesti kaupasta voi pyytää säilyvällä tavalla tulostettu kuittijäljennös. (Taloushallintoliitto 2015.)

2.1.3 Kuitinantovelvollisuus

Myyntiä, jossa maksu asiakkaalta vastaanotetaan saman tien, sanotaan käteiskaupaksi. Käteiskaupassa on huomioitava kuitintarjoamisvelvollisuudesta annetun lain vaatimukset. Sen mukaan, jos maksu suoritetaan käteisellä rahalla tai vastaavalla maksusuorituksella, elinkeinonharjoittaja on yleensä velvoitettu antamaan tavarán tai palvelun ostajalle maksusuorituksesta laadittu kuitti (kuva 2). Kuitissa on oltava alla luetellut vähimmäisvaatimukset. (Salin 2015, 21–22.)

1. Elinkeinonharjoittajan nimi, y-tunnus ja yhteystiedot.
2. Kuitin antamispäivämäärä.
3. Kuitin yksilöitävä tunniste, kuten tunnistenumero.

4. Myytyjen tavaroiden tai palvelujen laji ja määrä.
5. Suoritettu maksu, arvonlisäveron osuus sekä arvonlisäverokanta.

		
KUITTI/KVITTO nro/nr 2356		
Maksaja/Betalare	<i>Liisa Eklund</i>	on maksanut/har betalat
<i>3 X 570,40 € lehmävasikka</i>		<i>1 711,20 €</i>
ALV % MOMS %	Netto €	Vero € Oms. €
<i>24 %</i>	<i>1 380 €</i>	<i>331,20 €</i>
Maksun saaja/Mottagare		Y-tunnus/FO-nummer
<i>Matti Maatalousyrittäjä</i>		<i>1179382-6</i>
<i>Lehmäkatu 34</i>		
<i>58500 PUNKAHARJU</i>		
Paikka, aika ja allekirjoitus/Ort, tid och underskrift		
<i>Punkaharju 16.04.2016</i> 		

KUVA 2. Kuitin voi laatia myös käsin (Verohallinto 2014a).

Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta ei koske elinkeinonharjoittajaa, jonka tilikauden liikevaihto on enintään 10 000 euroa tai jos toimialana on markkina- ja torikauppa ulkotiloissa, lukuun ottamatta alkoholijuomien anniskelua ja vähittäismyyntiä. Laki ei myöskään koske automaattista tapahtuvaa myyntiä, arpajaislainsäädännössä tarkoitettua toimintaa, verkossa tapahtuvaa kaupankäyntiä eikä sellaisia maksutilanteita, joissa myyjän läsnäoloa ei vaadita. (Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa 2013, § 2-3.)

2.1.4 Laskutus

Kun myynti tapahtuu siten, että maksua ei vastaanoteta suoraan tuotteen tai palvelun luovutuksen yhteydessä, ostajalle annetaan lasku. Arvonlisäverolaissa (1993, § 209 b) on eritelty tilanteet, joissa myyjän on aina annettava lasku. Sen mukaan lasku on annettava muun muassa verollisessa

myynnissä ostajan ollessa elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja. Tietyissä tilanteissa lasku on annettava myös yksityishenkilölle ja kunnalle. (Arvonlisäverolaki 1993, § 209 b.) Pakolliset laskumerkinnät eivät kuitenkaan useimmissa tapauksissa koske kuluttajille annettavia laskuja. Toisaalta, jos asiakkaina on sekä kuluttajia että yrityksiä, laskumerkintöjen osalta kannattanee noudattaa samaa linjausta. (Salin 2015, 21.)

Yhteisömyynnissä ja rajat ylittävissä myynnissä, jossa ostaja on verovelvollinen omassa maassaan, laskun antamiselle on olemassa määräaika. Näissä tilanteissa Arvonlisäverolaki edellyttää laskun antamista viimeistään tavarantoimituskuukauden seuraavan kuukauden 15. päivänä. Muiden myyntien osalta laissa ei ole määritelty määräaikaa laskun antamiselle. (Taipalus ja Talvitie 2014.)

Jotta laskun loppusummaan sisältyvä arvonlisävero olisi ostajalle vähennyskelpoinen, laskussa on esitettävä tietyt Arvonlisäverolain vaatimat tiedot. Kevennetyistä laskumerkintävaatimuksista puhutaan, kun laskun loppusumma on enintään 400 euroa tai kun on kyse ravintola- tai ateriapalvelusta, henkilökuljetuksesta tai vähittäismyynnistä. (Taipalus ja Talvitie 2014.) Tuolloin laskussa riittävät seuraavat tiedot (Salin 2015, 22–23):

1. Laskun antamispäivämäärä.
2. Myyjän nimi ja Y-tunnus.
3. Myytyjen tuotteiden määrä ja luonne sekä palvelujen laji.
4. Arvonlisäveron määrä ja verokanta.

Muussa tapauksessa yllä esitettyjen lisäksi laskussa on esitettävä:

5. Juokseva laskunumero.
6. Myyjän nimen ja Y-tunnuksen lisäksi hänen yhteystietonsa.
7. Ostajan nimi ja osoite
8. Ostajan Y-tunnus, jos ostaja on arvonlisäverovelvollinen tai kun on kyse yhteisömyynnistä.
9. Tavaroiden toimituspäivä, palveluiden suorituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä, jos se on eri kuin laskun antamispäivä.
10. Yksikköhinta ilman veroa.
11. Mahdolliset hyvitykset ja alennukset, jos niitä ei ole huomioitu yksikkö hinnassa.
12. Jos myynti on veroton, merkintä verottomuudesta oltava näkyvissä laskussa.
13. Jos myynnissä sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta, tästä oltava merkintä laskussa.
14. Jos ostaja laatii laskun itse, tästä oltava merkintä ”itselaskutus”.
15. Jos laskulla korjataan aikaisempaa laskua, laskussa oltava viittaus alkuperäiseen laskuun.

Jos maataloudenharjoittaja ei ole velvollinen laatimaan Arvonlisäverolain mukaista laskua, hänen on silti tehtävä myynnistä asianmukainen tosite myynnistä muistiinpanojaan varten. Laskun voi antaa ostajalle paperisena tai sähköisenä. (Taipalus ja Talvitie 2014.) Erilaisia laskutusohjelmia on saatavissa elinkeinonharjoittajan avuksi – esimerkiksi laskutusohjelma.fi:ssä voi laatia ilmaiseksi oman laskutusohjelmansa. Esimerkki lain vaatimukset täyttävästä laskusta on nähtävissä kuvassa 3.

Lehmäkatu 34
58500 PUNKAHARJU

Kerimäen Wanha Meijeri Oy Ab
Pihlajaniementie 24
58200 KERIMÄKI

LASKU sivu 1(1)
Laskun päiväys: 26.03.2016
Eräpäivä: 09.04.2016
Viitenumero: 665 4468 23458 33
Laskunumero: 4384
Asiakastunnus: 3042

Asiakastunnus	Tuote	Hinta (€/l)	Määrä (l)
3042	lehmänmaito	0,39	800
Arvonlisäveroton hinta:			273,68
+ alv 14 %			38,32
Maksettava:			312,00

Matti Maatalousyrittäjä

Lehmäkatu 34

58500 Punkaharju

Puhelin: 050-525-9683

Internet: www.matinmaatilja.fi

Y-tunnus: 4856932-0

Kotipaikka: Punkaharju

Laskua koskevat huomautukset tehtävä eräpäivään mennessä

Viivästyskorko korkolain mukaan

Maksumuistutusmaksu 5,00 EUR

TILISIIRTO	Saaajan tilinumero Mottagarens kontonummer	NORDEA 220100-3	IBAN FI22 0100 0000 0003	BIC NDEAFIHH
	Saaaja Mottagare	Matti Maatalousyrittäjä	Käytä maksaessa viitenumeroa	
	Maksajan nimi ja osoite Betalarers namn och adress	Kerimäen Wanha Meijeri Oy AB Pihlajaniemenkatu 24 58200 KERIMÄKI	Lehmänmaidon osto	
	Allekirjoitus Underskrift		Viitenro Ref.nr	665 4468 23458 33
	Tilitä nro Från konto nr		Eräpäivä Förf.dag	9.4.2016
			Yhteensä	312,-

KUVA 3. Matti Maatalousyrittäjän lasku Kerimäen Wanhalle Meijerille.

2.1.5 Tilinpäätös

Koska maataloudenharjoittaja ei ole kirjanpitovelvollinen, häntä ei myöskään veloiteta laatimaan Kirjanpitolaissa tarkoitettua tilinpäätöstä. Yrittäjän on kuitenkin laadittava päätyneeltä verovuodelta laskelma maatalouden tuloksesta, joka korvaa Kirjanpitolaissa määritellyn tuloslaskelman. (Verohallinto 2015a.) Kirjanpitolain (1997, luku 2, § 10) mukaan tilinpäätös on säilytettävä 10 vuotta tilikauden päättymisestä, ja tositteet kuusi vuotta. Maataloudessa muistiinpanokirja tulisi säilyttää kymmenen vuotta, koska se on tavallaan tilinpäätös (Maatalousyrittäjä 2016-06-09).

Laskelma, joka on esitetty kuvassa 4, laaditaan Maatalouden veroilmoitukseen, lomakkeeseen 3002. Se pohjautuu Verohallinnon ilmoittamisvelvollisuudesta ja muistiinpanoista annetussa päätöksessä esitettyyn muistiinpanokaavaan. Laskelmaan on otettava mukaan kaikki maatalouden maatilat. (Verohallinto 2015a, § 38.)

Laskelma maatalouden tuloksesta

Tulot

Verollinen myynti 24 %

1. Eläinten myyntitulot
2. Verovuoden tuotoksi jaksotetut kotieläinten myyntitulot
3. Muut myyntitulot

Verollinen myynti 14 %

4. Kotieläintuotteiden myyntitulot
5. Kasvinviljelytuotteiden myyntitulot

Verollinen myynti 10 %

6. Majoituspalvelut yms. myyntitulot

Arvonlisäveroton myynti

7. Valtiolta saadut tuet
8. Muut arvonlisäverottomat tuet ja korvaukset
9. Tasauserävarauksen suora tulutus
10. Muut maatalouden arvonlisäverottomat tulot

Menot

11. Palkkamenot
12. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 24 %
13. Verovuoden poistona vähennettävät kotieläinten jaksotetut hankintamenot
14. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 14 % / 10 %
15. Muut maatalouden menot
16. Poistot
17. Verovuodelta tehty tasauserä

Erotus (Voitto / Tappio)

KUVA 4. Maataloudenharjoittajan tuloslaskelmakaava (Verohallinto 2015a).

Kunkin maataloudenharjoittajan on vuosittain esitettävä maatalouden tulos Verohallinnon tuloslaskelmakaavaa käyttäen verotuksen toimittamista varten. Tämä on vähimmäisvaatimus, joka koskettaa kaikkia maataloustoimintaa harjoittavia. Toki maataloudenharjoittaja saa lisäksi laatia vapaaehtoisen tuloslaskelman edistyneempiä, oikaistuja tuloslaskelmakaavoja käyttäen, mikä on itse asiassa jopa suositeltavaa oikean ja riittävän taloudellisen kuvan hahmottamiseksi. Esimerkiksi ProAgrian julkaisema suositus maatalouden oikaistuksi tuloslaskelmaksi (kuva 5) soveltuu erityisesti niille maatilayrittäjille, jotka harjoittavat maataloutta maataloudenharjoittajina ja haluavat laskea kannattavuuden tunnuslukuja. (Pellinen ja Enroth 2008, 58.) Tällaisen kaavan käyttäminen ei kuitenkaan ole lain vaatimus.

Suositus maatilayrityksen maatalouden oikaistuksi tuloslaskelmaksi

Kotieläintuotot	0,00
Kasvinviljelytuotot	0,00
Muut myyntituotot	0,00
Tuet	<u>0,00</u>
LIIKEVAIHTO	0,00
Tuotevarastojen ja eläinpääoman muutos	0,00
Myynti- ja tukisaamisten (MVL) muutos	0,00
- Saatujen ennakoiden (MVL) muutos	0,00
Sisäiset siirrot	0,00
Muut tuotot	<u>0,00</u>
KOKONAISTUOTTO	0,00
Aine- ja tarvikeostot	0,00
- Aine- ja tarvikevaraston sekä maksettujen ennakkomaksujen (MVL) muutos	0,00
Ostovelkojen (MVL) muutos	0,00
Ulkopuoliset palvelut	0,00
Henkilöstökulut	0,00
Yrittäjäperheen palkkavaatimus	0,00
Vuokratulot	0,00
Vakuutuskulut	0,00
Kunnossapitokulut	0,00
Muut maatalouden kulut	<u>0,00</u>
KÄYTTÖKATE	0,00
Rakennuspoistot	0,00
Konepoistot	0,00
Muut poistot	<u>0,00</u>
LIKETULOS	0,00
Korko- ja rahoitustuotot	0,00
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>0,00</u>
NETTOTULOS	0,00
Oman pääoman korkovaatimus	<u>0,00</u>
YRITTÄJÄNVOITTO	0,00

KUVA 5. ProAgrian julkaisema oikaistu tuloslaskelmakaava maatalousyrittäjille (Pellinen ja Enroth 2008, 60).

Maataloudessa yksinkertainen laskelma varoista korvaa Kirjanpitolaissa tarkoitetun taseen. Tätä laskelmaa tarvitaan niin ikään verotusta varten, sillä siitä laskettavaa nettovarallisuutta käytetään pääomatuloperusteen selvittämiseksi tuloverotuksessa. (Verohallinto 2015a.) Varallisuuslaskelma laaditaan noudattaen Lakia varojen arvostamisesta verotuksessa (Pellinen ja Enroth 2008, 55). Verohallinnon varallisuuslaskelma on sisällytetty täytettävään lomakkeeseen 3002, ja on esitetty kuvassa 6.

Maatalouden varallisuus / nettovarallisuus kaikilta maatiloilta yhteensä __.__.201__

Varat

1. Maatabusmaa ja tuotantorakennusten rakennuspaikat
  2. Tuotantorakennukset
  3. Lomamökit ym. vuokrattavat asuinrakennukset tontteineen (kiinteistöverotuspäätös)
  4. Maatabuskoneet ja kalusto
  5. Maatabuteen kuuluvat osakkeet ja osuudet
  6. Muut maatabuteen kuuluvat varat (esim. tuotanto-oikeudet)
- Maatalouden varat yhteensä

Vähennetään

7. Maatabuden velat ja veloitteet yhteensä

MAATALOUDEN POSITIIVINEN NETTOVARALLISUUS

MAATALOUDEN NEGATIIVINEN NETTOVARALLISUUS

Maatalouden muut varat

8. Maatilaan kuuluvat etuudet kuten kiven-, soran-, saven- ja turpeenottopaikat

KUVA 6. Maatalouden varallisuus/nettovarallisuuslaskelma (Verohallinto 2015a).

Vuosittaiset oikaistut taselaskelmat on laadittava, mikäli halutaan seurata maatalouden kannattavuuden tunnuslukuja ja niiden kehitystä. ProAgria on julkaissut tasekaavasuosituksen maatilataloudelle (kuva 7). Käyttämällä seuraavalla sivulla esitettyä tasekaavasuositusta helpottuu vertailu eri maatilojen välillä. (Pellinen ja Enroth 2008, 55.)

Suositus maatilayrityksen maatalouden taseeksi**VASTAAVAA****PYSYVÄT VASTAAVAT****Aineettomat hyödykkeet**

Maitokiintiö	0,00	
Muut aineettomat hyödykkeet	<u>0,00</u>	
Aineettomat hyödykkeet yhteensä		0,00

Aineelliset hyödykkeet

Maa-alueet	0,00	
Rakennukset	0,00	
Koneet	0,00	
Salaojitukset	0,00	
Pitkäaikaiset kasvustot	0,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>0,00</u>	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		0,00

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset

Osakkeet ja osuudet	0,00	
Muut sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset	<u>0,00</u>	
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä		0,00

VAIHTUVAT VASTAAVAT**Vaihto-omaisuus**

Aineet ja tarvikkeet	0,00	
Keskeneräiset tuotteet	0,00	
Valmiit tuotteet	0,00	
Kotieläimet	0,00	
Muu vaihto-omaisuus	0,00	
Maksetut ennakkomaksut	<u>0,00</u>	
Vaihto-omaisuus yhteensä		0,00

Lyhytaikaiset saamiset

Myynti- ja tukisaamiset	0,00	
Lainasaamiset	0,00	
Arvonlisäverosaamiset	0,00	
Muut saamiset	<u>0,00</u>	
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä		0,00

Rahoitusarvopaperit

Rahoitusarvopaperit		0,00
---------------------	--	------

Rahat ja pankkisaamiset

Rahat ja pankkisaamiset	<u>0,00</u>	
-------------------------	-------------	--

VASTAAVAA YHTEENSÄ0,00**VASTATTAVAA****OMA PÄÄOMA**

Oma pääoma		0,00
------------	--	------

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen vieras pääoma**

Pitkäaikaiset valtion ja korkotukilainat	0,00	
Muut pitkäaikaiset velat	<u>0,00</u>	
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		0,00

Lyhytaikainen vieras pääoma

Valtion ja korkotukilainojen lyhytaikainen osuus	0,00	
Muut korolliset lyhytaikaiset velat	0,00	
Saadut ennakot	0,00	
Ostovelat	0,00	
Arvonlisäverovelat	0,00	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>0,00</u>	
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		0,00

Vieras pääoma yhteensä0,00**VASTATTAVAA YHTEENSÄ**0,00

2.2 Maataloudenharjoittajan tuet

Suomen liittyttyä EU:hun vuonna 1995 maatalousala koki suuria rakennemuutoksia. Maatilatalouksien kustannukset nousivat nopeasti markkinoiden muuttuessa. Vallitsevien maailmanmarkkinahintojen johdosta maataloudenharjoittajilla ei ollut juuri vaikutusvaltaa myymiensä tuotteiden hintoihin. Tästä seurasi se, että maatalousala Suomessa menetti otteen kustannushallinnastaan, ja toiminta alalla muuttui yleisesti kannattamattomaksi. (Virtuaalikyky 2008.)

Kannattamattomuuteen vaikutti, ja vaikuttaa edelleen, Suomen maantieteellinen sijainti. Koska Suomi on ikään kuin erillään manner-Euroopasta, sen maatalouden viennin osuus muihin maihin on jäänyt alhaiseksi. Matala keskilämpötila on puolestaan syynä siihen, että tuotanto on selkeästi sesonkipainotteisempaa kuin eteläisemmissä valtioissa. Suomen maapinta-alasta vain 7,5 prosenttia käytetään maatalousmaana, mikä osittain selittää liha-, maito-, kananmuna- ja vihannestuotannon kokonaisvaltaisen korkean kustannustason. (Niemi ja Ahlstedt 2015, 25, 45–47.)

Jotta kotimaisen elintarviketuotannon jatkuvuus, maaseudun elinvoimaisuus ja maanviljelijöiden toimeentulo voitaisiin turvata, kaikki EU:n jäsenmaat tukevat maataloutta budjettivaroin (Maa- ja metsätalousministeriö b). Tukijärjestelmän rahoituksesta vastaa joko yksinään EU, EU ja jäsenmaa yhdessä tai jäsenmaa yksin. EU ottaa huomosti huomioon Suomen syrjäisestä sijainnista johtuvat maakohtaiset tarpeet, joten suomalaista maataloutta tuetaan EU-tuen rinnalla myös kansallisilla varoilla. Vuonna 2014 Suomessa maataloudelle maksettiin tukia yhteensä 2,1 miljardia euroa, joista lähes 60 prosenttia Suomen valtion budjetista. Monien EU:n maksamien tukien perusteena on maatilojen hehtaaripinta-ala tai eläinlukumäärä, näin ollen jokaisen maatilan tuenmuodostuminen on yksilöllistä. Kansallisia tukia maksetaan eniten Pohjois-Suomeen - niillä pyritään varmistamaan maatalouden toimintaedellytykset myös harvaan asutuilla seuduilla. Suomalainen maatila saa vuodessa tukia keskimäärin 12 663 euroa. (Niemi ja Ahlstedt 2015, 8, 25 – 53.)

Tukijärjestelmän maksamat rahamääräiset avustukset muodostavat merkittävän tulolähteen suomalaisille maataloudenharjoittajille. Tukien saamisen edellytyksenä on tiettyjen ehtojen täyttäminen, kuten eläinten hyvinvointi, työturvallisuus sekä ympäristövaatimusten kunnioittaminen. (Niemi ym. 2014, 9; Maa- ja metsätalousministeriö b.) Tuotteiden myyntituotoilla on myös merkittävä rooli liikevaihdon muodostumisessa. Myyntituotot eivät kuitenkaan yksinään riitä kattamaan keskivertomaatilan tuotannosta johtuvia kuluja. Täten tukijärjestelmä myös auttaa pitämään elintarvikehinnat kohtuuhintaisina kuluttajia ajatellen. (Maa- ja metsätalousministeriö b.)

Nykyinen taloustilanne vaati leikkauksia myös maatalouspolitiikkaan. Nyt meneillään olevaan EU:n maatalouden tukemisen kehyskaudella (2014–2020) on budjetoitu 33,6 miljardia euroa tukiresursseja vähemmän kuin edellisellä ohjelmakaudella. Suomen kannalta tämä tarkoittaa EU-tuen kokonaismäärän kolmen prosentin laskua edelliseen rahoituskauteen verrattuna. (Niemi ym. 2014, 11–13.) Käytännössä maatalouksien on lähitulevaisuudessa saatava entistä suurempi osa liikevaihdosta tuotteiden myynnistä, jotta nykyinen tulotaso saataisiin säilytettyä ennallaan (Niemi ym. 2014, 45).

2.3 Poistot

Yritykset voivat tehdä poistoja käyttöomaisuudestaan. Käyttöomaisuudella, toiselta nimeltään pysyvillä vastaavilla, tarkoitetaan hyödykkeitä, jotka on hankittu omaan pitkäaikaiseen käyttöön, eikä eteenpäin luovutettavaksi, ja joista on odotettavissa taloudellista hyötyä elinkeinotoiminnassa. (Salin 2015, 112; Kirjanpitolaki 1997, § 5.) Käyttöomaisuutta ovat esimerkiksi rakennukset, koneet, maa- ja vesialueet, kalustot, patentit, lisenssit sekä muut tämän tyyppiset hyödykkeet (Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968, § 12). Poistoja käyttävän yrityksen kirjanpidosta saadaan oikea ja riittävä taloudellinen kuva, jolloin se on helpommin vertailtavissa toisiin yrityksiin (Talousverkko 2014).

Kun ostetaan omaisuutta, se maksetaan yleensä kerralla pois. Tästä menettelystä huolimatta hyödykkeen ajatellaan olevan käytössä vuosien ajan. Jos investoinnin kuluerä kirjattaisiin kokonaan käyttöönottovuoden menoksi, tilikauden tulos vääristyisi. Kirjanpitolaissa puhutaan hyödykkeen vaikutusajasta – se on se aika, jonka hyödykkeen ajatellaan olevan käytössä ja tuottavan yritykselle tuloa. Poistoilla kunkin hyödykkeen investointi- ja perusparannuskulut saadaan kohdistettua tälle käyttöajalle. Poikkeuksen tästä menettelystä muodostavat maa- ja vesialueet sekä arvopaperit. Ne eivät ole kuluvaa omaisuutta, joten niistä ei tehdä poistoja. (Talousverkko 2014; Ojala 2006.)

Kunkin omaisuuserän poistot lasketaan yhteen ja kirjataan tilikauden kuluksi. Kirjanpidossa poistot vaikuttavat kahdessa paikassa yhtä aikaa: tuloslaskelmassa niiden yhteissumma pienentää tilikauden tulosta, toisaalta omaisuuden menojäännös tilikauden poistoilla vähennettynä näkyy taseessa. Toisin sanoen sitä mukaa kun poistoja tehdään, myös omaisuuden kirjanpitoarvo pienenee. (Talousverkko 2014.)

Kirjanpitolain (1997, § 5) mukaan yritysten on yleensä poistettava käyttöomaisuutensa ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Suunnitelman mukaan hyödykkeitä voi poistaa joko tasapoistomenetelmällä, degressiivisellä poistomenetelmällä, tai näiden yhdistelmänä. Poistot on kirjattava kuluksi sen suuruisena, kuin ne on poistosuunnitelmaan kirjattu, ja tehtävä aina tilikauden tuloksesta riippumatta. (Kirjanpitolautakunta 2007, kohta 3.2.)

Tasapoistomenetelmässä kullekin pysyviin vastaaviin kuuluvalla omaisuuserälle arvioidaan käyttöiät, joiden mukaan ne kirjataan poistoina kuluksi. Hyödyke poistetaan joko kokonaan, mikäli hyödykkeen ajatellaan olevan vaikutusaikansa lopussa arvoton, tai ennakoituun jäännösarvoon asti. Jäännösarvo on rahamääräinen arvo, jonka ajatellaan saatavan hyödykkeestä, kun se myydään käytettynä vaikutusaikansa lopussa. Toisin sanoen, jos hyödyke halutaan joskus myydä eteenpäin, poistetaan ainoastaan kyseisen hyödykkeen hankintamenon ja jäännösarvon erotus. (Kirjanpitolautakunta 2007, kohdat 1.3.; 2.4.) Tasapoistomenetelmässä poiston suuruus on vakio eikä siten riipu menojäännöksestä (Ojala 2006).

Nimensä mukaisesti degressiivisessä poistomenetelmässä poistojen määrät pienenevät ajan mittaan. Degressiivisesti poistoja voi laskea kahdella tavalla: joko vakioprosenttiosuutena hyödykkeen menojäännösarvosta tai hankintamenosta jatkuvasti pienentyvänä prosenttiosuutena (Kirjanpitolautakunta 2007, kohta 3.2). Ensiksi mainittu keino on esitetty niin Elinkeinotulon verotuksesta annetussa laissa kuin Maatilatalouden tuloverolaissakin. Maataloudenharjoittajia ohjeistetaan poistamaan käyttöomaisuutensa juuri vakioprosenttiosuusmenetelmää käyttäen. Tässä menetelmässä poiston suuruus on joka vuosi eri, sen sijaan poistoprosenttikanta on kiinteä (Kirjanpitolautakunta 2007, kohta 11.4.1). Kuvassa 8 on esitetty pelkistetty esimerkki menojäännöspoistomenetelmän käytöstä. Tässä esimerkissä muu käyttöomaisuus jätettiin tarkoituksella pois, jotta menetelmästä muodostuisi mahdollisimman selkeä kuva.

Lypsyrobottijärjestelmän osto 1.4.2013 hintaan 200 000 €	
Menojäännöspoisto - %	25 %
Tilinavaus 2013	0
Ostettu lypsykone	+200 000 €
Poisto vuonna 2013	-50 000 €
<u>Menojäännös</u>	<u>150 000 €</u>
Tilinavaus 2014	150 000 €
Poisto vuonna 2014	-37 500 €
<u>Menojäännös</u>	<u>112 500 €</u>
Tilinavaus 2015	112 500 €
Poisto vuonna 2015	-28 125 €
<u>Menojäännös</u>	<u>84 375 €</u>
Tilinavaus 2016	84 375 €
Poisto vuonna 2016	-21 094 €
<u>Menojäännös</u>	<u>63 281 €</u>

KUVA 8. Matti Maatalousyrittäjän vuonna 2013 hankitun lypsyrobottijärjestelmän poisto.

Maataloudessa tehtävien poistojen osalta sovelletaan Maatilatalouden tuloverolakia. Sellainen käyttöomaisuus, jonka taloudelliseksi käyttöajaksi arvioidaan korkeintaan kolme vuotta, kirjataan kokonaan kuluksi käyttöönottovuonna. Tällaisia käyttöomaisuuseriä voivat olla esimerkiksi käytettynä hankitut koneet, jotka eivät todennäköisesti kestä yli kolmea vuotta, ja työkalut, kuten vasarat, lapiot ja sahat. (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 8; Salin 2015, 113.) Rakennuksen tai rakennelman poistamattoman hankintamenon ollessa enintään 1 000 euroa, se vähennetään kertapoistona (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 8). Jos hankinnan käyttöajaksi arvioidaan

enemmän kuin kolme vuotta, sen hankintameno vähennetään menojäännöksestä tehtävin poistoin. Maatalouden käyttöomaisuus poistetaan edellä esitettyjen prosenttikantojen mukaisesti. (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 8; 9; Verohallinto 2015d.)

1. Asuin-, toimisto- tai muut näihin verrattavat rakennukset kuusi prosenttia.
2. Talous-, ja tuotantorakennukset, sillat, asfaltoinnit, tilatukioikeudet, padot 10 prosenttia.
3. Salaojat, kasvihuoneet ja vastaavat pienimuotoiset rakennelmat 20 prosenttia.
4. Vesistön pilaantumisen ja ulkoilman saastumisen estämiseksi hankitut rakennelmat, ympäristöinvestoinnit, koneet, laitteet ja kalusto 25 prosenttia.

On huomioitava, että yllä esitetyt prosenttikannat ovat enimmäisprosenttikantoja, joten poistot voi tehdä halutessaan pienempinäkin, tai jättää kokonaan tekemättä (Verohallinto 2016b).

Verovelvollinen saa myös poikkeuksellisesti vaatia verotuksessa lisäpoistoa, mikäli osoittaa, että verovuonna tehty poisto ei riitä alentamaan omaisuuden arvoa riittävässä määrin. Tämä tilanne tulee kyseeseen, kun omaisuus on vahingoittunut, tuhoutunut tai sen arvo on muutoin alentunut. Tuolloin tehdään sellainen poisto, joka vastaa omaisuuden sen hetkistä käypää arvoa. (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 8.)

Maataloudenharjoittaja ilmoittaa poistot ja antaa niistä selvityksen maatalouden veroilmoituslomakkeella 3002. Tämänkin selvityksen täytyy perustua muistiinpanoihin, joissa on oltava pakolliset merkinnät kunkin hyödykkeen poistamattomasta hankintamenosta, verovuonna tehdystä poiston suuruudesta sekä poiston jälkeisestä menojäännöksestä. Mikäli hyödyke myydään, verovuodelta ei tehdä poistoja kyseisen hyödykkeen osalta. (Verohallinto 2016b.)

2.4 Verotus

Maataloudenharjoittaja maksaa kahdenlaista veroa: arvonlisäveroa, mikäli hän kuuluu arvonlisäverovelvollisiin, ja tuloveroa. Arvonlisävero kannetaan maataloudessa yleensä kerran vuodessa helmikuussa. Tuloverotuksen kulku on jaettu useampaan osioon, ja maatalouden arvioidun tulon perusteella kannetaan ennakoveroa vuoden mittaan. Mikäli maatalous maksaa palkkoja, on lisäksi maksettava työnantajasuorituksia ja toimitettava työntekijöiden palkoista ennakonpidätykset. Työnantajasuorituksia ja palkka-asioita käsitellään tarkemmin luvussa 2.7.

Tuloverotuksessa luonnollisella henkilöllä voi olla tuloja kolmesta eri tulolähteestä. Näitä ovat *henkilökohtainen tulolähde*, *elinkeinotoiminnan tulolähde* ja *maatalouden tulolähde*. Henkilöllä voi olla tuloja yhdestä, kahdesta tai kaikista kolmesta eri tulolähteestä. (Ojala 2005.) Tuloja kolmesta lähteestä voi muodostua tilanteessa, jossa verovelvollisella on maatila, jolla harjoitetaan maataloustoimintaa. Lisäksi kyseisellä henkilöllä on oltava muutakin, maatalouteen kuulumatonta elinkeinotoimintaa, sekä hänen on tehtävä ansiotyötä toisen työnantajan lukuun tai saatava etuuksia tai eläkettä. Käytännössä verotus toteutetaan siten, että kullekin tulolähteelle lasketaan oma nettotulonsa, joiden pohjalta veroa kannetaan. Näin ollen eri tulolähteiden tuloja ei voi yhdistää ja niitä on käsiteltävä verotuksessa erikseen. (Ojala 2005.)

Karkea jako on, että yritystoiminnan tulot kuuluvat elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, maatalouden tulot maatalouden tulolähteeseen sekä palkat ja muut etuudet henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Tähän sääntöön kuitenkin löytyy muutama poikkeus. Kaikkia tuloja ei verotuksessa lueta siihen tulolähteeseen kuuluvaksi, johon niiden loogisella päättelyllä luulisi kuuluvan. Esimerkiksi jos omasta metsästä myydään puuta, puun myyntitulo on maatalouden tulolähteeseen kuuluva metsätalouden pääomatulo. Jos puuta myydäänkin omalta tontilta, se ei kuulukaan maatalouden tulolähteeseen, vaan henkilökohtaiseen tulolähteeseen, jolloin se luetaan muuksi pääomatuloksi. (Suomen Metsäkeskus 2014.) Tulojen oikeaoppisesta kohdistamisesta eri tulolähteille tiedotetaan muun muassa eri veroilmoitusten täyttöoppaissa. Syvemmin tulojen kohdistamista avataan Verohallinnon Internet-sivuilla veroilmoitusten yksityiskohtaisissa täyttöohjeissa.

2.4.1 Yrittäjän tuloverotuksen kulku

Maataloudenharjoittajien tuloverotus on prosessina hyvin samankaltainen kuin yksityisen elinkeinonharjoittajan tuloverotus. Maatalouden tulolähde on kuitenkin juridisesti eri käsite kuin elinkeinotoiminnan tulolähde, ja näiden tulolähteiden verotuksessa sovelletaan eri lakeja. Koska maataloudenharjoittaja ei ole oikeushenkilö, hän ei maksa maatalouden tulosta yhteisön tuloveroa. Sen sijaan maataloudesta saatava tulo katsotaan maatalousyrittäjän tuloksi, joka haarautuu verotuksessa pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin. (Verohallinto 2016b.)

Kuten ammatin- ja liikkeenharjoittajatkin, maatalousyrittäjät maksavat maatalouden tuloennusteesta etukäteen ennakkoeroa. Ennakkoeroa maksetaan sellaisista tuloista, joista ei tehdä ennakonpidätystä. (Verohallinto 2016b.) Ennakon johdosta verojen maksu jakaantuu tasaisemmin koko vuodelle, kuin jos vero maksettaisiin vain yhtenä eränä toteutuneen tuloksen perusteella. Aivan kuten palkansaajat arvioivat kokonaistulojensa määrän verovuosittain, myös maataloudenharjoittaja laskee maatalouden tuloennusteen, jonka pohjalta verottaja määrää ennakkoeron maksettavaksi. Mikäli arviota ei esitetä lainkaan, ennakkoero määrätään automaattisesti edellisen verovuoden maatalouden tuloksen perusteella. (Verohallinto 2013b; Salin 2015, 42.)

Veroennakkoon vaikuttavat myös yrittäjän mahdolliset muut kuin maataloudesta saadut tulot ja niistä tehtävät vähennykset. Ennakkoeron määrää voi tarvittaessa muuttaa, esimerkiksi silloin kun huomataankin maatalouden tuloennusteen olevan liian matala tai liian korkea jo toteutuneeseen myyntiin nähden. Veron suuruuden mukaan ennakko maksetaan kahdessa tai useammassa, kuitenkin enintään 12 yhtä suuressa erässä. Pienempää kuin 170 euron suuruista ennakkoa Verohallinto ei määrää maksettavaksi. (Verohallinto 2013b.) Ennakkoeron ollessa näin pieni, se voidaan kerätä esimerkiksi palkan ennakonpidätyksiin sisältyvinä tai jäännösverona verotuksen lopussa (Salin 2015, 42).

Maalis-huhtikuussa Verohallinto lähettää henkilöasiakkaille esitetyt veroilmoituksen. Siinä näkyy erittely henkilökohtaisista tuloista, kuten saaduista palkoista, eläkkeistä ja vuokratuotoista. Elinkeinonharjoittamisesta saadut tulot eivät kuitenkaan näy tällä ilmoituksella, koska muista kuin henkilökohtaisen tulon tulolähteistä ilmoitetut tulot eivät ole vielä ehtineet Verohallinnon käsittelyyn.

Täten ammatin- ja liikkeenharjoittajien esitetyttyyn veroilmoitukseen ei ole laskettu verotuksen lopputulosta. Verotuspäätös saapuu heille kuitenkin lokakuun loppuun mennessä, jolloin edeltävän vuoden verotus valmistuu. (Verohallinto 2016b.)

On erittäin harvinaista, että ennakkovero on tismalleen samansuuruinen kuin lopullisen veron määrä. Yleisin tilanne onkin, että verovelvollinen joko joutuu maksamaan jäännösveroa tai saa veronpalautusta. Lopullisella verotuspäätöksellä näkyy jäännösveron suuruus, jos verovelvollisen vuoden mittaan maksamat ennakkoon määrätyt verot eivät ole riittäneet lopullisessa verotuksessa. Verovelvollisen on tuolloin maksettava jäännösvero Verohallinnolle viimeistään verotuspäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä. Päinvastaisessa tilanteessa verovelvollinen saa veronpalautusta, jolle Verohallinto maksaa palautuskorkoa. Palautuskorko on sen saajalle verovapaata tuloa. (Verohallinto 2016b.)

Verotuksen saattamiselle sen lopulliseen muotoonsa annetaan siis aikaa lokakuun loppuun asti. Esimerkiksi vuoden 2016 verotus valmistuu vuoden 2017 lokakuussa. Tämä siksi, koska näin verottaja ehtii muuttaa tarvittaessa verotusta, mikäli verovelvollinen huomaa alustavassa verotuspäätöksessä virheen ja ilmoittaa siitä. (Salin 2015, 143.)

2.4.2 Maatalouden verotettavan tulon laskeminen

Maatalouden puhtaaksi tuloksi katsotaan maatalouden rahana tai rahanarvoisena etuutena saatujen tulojen ja tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneiden menojen erotus. Maatalouden veronalaisiksi tuloiksi ja vähennyskelpoisiksi menoiksi katsottavat erät on lueteltu Maatilatalouden tuloverolaissa. Lisäksi laissa on säännös sellaisista menoista, jotka eivät ole vähennyskelpoisia. (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 5-7.) Maatalouden tulosta laskettaessa maatalousyrittäjä voi turvautua tähän lakiin ja Verohallinnon ohjeisiin.

Maatalousyrittäjälle maksettavat tuet ovat maatalouden veronalaista tuloa (Verohallinto 2016b). Lisäksi veronalaiseksi tuloksi luetaan energiatuotteiden valmisteveron palautus, johon ammattimaiset maataloudenharjoittajat ja kasvihuoneviljelijät ovat oikeutettuja elinkeinotoimintaan käytetyn energiankulutuksen osalta. Energiaveron palautusta haetaan Verohallinnolta lomakkeella 3311 ja se palautetaan yhdessä maatalouden veroilmoituksen kanssa samaan aikaan. Energian yksityiskäyttö ja dieselöljy eivät oikeuta palautukseen. Jos verovuodelta on maksettu vähemmän energiaveroa kuin 50 euron edestä, palautusta ei voi saada. (Verohallinto 2016b.) Myös arvonlisäveron alarajahuojennus luetaan maatalouden veronalaiseksi tuloksi (Lindholm 2015). Arvonlisäveroa ja alarajahuojennusta käsitellään tarkemmin luvussa 2.5.

Maatalouden puhdasta tuloa laskettaessa kuluna voi vähentää maatalousyrittäjän toiminta-alueensa ulkopuolelle tehdyistä työmatkoista johtuneet kustannukset. Verohallinnon (2016b) määritelmän mukaan auto luetaan maatalouden kalustoon kuuluvaksi, kun sen ajokilometreistä yli 50 prosenttia

on maatalouteen liittyviä ajoja. Auton ollessa sekä maatalous- että yksityiskäytössä, maataloudelle kuuluva osuus saadaan vähentää tulosta laskettaessa. (Verohallinto 2015d.)

Vähennyksen edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä on eritellyt kaikki maatalouden harjoittamiseen liittyneet autokulut, kuten huollot, polttoainekustannukset ja poistot, muistiinpanoissaan. Ajokilometrijaottelun perusteena on oltava ajopäiväkirja tai muu luotettava selvitys, johon on merkattu kaikki autolla tehdyt ajot. Pyynnöstä ajopäiväkirja on esitettävä Verohallinnolle. Maatalouteen liittyvien automenonjen vähennyskelpoinen osuus saadaan laskettua siten, että auton menot ja poisto jaetaan verovuonna ajetuilla kokonaiskilometreillä ja saatu tulos kerrotaan maatalouden ajokilometreillä. (Verohallinto 2015d.)

Jos autoa käytetään suurimmaksi osaksi yksityisajoihin, ajoneuvoa ei lueta maatalouteen kuuluvaksi. Tietyin edellytyksin myös tällaisella yrittäjän omalla tai puolison omistamalla yksityisautolla tehdyt maatalouteen liittyvät ajot voi vähentää verotuksessa lisävähennyksenä. Tuolloin vähennyksen määrä on se määrä auton aiheuttamista kustannuksista, jotka maatalousyrittäjä on eritellyt muistiinpanoissaan. Jos yksityisautolla tehtyjä maatalouden ajokustannuksia ei ole eritelty muistiinpanoissa, vähennyksen voi laskea kaavamaisesti kertomalla maatalouden ajokilometrit kulloinkin voimassa olevan verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärällä. (Verohallinto 2015d.)

Maataloudenharjoittaja voi myös vähentää tilapäisen maatalouteen liittyvän työmatkan johdosta lisääntyneet elantokustannukset lisävähennyksenä. Tämänkin vähennyksen täytyy perustua muistiinpanoihin. Vähennystä ei kuitenkaan ole mahdollista saada enempää kuin kulloinkin voimassa olevan verovapaan päivärahan perusteella lasketun määrän verran. Päivärahojen rahamääräiset suuruudet tarkistetaan vuosittain. Ulkomaan työmatkoista saa omat päivärahansa, joiden suuruus riippuu matkakohteesta. (Verohallinto 2015d.)

Kun maatalouden puhdas tulo on selvitetty, seuraavaksi lasketaan maatalouden verotettava tulos. Se saadaan siten, että puhtaasta tulosta vähennetään maataloudesta johtuneen velan korko sekä mahdolliset kurssi- ja indeksitappiot (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 3, 4). Lisäksi maataloudenharjoittaja voi tehdä puhtaasta tulosta tasausvarauksen ja jälleenhankintavarauksen, jotka kummatkin ilmoitetaan maatalouden veroilmoituslomakkeella 3002. Nämä molemmat muokkaavat sen verovuoden puhdasta tuloa, minä ne on tehty. (Verohallinto 2016b.)

Tasausvaraus on tuloksenjärjestelykeino, jolla voidaan lykätä tulon verottamisajankohtaa (Lindholm 2015). Sen määrä on enintään 40 prosenttia puhtaasta tulosta, rahamääräisesti vähintään 800 ja enintään 13 500 euroa. Se kohdistetaan kullekin maatalouden maatilalle erikseen, ja on tuloutettava tai käytettävä joidenkin käyttöomaisuushyödykkeiden hankinta- ja perusparannusmenoihin viimeistään kolmantena vuotena varauksen tekemisestä. Jos tasausvaraus käytetään investoinnin hankinta- tai perusparannusmenon kattamiseen, se tuloutuu ajan mittaan poistoprosentin tahdissa. Tasausvaraus on myös mahdollista tehdä useampana vuotena, mutta silloin aikaisemmin tehty varaus on purettava ensin. Mikäli muuta esitystä tasausvarauksen lukemisesta tuloksi tai käytöstä investointeihin ei esitetä, tasausvaraus puretaan automaattisesti verottajan toimesta kolmantena vuotena varauksen tekemisestä. (Maatilatalouden tuloverolaki 1967, § 10a, 10c; Lindholm 2015.)

Elinkeinotoiminnan tulolähteen puolella on useampia tilanteita, jolloin jälleenhankintavarauksen voi muodostaa. Maataloudessa taas tämän varauksen voi tehdä ainoastaan toimitilarakennuksesta. Mikäli toimitilarakennus on jonain verovuonna tuhoutunut, ja siitä on saatu vakuutuskorvaus, tämä korvaus luettaisiin normaalisti kyseisen verovuoden veronalaiseksi tuloksi. Jos korvausta ei haluta tulouttaa sinä verovuonna, minä se on syntynyt, jälleenhankintavarauksen avulla sen pystyy seuraavan kahden verovuoden aikana vähentämään uuden toimitilarakennuksen hankintamenosta. Varaus on toimitilan menojäännöksen vähentämättä jääneen osan ja saadun vakuutuskorvauksen erotus, josta on vähennetty hankintamenoa vastaava osa. Käytännössä varauksen suuruus on siis vakuutusmäärän ja toimitilan tuhoutumishetkellä olleen kirjanpitoarvon erotus. Edellytyksenä jälleenhankintavarauksen tekemiselle on, että maataloudenharjoittaja jatkaa toimintaansa, ja että varaus perustuu asianmukaiseen muistiinpanomerkintään. (Verohallinto 2016-07-10; Ojala 2006.)

Mahdollisten varausten tekemisen jälkeen maatalouden verotettavan tuloksen pitäisi olla selvillä. Jos tulos on positiivinen, se jaetaan yrittäjän pääoma- ja ansiotuloksi. Tappiollisesta tuloksesta ei luonnollisesti makseta veroa lainkaan, sen sijaan tappion voi vähentää seuraavan 10 vuoden aikana sitä mukaa, kun maatalouden tulolähteestä syntyy voittoa (Tuloverolaki 1992, § 119). Vaihtoehtoisesti tappion voi pyytää vähennettäväksi kokonaan tai osittain samana verovuonna muista pääomatuloista, jos verovelvollisella on niitä (Verohallinto 2015d).

Tiivistetysti maatalouden tulon muokkaaminen verotettavaksi tuloksi etenee seuraavasti:

1. Lasketaan maatalouden puhdas tulo (tulot – menot).
2. Vähennetään mahdolliset kurssi- ja indeksitappiot sekä maataloudesta johtuneen velan korko.
3. Tehdään mahdolliset tasaus- ja jälleenhankintavaraukset.
4. Vähennetään mahdolliset edellisten vuosien tappiot.
5. Saadaan jaettava yritystulo, joka jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin.

Yritystulon jako pääoma- ja ansiotuloksi aloitetaan määrittämällä nettovarallisuus. Se on yhtä kuin maatalouden oma pääoma, johon on lisätty 30 prosenttia päättyneen tilikauden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista (Tuloverolaki 1992, § 41). Normaalisti maataloilla ei eritellä omaa pääomaa, joten nettovarallisuus saadaan selville yksinkertaisella vähennyslaskulla - edellisen verovuoden lopun varoista vähennetään mahdolliset velat (Pellinen ja Enroth 2008, 55). Näin ollen pääomatulo-osuutta vuodelta 2016 laskettaessa käytetään vuoden 2015 lopun nettovarallisuutta. Toimintaa aloittaessa pääomatulo-osuuden laskemiseksi käytetään saman vuoden nettovarallisuutta, jotta vasta-aloittanut yrittäjä saisi pääomatuloja myös ensimmäiseltä toimintavuodeltaan (Lindholm 2015). Mikäli velkoja on enemmän kuin omaisuutta, maatalouden nettovarallisuus jää negatiiviseksi. Silloin maatalouden tulolähteestä saatu tulo verotetaan kokonaan ansiotulona. (Verohallinto 2016a.)

Nettovarallisuuden laskemisessa noudatetaan Lakia varojen arvostamisesta (Pellinen ja Enroth 2008, 55). Maatalouden varoiksi katsotaan esimerkiksi pellot, ladot, maatalouskoneet sekä talousrakennukset (Verohallinto 2016b). Varoihin ei kuitenkaan lueta rahavaroja eikä saamisita, kotieläimiä, maataloudesta tuotettuja tuotteita, myönnettyä CAP-maatilaturvakuutusta eikä arvoltaan

vähäisiä maataloustarvikkeita kuten siemeniä (Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 2005, § 19). Sen sijaan kotieläimistä, siemenistä, lannoitteista ja muista vastaavista pienistä eristä johtuvat hankintamenot vähennetään maatalouden verotuksessa sinä verovuonna, minä ne on ostettu (Maatilatalouden tuloverolaki, 1967, § 6). Mahdollisia metsätalouden varoja ei lueta maatalouden varoihin, vaan ne ovat erillisiä, metsätaloudelle kuuluvia varoja (Verohallinto 2016b). Metsätalouden hallinnollisista piirteistä voi lukea tarkemmin luvussa 2.9.

Oletuksena on, että verovuonna saatu 20 prosentin tuotto nettovarallisuudelle verotetaan pääomatulona. Verovelvollisen niin vaatiessa, yritystuloa jaettaessa pääomatuloksi voidaan myös katsoa 20 prosentin sijaan vain kymmenen prosentin tuotto nettovarallisuudelle, jolloin ansiotuloksi jää olennaisesti suurempi osuus. Verovelvollisen pyynnöstä tulo voidaan katsoa myös kokonaan ansiotuloksi. Poikkeuksen muodostavat elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluvien arvopapereiden ja kiinteistöjen luovutusvoitot, jotka katsotaan aina pääomatuloiksi. (Tuloverolaki 1992, § 38.) Mahdolliset luovutusvoitot verovuodelta on ilmoitettava maatalouden veroilmoituksella 3002, ja tämän lisäksi erittely luovutusvoitoista on tehtävä lomakkeella 3064 (Verohallinto 2015d).

Prosenttilaskulla saadaan selville pääomatulo-osuus. Tässä laskutoimituksessa prosenttikantana toimii verovelvollisen valitsema tuotto-osuus nettovarallisuudelle. Saatu luku vähennetään maatalouden verotettavasta tuloksesta, jolloin jäljelle jäävä osuus on kokonaan ansiotulona. (Verohallinto 2015d.)

Elinkeino- ja liikkeenharjoittajat useimmiten suunnittelevat tuloverotustaan laskemalla etukäteen pääomatulojen osuuden eri prosenttikannoilla tarkoituksenaan selvittää itselle edullisin verotusvaihtoehto. Yleensä 45 000 euron tuloilla ansiotuloverotus on lievempää kuin pääomatuloverotus. Edullisuus on kuitenkin aina selvitettävä tapauskohtaisesti, koska siihen vaikuttavat useat asiat samanaikaisesti: maksettujen palkkojen määrä, nettovarallisuuden suuruus, kunnallis- ja kirkollisverokannat. (Tomperi 2015, 33.)

Vaatus ansiotulo-osuuden nostamisesta on tehtävä hyvissä ajoin ennen verotuksen päättymistä (Verohallinto 2016b). Mikäli kyseessä ovat yrittäjäpuolisot, heidän on esitettävä tämä vaatimus yhdessä, sillä se koskee molempien verotusta. Yrittäjäpuolisoiden tarkoitetaan verotuksessa henkilöitä, jotka ennen verovuoden päättymistä ovat solmineet keskenään avioliiton tai rekisteröineet parisuhteensa sekä avopuolisoina, joilla on yhteisiä lapsia tai jotka ovat olleet joskus aikaisemmin naimisissa keskenään. (Salin 2015, 60, 64.)

Kun jako pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin on suoritettu, kumpikin osuus jaetaan vielä kahtia, jos maataloutta harjoitetaan yhdessä puolison kanssa. Tuolloin puolisoitten pääomatulo-osuuksiksi katsotaan ne osuudet, jotka kummallakin on maatalouden nettovarallisuudesta. Ansiotulo-osuus jaetaan työpanosten mukaisessa suhteessa. Työpanokset ja osuudet nettovarallisuudesta on ilmoitettava maatalouden veroilmoituksella. Mikäli selvitystä ei anneta, Verohallinto jakaa sekä ansiotulo- että pääomatulo-osuudet puolisoitten kesken tasan. (Verohallinto 2016b.)

2.4.3 Pääoma- ja ansiotulojen verotus

Luonnolliset henkilöt saavat vähentää bruttotulostaan sen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvat menoerät, jolloin ne pienentävät suoritettavan veron määrää. Tällä tavoin päästään nettotuloon, josta suoritettavan veron määrä lasketaan. Tällaiset vähennykset tehdään tulolajikohtaisesti. (Verohallinto 2015c.) Ansiotuloista voi vähentää esimerkiksi työttömyyskassamaksut, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut sekä asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset. Pääomatuloista sen sijaan voi vähentää muun muassa omaisuuden hoitopalkkion, omistusasunnon hankkimisen korkomenot ja kurssitappion. Tietyt vähennykset tehdään jo suoritettavaksi määrätyn veron määrästä. (Valtiovarainministeriö 2016; Verohallinto 2015c.)

Tilanteessa, jossa pääomatuloista vähennettäviä kuluja on enemmän kuin pääomatuloja on kyseiseltä verovuodelta kertynyt, syntyy pääomatulon alijäämä. Tietyiltä osin alijäämää on mahdollista vähentää ansiotuloverotuksessa alijäämähyvityksenä. Tuolloin alijäämähyvityksen määrä on 30 prosenttia alijäämästä, kuitenkin enintään 1 400 euroa. Jos verovelvollisella ja hänen mahdollisella puolisoillaan on elätettävänä alaikäinen lapsi, tätä enimmäismäärää voi vielä korottaa 400 eurolla. Kahdelta tai useammalta lapselta enimmäismäärää voi korottaa vielä toisella 400 eurolla. Siltä osin, kun alijäämää ei ole voinut vähentää ansiotuloveroista, sille vahvistetaan pääomatulolajin tappio, jonka verovelvollinen saa vähentää seuraavina verovuosina kerryttämistä pääomatuloistaan. (Tuloverolaki 1992, § 60, 131.)

Suomessa sekä pääomatuloja että osaa ansiotuloista verotetaan progressiivisesti. Progressiivisuus tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että mitä enemmän tuloja saadaan, sitä enemmän niistä maksetaan veroa. Pääomatuloja verotetaan 30 prosenttia 30 000 euroon asti, ja tästä ylimenevä osuus 34 prosentin mukaan. Ansiotuloa verotetaan valtion *tuloverotuksessa* tuloveroasteikon (taulukko 3) mukaisesti. (Valtiovarainministeriö 2016.) Kuten taulukosta käy ilmi, pienemmillä kuin 16 700 vuosittaisilla ansiotuloilla valtion tuloveroa ei makseta lainkaan.

TAULUKKO 3. Valtion tuloveroasteikko 2016 (Valtiovarainministeriö 2016).

Vuoden 2016 valtion tuloveroasteikko		
Ansiotulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
16 700 - 25 000	8,00	6,50
25 000 - 40 800	547,50	17,50
40 800 - 72 300	3 312,50	21,50
72 300 -	10 085,00	31,75

Ansiotuloa verotetaan valtion tuloverotuksen lisäksi myös *kunnallis- ja kirkollisverotuksessa*. Näiden veromäärien laskemiseen käytetään verovelvollisen kotikunnan ja seurakunnan määräämiä verokantoja. Kirkollisveroa maksavat ainoastaan evankelisluterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien jäsenet. Seurakunnat itse määräävät kirkollisverokantansa vuosittain, samoin kunnat. (Valtiovarainministeriö 2016.)

Lisäksi palkkatuloista tai yritystulon ansiotulo-osuudesta sekä etuuksista suoritetaan Kansaneläkelaitokselle veroluonteista *sairausvakuutusmaksua*, joka pitää sisällään sairaanhoito- ja päivärahamaksut. YEL- ja MyEL-vakuutuksissa vahvistettu työtulo korvaa sairausvakuutusmaksua määriteltäessä yritystoiminnan ansiotulo-osuuden. Toisin sanoen Verohallinto laskee kyseisten vakuutusten piirissä oleville yrittäjille ja maataloudenharjoittajille sairausvakuutusmaksun työtulon, eikä todellisen ansiotulo-osuuden perusteella. Tiedot työtuloista Verohallinto saa vuosittain työeläkelaitoksilta. Yrittäjät maksavat sairausvakuutusmaksua vuonna 2016 yhteensä 2,25 prosenttia työtulosta. Mahdollisista muualta kuin omasta yritystoiminnasta saaduista ansiotuloista maksetaan vuonna 2016 sairausvakuutusmaksua 2,12 prosenttia. Eläkkeistä ja muista etuuksista maksetaan sairausvakuutusmaksua 1,49 prosenttia. (Verohallinto 2013a; Yrittäjät.) MyEL-vakuutusta ja työtuloa käsitellään tarkemmin luvussa 2.8.

Sekä luonnolliset että juridiset henkilöt kantavat myös *Yleisradioveroa*, toiselta nimeltään YLE-veroa, Suomen valtiolle. Veroa maksetaan kokonaistulojen eli ansio- ja pääomatulojen yhteismäärän perusteella. Veron määrä on kiinteä, vuonna 2016 se on 0,68 prosenttia, ja se maksetaan enintään 140 euron rajaan saakka. Pienempää YLE-veron määrää kuin 70 euroa ei panna maksuun verotuksessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verovelvollinen palkansaaja ei maksa YLE-veroa lainkaan, jos hänen verovuoden kokonaistulonsa ovat pienemmät kuin 10 914 euroa. Eläkettä tai etuuksia saavat maksavat YLE-veroa, kun heidän tulonsa ylittävät 10 294 euroa vuodessa. Mikäli yrittäjien ja maatalousyrittäjien työtulo on suurempi kuin todelliset verotuksenalaiset tulot, määräytyy YLE-vero työtulon perusteella. (Verohallinto 2016a.)

Seuraavalla sivulla löytyy havainnollistava esimerkki maatalouden tulon verottamisesta. Kuvio 1 kuvaa tilannetta, jossa pääomatulon laskenta-perusteena käytetään vakiovuotoista 20 prosenttia nettovarallisuudesta. Tässä esimerkissä lasketaan Matti Maatalousyrittäjän kokonaisveron osuus verovuodelta 2016. Yrittäjällä ei ole muita tuloja maataloudesta saatujen tulojen lisäksi. Vähennykset on tarkoituksella jätetty tästä laskelmasta pois, koska esimerkistä haluttiin tehdä helposti luettava ja mahdollisimman pelkistetty.

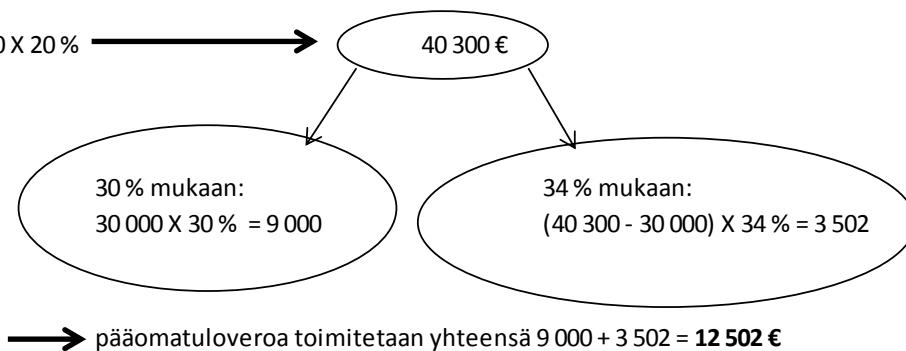
Matin maatalouden verotettava tulos vuodelta 2016 oli 100 000 euroa. Vuonna 2015 maatalouden varat olivat 270 000 ja velat 70 000. Verovuodelta 2016 maksettiin lisäksi ennakonpidätyksen alaisia palkkoja yhteensä 5 000 euroa. Matin MyEL-työtulo on 70 000 euroa. Matti asuu Punkaharjulla, joka vuodesta 2013 eteenpäin on kuulunut Savonlinnaan, näin ollen Savonlinna on verotuksellisesti Matin asuinkunta. Savonlinnan kunnallisverokanta on 22,50 prosenttia. Matti on evankelisluterilaisen kirkon jäsen. Kirkollisverokanta on Savonlinnassa 1,5 prosenttia. Matilla ei ole puolisoa.

VAIHE 1. Selvitetään pääomatulon laskentaperuste

Nettovarallisuus 270 000 - 70 000	200 000
+ 30 % maksetuista palkoista 5 000 X 30 %	1 500
Pääomatulon laskentaperuste	201 500

VAIHE 2. Pääomatuloveron laskeminen

Pääomatulona verotetaan $201\,500 \times 20\%$

VAIHE 3. Ansiotuloveron laskeminen

Ansiotulona verotetaan $(100\,000 - 40\,300)$ 59 700

Valtion tulovero

7 376 €

*alarajasta
alarajan ylittävstä osasta*

*3 312,50
(59 700 - 40 800) X 21,50 % = 4 063,50*

Kunnallisvero 22,50 %

13 432,50 €

59 700 X 0,225

Kirkollisvero 1,5 %

895,50 €

59 700 X 0,015

Sairausvakuutusmaksu 2,25 %

1 575 €

70 000 X 0,0225

Yleisradiovero 0,68 %

140 €

100 000 X 0,0068

*0,68 % mukaan laskettuna YLE-veron määrä on
suurempi kuin "kattoraja" 140 euroa*

→ ansiotuloveroa toimitetaan yhteensä $7\,376 + 13\,432,50 + 895,50 + 1\,575 + 140 = 23\,419 \text{ €}$

VAIHE 4. Kokonaisveromäärän laskeminen

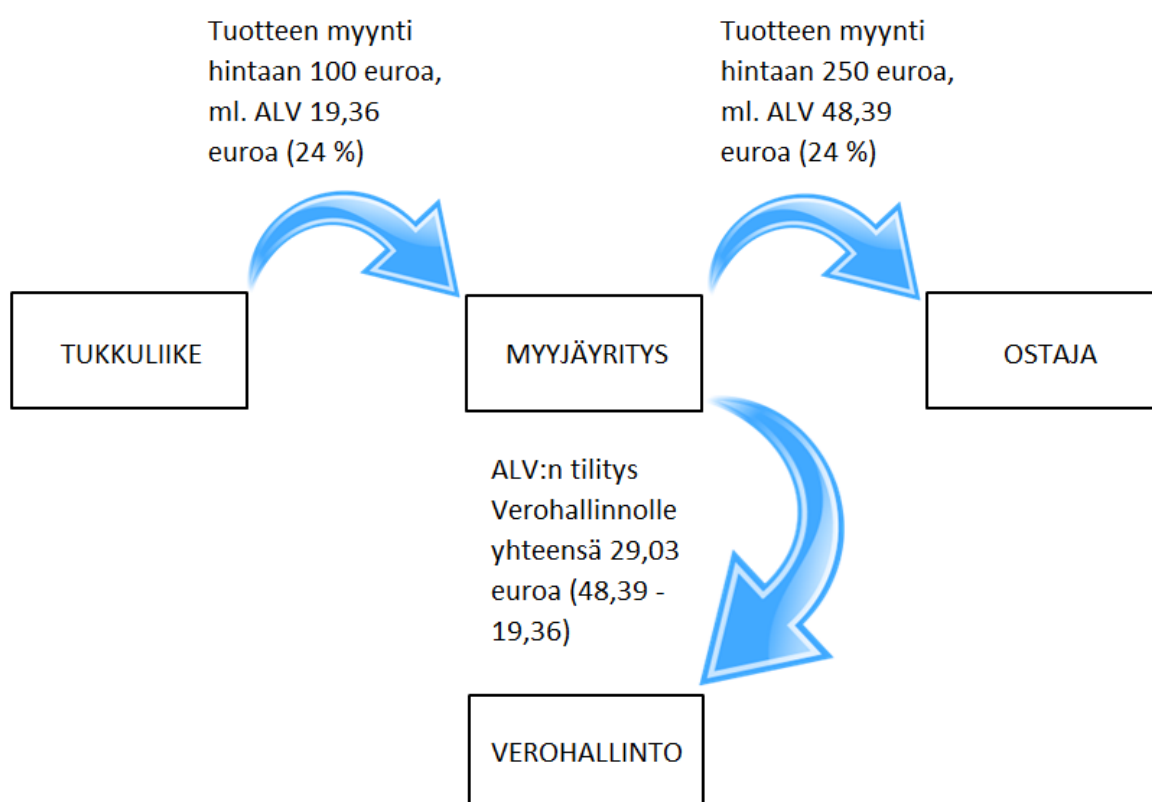
Pääomatulovero	12 502 €
Ansiotulovero	23 419 €
Maksettava kokonaisveromäärä	35 921 €

KUVIO 1. Esimerkki veron laskemisesta maatalouden tuloksen perusteella.

2.5 Arvonlisäverotus

Arvonlisävero on arvonlisäverovelvolliselle elinkeinonharjoittajalle niin sanottu läpikulkumenoerä. Se on vero, joka on kannettava valtiolle myydyistä tuotteista ja palveluista. Suomessa on kolme eri arvonlisäverokantaa: yleinen veroprosenttikanta 24 prosenttia ja alennetut 14 ja 10 prosenttia. Rehuista, elintarvikkeista, aterial- ja ravintolapalveluista on kannettava 14 prosentin arvonlisävero. Yleisimmät 10 prosentin verokannalla verotettavat tuotteet ja palvelut ovat henkilökuljetukset, lääkkeet, kirjat sekä liikunta- ja kulttuuripalvelut. Näiden lisäksi on vielä olemassa nollaverokanta, jota sovelletaan esimerkiksi tavaroiden ja palveluiden myyntiin ulkomaille. Nollaverokannassa myyjä saa vähentää arvonlisäveron, vaikka sitä ei todellisuudessa edes kanneta kyseisestä tuotteesta tai palvelusta. (Salin 2015, 23–24.) Oikean arvonlisäverokannan kullekin tuote- tai palvelulajille voi tarvittaessa varmistaa Arvonlisäverolaista.

Yleensä arvonlisäverotuksen kanssa menetellään siten, että tuotteen tai palvelun myyjä lisää arvonlisäveron kulloinkin voimassa olevan verokannan mukaisesti myytävänsä tuotteen tai palvelun loppuhintaan. Täten ostaja maksaa ostamaansa tuotteeseen sisältyvän arvonlisäveron, ja myyjä tilittää sen eteenpäin Verohallinnolle. Mikäli ostaja harjoittaa itsekin liiketoimintaa ja on arvonlisäverovelvollinen, hänellä on oikeus vähentää tuotteensa ostohintaan sisältyvä arvonlisävero omien myyntiensä arvonlisäverosta. Tämän edellytyksenä toisin on, että sekä ostaja että myyjä ovat arvonlisäverovelvollisia. Tällä tavoin varmistetaan, ettei veron tuplaantumista pääse tapahtumaan, koska arvonlisävero kannetaan tuotteesta tai palvelusta vain kerran. (Verohallinto 2015b.) Kuviossa 2 havainnollistetaan tyypillistä arvonlisäveron kulkua.

KUVIO 2. Arvonlisäveron kulku.

Joissakin tilanteissa arvonlisäveron maksaa ostaja. Tämä on nimeltään käännetty arvonlisäverovelvollisuus, jota voidaan soveltaa tietyillä toimialoilla. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta käytetään myös tilanteissa, joissa ulkomaalainen Suomen arvonlisäverovelvollisuuden piiriin kuulumaton yrittäjä myy Suomessa tavaroita tai palveluja suomalaiselle, arvonlisäverovelvolliselle elinkeinonharjoittajalle. (Salin 2015, 13.)

Arvonlisäverovelvollisuus määräytyy liiketoiminnan myyntivolyymin mukaan; jos liiketoiminta on vähäistä, arvonlisäveroa ei tarvitse toimittaa. Vuodesta 2016 eteenpäin arvonlisäverovelvolliseksi ei tarvitse ilmoittautua, mikäli tilikauden liikevaihdon arvioidaan olevan enintään 10 000 euroa vuodessa. Arvonlisäverotuksen osalta liikevaihtoon luetaan ostajalta veloitetut summat riippumatta siitä, sisältyykö hintoihin arvonlisäveron osuus vai ei. (Verohallinto 2013b; Verohallinto 2014b.)

Arvonlisäverovelvolliseksi voi kuitenkin hakeutua vapaaehtoisesti vähäiselläkin liiketoiminnalla. Jos ammatinharjoittaja jää vähäisen liiketoiminnan vuoksi arvonlisäverotuksen ulkopuolelle, hänellä ei ole oikeutta vähentää arvonlisäveroa ostoistaan, eikä velvollisuutta toimittaa arvonlisäveroa myynneistään. (Salin 2015, 15–16.) Tuolloin tuloverotuksessa verotettavaa tuloa laskettaessa vähennettäviin kuluihin luetaan bruttomääräiset, arvonlisäverolliset summat (Verohallinto 2014b).

Mikäli arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuneen elinkeinonharjoittajan tilikauden liikevaihto on enintään 10 000 euroa, yrittäjä saa koko tilikaudelta tilitettävän arvonlisäveron takaisin. Liikevaihdon ollessa vähintään 10 000 euroa, mutta jäädessä kuitenkin alle 30 000 euroon, yrittäjällä on oikeus saada osa tilitettävästä arvonlisäverosta takaisin. Tätä kutsutaan alarajahuojennukseksi. Verovelvollinen laskee alarajahuojennuksen määrän itse edellä esitettyä laskukaavaa käyttäen. (Salin 2015, 19.)

$$\text{tilitettävä vero} = \frac{(\text{liikevaihto} - 10\,000) \times \text{tilitettävä vero}}{20\,000}$$

Alarajahuojennukseen oikeutetun elinkeinonharjoittajan tekemällä kausiveroilmoituksella näkyy siis arvonlisäveron nettosumma – tilikauden liikevaihdon perusteella tilitettävän arvonlisäveron, hankinnoista vähennettävän arvonlisäveron sekä alarajahuojennuksen erotus. Tilanteissa, joissa nettosumma jää nollan alapuolelle, syntyy negatiivista, palautukseen oikeuttavaa arvonlisäveroa. Näin tapahtuu, kun alarajahuojennuksen ja ostoista vähennettävän veron määrä osoittautuu suuremmaksi kuin myynneistä suoritettava arvonlisävero. (Salin 2015, 20.)

Arvonlisävero voi olla negatiivinen ilman alarajahuojennustakin. Siinä on kyse siitä, että myyntien arvonlisäverovelka on pienempi kuin ostojen arvonlisäverosaaminen. Tällainen tilanne voi käytännössä tulla vastaan suurellakin liikevaihdolla, jos yrittäjä on esimerkiksi tehnyt verovuonna tavallista enemmän ostoja. Verovuodelta suoritettavan veron määrän ollessa valmiiksi negatiivinen, siitä ei luonnollisesti voi enää saada alarajahuojennusta. (Verohallinto 2015b; Salin 2015, 20.)

Huojennukseen oikeuttava liikevaihto on laskettava koko kalenterivuodelta ja merkittävä kausiveroilmoitukseen. Liikevaihto ei saa sisältää käyttöomaisuuden myyntituloja, arvonlisäveronalaisia vuokratuloja eikä puun myyntitulosta saatuja tuloja, sillä näistä eristä ei myönnetä verohuojennusta. Alarajahuojennuksen määrä on siihen oikeutetulle veronalaista elinkeino- tai maataloustuloa. Maksuperusteista kirjanpitomenetelmää käyttäville, eli myös maataloudenharjoittajille, alarajahuojennus on sen verovuoden tuloa, jona huojennus on vähennetty tilitettävästä arvonlisäverosta. (Salin 2015, 18–20; Taipalus ja Talvitie 2015.)

Tavaroiden otto yksityiskäyttöön rinnastetaan verolliseen myyntiin. Maataloudenharjoittajalla on oikeus ottaa käyttöönsä vähäinen määrä itse valmistamaansa tai myyntiä varten ostettua tavaraa ilman arvonlisäveroseuraamuksia. Vähäisen määrän rajana pidetään 850 euroa verovuodelta. Kun tavaraa otetaan yksityiskulutukseen yli 850 euron edestä, ylittävältä osalta muodostuu arvonlisäverovelkaa, joka on ilmoitettava ja maksettava samassa yhteydessä myynnistä tilitettävän arvonlisäveron kanssa. (Verohallinto 2011a.)

Omaan käyttöön otetun hyödykkeen arvona pidetään ostohintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Jos tavara tai elintarvike on tuotettu itse, arvo määritellään kustannuslaskennan avulla. Vaihtoehtoisesti oman käytön voi arvostaa valmiiksi kullekin elintarvikkeelle määriteltujen kilohintojen perusteella, jotka löytyvät Verohallinnon syventävistä vero-ohjeista. (Verohallinto 2011a.)

Arvonlisävero maksetaan pankkiin, kuten mikä tahansa tavallinen lasku. Maksettaessa on käytettävä viitenumeroa, sillä se yksilöi tietyn verovelvollisen. Tätä samaa viitenumeroa käytetään myös sosiaaliturvamaksujen ja ennakonpidätysten maksamisessa. (Salin 2015, 40.) Negatiivisen ja huojennuksena takaisin maksettavan arvonlisäveron kanssa menetellään siten, että Verohallinto palauttaa sen verovelvollisen pankkitilille. Tämän edellytyksenä on, että palautettavan arvonlisäveron määrä on vähintään 20 euroa, eikä verovelvollisella ole Verohallinnolle suorittamattomia verovelkoja. Verovelvollisen niin halutessa palautettava summa voidaan palautuksen sijasta säilyttää verotilillä ja käyttää tulevaisuudessa erääntyviin veromaksuihin. (Verohallinto 2016b.)

2.6 Viranomaisraportointi

Maataloudenharjoittajan lakisääteisiin velvollisuuksiin kuuluu vuosittaisen maatalouden veroilmoituksen antaminen verottajalle. On huomioitava, että metsätalous on erillinen, maatalouteen kuulumaton tuloyksikkönsä, joten siitä annetaan oma veroilmoituksensa, erillään maatalouden veroilmoituksesta. Lisäksi, mikäli maatalousyrittäjä on arvonlisäverovelvollinen tai maksaa palkkoja, hänen on annettava kausiveroilmoitus. Vuosi-ilmoitus annetaan Verohallinnolle, jos yrittäjä on maksanut verovuonna palkkoja ja niihin liittyviä suorituksia.

Veroilmoitus

Maataloudenharjoittajan on annettava maatalouden veroilmoitus joka vuosi, myös niinä vuosina, joina maataloustoimintaa ei ole harjoitettu lainkaan. Ilmoitus annetaan kerran vuodessa kahden kuukauden kuluttua kalenterivuoden päättymisestä. Veroilmoituksen on näin ollen oltava perillä Verohallinnossa helmikuun viimeisenä päivänä. Verohallinto lähettää täytettävän veroilmoituksen maataloudenharjoittajille automaattisesti tammikuussa. Sen liitteenä löytyy myös energiaveron palautushakemus. (Verohallinto 2015d; Verohallinto 2016b.) Energiaveron palautus on käsitelty edellä luvussa 2.4.2.

Veroilmoitus pitää sisällään erittelyn maatalouden verovuonna kertyneistä tuloista ja menoista ja osoittaa maatalouden verotettavan tuloksen. Tähän ilmoitukseen merkitään rahaliikenteen nettosummat, eli tuloista ja menoista erotetaan arvonlisäveron osuudet ja ilmoitetaan arvonlisäverottomat summat. Arvonlisäverovelvollisuuden piiriin kuulumattomat maataloudenharjoittajat kuitenkin vähentävät menonsa bruttomääräisinä, arvonlisäveron sisältävinä. (Verohallinto 2016b.)

Maatalouden veroilmoituksen voi antaa kirjallisesti lomakkeella 3002 tai sähköisesti suomi.fi-sivustolla. Mikäli verovelvollisella on käytössään jokin kirjanpito- tai muistiinpano-ohjelma, hän voi vaihtoehtoisesti antaa ilmoituksen suoraan sieltä esimerkiksi Tyvi-palvelun kautta tai ilmoitin.fi – sivustolla. Veroilmoitukseen on liitettävä mahdollinen Energiatuotteen valmisteveron palautushakemus. Senkin voi toimittaa joko paperisena lomakkeella 3311 tai sähköisesti. (Verohallinto 2016b.) Kirjallisesti Verohallinnolle lähetettävät ilmoitukset on allekirjoitettava verovelvollisen toimesta. Sekä veroilmoituksen että kausiveroilmoituksen saa laittaa samaan kirjekuoreen, mikäli kyseisen kausiveroilmoituksen palautuspäivä on helmikuun viimeinen päivä. (Verohallinto 2015b.) Metsätaloudesta annetaan erillinen veroilmoitus, josta voi lukea lisää metsätaloutta käsittelevässä luvussa 2.9.

Kausiveroilmoitus

Toiminnastaan arvonlisäverovelvollisten maatalousyrittäjien, sekä heidän, jotka maksavat palkkoja säännöllisesti tai satunnaisesti, on veroilmoituksen lisäksi jätettävä myös kausiveroilmoitus. Siinä ilmoitetaan kaikkien oma-aloitteisten verojen tiedot. (Verohallinto 2010a.) Oma-aloitteisella verolla tarkoitetaan veroa, jonka verovelvollinen laskee itse (Veronkantolaki 2005, § 2). Kausiveroilmoitukseen merkitään täten esimerkiksi arvonlisävero, vakuutusmaksuvero sekä myös mahdolliset työnantajasuoritukset (Verohallinto 2010a). Verovelvollinen ilmoittaa maa- ja metsätaloudesta sekä muusta elinkeinotoiminnasta aiheutuvat arvonlisäverovelat- ja saamiset samalla kausiveroilmoituksella (Verohallinto 2011a).

Kausiveroilmoituksen ensimmäinen sivu on jaettu kahteen osaan: arvonlisävero- ja työnantajasuoritusosiin. Arvonlisävero-puolella ilmoitetaan myyntitoiminnan arvonlisäverovelan ja ostotoiminnan arvonlisäverosaamisen erotus, eli tilitettävä arvonlisävero. Negatiivisen arvonlisäveron muodostuessa se ilmoitetaan tilitettävän arvonlisäveron sijasta. Ensimmäisellä sivulla myös täytetään mahdollisen alarajahuojennuksen tiedot. Työnantajaosiossa täytetään tiedot maksetuista ennakonpidätyksen tai lähdeveron alaisista palkoista, ennakonpidätyksestä tai lähdeverosta sekä sosiaaliturvavakuutusmaksusta. Lisäksi kausiveroilmoituksen sivulla kaksi voi ilmoittaa mahdolliset muut oma-aloitteiset verot. (Verohallinto 2016b.)

Arvonlisäverovelvollisten maa- ja metsätalousyrittäjien on aina annettava kausiveroilmoitus, silloinkin, vaikka toiminta olisi keskeytynyt tai sesonkipainotteinen (Verohallinto 2016b). Sama koskee heitä, jotka ovat työnantajarekisterissä. Mikäli maataloudenharjoittaja kuuluu työnantajarekisteriin, hänen on annettava kausiveroilmoitus työnantajasuoritusten osalta joka kuukausi – tuolloin ilmoittaminen tapahtuu kunkin palkanmaksukuukauden seuraavana kuukautena. Työnantajarekisteriin kuulumaton maataloudenharjoittaja voi antaa kausiveroilmoituksen silloin, kun on maksanut palkkoja. Toisin sanoen niiltä kuukausilta, joilta palkkoja ei ole maksettu, kausiveroilmoitusta ei anneta. (Verohallinto 2011b.)

Kun toimintaa tietyltä ajanjaksolta ei ole ollut, kausiveroilmoitukseen täytetään keskeytysjakso kohtaan ”Ei alv-toimintaa” tai ”Ei palkanmaksua”. Jos maataloudenharjoittajan tiedossa on, että elinkeinotoiminta tulee keskeytymään joksikin aikaa, hän voi antaa asiasta tiedoksiannon Verohallinnolle. Tuolloin kausiveroilmoitusta ei tarvitse antaa keskeytysjakson ajalta. Niiltä kausilta, joina toimintaa onkin ollut, kausiveroilmoitus annetaan normaalisti. (Verohallinto 2016a.)

Alkutuotannossa arvonlisävero on lähtökohtaisesti kalenterivuoden pituisen ilmoitus- ja maksujakson piirissä liikevaihdon suuruudesta riippumatta (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2015). Kuitenkin halutessaan maataloudenharjoittaja saa hakeutua kuukauden tai neljännesvuoden ilmoitus- ja maksujaksoon (Verohallinto 2016a). Tämä on kätevää etenkin silloin, jos maatalousyrittäjä harjoittaa samalla Y-tunnuksella muutakin elinkeinotoimintaa maatalouden lisäksi, koska elinkeinonharjoittajat ovat yleensä kuukausi- tai neljännesvuosimenettelyssä arvonlisäveron osalta. Hakeutumalla tiheämpään ilmoitus- ja maksujaksoon luonnollinen henkilö pystyy ilmoittamaan kaikkien yritystensä arvonlisäverot samalla ilmoituksella. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09.)

Kausiveroilmoitus voidaan toimittaa Verohallinnolle kirjallisesti lomakkeella 4001 tai sähköisesti ilmoittamispalvelujen kautta. Sähköisen ilmoituksen on oltava perillä Verohallinnossa 12. päivänä ja paperisen 7. päivänä. (Verohallinto 2016b.) Kalenterivuosimenettelyn piirissä olevat ilmoittavat ja maksavat arvonlisäveron helmikuun viimeiseen päivään mennessä. Mahdollisten työnantajasuoritusten ja useammin kuin kerran vuodessa maksettavan arvonlisäveron eräpäivä on kuukauden 12. päivä, tai sitä seuraava pankkipäivä, jos 12. päivä on arki- tai juhlapäivä. (Verohallinto 2016b.)

Kausiveroilmoituksen sähköinen ilmoittaminen tapahtuu Verotili-palvelussa, johon kirjaututaan sähköisellä henkilökortilla, Katso-tunnisteella tai henkilökohtaisilla pankkitunnuksilla. Verotili-palvelussa oma-aloitteisten verojen maksajat pystyvät näkemään ikään kuin yhteenvetona kaikki tilille ilmoitetut ja maksetut veronsa. Siinä voi seurata verotilin saldoa ja tilitapahtumia. Kausiveroilmoituksen voi antaa myös suoraan Palkka.fi – palvelusta, mikäli yrittäjä käyttää sitä palkanlaskentaan. (Verohallinto 2016b.)

Vuosi-ilmoitus

Vuosi-ilmoitus koskee ainoastaan työnantajia ja suoritusten maksajia. Nimensä mukaisesti ilmoitus annetaan kerran vuodessa ja se pitää sisällään kaikki maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat koko vuodelta. Ilmoituksen voi antaa paperisena Verohallinnon lomakkeella 7801 tai sähköisesti ilmoitin.fi- tai suomi.fi-sivustoilla tai Tyvi-palvelussa. Sekä vuosi-ilmoituksen että kausiveroilmoitukset maksettujen palkkojen ja työnantajasuoritusten osalta voi antaa myös Palkka.fi – palvelussa, jos yrittäjä käyttää sitä palkanlaskentaan. Vuosi-ilmoituksen on oltava perillä Verohallinnossa tammikuun loppuun mennessä. Se on annettava samalla Y-tunnuksella kuin kausiveroilmoituskin. (Verohallinto 2016b.)

2.7 Henkilöstö- ja palkka-asiat

Usein maatilat toimivat koko perheen voimin, ja elämäkumppani sekä muut tilalla asuvat sukulaiset auttavat yrittäjää maatilatoissa (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2016b). Maatalousyrittäjiksi luetaan Maatalousyrittäjän eläkelain (2006, § 3) mukaan myös nämä maatilatoihin osallistuvat avio- tai avopuoliso sekä muut perheenjäsenet. Maatalousyrittäjä vakuuttaa itsensä Maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitetulla vakuutuksella. Tämän saman vakuutuksen piiriin kuuluu automaattisesti tilalla työskentelevä avio- tai avopuoliso, kun hän asuu samassa taloudessa maatalousyrittäjän kanssa. Tilalla työskentelevä lähisukulainen, jolle maksetaan palkkaa, täytyy vakuuttaa Maatalousyrittäjän eläkevakuutuksella. Jos palkkaa ei makseta, maatalousyrittäjän eläkevakuutuksen voi ottaa vapaaehtoisena. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.) Maatalousyrittäjien eläkevakuutus on käsitelty tarkemmin luvussa 2.8.

Toiminimimuotoisessa yhtiössä yrittäjä ei maksa palkkaa itselleen, puolisolleen, eikä alle 14-vuotiaalle lapselleen. Puolisot määritellään verotuksessa yrittäjäpuolisoiksi, ja näin ollen yritystulo jaetaan heidän kesken. Luontoisetuja he eivät myöskään voi saada omasta yrityksestään. Palkan sijaan yrittäjäpuolisot nostavat yksityisnostoja elämisensä rahoittamiseen. Yksityisnostoja ei veroteta erikseen. (Verohallinto 2015b; Verohallinto 2016c.)

Maatalous voi työllistää yrittäjäperheen lisäksi myös ulkopuolisia. Maanviljelijöillä varsinkin sesonkipainotteinen, istutus- ja sadonkorjuuaikainen työllistäminen on tyypillistä. Esimerkiksi mansikkatiloilla ylimääräiset kädet ovat kesäisin elinehto, sillä marjat on ehdittävä poimia tietyn ajan sisään, ennen kuin ne pilaantuvat. Luonnollisesti työllistämistarve on suoraan verrannollinen maatalon toiminnan volyymin ja pinta-alan kanssa. Monet marjatilat työllistävät eritoten

ulkomaalaisia työntekijöitä, sillä istutus-, kitkentä- ja poimintatyöt ovat suosittuja heidän keskuudessaan. Tuolloin työnantajan on muistettava huolehtia ulkomaalaisia työntekijöitä koskevista vero- ja viisumiasioista. Heidät on muistettava myös vakuuttaa samoilla lakisääteisillä vakuutuksilla kuin kotimaisetkin työntekijät. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09.) Yleisimmin kausityöntekijät työskentelevät Suomessa enintään kolmen kuukauden ajan, jolloin he eivät tarvitse oleskelulupaa. Tämän vuoksi oleskelulupakäytänteisiin ei paneuduta tässä opinnäytetyössä. Viisumiasioita sen sijaan tarkastellaan kattavasti luvussa 2.7.2.

2.7.1 Työehtosopimus ja palkkahallinto

Maataloudessa sovelletaan Maaseutuelinkeinojen työehtosopimusta. Yksinomaan metsätöihin palkattujen työntekijöiden osalta sovelletaan taas Metsäalan työehtosopimusta. (Maaseudun työnantajaliitto ry ja Puu- ja erityisalojen liitto ry 2014.) Kummatkin työehtosopimukset ovat yleissitovia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työnantaja noudattaa oman alansa työehtosopimuksen määräyksiä riippumatta siitä, kuuluuko työnantajaliittoon vai ei (Tekniikan akateemiset TEK 2016).

Työehtosopimuksissa on määrätty alakohtaisista työehdoista, kuten palkoista, lomista, työajoista, matkakustannusten korvaamisesta sekä muista työntekijää ja työnantajaa koskevista asioista. Työehtosopimuksissa esitetyt ehdot ovat vähimmäisehtoja, joita työnantaja ei saa alittaa. Paremmista ehdoista, esimerkiksi korkeammasta palkasta sopiminen ei ole kuitenkaan kiellettyä. (Tekniikan akateemiset TEK 2016; Yrittäjät.) Yrittäjän on syytä perehtyä huolellisesti alalla vallitsevaan työehtosopimukseen ja järjestää henkilöstöasiat sen mukaisesti (Maatalousyrittäjä 2016-06-09).

Työehtosopimus määrää pitkälle kullekin työntekijälle maksettavan palkan suuruuden. Monet tekijät vaikuttavat palkan muodostumiseen, esimerkiksi työtehtävän vaativuustaso, työntekijän pätevyys, ylityökorvaukset sekä erilaiset lisät. Palkkahallintoon kuuluu muutakin kuin työpaikalla tehdyn työn perusteella kertyvät ansiot. Esimerkiksi lomarahat- ja palkat ja sairausajan palkka ovat eriä, joista työnantajan on muistettava lisäksi huolehtia. (Syvänperä ja Turunen 2015.) Kaikesta edellä mainitusta sekä monesta muusta palkkahallintoon liittyvästä asiasta on säädetty Maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksessa ja Metsätalouselinkeinojen työehtosopimuksessa.

Yrittäjän tueksi on olemassa lukuisia palkanlaskentaan tarkoitettuja ohjelmistoja, niin maksullisia kuin ilmaisia. Esimerkiksi maatalouteen tarkoitettuun Maatalousneuvos-ohjelmistoon voi tarvittaessa liittää palkanlaskentamoduulin. Ohjelma toimii lisenssimaksulla. (Suonentieto.) Ilmaista palkanlaskentaohjelmista tunnetuin lienee Palkka.fi-palvelu. Palvelu on Verohallinnon, työeläkevakuutusyhtiöiden ja Työttömyysvakuutusrahaston yhteisesti kehitetty palkanlaskennan työkalu, jolla niin kotitaloudet kuin yrittäjätkin voivat laskea palkkojen määrän sivukuluineen ilmaiseksi. Palkka.fi on kehitetty erityisesti harvoin palkkaa maksavien työnantajien käyttöön, jotka

eivät välttämättä ole tietoisia kaikista työnantajaa koskevista velvoitteista. Palvelu hoitaa myös viranomaisraportoinnin yrittäjän sijasta. Yrittäjät kirjautuvat Palkka.fi:hin Katso-tunnisteella tai verkkopankkitunnuksilla. (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK 2014; Palkka.fi 2016.)

Tässä opinnäytetyössä ei tarkastella palkkahallintoon liittyviä erikoislaatuista tilanteita. Tällaisia ovat esimerkiksi henkilöstöruokailukulujen pidättäminen palkasta, luontoisedut, ulosottoon määrättyjen henkilöiden palkkojen erikoiskäsittely sekä työmatkakorvaukset. Edellä mainitut ovat maataloudessa harvinaisia, joten ne jätetään tässä opinnäytetyössä pelkän maininnan varaan.

2.7.2 Työnantajan lakisääteiset velvoitteet

Työnantajana maatalous noudattaa samoja viranomaismääräyksiä työnantajasuoritusten osalta kuin muutkin yritysmuodot. Työsuhteen muodostuessa työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöidensä sosiaaliturvasta ja lakisääteisistä eläke- ja vakuutusmaksuista. Kaikille palkanmaksajille pakolliset toimet ovat ennakonpidätyksen periminen työntekijän palkasta sekä sosiaalivakuutusmaksun ja työeläkemaksun maksaminen. Tiettyjen ehtojen täytyessä palkanmaksajan täytyy huolehtia edellisten lisäksi myös työntekijöidensä työttömyys-, tapaturma- ja ryhmähenkivakuuttamisesta sekä maksaa näistä johtuvat vakuutusmaksut. Osan maksuista työnantaja kustantaa kokonaan itse, osan rahoittamiseen osallistuu myös työntekijä. (Verohallinto 2016b.) Edellä on esitetty yhteenveto työnantajasuorituksista ja palkasta vähennettävistä eristä.

1. Ennakonpidätys, pidätetään työntekijän bruttopalkasta ja tilitetään Verohallinnolle.
2. Sosiaaliturvamaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja tilitetään Verohallinnolle.
3. Työeläkemaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja pidätetään myös työntekijän osuus, tilitetään yhteissumma työeläkevakuutusyhtiölle.
4. Työttömyysvakuutusmaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja pidätetään myös työntekijän osuus, tilitetään yhteissumma Työttömyysvakuutusrahastolle.
5. Työtapaturmavakuutusmaksu, lasketaan työntekijän bruttopalkan perusteella ja tilitetään vakuutusyhtiölle.
6. Ryhmähenkivakuutusmaksu, maksetaan samalla kertaa tapaturmavakuutusmaksun kanssa, lasketaan bruttopalkan perusteella ja tilitetään vakuutusyhtiölle.
7. Työntekijän kuuluessa ammattiliittoon, jäsenmaksu lasketaan työntekijän bruttopalkan perusteella, vähennetään nettopalkasta ja tilitetään kyseiselle ammattiliitolle.

Eläke- ja vakuutusyhtiöt työnantaja saa valita itse. Tarvittavat vähennykset ja pidätykset tehdään bruttopalkasta, johon luetaan myös mahdolliset luontoisedut, kuten auto- tai asuntoetu. (Verohallinto 2016b.) Vähennysten jälkeen jäljelle jää nettopalkka, josta vähennetään vielä mahdollinen ammattiliiton jäsenmaksu, mikäli työntekijä kuuluu johonkin ammattiliittoon ja on perintasopimuksessaan sopinut, että palkanmaksaja perii ja tilittää jäsenmaksun hänen puolestaan (Syvänperä ja Turunen 2015, 63–64). Ammattiliiton jäsenmaksun suuruus määräytyy tietyn prosenttikannan mukaan ja se lasketaan työntekijän bruttopalkan perusteella. Osa ammattiliitoista

käyttää vakiomuotoista jäsenmaksua – tuolloin sitä ei lasketa palkan perusteella, sen sijaan ammattiliitolle tilitetään kiinteä summa kuukausittain. (Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK 2012.)

Maatalousyrittäjän on ilmoittauduttava työnantajarekisteriin, jos hän maksaa säännöllisesti palkkaa kahdelle tai useammalle työntekijälle. Myös tilapäinen ja lyhytaikainen samanaikainen palkanmaksu vähintään kuudelle työntekijälle edellyttää rekisteröitymistä. Satunnaisesti palkkoja maksava työnantaja voi halutessaan liittyä mukaan työnantajarekisteriin. (Verohallinto 2016b.)

Työterveyshuolto

Työterveyshuoltolain (2001, § 4) nojalla työnantaja on velvollinen järjestämään kustannuksellaan työntekijöilleen työterveyshuollon. Työterveyshuollon tarkoituksena on torjua ja ehkäistä työstä ja työolosuhteista johtuvat terveysvaarat ja -haitat. Työterveyshuoltopalvelut voi hankkia kunnalliselta terveyskeskukselta tai yksityiseltä lääkäriasemalta. Jokainen työnantaja yhdessä työterveyshuollon ammattilaisen kanssa suunnittelee työterveyshuollon toiminnan toimenpiteistä ja sisällöstä koostuvan kokonaisuuden, joka sopii työpaikan tarpeisiin. Työnantajalla on oikeus saada jälkikäteen korvausta maksamistaan työterveyshuoltopalveluiden kustannuksista Kansaneläkelaitokselta. Korvauksen suuruus on 50–60 prosenttia lakisääteisistä työterveyshuoltopalveluiden kuluista. (Kansaneläkelaitos 2016b.)

Ennakonpidätys

Työntekijä toimittaa työnantajalleen verokortin, johon merkatun prosentin suuruisena työnantaja pidättää palkasta ennakonpidätyksen. Mikäli verokorttia ei esitetä, ennakonpidätys toimitetaan 60 prosentin suuruisena. Ennakonpidätys ja muut työnantajasuoritukset lasketaan bruttopalkan perusteella. Ilmoittamisvelvollisuuden mukaisesti maataloudenharjoittaja ilmoittaa maksamansa palkat ja työnantajasuoritukset Verohallinnolle yhdellä tai useammalla kausi-veroilmoituksella ja vuosi-ilmoituksella. (Verohallinto 2013b.) Ilmoittamismenettely on käsitelty tarkemmin luvussa 2.6.

Sosiaaliturvamaksu

Sosiaaliturvamaksun eli toiselta nimeltään sotu-maksun rahoittamiseen osallistuvat sekä työntekijä että työnantaja yhdessä. Työnantaja on velvollinen maksamaan maksetuista palkoista sosiaaliturvamaksua Verohallinnolle kiinteän vuosittain vaihtuvan prosenttikannan mukaisesti. Maksu on sidoksissa työntekijän bruttopalkkaan; vuonna 2016 sosiaaliturvamaksu on 2,12 prosenttia työntekijän palkasta. Työntekijän osuus sosiaaliturvamaksusta sisältyy hänen ennakonpidätysprosenttiinsa, joten työnantaja ei pidätä sitä työntekijän palkasta erikseen. Sosiaaliturvamaksuvelvollisuus ei koske alle 16-vuotiaita eikä 68 vuotta täyttäneitä työntekijöitä, joten työnantajan ei tarvitse suorittaa sosiaaliturvamaksua näiden palkoista. (Yrittäjät; Verohallinto 2013b.)

Työntekijän työeläkevakuutus (TyEL)

Työnantaja vakuuttaa työntekijöidensä eläketurvan järjestämällä heille työeläkevakuutuksen, toiselta nimeltään TyEL:in. Työeläkevakuutusmaksuvelvollisuus ei koske alle 18-vuotiaita työntekijöitä, vanhuuseläkeikäisiä työntekijöitä, eikä niitä, joiden kuukauden ansiot ovat enintään 41,89 euroa. (Työntekijän eläkelaki 2006, § 4, 141.) Työeläkevakuutusmaksua maksetaan työntekijän bruttopalkan perusteella siihen eläkevakuutusyhtiöön, jossa työntekijä on työnantajan toimesta vakuutettu (Verohallinto 2016b).

Tilapäisen työnantajan ei tarvitse ottaa TyEL-vakuutusta, vaan pelkkä työeläkevakuutusmaksun säännöllinen maksaminen riittää. Työntekijän eläkelaisa työnantaja määrittää tilapäiseksi, kun sen palveluksessa ei ole jatkuvasti työntekijää, ja kuuden kuukauden ajalta määräaikaissa työsuhteissa maksettujen palkkojen määrä jää alle tietyn summan. Tämä euromääräinen raja tarkistetaan joka vuosi; vuonna 2016 se on 8 238 euroa puolen vuoden ajalta. (Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera; Verohallinto 2016b.)

Sopimustyönantajat sen sijaan ovat velvoitettuja solmimaan sopimuksen työntekijöidensä työeläkevakuuttamisesta. He maksavat työeläkevakuutusmaksua ennakoon vakuutusvuoden mittaan, ja tilapäiset työnantajat taas omatoimisesti vakuutusyhtiön tilille sitä mukaa, kun maksavat palkkoja. Tilapäiset työnantajat maksavat työeläkevakuutusyhtiölleen korkeampaa työeläkevakuutusmaksua kuin sopimusasiakkaat. (Yrittäjät; Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera.)

Sopimusasiakkailla TyEL-maksu noudattaa jokseenkin samaa periaatetta kuin vuosittain verottajalle maksettava ennakkovero. TyEL-maksun lopullinen määrä selviää sopimusasiakkaalle vasta silloin, kun työeläkevakuutusyhtiö on tarkistanut asiakkaan vakuutusvuoden ajalta todellisuudessa maksetut bruttopalkat. Tuolloin asiakas maksaa täydennysmaksua, jos ennakkomaksu ei ole riittänyt kattamaan työeläkevakuutusmaksua. Jos ennakkoa on taas maksettu liikaa, se käytetään tuleviin ennakkomaksueriin. (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma.)

Työeläkevakuutusmaksu koostuu työnantajan ja työntekijän osista. Suurimman osan siitä rahoittaa työnantaja ja pienen osan työntekijä. Työeläkevakuutusmaksujen suuruuden määrää vuosittain sosiaali- ja terveysministeriö. Työeläkevakuutus maksaa vuonna 2016 tilapäiselle työnantajalle 25,10 prosenttia bruttopalkkojen määrästä ja lähtökohtaisesti saman verran sopimusasiakkaalle. Sopimusasiakkaan lähtökohtaista maksun määrää kuitenkin muokkaavat kaksi tekijää: työeläkevakuutusyhtiön asiakassuhteen perusteella myönnettävä asiakashyvitys, joka vuonna 2016 on 0,5 prosenttia, ja vakuutusvuoden aikana maksettujen palkkojen määrä. Täten ennakkomaksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin ja asiakkaan suuruusluokan mukaan. (Verohallinto 2016b; Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen.) Asiakashyvitys on vakuutusyhtiöiden asiakkailleen myöntämä prosenttimääräinen alennus TyEL-maksusta. Tilapäiset työnantajat eivät voi saada asiakashyvitystä.

Työntekijän osuus TyEL:stä on vakio riippumatta siitä, työskenteleekö hän tilapäisen vai sopimustyönantajan lukuun. Maksu määräytyy hänen ikänsä perusteella: alle 53-vuotiaat kustantavat työeläkevakuutusmaksua 5,70 prosenttikannan ja tätä vanhemmat 7,20 prosenttikannan mukaan. Tämän verran työntekijä kustantaa työeläkevakuutustaan, ja loput maksaa työnantaja. Työnantajan ja työntekijän osuudet yhdistetään ja tilitetään työeläkevakuutusyhtiölle. (Verohallinto 2015b; Verohallinto 2016b.)

Työttömyysvakuutus

Työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuus koskee pääsääntöisesti lähes kaikkia palkanmaksajia. Velvollisuus toimittaa työttömyysvakuutusmaksua alkaa koskea työnantajaa silloin, kun kalenterivuoden aikana maksettujen palkkojen määrä nousee yli 1 200 euroon. Maksuvelvollisuus koskee iältään 17–65 –vuotta olevia työntekijöitä. Yrittäjät eivät ole maksuvelvollisia yritystoimintansa perusteella saadusta työtulosta. (Työttömyysvakuutusrahasto.)

Työttömyysmaksun rahoittamiseen osallistuvat sekä työnantaja että palkansaaja yhdessä. Prosenttikannat vaihtelevat vuosittain. Vuonna 2016 työnantaja pidättää työntekijän bruttopalkasta kiinteän 1,15 prosentin osuuden, ja laskee lisäksi sen päälle oman osuutensa. Työnantajan osuus on porrastettu maksettujen kokonaispalkkojen mukaan: alle 2 044 500 euron kokonaispalkoista työnantaja maksaa työttömyysvakuutusmaksua yhden prosentin suuruisena, ja tämän ylittävästä palkkasummasta 3,90 prosenttia. Työntekijöiltä peritty osuus ja yrittäjän kustantama osuus tilitetään yhteissummana Työttömyysvakuutusrahastolle. (Työttömyysvakuutusrahasto.)

Työtapaturmavakuutus

Työnantaja vakuuttaa työntekijänsä työtapaturmien ja ammattitautien varalta tapaturmavakuutuksella. Tapaturmavakuuttaminen on pakollista niille työnantajille, jotka ovat kalenterivuoden aikana maksaneet palkkoja vähintään 1 200 euron edestä. (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 2015, § 3.) Tämän rajan ylittyessä työnantajan on vakuutettava kaikki työntekijänsä iästä ja ansiotasosta riippumatta. Vakuutusmaksun määrä riippuu työn vaarallisuudesta ja toimialasta, ja sen suuruus vaihtelee 0,1 – 7 prosentin välillä. (Yrittäjät.) Vakuutuksen on oltava voimassa heti ensimmäisestä työpäivästä lähtien (Verohallinto 2016b).

Ryhmähenkivakuutus

Ryhmähenkivakuutus luo taloudellista turvaa menehtyneen työntekijän edunsaajille, eli useimmiten leskelle ja alle 22-vuotiaille lapsille. Vakuutuksen tarkoituksena on turvata edunsaajien välitön toimeentulo työntekijän kuoleman jälkeen. Tämä vakuutus on voimassa myös työntekijän vapaaajalla. (Työntekijäin ryhmähenkivakuutuspooli.)

Työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksen ovat velvollisia ottamaan työnantajat, joiden toimialaa koskevassa työehtosopimuksessa on tästä määrätty. Maaseutuelinkeinojen ja Metsäalan työehtosopimuksissa ryhmähenkivakuutus on määrätty pakolliseksi, joten maa- ja metsätaloudenharjoittajat ovat velvollisia ottamaan sellaisen työntekijöilleen. Ryhmähenkivakuutusmaksu sisältyy tapaturmavakuutusmaksuun, joten nämä molemmat maksetaan samalla kertaa työnantajan valitsemaan vakuutusyhtiöön. Maksun suuruus vaihtelee vakuutusyhtiöittäin. Vuonna 2016 se on keskimäärin 0,07 prosenttia bruttopalkoista. (Yrittäjät.)

Ulkomaalaiset työntekijät

Ulkomaalaislain (2004, § 79) mukaan ulkomaalainen työntekijä voi työskennellä Suomessa ilman oleskelulupaa, jos hän tulee Suomeen marjojen, juuresten, vihannesten ja hedelmien poimijaksi tai turkistarhatyöhön enintään kolmeksi kuukaudeksi. Joidenkin valtioiden kansalaiset tarvitsevat sen sijaan viisumin tullakseen Schengen-alueelle, mukaan lukien Suomeen. Viisumin tarpeen määrittelee se, minkä valtion kansalainen kukin työntekijä on. EU- ja Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse viisumia tullakseen Suomeen. Myös lukuisat EU:n ulkopuoliset maat ovat solmineet Schengen-valtioiden kanssa vastavuoroisesta viisumittomasta liikkumisesta. (Maahanmuuttovirasto 2016; Ulkoasiainministeriö 2016.) Viisumivelvolliset ja viisumivelvollisuudesta vapautetut maat on listattu Ulkoasiainministeriön Internet-sivuilla.

Kausityön teon Schengen-viisumilla mahdollistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä, toiselta nimeltään Schengen-rajäsäännöstö, jonka mukaan viisumivelvollisen maan kansalainen saa muiden ehtojen täytyessä tulla Suomeen, jos *”hän näyttää toteen suunnitellun oleskelun tarkoituksen ja edellytykset, ja hänellä on toimeentuloon tarvittavat varat ottaen huomioon sekä suunnitellun oleskelun kesto että lähtömaahan paluu tai kauttakulku sellaiseen kolmanteen maahan, jonne hänen pääsynsä on varma, tai hän kykenee hankkimaan laillisesti tällaiset varat”* (Asetus 562/2006/EU, artikla 5, kohta 1c). Tämän valossa voidaan todeta, että Schengen-viisumi, riippumatta siitä, oliko se hankittu turismi- tai työntekotarkoituksessa, oikeuttaa Suomessa 30 päivän maassa oleskeluun ja työskentelyyn 90 päivän jaksoa kohti. Näin ollen työnantaja voi palkata muitakin ulkomaalaisia kuin kausityöviisumilla Suomeen saapuvia työntekijöitä (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02). Tavallisella Schengen-turistiviisumilla palkattujen työntekijöiden osalta työnantajan ei tule menetellä, kuten jäljempänä on kerrottu.

Eduskunnassa valmistellaan parhaillaan kausityödirektiiviä, jota on tarkoitus soveltaa puutarha-, kasvihuone- ja maatalouskausityöläisiin jo kesäkaudesta 2017 lähtien. Direktiivin tarkoituksena on vähentää yrittäjiltä vaadittavia ennakkoselvityksiä ja keskittyä sen sijaan työntekijöiden olojen ja työsuhteen ehtojen noudattamisen jälkivalvontaan. Sen soveltamisesta annetaan myöhemmin erillisohje, mutta toistaiseksi työnantajat soveltavat Ulkoasiainministeriön julkaisemia ohjeita. (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02.)

Palkattaessa työntekijöitä viisumivelvollisista maista, työnantaja lähettää ennakkoselvityksen työnantajasta kyseisten maiden Suomen edustusverkostoon kuuluvaan kausityöviisumeita käsittelevään toimipisteeseen, esimerkiksi suurlähetystöön tai pääkonsulaattiin. Selvitykseen on laitettava kutsujayrityksen perustiedot, kuten yrityksen nimi, yhteyshenkilö, Y-tunnus ja yhteystiedot. Selvityksestä on myös käytävä ilmi, kuinka monta työntekijää odotetaan saapuvan työnantajan palvelukseen, mille ajanjaksolle kausityö kohdistuu, millä tavoin yritys aikoo turvata työntekijöilleen riittävät ansiot sekä millä tavoin työvakuutukset ja työterveydenhuolto on järjestetty. Suomen edustustot tiedottavat verkkosivuillaan, mihin päivämäärään mennessä kutsujayritysten on lähetettävä tarvittavat asiakirjat; omat ohjeensa määräaikoineen löytyvät myös viisuminhakijoille. Maaseudun työnantajaliiton Internet-sivuilta löytyy valmis ennakkoselvityslomake, jota työnantaja voi halutessaan käyttää. Ennakkoselvityksen saa laatia myös vapaamuotoisena – kunhan edellä mainitut vähimmäistiedot tulevat siinä ilmi. (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02; Maatalousyrittäjä 2016-06-09.)

Työnantajan on tiedettävä, että ulkomaalaisten työntekijöiden palkkaaminen edellyttää majoituksen järjestämisen kausityöntekijöille. Asumisolosuhteet on järjestettävä sellaisessa asuinkelpoisessa tilassa, joka on riittävän lämmin, paloturvallinen, riittävillä saniteetti- ja nukkumatiloin varustettu, jossa on ensiapulaukku ja lämmin vesi peseytymiseen ja joka muutoin täyttää Suomessa yleisesti tunnustetut asumisvaatimukset. Työntekijöille tarjottavasta majoituksesta ja mahdollisesti työntekijöiltä perittävistä asumis- ja ruokailukustannuksista on niin ikään raportoitava Suomen edustustolle ennakkoselvityksessä. (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02.)

Ennakkoselvityksen jälkeen samaan paikkaan lähetetään lisäksi työkutsu kustakin työntekijästä erikseen, tai sitten ryhmätyökutsu, jossa on lueteltu kaikki töihin kutsuttavat henkilöt. Ryhmätyökutsun laatiminen säästää työnantajan aikaa, sillä näin hänen ei tarvitse laatia ja lähettää erillisiä kutsuja kustakin työntekijästä. Sen käyttö on toisin hyväksyttyä ainoastaan silloin, kun saman edustuston alueelta on tulossa useampia työntekijöitä saman työnantajan palvelukseen. (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02; Maatalousyrittäjä 2016-06-09.)

Lisäksi työnantaja lähettää työkutsut kutsuttaville työntekijöilleen omiin henkilökohtaisiin sähköposteihinsa tai fyysisesti postin välityksellä. Jos kyseessä on ryhmätyökutsu, riittää, kun sen lähettää ainoastaan yhdelle kutsuttavalle kyseisestä ryhmästä. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09.) Viitaten Schengen-rijasäännöstöön, työkutsu on tässä tapauksessa todiste suunnitellun Suomessa oleskelun tarkoituksesta, jonka perusteella hakijoille myönnetään kausityöviisumit.

Työnantajan on oltava tarkkana siitä, minkä edustuston kanssa asioi. Joissakin maissa on useampia Suomen edustustoja. Se, mihin lähetystöön vaadittavat asiakirjat lähetetään, riippuu työntekijän asuinpaikasta omassa kotimaassaan. Esimerkiksi Venäjällä on kaksi edustustoa: Pietarissa (Suomen pääkonsulaatti) ja Moskovassa (Suomen suurlähetystö). Edellä mainittujen lisäksi Venäjällä on kaksi pienempää lähetystön toimipistettä Murmanskissa ja Petroskoissa. Käytännössä siis karjalaisista työntekijöistä työnantajan on lähetettävä ennakkoselvitys työkutsuineen Petroskoin Suomen

suurlähetystön toimipisteeseen, vastaavasti Leningradin alueella asuvista työntekijöistä Pietarin pääkonsulaattiin. Edellä mainittuja asiakirjoja ei lähetetä sellaisesta henkilöstä, joilla on valmiiksi Schengen-viisumi tai oleskelulupa. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09.)

Useimmissa maissa Suomen edustustoja on kuitenkin vain yksi. Joissakin maissa Suomessa ei ole lainkaan virallista edustusta, jolloin Suomea edustaa kyseisessä maassa jokin muu Schengen-maan edustusto. (Ulkoasiainministeriö 2016.) Suomen edustustot maailmalla ja niiden yhteystiedot on listattu Ulkoasiainministeriön Internet-sivuilla.

Käytännössä ulkomaalaisten työntekijöiden tulee itse järjestää matkansa Suomeen ja huolehtia tarvittavista viisumi- tai oleskelulupakäytänteistä. Työnantajan vastuulla on taas varmistaa, että hänen palvelukseen saapuvalla työntekijällä on mukanaan asianmukainen viisumi tai oleskelulupa, jos hän sellaista lain mukaan tarvitsee. Lisäksi työnantajan on säilytettävä tiedot palveluksessaan olevista ulkomaalaisista työntekijöistä ja heidän työnteke-oikeutensa perusteista siten, että työsuojeluviranomainen saisi halutessaan tarkastella niitä vaivattomasti. Työnantajan tulee myös säilyttää tiedot ulkomaalaisen palvelusuhteen päättymisestä vähintään neljä vuotta. (Ulkomaalaislaki 2004, § 86 a.)

Useimmiten maataloustöihin ulkomailta Suomeen saapuvat työntekijät työskentelevät maassa enintään kuuden kuukauden ajan, jolloin Verohallinnon (2011c) määritelmän mukaan he ovat rajoitetusti verovelvollisia. Niin kauan, kun työntekijä on rajoitetusti verovelvollinen, hän toimittaa tuloistaan lähdeveroa. Tuolloin työntekijät esittävät työnantajalle tavallisen verokortin sijasta lähdeverokortin. Sen perusteella heidän palkoistaan peritään 35 prosentin lähdevero. Lähdeverokorttiin voi olla merkattu lähdeverovähennys, joka on 510 euroa kuukaudessa tai 17 euroa päivässä. Lähdeverovähennys toimii siten, että kuukausi- tai päiväpalkasta vähennetään vähennyksen määrä, ja erotus verotetaan 35 prosentin mukaisesti. Tämä on lopullinen veron määrä. Vähennyksen johdosta ne työntekijät, jotka saavat Suomessa työskentelyn ajalta suurehkoa palkkaa, maksavat pienempää veroa kuin ilman vähennystä. (Verohallinto 2011c.)

Jos työntekijä on kotoisin Euroopan talousalueelta tai maasta, jonka kanssa Suomi on tehnyt verosopimuksen, hän voi vaihtoehtoisesti hakeutua progressiivisen verotuksen piiriin. Tuolloin hän saa Verohallinnolta rajoitetusti verovelvollisen verokortin. (Verohallinto 2013a.) Progressiivista verotusta haetaan kirjallisella hakemuksella, jolla ilmoitetaan alkuvuonna kertyneet bruttotulot kotimaasta, arvio loppuvuoden bruttotuloista kotimaassa ja arvio Suomesta saatavasta tulosta. Rajoitetusti verovelvollinen maksaa kuitenkin veroa ainoastaan Suomesta saaduista tuloistaan. Progressiivista verotusta varten ulkomaalainen työntekijä tarvitsee suomalaisen henkilötunnuksen, kun taas lähdeveron piirissä oleville se ei ole pakollinen. Henkilötunnuksen saannin edellytyksenä on hakijan henkilökohtainen käynti Verohallinnon toimipisteessä. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09; Verohallinto 2015a.)

Suurin osa Suomeen tulevista tilatyöntekijöistä on kotoisin Venäjältä, Ukrainasta ja Virosta. Nämä maat ovat tehneet verosopimuksen Suomen kanssa. Käytännössä siis useimmilla työntekijöillä on mahdollisuus hakeutua progressiivisen verotuksen piiriin, ja he myös mielellään tekevät niin. Progressiivisen verotuksen johdosta he eivät käytännössä maksa veroa lainkaan, sillä heidän Suomesta saatu ansiotulo jää niin alhaiseksi. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09.)

Palkattaessa marjatilalle yli 10 ulkomaalaista työntekijää, työnantaja voi ilmoittaa asiasta Verohallinnolle. Tuolloin on mahdollista sopia etukäteen tilakäynnistä, jolloin Verohallinnon työntekijä tulee henkilökohtaisesti käymään kyseisellä tilalla rekisteröimään työntekijät samalla kertaa. Työntekijöiden tulee täyttää tarvittavat rekisteröintihakemukset jo ennen verottajan saapumista tilalle. Vaihtoehtoisesti voi sopia ryhmäkäynnistä, jolloin työntekijät tulevat sovittuna aikana käymään Verohallinnon toimipisteessä - rekisteröintihakemusten tulee olla silloinkin jo täytetty ennen työntekijöiden verotoimistoon saapumista. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09; Verohallinto 2013b; Verohallinto 2014c.)

Vakuutusten osalta työnantajan on tiedettävä, että myös ulkomaalaiset työntekijät vakuutetaan eläke-, työttömyys-, ja tapaturmavakuutuksilla, aivan kuten kotimaisetkin työntekijät. Heidän palkoistaan peritään normaalisti työntekijän osuudet eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista. (Laki ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta 1995, § 10.) Yli neljän kuukauden ajan Suomessa työskentelevät kuuluvat myös Suomen sosiaaliturvan piiriin, jolloin heiltä peritään myös sairausvakuutusmaksu. EU-maiden ja Sveitsin kansalaiset kuuluvat kotimaansa sosiaaliturvan piiriin, joten heidän palkkojen perusteella ei suoriteta vakuutusmaksuja. Tämä kuitenkin edellyttää, että työntekijällä on esitettävänään lähtömaan viranomaisen myöntämä A1- tai E101-todistus. (Verohallinto 2011c; Kansaneläkelaitos 2016a.) Edellä mainittujen veloitteiden lisäksi työnantaja huolehtii lyhytkestoisissakin työsuhteissa oleville ulkomaalaisille asianmukaisista työvälineistä, riittävästä työhön perehdyttämisestä, työaikakirjanpidosta sekä terveydenhuollon järjestämisestä - kaikesta, mistä on maininta Maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksessa (Ulkoasiainministeriö 2016-08-02).

2.8 Vakuutukset

Maatalousyrittäjän eläkevakuutus, MyEL-vakuutus, on maatalouden harjoittajien ja heidän perheenjäsentensä työeläkevakuutus. Sen tarkoituksena on turvata maataloudenharjoittajan toimeentulo vanhuudessa sekä työkyvyttömyyden, työttömyyden ja osa-aikaisen työttömyyden aikana. Sen tarjoamia etuuksia ovat oikeus MELA-sairauspäivärahaan ja työkyvyn menetyksen johdosta kuntoutustukeen sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen. Kotieläintuotantoa harjoittava maatalousyrittäjä on MyEL-vakuutuksen myötä oikeutettu lomituspalveluihin. Lisäksi MyEL-vakuutukseen sisältyy ryhmähenkivakuutus, jonka myötä menehtyneen yrittäjän edunsaajilla, useimmiten leskellä ja lapsilla, on oikeus kuolemantapauskorvaukseen ja perhe-eläkkeeseen. MyEL-vakuutuksella on lisäksi oma työtapaturmavakuutus, MATA. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos

2015.) Maatalousyrittäjän ei tarvitse solmia monia erillisiä vakuutussopimuksia eri vakuutusyhtiöiden kanssa, vaan työeläke-, työttömyys-, työtapaturma- sekä ryhmähenkivakuutukset sisältyvät kaikki samaan vakuutukseen. Maatilayrittäjien sosiaaliturvaa hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos, MELA.

Maatalousyrittäjien eläkevakuutus on pakollinen useimmille maatalousyrittäjille. Yrittäjän rinnalla tilan töihin osallistuvat avio- tai avopuoliso ja rahapalkkaa saavat muut perheenjäsenet kuuluvat myös pakollisen MyEL-vakuutuksen piiriin. Alle 18-vuotiaat maatalousyrittäjät, vanhuuseläkkeellä olevat sekä he, joilla on peltoa ja metsää alle viisi MyEL-hehtaaria, eivät ole kuitenkaan velvollisia ottamaan vakuutusta. Myös alle 2 752,07 euron vuosittaisilla MyEL-työtuloilla ei ole pakko ottaa vakuutusta. (Maatalousyrittäjän eläkelaki 2006, § 7; Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

Edellä mainitut vakuutusvelvollisuuden piiriin kuulumattomat ja palkatta tilalla työskentelevät yrittäjän perheenjäsenet voivat kuitenkin saada hakemuksesta vapaaehtoisen maatalousyrittäjän eläkevakuutuksen (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015). Jos MyEL-vakuutus on määrätty maataloudenharjoittajalle pakolliseksi, se täytyy ottaa kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta (Maatalousyrittäjän eläkelaki 2006, § 10).

Vakuuttamisvelvollisuutta määriteltäessä yhtenä perusteena käytetään MyEL-hehtaareja, jotka ovat eri asia kuin maatalousyrittäjän todellinen maa- ja metsäpinta-ala. MyEL-hehtaareiksi luetaan peltomaasta kokonaispinta-ala ja metsästä ainoastaan osa. Jos peltomaata omistetaan vähemmän kuin viisi hehtaaria, ja lisäksi omistetaan metsää, vakuuttamisvelvollisuus määräytyy metsämaan maantieteellisen sijainnin perusteella. MyEL-hehtaareiksi luetaan Etelä-Suomessa sijaitsevasta metsästä 1/10, Keski-Suomessa 1/15 ja Pohjois-Suomessa 1/20. Käytännössä vakuuttamispakko tulee metsänomistajan kohdalle, jos metsää omistetaan Etelä-Suomessa vähintään 50 hehtaaria, Keski-Suomessa 75 hehtaaria ja Pohjois-Suomessa 100 hehtaaria. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

Maatalousyrittäjän eläkevakuutusmaksu määrätään arvioitun työtulon perusteella lain määräämissä rajoissa. Työtulolla kuvataan maatalousyrittäjän tekemää työpanosta maataloudessa rahassa mitattuna. Se muodostuu viljellyn maatalousmaan, metsän pinta-alan ja tilalla mahdollisesti harjoitetun liitännäistoiminnan perusteella. Työtulon perusteella lasketaan eläkkeet, päivärahat ja korvaukset. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

Palkkaa saavan perheenjäsenen työtuloksi katsotaan hänelle maksettu palkka. Jos hän työskentelee maataloudessa palkatta, kyseistä perheenjäsentä ei tarvitse vakuuttaa Maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Hänelle on kuitenkin mahdollista ottaa vapaaehtoinen MyEL-vakuutus, jolloin työtulo määritellään arvioitun työpanoksen mukaan. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

MyEL-vakuutusmaksun prosenttikanta riippuu vakuutettavan iästä ja työtulosta. Vuonna 2016 prosenttikannat olivat alle 26 474,52 euron vuosittaisilla työtuloilla 12,74 prosenttia alle 53-vuotiaasta ja 13,55 prosenttia 53 vuotta täyttäneestä maatalousyrittäjästä. Maksuprosentti nousee liukuvasti ylöspäin vuositulojen ollessa välillä 26 474,52 – 41 602,87 euroa. Kun työtulo

nousee yli 41 602,87 euroon, ylittävältä osalta maksetaan vakuutusmaksua 23,60 prosenttia alle 53-vuotiaasta ja 25,10 prosenttia tätä vanhemmasta maatalousyrittäjästä. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

Vakuutusmaksu lasketaan vuoden alussa henkilökohtaisen voimassa olevan MyEL-työtulon perusteella. Maksueriä on maksun suuruudesta riippuen enintään kolme, ja vakuutusmaksut peritään vakuutetulta helmi-, touko- ja lokakuussa. Jos maataloutta harjoitetaan yhdessä puolison kanssa, työtulo jaetaan puolisoitten kesken siinä suhteessa, kuin he osallistuvat tilan töihin. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2015.)

Pakolliseen MyEL-vakuutukseen kuuluu lisäksi MATA-vakuutus, jolla korvataan työtapaturmista ja ammattitaupeista johtuvat kustannukset. Vapaaehtoiseen MyEL-vakuutukseen MATA-vakuutus ei tule automaattisesti, mutta sitä voi halutessaan hakea MELAlta. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2016a.) Tämän edellytyksenä toisin on, että vakuutuksenhakijan maatalouden tulolähteen vuosityöansiot ovat vähintään 1 376,04 euroa (Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki 2015, § 116; Maatalousyrittäjän eläkelaki 2006, § 7). Kaikki he, joilla on voimassa oleva MATA-vakuutus, voivat liittää siihen lisävakuutuksena vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen, jolla turvataan vapaa-ajalla ja yksityistalouden töissä sattuvat tapaturmat (Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2016a).

MyEL-vakuutusmaksun voi vähentää verotuksessa. Se vähennetään halutussa tulolähteessä: joko maatalouden tulolähteestä maatalouden veroilmoituksella tai henkilökohtaisen tulolähteen ansiotuloista esitetyllä veroilmoituksella kohdassa ”pakolliset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut”. Esitetyllä veroilmoituksella ei kuitenkaan voi vähentää MATA – vapaa-ajan tapaturmavakuutusmaksua. (Verohallinto 2016b.)

Muita pakollisia vakuutuksia ovat työnantajan työntekijöilleen ottamat vakuutukset, jotka on käsitelty luvussa 2.7.2, ja ajoneuvojen liikennevakuutukset. Liikennevakuutuslain (1959, § 15) mukaan kaikilla liikenteessä käytettävillä moottoriajoneuvoilla on oltava liikennevakuutus. Vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävät rekisteröinnistä vapautetut leikkuupuimurit ja vastaavat sadonkorjuuseen tarkoitetut työkonet, rekisteröinnistä vapautetut moottorityökoneet ja traktorit, joiden nopeus on enintään 15 kilometriä tunnissa, rekisteröinnistä vapautetut perävaunut ja peräreet sekä hinattavat laitteet (Liikennevakuutusasetus 1959, § 1).

Pakollisten vakuutusten lisäksi yrittäjä voi myös ottaa vapaaehtoisia vakuutuksia, joilla voi turvata itsensä ja omaisuutensa vahingon sattuessa. Vakuutustarjonta vaihtelee vakuutusyhtiöittäin. Useimmat vakuutusyhtiöt tarjoavat esimerkiksi henki-, omaisuus- ja metsävakuutuksia. Omalle maatilalleen räätilöidyn maatilavakuutuksen voi ottaa esimerkiksi LähiTapiolalta. Maatalousvakuutuksen moduuleja ovat muassa seuraläin-, vene-, sato-, rakennus- ja irtaimistovakuutukset (LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016). Pakollisen liikennevakuutuksen lisäksi ajoneuvot, myös liikennevakuuttamisesta vapautetut, voi vakuuttaa vapaaehtoisella osakaskotai kaskovakuutuksella. Laajuudesta riippuen ajoneuvovakuutus turvaa esimerkiksi ilkivallan, palovahingon ja eläintörmäyksen varalta. (LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiö 2016.)

On lisäksi muistettava, että Riistavahinkolain (2009, § 3, 6) nojalla maa- ja metsätaloudenharjoittajalle korvataan valtion varoista hirvieläimen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja metsävahingot. Suurpedon aiheuttamina korvataan viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingot. Myös muun riistaeläimen kuin hirvieläimen ja suurpedon aiheuttama vahinko voidaan korvata, jos tämän vahingon katsotaan olevan erittäin merkittävä. (Riistavahinkolaki 2009, § 4, 5.) Korvauksen enimmäismäärä on enintään vahingoittuneen tai tuhoutuneen omaisuuden käyvän arvon suuruinen (Riistavahinkolaki 2009, § 9).

2.9 Metsätalouden hallinnolliset piirteet

Metsätaloudesta on pidettävä erillistä muistiinpanokirjaa, johon kirjataan pelkästään metsätalouteen kohdistuvat tulot ja menot. Muistiinpanojen perusteella täytetään verovuoden päätyttyä metsätalouden veroilmoitus. Metsätalouden verotettava tulos ilmoitetaan Verohallinnon lomakkeella 3043. (Verohallinto 2015e.)

Toisin kuin maatalouden ilmoitus, metsätalouden veroilmoitus annetaan vain niinä vuosina, joina metsätaloustoimintaa on ollut, tai jos metsänomistajalla on aikaisemmilta vuosilta purkamattomia varauksia tai metsävähennys, joista on annettava seurantatiedot verottajalle vuosittain. Arvonlisäverovelvollisten on kuitenkin muistettava antaa metsätalouden kausiveroilmoitus joka vuosi, myös vuosilta, joina metsätaloustoimintaa ei ole harjoitettu lainkaan. (Verohallinto 2015e.) Kausivero- ja vuosi-ilmoitusten osalta noudatetaan samoja määräaikoja ja ohjeistuksia kuin maataloudessakin. Poikkeuksen muodostavat arvonlisäverovelvollisuuden piiriin kuulumattomat metsänomistajat, jotka jättävät metsätalouden veroilmoituksen esitätetyn veroilmoituksen palautuspäivään mennessä. (Verohallinto 2015e.)

Veroilmoituksella ilmoitetaan puun myyntitulot ja tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuvat menot. Tulonhankkimismenoina voi vähentää kaikki metsätalouteen liittyvät menot; tyypillisiä menoja ovat esimerkiksi metsänviljelyn ja -talouden tarvikkeet, etujärjestöjen jäsenmaksut, palkkaus- ja vakuutusmaksut ja ostetut palvelut. (Suomen Metsäkeskus 2014; Rantala 2013, 91–92.) Jos maanomistajalla on metsätalouteen liittyvä laina, sen liitännäiskulut ja toimitusmaksut saa myös vähentää metsätalouden veroilmoituksella. Sen sijaan lainan korkomenot eivät kuulu metsätalouden vuosimenoihin, joten ne vähennetään esitätetyllä veroilmoituksella. (Verohallinto 2016b.)

Metsätalouden harjoittamista varten on saatavissa tukia. Metsänomistaja voi hakea valtion kustantamaa Kemera-tukea, kun metsän arvioidaan olevan yksityistaloudellisesti huonosti kannattava (Suomen Metsäkeskus 2014). Tuen tarkoituksena on edistää metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen, lisätä kasvua, ylläpitää metsätalouden tieverkostoa ja suojata metsien biologista monimuotoisuutta (Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 2015, § 1). Lisäksi tuella pyritään aktivoimaan metsänomistajia kestäväan metsänhoitoon ja puuntuotantoon (Maa- ja metsätalousministeriö a).

Tukea myönnetään tiettyjä yksityismetsässä tehtäviä hoitotöitä varten. Myös yhteisöt ja ammatinharjoittajat voivat saada Kemera-tukea tiettyjen edellytysten täytyessä. (Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 2015, § 4.) Tukea haetaan Suomen Metsäkeskukselta kirjallisella rahoitushakemuksella ennen toimenpiteiden aloittamista (Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki 2015, § 22). Tietyissä työlajeissa pelkkä rahoitushakemus ei yksinään riitä Kemeran myöntämiseen, vaan tuen saamisen edellytyksenä on, että rahoituksen hakija on lisäksi esittänyt etukäteen toteuttamissuunnitelman ja työn valmistuttua toteutusilmoituksen. Nuoren metsän hoidon ja taimikon varhaisoidon voi aloittaa jo ennen rahoituspäätöksen saamista, muiden työläjien osalta täytyy metsänomistajan jäädä odottamaan Metsäkeskuksen rahoituspäätöstä. (Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MHYP Oy ja Metsänhoitoyhdistykset 2016a.) Kemera-tuki on metsätalouden veronalaista tuloa (Verohallinto 2015e).

Metsätaloudelle on ominaista, että tulot ja menot kohdistuvat eri vuosille (Verohallinto 2016b). Yksi syy tähän on se, että Metsälaki (1996, § 8) antaa maanomistajalle aikaa kolme vuotta, joiden sisällä korjatun puun uudistamisvelvoite täytyy panna toteen. Toisin sanoen kolmen vuoden sisällä päätehakkuusta metsänomistaja huolehtii uuden metsän perustamisesta. Lisäksi metsän kasvu vie useita vuosia, ennen kuin se voidaan taas hakata ja saada uusia tuottoja. Metsätaloudelle on täten varsin tavallista, ettei puuta ole mahdollista myydä joka vuosi. Näin ollen metsätalouden tappiollinen tulos ei ole harvinaisuus (Verohallinto 2012).

Menovarauksella osan verovuonna saaduista tuloista voi siirtää tuloutettavaksi ja verotettavaksi myöhempään ajankohtaan (Rantala 2013, 93). Varaus on rinnastettavissa maataloudessa tehtävään tasausvaraukseen - molempien tarkoituksena on lykätä veronmaksua ja siirtää tuloa vuosien päähän kattamaan tulevia menoja. Menovarauksen määrä on enintään 15 prosenttia verovuoden metsätalouden pääomatulosta, josta on vähennetty ensin mahdollinen hankintatyön arvo ja metsävähennys (Verohallinto 2015e). Varaus on tuloutettava entisissä Oulun ja Lapin lääneissä viimeistään kuudentena ja muualla Suomessa neljäntenä vuotena varauksen tekemisestä (Verohallinto 2011b).

Tuhoutuneen metsän perusteella saatu vahinko- tai vakuutuskorvaus luetaan metsänomistajan pääomatuloksi. Tuhovarauksella tällainen tulo voidaan siirtää menovarauksen tavoin tuloutettavaksi vuosien päähän. Varauksen suuruus on enintään se määrä, joka vastaa tuhoutuneen metsän uudistamismenoja. Tuhovaraukseen sovelletaan samoja tuloksi merkitsemisaikoja kuin menovaraukseenkin. (Verohallinto 2011b; Verohallinto 2015e.) Meno- ja tuhovaraukset ilmoitetaan metsätalouden veroilmoituksella.

Metsätalouden verotettavaa tuloa voi alentaa myös metsävähennyksellä. Vähennystä vaatiessaan verovelvollisen on annettava selvitys vähennyksen edellytysten täyttymisestä veroilmoituksen toisella sivulla. (Verohallinto 2010b.) Metsävähennys on käytännössä metsän hankintamenon jaksottamista eri vuosille ja on täten rinnastettavissa tavallisiin poistoihin, toisin siihen liittyy erityisehtoja.

Metsävähennys on enintään 60 prosenttia metsän hankintamenosta. Hankintamenoon luetaan ostohinta ja kauppaan liittyvät kulut, kuten varainsiirtovero. Laskelmassa syntyy metsävähennyspohja, joka poistetaan vuosien mittaan metsätalouden pääomatuloista. Metsävähennys on mahdollista tehdä myös takautuvasti metsäkiinteistöistä, jotka on ostettu vuonna 1993 tai sen jälkeen. (Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MHYP Oy ja Metsänhoitoyhdistykset 2016b.)

Kunkin verovuoden metsävähennyksen määrä on enintään 60 prosenttia pääomatuloista. Koska metsävähennyksen vähimmäismääräksi on säädetty 1 500 euroa, käytännössä verovuoden veronalaisten pääomatulojen täytyy olla vähintään 2 500 euroa, jotta vähennys olisi mahdollista tehdä. Jos verovuonna on tehty metsävähennys, se luonnollisesti pienentää metsävähennyspohjaa. Metsävähennykselle ei ole säädetty määräaikaa, toisin sanoen metsänomistaja voi tehdä metsävähennyksen vuosittain koko omistusaikanaan aina, kun metsätalouden pääomatulojen vähimmäismäärä sen sallii. (Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MHYP Oy ja Metsänhoitoyhdistykset 2016b; Verohallinto 2010b.) Menovarauksen, metsävähennyksen ja hankintatyön arvon vähennyksen edellytyksenä on se, että pääomatuloja on näiden tekemiseen riittävästi. Näin metsätalouden tulos ei voi käantä tappiolliseksi. (Verohallinto 2012.)

Metsätalouden poistoissa sovelletaan samoja määräyksiä kuin maatalouden poistoissa. Luvussa 2.3. käsitellyt asiat pätevät metsätaloudessa niiden hyödykkeiden osalta, joita käytetään pääosin metsätaloudessa. Esimerkiksi pääasiallisesti metsätaloudessa käytettävä rakennus ja metsätalouskoneet poistetaan samoja poistoprosenttikantoja käyttäen kuin maataloudessakin. Lisäksi metsätaloudenharjoittajan on syytä tietää muutamasta edellä kerrotusta metsätalouden poistojen erikoispiirteestä. (Huovinen 2015a.)

1. Pysyvien metsäteiden rakentamiskulut ja metsän ojituksesta johtuneet menot vähennetään poistoina, poistokantana käytetään enintään 15 prosenttia menojäännöksestä.
2. Teiden ja ojien ylläpidosta aiheutuvat kustannukset on vähennettävä vuosikuluina kerralla.
3. Vesihuollon ja –korjausten kulut saa vähentää vuosikuluina kerralla.
4. Kustakin hyödykkeestä ensimmäinen poisto tehdään jo käyttöönottovuonna.
5. Hyödykkeen menon tai menojäännöksen ollessa alle 200 euroa, se poistetaan kerralla.
6. Hyödykkeestä ei tehdä poistoa sinä vuonna, minä se myytiin tai luovutettiin.

Ennen kuin puuta voi myydä, suunniteltu hakkuu on ilmoitettava Suomen Metsäkeskukselle 10 vuorokauden sisällä ennen hakkuun aloittamista. Ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvat kasvatus- ja uudistushakkuut, metsätuhon johdosta tehtävät hakkuut, erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittely sekä muu hakkuu. (Metsälaki 1996, § 14.) Ilmoittaminen tapahtuu metsänkäyttöilmoituksella, ja se voidaan tehdä verkossa metsään.fi -palvelussa tai toimittaa ilmoitus kirjallisesti siihen Metsäkeskuksen alueyksikköön, jonka alueella metsätila sijaitsee (Suomen Metsäkeskus). Yleensä leimikon suunnittelija tai puunostaja huolehtivat metsänkäyttöilmoituksen laatimisesta ja lähettämisestä Metsäkeskukselle (Suomen Metsäkeskus 2014). Jos edellä mainitut eivät huolehdi metsänkäyttöilmoituksesta, metsänomistaja voi ilmoittaa hakkuista itse (Metsään.fi).

Puuta voi myydä eri puukauppamuodoissa. Valtaosa puusta myydään pystykaupalla. Siinä ostaja huolehtii omatoimisesti puun kaadosta ja kuljettamisesta käyttöpaikalleen. Hakkuutyötä tekee ainoastaan pieni osa metsänomistajista, joten hankinta- ja käteiskaupat ovat harvinaisempia. (Rantala 2013, 25.)

Hankinta- ja käteiskaupoissa metsänomistaja korjaa puun itse. Ero näiden puukauppamuotojen välillä on siinä, että hankintakaupassa metsänomistajalla ja puunostajalla on laadittu sopimus puukaupasta. Sopimuksen mukaisesti puun myyjä toimittaa puut sovitun mittaisina sovittuun aikaan tienvarteen. Käteiskaupassa taas metsänomistaja hakkaa ja kuljettaa puutavaran myyntipaikkaan ja tarjoaa sitä ostajalle ilman etukäteissopimusta. (Verohallinto 2016b.) Lisäksi puuta voi myydä suoraan kotitalouksille poltto- ja joulupuiden muodossa. Näistä saatavat myyntitulot ilmoitetaan veroilmoituksella omassa kohdassaan.

Puukauppamuodolla on vaikutusta verotukseen. Pystykaupasta saatava tulo on kokonaan pääomatulona. Hankinta-, käteis-, joul- ja polttopuukaupoista saatavat puunmyyntitulot taas pitävät sisällään metsänomistajalle puun kaadosta ja kuljetuksesta maksettavan korvauksen, joka on nimeltään hankintatyö. (Huovinen 2015b.) Hankintatyöksi katsotaan maanomistajan oma, puolison, yli 14-vuotiaan lapsen tai metsän hallintaoikeuden haltijan työsuoritus (Verohallinto 2016b).

Metsänomistaja ilmoittaa hankinta- ja käteiskaupoista saadut myyntihinnat kokonaisina veroilmoituksella, mutta vähentää hankintatyön arvon sille varatussa kohdassa. Hankintatyön arvon määrittämiseksi voi käyttää metsäalan työehtosopimuksen mukaisia palkkoja tai vaihtoehtoisesti laskennassa voi käyttää veroilmoituksen täyttöoppaaseen koottuja keskimääräistaksoja. Hankintatyö on verovapaata siltä osin, kun verovuoden aikana valmistetun ja kuljetetun puutavaran määrä ei ylitä 125 kuutiometriä. Tätä ylittävää osaa verotetaan ansiotulona. (Verohallinto 2016b; Huovinen 2015b.) Jos hankinta- ja käteiskaupoissa puun kaadon ja kuljetuksen hoitaa ulkopuolinen palkattu taho, kyseessä ei ole hankintatyö. Tuolloin palkatulle työntekijälle maksettu korvaus vähennetään tulonhankkimisvähennyksenä. (Verohallinto 2016b.)

Arvonlisäveron kanssa menetellään samoin kuin maataloudessakin. Jos metsätaloudenharjoittaja kuuluu arvonlisävelvollisuuden piiriin, hän lisää puun myyntihintaan myös arvonlisäveron. Puukaupoissa käytetään yleistä arvonlisäverokantaa eli 24 prosenttia. Metsätalouteen kuuluvien ostojen arvonlisäveron voi vähentää omasta tilitettävästä arvonlisäverosta. Koska metsätalous ei yleensä tuota tuloa joka vuosi, tilitettävää arvonlisäverovelkaa ei synny jokaisena verovuotena. Silti näiltä vuosilta voi olla tehty metsätalouden hankintoja tai käytetty metsätalouden palveluja, jolloin näihin menoeriin sisältyvän arvonlisäveron saa palautuksena valtiolta. Näin ollen hankintojen vähennysoikeuden myötä metsätalouksien kannattaa lähes poikkeuksetta hakeutua arvonlisäverovelvollisiksi. (Metsänhoitoyhdistysten Palvelu MHYP Oy ja Metsänhoitoyhdistykset 2016b.)

Veroilmoituksessa ilmoitetaan arvonlisäverottomat myyntituotot. Arvonlisävero sen sijaan ilmoitetaan erikseen kausiveroilmoituksella ja tilitetään Verohallinnolle seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. (Suomen Metsäkeskus 2014.) Muut kuin vuosimenettelyssä olevat arvonlisäverovelvolliset antavat kausiveroilmoituksen joko kuukausittain tai neljännesvuosittain (Verohallinto 2015b).

Puun ostaja on velvollinen toimittamaan ennakonpidätyksen jalostamattoman puutavaran arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Ennakonpidätyksen määrä on 20 prosenttia pystykaupoissa ja 14 prosenttia hankinta- ja käteiskaupoissa. Metsänomistajalle ennakonpidätykset eivät aiheuta erityisiä toimenpiteitä - on vain muistettava, että puun myyntituotot ilmoitetaan veroilmoituksessa näitä ennakonpidätyksiä vähentämättä. Verohallinto saa tiedot niistä puun ostajilta. (Verohallinto 2016b.)

Joitakin tuloja ei verotuksellisesti katsota metsätaloustoimintaan kuuluviksi, vaikka nämä tulot muodostuisivatkin juuri metsämaalla. Jäkälä, kunta ja sammalet eivät ole maa-aineksia, joten niiden myynnistä saatava tulo luetaan maatalouden tuloksi. Puutavaran jatkojalostuksesta saatu tulo sekä metsätilan kiinteistön ja kaluston vuokrauksesta saatu tulo verotetaan niin ikään maatalouden tulona. Puun myyntitulot omalta tontilta eivät kuulu maa- eivätkä metsätalouden tuloihin, vaan henkilökohtaisen tulolähteen pääomatuloihin, ja täten ne ilmoitetaan esitäytetyllä veroilmoituksella. Samoin menetellään maa-ainesten myynnistä saatujen tulojen kanssa; sora-, multa-, savi- ja muiden vastaavien maalajien myyntitulot verotetaan myös muina pääomatuloina. (Huovinen 2015b; Verohallinto 2012.)

Puutavaran otto omaan käyttöön rinnastetaan metsätalouden myyntiin. Metsänomistajalla on oikeus ottaa käyttöönsä puutavaraa 850 euron edestä ilman veroseuraamuksia. Jos yksityiskäyttöön otetun puutavaran arvo on tätä suurempi, ylittävältä osalta muodostuu metsänomistajalle arvonlisäverovelkaa. (OP Ryhmä 2016, 15.) Puutavaran arvo määritellään puun pystyhinnan eli kantoraha-arvon perusteella. Muun selvityksen puuttuessa polttopuun arvona käytetään 10 euroa, hakkeen arvona seitsemää euroa, tarvepuun arvona kuutta euroa ja rakennuspuun arvona viittä euroa kuutiometriltä. (Verohallinto 2011a.)

Tuloveroituksessa lämmitystarkoitukseen omasta metsästä otettu puu on kokonaan tuloverovapaata. Myös muuhun kulutukseen, kuin oman asunnon rakentamiseen tai kunnostamiseen, otettua puutavaraa ei lueta metsätalouden pääomatuloiksi. (Verohallinto 2012.) On kuitenkin muistettava, että myös tuloverovapaasta omasta käytöstä täytyy maksaa arvonlisävero siltä osin, kuin oma käyttö ylittää 850 euron vähäisen käytön rajan (Salmikivi 2015).

Oman asuinrakennuksen tai muutoin henkilökohtaisessa käytössä olevan rakennuksen rakentamiseksi tai kunnostustöihin otettu puu luetaan kokonaan veronalaiseksi, joten sen arvo on ilmoitettava metsätalouden veroilmoituslomakkeella. Myös maatalouden käyttöön otetun puun arvo luetaan metsätalouden pääomatuloihin, kun tämä puu käytetään jatkojalostukseen, lämmitykseen tai tarvepuuna. Tuolloin maataloutta varten otetun puun kantoraha-arvon voi vähentää maatalouden

menona. Puutavaran ottoa maatalouden tuotantorakennuksen rakentamista tai korjaamista varten ei merkitä metsätalouden tuloksi eikä maatalouden menoksi – verotuksessa tätä menettelyä sanotaan hiljaiseksi kuittaukseksi. (Verohallinto 2012.)

Metsätalouden tuloksen ollessa positiivinen, se verotetaan metsän omistajan pääomatuloina (Verohallinto 2016b). Jos metsätalouden verotettava tulo osoittautuu tappiolliseksi, se vähennetään ensisijaisesti muista pääomatuloista. Jos nekään eivät riitä kattamaan metsätalouden tappiota, tai jos pääomatuloja ei ole ollenkaan, metsätalouden tappiollinen tulos vähennetään alijäämähyvityksenä ansiotulojen verosta verottajan toimesta. Mikäli tappiota ei ole mahdollista vähentää kokonaan kyseisenä verovuotena, se vahvistetaan pääomatulolajin tappioksi, jonka voi vähentää seuraavan 10 vuoden aikana kertyvistä pääomatuloista. (Verohallinto 2012.)

3 MAATALOUSYRITTÄJÄN HAASTATTELU

Opinnäytetyöni yhtenä osana oli toimeksiannosta ulkopuolisen maatalousyrittäjän haastattelu. Kyseisen maatalousyrittäjän henkilöllisyys päätettiin jättää tässä opinnäytetyössä paljastamatta. Lähteissä olen viitannut häneen nimellä *Maatalousyrittäjä*.

Haastatteleman maatalousyrittäjä on toiminut maatalousyrittäjänä jo lähes kahden vuosikymmenen ajan, joten hänellä on huomattavaa käytännön kokemusta maatalousyrittämisestä. Hän harjoittaa perheineen mansikanviljelyä maatilallaan, joka sijaitsee Vesannolla, Pohjois-Savossa. Lisäksi maatalousyrittäjä viljelee ajoittain myös vadelmaa. Eritoten maatalousyrittäjä on todellinen asiantuntija ulkomaan työvoiman palkkaamisen saralla, sillä hän on työllistänyt vuodesta toiseen kymmeniä ulkomaalaisia mansikanpoimijoita ollen työnantajana keskimäärin 30 kausityöntekijälle joka vuosi. Eniten hänen palvelukseen saapuu työntekijöitä Venäjältä, Ukrainasta ja Virosta. (Maatalousyrittäjä 2016-06-09).

Maatalousyrittäjän haastattelun tarkoituksena oli alun perin varmistua keräämäni teoria-aineiston paikkansapitävyydestä, sillä joissakin lähteissä saattoi olla ristiriitaista tietoa toiseen lähteeseen nähden. Haastattelun tarkoituksena oli näin ollen varmistua, mikä tieto oli ajan tasalla ja mikä oli vanhentunutta. Lisäksi toivoin saavani haastattelun myötä käytännön näkökulmia lakisääteisten hallinnollisten rutiinien hoitamiseen, jotta itselleni muodostuisi entistä parempi, käytännönpainotteisempi käsitys niistä. Arvelin osaavani perehdyttää toimeksiantajani paremmin, kun olen saanut tietooni käytännön esimerkkejä hallinnollisista rutiineista. Haastattelun toteutus sijoittui teoriaosan kirjoittamisen ja oppaan laatimisen välille, ja toteutinkin haastattelun heti, kun olin saanut kirjoitettua teoriaosan valmiiksi.

Haastattelusta oli sovittu jo alkukeväästä, ja sen toteutus sovittiin alustavasti kesäkuun alkuun, mihin mennessä minun kuului kirjoittaa teoriaosa valmiiksi. Teoriaosan kirjoittamisen myötä esille nousi kuitenkin muutama suuri kysymys, joihin en saanut selkeää vastausta mistään lähteestä. Tämän johdosta käännyn kysymysteni kera haastateltavan maatalousyrittäjän puoleen jo ennen varsinaista haastattelua. Hän ystävällisesti auttoi minua vastaamalla niihin, ja näin maatalousyrittäjästä tuli työni yksi merkittävä lähde.

Varsinainen haastattelu toteutettiin maatalousyrittäjän maatilalla sovittuna aikana, kesäkuun alussa. Haastattelun kulku oli hyvin vapaamuotoinen. Maatilalle saapuessani minulla oli mukani ennalta laadittu kysymyslomake, ja esitin haastateltavalle yhteensä 13 kysymystä (liite 2). Haastattelua ei nauhoitettu, vaan vastaukset kirjoitettiin käsin paperille. Kerätyn tietoaineiston pohjalta täydennettiin teoriaosaa, minkä jälkeen siirryttiin työn seuraavaan vaiheeseen, eli oppaan suunnitteluun ja toteutukseen.

4 CASE-PEREHDYTTÄMINEN

Tässä luvussa kerrotaan oppaan suunnittelusta ja toteutuksesta, toimeksiantoyrityksestä sekä raportoidaan perehdyttämisestä. Toimeksiantajalle luvattiin lisätukea hallinnollisten rutiinien hoidossa, mikäli hän kokisi tarvitsevansa sitä myös perehdytyksen jälkeen. Perehdytyksen jälkeisestä ajasta ja mahdollisesta lisätuen järjestämisestä ei kuitenkaan raportoida tässä opinnäytetyöraportissa.

4.1 Oppaan suunnittelu ja toteutus

Tämän opinnäytetyön sivutuotoksena syntyi taloushallintopainotteinen *Maatalousyrittäjän hallinnollisten rutiinien opas*. Opas koskee ainoastaan niitä maataloudenharjoittajia, jotka toimivat yksityisen elinkeinonharjoittajan muodossa. Lisäksi tuotettu opas rajattiin koskemaan ainoastaan sellaisia maatalousyrittäjiä, jotka työllistävät enintään 20 henkilöä. Tämä siksi, koska YT-laki haluttiin jättää opinnäytetyön ja oppaan ulkopuolelle.

Alkuperäinen suunnitelma oli, että teoriaosassa käsitellyt hallinnolliset asiat tiivistettäisiin noin 10 sivun pituiseksi oppaaksi. Tarkoituksena oli käyttää mahdollisimman vähän kokonaisia lauseita, mahdollisimman paljon luetelmapalloja, nuolia ja ranskalaisia viivoja. Jo heti oppaan teon alkuvaiheessa tämä todettiin mahdottomaksi, sillä ilman kokonaisia lauseita opas tuntui vajavaiselta ja keskeneräiseltä. Tietosisältö kärsi myös merkittävästi, joten päätin käyttää oppaassa kokonaisia lauseita, yrittäen kuitenkin pitää tietosisällön mahdollisimman tiivistettynä ja ytimekkäänä. Sivumäärältään opas venyikin kuudenkertaiseksi alkuperäisestä sivumäärästä. Pituudestaan huolimatta opas on helppolukuinen ja käyttäjälähtöinen, ja myös muun kuin taloushallinnon ammattilaisen pitäisi ymmärtää helposti esiin tuodut asiat. Toteutuksessa keskityttiin lisäksi siihen, että oppaan luvut pyrittiin järjestämään loogiseen asiajärjestykseen. Oppaaseen on sisällytetty runsaasti havainnollistavia esimerkkejä.

Tuotetusta oppaasta lienee eniten hyötyä niille maataloudenharjoittajille, jotka mielivät hoitaa kirjanpidon, viranomaisraportoinnin sekä muut hallinnolliset asiat mahdollisimman paljon itsenäisesti, turvautumatta kirjanpitäjän tai viranomaistahojen avustukseen. On kuitenkin huomioitava, että opas käsittelee ainoastaan perusasioita, eikä pidä sisällään erikoisia tai harvinaislaatuista tilanteita; esimerkiksi yhteisö- tai ulkomaan myyntiä ei käsitellä tässä oppaassa. Erikoisten tilanteiden tullessa vastaan kehotan maataloudenharjoittajia kääntymään asiantuntijan puoleen.

Vaikka opas on tarkoitettu toimeksiantajan henkilökohtaiseen käyttöön, siitä ei tarkoituksella tehty räätälöityä. Näin oppaasta voisi olla hyötyä myös muille maatalousyrittäjille, jotka kaipaavat tukea hallinnollisiin rutiineihinsa. Opas pitää sisällään Kirjanpitolain, Kirjanpitoasetuksen, Lain elinkeinotulon verottamisesta, Tuloverolain, Työtaturma- ja ammattitautilain, Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain ja Arvonlisäverolain hiljattain tehdyt lakiuudistukset, minkä johdosta se on hyödynnettävissä siitä verovuodesta alkaen, joka on alkanut 1.1.2016 tai sen jälkeen.

4.2 Vanhapiha yrityksenä

Vanhapihan tarina alkoi jo 1400-luvulla, kun Huuskosten suku sai omistukseensa maatilaa. Se on kulkenut sukupolvelta toiselta, ja on ollut yhden ja saman suvun hallinnassa nykypäivään saakka. Vanhapihan maatila sijaitsee Pohjois-Savossa, Tervon Utrianlahdessa. Tilalla on harjoitettu ajan saatossa niin kotieläintuotantoa kuin viljelyäkin. (Huuskonen 2016-06-12.)

Vanhapiha siirtyi Sakari Huuskosen omistukseen 60-luvulla, jolloin heti armeijasta poispääsyn jälkeen hänestä tuli maatilaa uusi isäntä. Tuolloin reilu 20-vuotias Sakari joutui jatkamaan suvun liiketoimintaa, kun hänen isänsä, Vanhapihan edellinen omistaja, ei heikosta kunnostaan johtuen enää kyennyt kokopäiväiseen työskentelyyn maatilalla. Vanhapihan toiminta ei ollut kärsinyt sukupolvenvaihdoksessa lainkaan, sillä uudella isännällä oli nuoresta iästään huolimatta tarvittavaa tietoa maatalouden pitoon liittyen. Sakari osasi viljellä maata ja pitää huolta maatalaeläimistä, olihan hän jo pienestä lähtien ollut auttamassa perhettään maatilatoissa. Lyhyessä ajassa hänestä kehkeytyi todellinen maataloustietäjä, jolla oli lisäksi hyvä liikevainu. (Huuskonen 2016-06-12.)

Pian sukupolvenvaihdoksen jälkeen Sakari meni naimisiin, ja yhdessä puolison kanssa he alkoivat tasaisesti kasvattaa maataloustoimintaa. Isäntä itse oli vastuussa maatilaa operatiivisesta toiminnasta, kun taas vaimo toimi auttavana kätenä maatilatoissa ja piti myös kirjaa taloudesta. Koska puoliso oli taloushallinnon ammattilainen, Sakari ”ulkoisti” kirjanpidon, palkkalaskennan ja viranomaisraportoinnin kokonaisuudessaan vaimolleen. (Huuskonen 2016-06-12.)

Vanhapihan pääasiallinen suuntaus oli isännän vaihtumisen aikaan lypsykarjatoiminta, ja pienimuotoista kasvinviljelyä oli harjoitettu maidontuotannon rinnalla. Ennen Sakarin tuloa Vanhapihan isännäksi lypsykarjaluku oli ollut keskimäärin 20 kappaletta. Uusi isäntä halusi kuitenkin laajentaa maidontuotantoa ja katsoi, että lehmä ei ollut siihen riittävästi. Tämän seurauksena alettiin karjalukua suurentaa vuosi vuodelta, ja enimmillään karjaluku ylsikin 80 kappaleeseen. Lypsykarjan joukossa oli myös joutokarjaa ja yksi sonni astutukseen. Sonnivasikat kasvatettiin tilalla ja myytiin eteenpäin lihaksi. Maitoa myytiin pääasiallisesti meijereille, keskimäärin 150 000 litraa vuodessa. Tilalla kasvatettiin lisäksi heinikköä ja viljaa omaan käyttöön, josta tehtiin säilörehua lehmien ravinnoksi. (Huuskonen 2016-06-12.)

Karjaluvun nousun myötä tehtiin uusia investointeja maatilalle, joista merkittävin oli lypsykone. Vanhaa navettaa laajennettiin ja remontoitiin. Säilörehun tekeminen vaati uuden viljankuivurin rakentamista. Tasaiseen tahtiin hankittiin uusia työkoneita ja traktoreita. (Huuskonen 2016-06-12.)

Investoinnit rahoitettiin pääasiallisesti pankkilainoilla, joita otettiin usein. Suurimmat niistä olivat miljoonien markkojen lainoja. Siihen aikaan Sakari ja hänen vaimonsa tekivät tarkkoja kustannuslaskelmia ja pitivät tarkkaa taloutta, jotka lopulta johtivat hitaasti, mutta varmasti, tilan vaurastumiseen. Tulojen noususta huolimatta Sakari ei ollut koskaan harkinnut Vanhapihan yhtiöittämistä. (Huuskonen 2016-06-12.)

Töitä maatilalla etenkin suurten investointien aikaan on ollut paljon, joten Sakari on työllistänyt aina ajoittain perheen ulkopuolisia työntekijöitä – aina, kun tarve oli vaatinut. Enimmillään Sakarin palveluksessa on ollut 20 henkilöä samanaikaisesti. Heistä suurin osa oli ollut suomalaisia, mutta muutama ulkomaalainenkin on mahtunut joukkoon. Kausiluonteisen työllistämisen vuoksi Sakarilla ei ole ollut tarvetta liittyä työnantajarekisteriin. (Huuskonen 2016-06-12.)

Sakari on ollut maataloustukien piirissä heti 90-luvun puolestavälistä lähtien. Ennen Suomen liittymistä EU:hun maatalouden tuottajahinnat olivat kohdillaan, mutta heti uudistusten jälkeen tukia oli saatava, koska *”eihän tässä hommassa olisi ollut sitten mitään järkeä”*. Sakarille oli maksettu tukia vuositasolla keskimäärin 60 000 euroa. Vanhapihan myyntitulot olivat lähemmäs 140 000 euroa vuodessa silloin, kun maidontuotantoa vielä oli. Sakari liittyi arvonlisäverovelvollisten rekisteriin vuonna 1995. (Huuskonen 2016-06-12.)

Sakari joutui lopettamaan lypsykarjatoiminnan kokonaan vuonna 2011 vaimon sairastumisen myötä. Lehmät myytiin pois, ja maatalan toimintasuuntaus muuttui. Jo viiden vuoden ajan Vanhapiha on saanut tulonsa Sakarin tekemästä satunnaisesta koneurakoinnista, maatalousmaan vuokrauksesta ja sammaleen myynnistä. Omasta metsästä myydään myös ajoittain puuta. Tulot putosivat merkittävästi, mutta yhdessä aikaisemmin kerrytettyjen varojen kanssa ne riittävät elättämään Sakarin perheineen. (Huuskonen 2016-06-12.)

Luonnollisesti, kun tulot putosivat, putosivat menotkin. Lehmien aikaan Vanhapihan merkittävimpiä menoeriä ovat olleet eläinlääkärikulut, heinikön ja viljan tuotantokustannukset, palkkakustannukset, lannoitteet ja polttoaineet. Kun lehmät oli myyty pois, maatalouden menoiksi jäivät enää polttoaine- ja satunnaiset palkkakustannukset, joita syntyi sammaleen keruun ja kuivattamisen yhteydessä. (Huuskonen 2016-06-12.)

Vanhapihan maatila on jo pitkään ollut täysin vakavarainen, ja maatalouteen sitoutunutta omaisuutta on parin miljoonan euron edestä. Maatalouden tämänhetkiseen varallisuuteen kuuluu muun muassa traktorikaivuri, telakaivinkone, metsäkone, kolme maataloustraktoria, viljankuivuri, tuulimylly, hakelämpökeskus, navetta, lukuisia latoja ja maatalousrakennuksia ja satunnaista pienkalustoa. Maatalousmaasta peltoa on 40 ja metsää 180 hehtaaria. (Huuskonen 2016-06-12.)

4.3 Perehdyttämisprosessin kuvaus

Perehdyttämisen ajankohdaksi oli sovittu heinäkuun alku, mihin mennessä minun kuului saada valmiiksi *Maatalousyrittäjän hallinnollisten rutiinien opas*. Kun opas oli saatu valmiiksi, minulle jäi vielä muutama päivä aikaa lukea teoriakirjallisuutta kouluttamisesta, ja etenkin aikuiskouluttamisesta. Halusin perehdyttää ensin itseni siihen, mitä toisen henkilön kouluttaminen oikein pitää sisällään – mitä vaiheita siihen kuuluu, mitä eri opetusmenetelmiä on olemassa ja kuinka valita oikea opetusmenetelmä sekä mitä kaikkea minun kuuluu ottaa huomioon, jotta perehdytettävä saisi koulutuksesta mahdollisimman suuren hyödyn itselleen. Halusin lukea

pedagogista kirjallisuutta sen vuoksi, koska en ole koskaan aikaisemmin toiminut kouluttajana näin laajassa mittakaavassa. Tämän vaiheen koin itselleni erittäin hyödylliseksi, koska sain kirjallisuudesta paljon tietoa, jota käytin hyväksi itse perehdyttämisessä.

Perehdytys ajoittui heinäkuun ensimmäiselle viikolle, ja siihen oli varattu aikaa yksi kokonainen työpäivä, suunnilleen kahdeksan tuntia. Tämä aika riitti hyvin aiheeseen perehdyttämiseen. Valmista opasta käytettiin perehdyttämisessä ikään kuin oppikirjana. Etenimme oppaan sisällön mukaisessa järjestyksessä aihepiiri kerrallaan, taloushallinnosta metsätalouden hallinnollisiin piirteisiin. Sitä mukaa kun selitin asioita, näytin myös oppaasta, mistä kohdasta kulloinkin käsiteltävä asia löytyy. Elävöittääkseni koulutusta käytin esimerkkejä niin paljon, kuin oli mahdollista. Koulutuksen aikana teimme ajoittain lyhyitä taukoja ja yhden pidemmän ruokataun.

Sakari oli nopea oppija, ja hän esitti minulle ajoittain täsmentäviä kysymyksiä. Kaikkiin kysymyksiin osasin vastata, ja pyrin vastaamaan niihinkin esimerkkejä käyttäen. Sakarin nopea oppiminen juonsi juurensa siihen, että hän on toiminut maataloudenharjoittajana koko ikänsä, joskin maatalouden hallinnollisen ulottuvuuden kanssa ei ole ollut juuri tekemisissä. Tämä helpotti omaa osaani huomattavasti, sillä jos kyseessä olisi henkilö, jolla ei olisi ollut ennestään mitään tietämystä maataloudenharjoittamiseen liittyen, olisi minun kuulunut varata koulutukseen paljon enemmän aikaa.

Perehdytys onnistui meidän molempien mielestä mainiosti. Itselleni perehdytys oli korvaamaton ja palkitseva kokemus, koska sain opettaa toiselle jotain uutta. Myös perehdytettävä oli saamaansa opetukseen tyytyväinen - koulutuksessa hän sai vastaukset kaikkiin kysymyksiinsä. Hän kiitteli kovasti kouluttajaa kärsivällisyydestä ja panostuksesta. Eritoten hänen käyttöönsä jäänyt opas miellytti häntä kovasti. Saadun koulutuksen ja oppaan avustuksella Sakari uskoo vakaasti selviytyvänsä tästä eteenpäin itsenäisesti maatilansa hallinnollisista rutineista. Olimme aikaisemmin sopineet hänen kanssaan, että tarpeen mukaan neuvon ja autan häntä vastaisuudessakin. Korostin kuitenkin koulutuksen lopussa, että kun seuraavan kerran veroilmoitusten jättö tulee ajankohtaiseksi, hänen tulisi ensiksi kokeilla täyttää ilmoitukset itse ja turvautua oppaaseen, jos jokin kohta on päässyt unohtumaan.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Maatalousyrittäjän perehdyttäminen maatilansa hallinnollisiin rutiineihin varmistui opinnäytetyöni aiheeksi syksyllä 2015. Opinnäytetyön työstäminen alkoi vuoden 2016 helmikuussa, ja sain opinnäytetyöraportin valmiiksi saman vuoden lokakuussa. Kaiken kaikkiaan olen tehnyt työtä opinnäytetyöni parissa enemmän tai vähemmän yhdeksän kuukauden ajan.

Valitsin kunnianhimoisen aiheen, koska minulla ei ole ollut siitä ennestään mitään tietoa – ei oppaan laatimisesta, ei kouluttamisesta, ei etenkään maatalousyrittämisestä. Lähdin rakentamaan opinnäytetyötä vailla minkäänlaista tietämystä edellä mainituista aiheista. Tiedonpuute niin monesta aihealueesta osoittautui hankalaksi, ja suurimmaksi haasteeksi muodostui juuri tiedonkeruu. Uutta tietoa oli valtavasti, ja usein tuntui, ettei minulla riitä kapasiteetti kaiken tiedon analysointiin. Oli työlästä karsia epäolennainen tieto pois, koska en aina tiennyt, mikä on olennaista ja mikä epäolennaista. Tukenani oli kuitenkin onneksi monta osaavaa ihmistä, niin haastatteleman maatalousyrittäjä kuin tuttavapiiristäni löytyvät elinkeinonharjoittajat ja kirjanpitäjät. Heille kuuluu iso kiitos kaikesta saamastani tuesta.

Opinnäytetyöprojekti piti sisällään monta vaihetta, joista kattavin oli teoriaan perehtyminen ja teoriaosuuden kirjoittaminen. Seuraavaksi oli vuorossa toimeksiannosta ulkopuolisen maatalousyrittäjän haastattelu, jonka tarkoituksena oli saada vielä käytännön vinkkejä ja näkökulmia maatalouden hallinnollisten rutiinien hoitamiseen ja samalla varmistua kirjoittamani teoriaosuuden paikkansapitävyydestä. Haastattelun jälkeen toteutin vielä toimeksiantajan haastattelun, jonka pohjalta kirjoitin luvun *Vanhapiha yrityksenä*. Tämän jälkeen alkoi osaltani oppaan laatiminen, jota ennen perehdyin oppaiden ja käsikirjojen laatimisen perusteisiin. Oppaan laatiminen paljastui luultua hankalammaksi, sillä alkuperäiset suunnitelmat osoittautuivatkin epäkäytännöllisiksi – jouduin käyttämään kokonaislauseita ja usean virkkeen kappaleita lyhennettyjen sijasta, minkä johdosta oppaan sivumäärä venyi moninkertaiseksi. Tästä huolimatta olin oppaaseen kuitenkin tyytyväinen, vaikka se onkin pitkäkö ja ehkä hieman liian kattava alkuperäisiin suunnitelmiin nähden. Kaikki huipentui toimeksiantajan perehdyttämiseen maatalousyrittäjän hallinnollisiin rutiineihin, jossa käytettiin hyväksi valmista opasta. Ennen tätä tutustuin vielä perehdyttämisen ja koulutuksen järjestämisen teoriaan.

Koulutuksen lopussa toimeksiantaja on ollut sitä mieltä, että osaa nyt suoriutua hallinnollisista toimista itsenäisesti. Kokonaisvaltaista opinnäytetyöprojektin ja koulutuksen hyödyllisyyttä pystytään arvioimaan vasta ensi helmikuussa, jolloin toimeksiantaja jättää seuraavan kerran vero- ja kausiveroilmoitukset. Tuolloin nähdään, onko toimeksiantajalle järjestetty koulutus ollut todellisuudessa riittävän kattava, ja onko oppaasta ollut kaavailtua apua. Jos toimeksiantaja pystyy täyttämään ilmoitukset yksin, voidaan projektin todeta olleen onnistunut. Jatkoa ajatellen suosittelen vielä toimeksiantajalle, että hän aina ajoittain vilkaisee opasta, muulloinkin kuin veroilmoitusten täyttämisen yhteydessä. Näin koulutuksessa opitut asiat pysyvät tuoreessa muistissa.

Prosessina opinnäytetyön tekeminen otti minulta paljon, niin aikaa kuin voimavarojakin. Se kuitenkin antoi myös paljon takaisin. Projektin tarkoitus on ollut opettaa uutta ja täten auttaa toimeksiantajaani. On ollut palkitsevaa nähdä työni tulokset – nähdä, miten toinen on syvästi kiitollinen kaikesta työstäni.

Projektin myötä koin valtavan ammatillisen kasvun. Kuten johdannossakin totesin, elinkeinonharjoittaminen kuulostaa korvaani houkuttelevalta työllistymisvaihtoehdolta. Nyt omaan paljon tietoa liittyen ammatinharjoittamiseen, jota ehdottomasti tulen käyttämään tulevaisuudessa, mikäli joskus toiminimen perustaisin. Tuskin minusta maatalousyrittäjää tule, mutta nyt voin vilpittömästi kutsua itseäni maatalouskirjanpidon asiantuntijaksi.

6 LÄHTEET

ASETUS 562/2006/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö). Euroopan unionin virallinen lehti 2006-04-13. [Viitattu 2015-08-03]. Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R0562&from=FI>

BRITT, Darice 2016. Pros and cons of being an entrepreneur. South Source [online magazine]. [Cited 2016-04-08]. Available from: <http://source.southuniversity.edu/pros-and-cons-of-being-an-entrepreneur-96101.aspx>

HUOVINEN, Juha-Pekka 2015a. Metsätalouden veroilmoitus ja menojen vähentäminen. Veronmaksajat [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Metsatalouden-veroilmoitus-2015/Menujen-vahentaminen/>

HUOVINEN, Juha-Pekka 2015b. Metsätalouden veroilmoitus ja puun myyntitulot. Veronmaksajat [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Metsatalouden-veroilmoitus-2015/Puun-myyntitulot/>

HUUSKONEN, Sakari 2016-06-12. Maataloudenharjoittaja. [Haastattelu]. Tervo: Vanhapihan maatila.

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU. Toimintatutkimus. Opinnäytetyöpakki [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-08-07]. Saatavissa: <https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Toimintatutkimus>

KANANEN, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 185. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

KANSANELÄKELAITOS 2016a. Maasta- ja maahanmuutto [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <http://www.kela.fi/maasta-ja-maahanmuutto>

KANSANELÄKELAITOS 2016b. Työterveyshuolto [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-02]. Saatavissa: <http://www.kela.fi/tyoterveyshuolto>

KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ ETERA. TyEL-maksu [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-04]. Saatavissa: <http://www.etera.fi/tyonantaja/tyel/tyel-maksu>

KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ ILMARINEN. Eläketurva syntyy TyEL-maksusta [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-04]. Saatavissa: <http://www.ilmarinen.fi/tyonantaja/tyel-maksun-maaraytyminen/>

KESKINÄINEN TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ VARMA. Maksut ja todistukset [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-04]. Saatavissa: <https://www.varma.fi/tyonantaja/maksut-ja-todistukset/>

KIRJANPITOLAKI. L 1997/1336. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-25]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

KIRJANPITOLAUTAKUNTA 2007. Suunnitelman mukaiset poistot. Yleisohje. [Viitattu 2016-04-25]. Saatavissa: <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/Yleisohjesuomi?openView>

KIRJANPITOLAUTAKUNTA 2011. Yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista. [Viitattu 2016-03-24]. Saatavissa: <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/Yleisohjesuomi?openView>

LAKI ELINKEINOTULON VEROTTAMISESTA. L 1968/360. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-03]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360>

LAKI KUITINTARJOAMISVELVOLLISUUDESTA KÄTEISKAUPASSA. L 658/2013. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-16]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130658>

LAKI ULKOMAILTA TULEVAN PALKANSAAJAN LÄHDEVEROSTA. L 1995/1551. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951551>

LAKI VAROJEN ARVOSTAMISESTA VEROTUKSESSA. L 2005/1142. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-14]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20051142>

LIIKENNEVAKUUTUSASETUS. A 1959/324. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1959/19590324>

LIIKENNEVAKUUTUSLAKI. L 1959/279. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1959/19590279>

LINDHOLM, Tuomo 2015. Maatalouden veroilmoitus 2015. Veronmaksajat [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-15]. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Maatalouden-veroilmoitus-2015/>

LUONNONVARAKESKUS 2015. Ruoka- ja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2015 [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-03-12]. Saatavissa: http://stat.luke.fi/sites/default/files/ruokajaluonnonvaratilastot_evuosikirja_0.pdf

LÄHITAPIOLA KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ 2016. Maatilat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <http://www.lahitapiola.fi/maatilat>

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016. Vierailu Suomeen (Viisumi) [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-06-22].

Saatavissa: http://www.migri.fi/tietoa_muual/vierailu_suomeen

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ a. Metsätalouden tuet [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-05-09].

Saatavissa: <http://mmm.fi/metsatalouden-tuet>

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ b. Tuet ja avustukset [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-04-09].

Saatavissa: <http://mmm.fi/ruoka-ja-maatalous/tuet-ja-avustukset>

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK 2014. Oppaita ja tietolähteitä

[verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-06-23]. Saatavissa:

https://www.mtk.fi/yrittajyys/yrittajaneuvonta/oppaita_ja_tietolahteita/fi_FI/oppaita_ja_tietolahteita/

MAASEUDUN TYÖNANTAJALIITTO RY ja PUU- JA ERITYISALOJEN LIITTO RY 2014. Maaseudun työnantajaliiton ja puu- ja erityisalojen liiton välinen maaseutuelinkeinojen työehtosopimus 1.2.2014 – 31.1.2017. Finlex. Lainsäädäntö [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-04-30]. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/data/tes/stes2622-MU45maaseu1402.pdf>

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS 2015. Eläkevakuutus [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-02].

Saatavissa: <https://www.mela.fi/fi/elakevakuutus>

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS 2016a. Tapaturmavakuutus [verkkajulkaisukokoelma].

[Viitattu 2016-05-08]. Saatavissa: <https://www.mela.fi/fi/tapaturma-ja-ammattitautivakuutus>

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS 2016b. Työhyvinvointi [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-02].

Saatavissa: <https://www.mela.fi/fi/tyohyvinvointi>

MAATALOUSYRITTÄJÄ 2016-06-09. [Haastattelu]. Vesanto: maatalousyrittäjän maatila.

MAATALOUSYRITTÄJÄN ELÄKELAKI. L 2006/1280. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-03].

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061280>

MAATALOUSYRITTÄJÄN TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTILAKI. L 2015/873. Finlex.

Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-03]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150873>

MAATILATALOUDEN TULOVEROLAKI. L 1967/543. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-03].

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543>

METSÄLAKI. L 1996/1093. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>

METSÄNHOITOYHDISTYSTEN PALVELU MHYP OY JA METSÄNHOITOYHDISTYKSET 2016a.

Metsänhoidon tuet [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa: <http://www.mhy.fi/muut-palvelut/metsanhoidon-tuet>

METSÄNHOITOYHDISTYSTEN PALVELU MHYP OY JA METSÄNHOITOYHDISTYKSET 2016b.

Metsäverotietoa [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa: <http://www.mhy.fi/pyhakala/metsaveropalvelu/metsaverotietoa>

METSÄÄN.FI. Metsänomistajan asiointi. Suomen Metsäkeskus [verkkopalvelu]. [Viitattu 2016-05-09].

Saatavissa: <http://www.metsaan.fi/mo-asiointi>

NIEMI, Jyrki ja AHLSTEDT, Jaana (toim.) 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015.

Luonnonvarakeskus. 2. korjattu painos. Helsinki: Luonnonvarakeskus.

NIEMI, Jyrki, LIESIVAARA, Petri, LEHTONEN, Heikki, HUAN-NIEMI, Ellen, KETTUNEN, Lauri, KÄSSI, Pellervo ja TOIKKANEN, Heini 2014. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka vuosina 2014-2020 ja Suomen maatalous. Maa- ja metsätalousministeriön raportti [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-04-14]. Saatavissa: <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti130.pdf>

OJALA, Ilkka 2005. Tuloverotuksen tulolähteet. Tilisanomat [digilehti]. [Viitattu 2016-06-23].

Saatavissa: <http://tilisanomat.fi/content/tuloverotuksen-tulol%C3%A4hteet>

OJALA, Ilkka 2006. Kuluva käyttöomaisuus verotuksessa. Tilisanomat [digilehti]. [Viitattu 2016-04-25].

Saatavissa: <http://tilisanomat.fi/content/kuluva-k%C3%A4ytt%C3%B6omaisuus-verotuksessa>

OP Ryhmä 2016. Metsävero-opas 2016 [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-05-11]. Saatavissa:

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151828396&srcpl=3>

PALKKA.FI 2016. Etusivu. Verohallinto [verkkopalvelu]. [Viitattu 2016-04-30]. Saatavissa:

<https://www.palkka.fi/>

PELLINEN, Jukka ja ENROTH, Ari 2008. Kannattava maatilayritys. Tieto tuottamaan –sarja, 124.

Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

PROAGRIA MAATALOUDEN LASKENTAKESKUS 2016. Maatiloille [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu

2016-03-07]. Saatavissa: <http://www.mloy.fi/fi>

RANTALA, Satu 2013. Uuden metsänomistajan kirja. 2. uudistettu painos. Porvoo: Metsäkustannus Oy.

RIISTAVAHINKOLAKI. L 2009/105. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090105>

SALIN, Marjo 2012. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan kirjanpito kirja. 4. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.

SALIN, Marjo 2015. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. 12. uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.

SALMIKIVI, Juha 2015. Alkutuottaja ilmoittaa arvonlisäverot kausiveroilmoituksella. Veronmaksajat [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-10]. Saatavissa: <https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Maatalouden-veroilmoitus-2015/Alkutuottaja-arvonlisaverot-ja-kausiveroilmoitus/>

SOFTSALO OY 2016. Kirjanpito ja laskutus – Tilituki Pro [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-03-07]. Saatavissa: <http://www.softsalo.fi/ohjelmaesittelyt/tilituki-pro>

SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ SAK 2012. Jäsenmaksut [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-05-04]. Saatavissa: <https://www.sak.fi/tama-on-sak/ammattiliitot/jasenmaksut>

SUOMEN METSÄKESKUS. Metsänkäyttöilmoitus [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-05-09]. Saatavissa: <http://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/doc/metsankayttoilmoitus.pdf>

SUOMEN METSÄKESKUS 2014. Metsänomistus [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-12]. Saatavissa: http://www.metsakeskus.fi/metsanomistus#.V_kS-sl2Ajp

SUONENTIETO. Maatalousneuvos kirjanpito, laskutus ja palkanlaskenta [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-30]. Saatavissa: <http://www.suonentieto.fi/tuotteet/maatalousneuvos/>

SYVÄNPERÄ, Outi ja TURUNEN, Leena 2015. Palkkavuosi. 9. uudistettu painos. Helsinki: Editia Publishing Oy.

TAIPALUS, Päivi ja TALVITIE, Johanna 2014. Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa. Verohallinto. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-23]. Saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Laskutusvaatimukset_arvonlisaverotuksess\(33169\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Laskutusvaatimukset_arvonlisaverotuksess(33169))

TAIPALUS, Päivi ja TALVITIE, Johanna 2015. Arvonlisäveron alarajahuojennus. Verohallinto. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-29]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaveron_alarajahuojennus%2838764%29

TALOUSHALLINTOLIITTO 2015. Tosite [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-03-07]. Saatavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/kirjanpidon-abc-mita-jokaisen-tulisi-tietaa-kirjanpidosta/tosite>

TALOUSVERKKO 2014. Yrittäjän kysymys: mitä poistot ovat? [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2016-04-25].

Saatavissa: <http://www.talousverkko.fi/mita-poistot-ovat/>

TEKNIIKAN AKATEEMISET TEK 2016. Työehtosopimukset TES [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-04-30]. Saatavissa: <https://www.tek.fi/fi/tyoelama/tyoelaman-pelisaannot/tyoehtosopimukset-tes>

TOMPERI, Soile 2015. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 27. uudistettu painos. Helsinki: SanomaPro Oy.

TULOVEROLAKI. L 1992/1535. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-03]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>

TYÖNTEKIJÄIN RYHMÄHENKIVAKUUTUSPOOLI. Työntekijäin ryhmähenkivakuutus [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-09-21]. Saatavissa: <http://www.trhv.fi/fi/vakuutuskuvaus/>

TYÖNTEKIJÄN ELÄKELAKI L 2006/395. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-01-03]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060395>

TYÖTERVEYSHUOLTOLAKI. L 2001/1383. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-05-02]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383>

TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSRAHASTO. Työnantajat [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-02]. Saatavissa: <https://tvr.fi/fi/tyonantajat/>

ULKOASIAINMINISTERIÖ 2016. Matkustaminen ja maat [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-06-22]. Saatavissa: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49153&contentlan=1&culture=fi-FI>

ULKOASIAINMINISTERIÖ 2016-08-02. Kausityöviisumin saamisen edellytykset [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Anastasia Rjova.

ULKOMAALAIKLAKI. L 2004/301. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-06-22]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulkomaalaislak%2A#L4P33>

VALTIOVARAINMINISTERIÖ 2016. Verotus [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-08]. Saatavissa: <http://vm.fi/verotus>

VEROHALLINTO 2010a. Syventävät vero-ohjeet [verkkajulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-07]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2010b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-11].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2011a. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-10].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2011b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-11].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2011c. Henkilöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-05-05].

Saatavissa: <https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat>

VEROHALLINTO 2012. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-26].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2013a. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-22].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2013b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-11].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2014a. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-22].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2014b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-06-22].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2014c. Tietoa Verohallinnosta [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-11].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta

VEROHALLINTO 2015a. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-22].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2015b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-06-22].

Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2015c. Henkilöasiakkaan vero-opas 2016 [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-28].

Saatavissa: <http://portal.vero.fi/public/default.aspx?nodeid=9876&culture=fi-FI&contentlan=1>

VEROHALLINTO 2015d. Veroilmoituksen täyttöopas – maatalouden harjoittaja. Verovuosi 2015.

Verohallinnon julkaisu. Tampere: Juvenes Print.

VEROHALLINTO 2015e. Veroilmoituksen täyttöopas – metsätalouden harjoittaja. Verovuosi 2015. Verohallinnon julkaisu. Tampere: Juvenes Print.

VEROHALLINTO 2016-07-10. [Haastattelu]. Kuopio: Itä-Suomen verotoimisto.

VEROHALLINTO 2016a. Syventävät vero-ohjeet [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-07]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet

VEROHALLINTO 2016b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-03-12]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

VEROHALLINTO 2016c. Vastauspankki [Viitattu 2016-05-05]. Saatavissa: <https://vero24.vero.fi/vastauspankki/?lang=fi#>

VERONKANTOLAKI. L 2005/609. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2016-04-27]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050609>

VILLA, Seppo, OSSA, Jaakko ja SAARNILEHTO, Ari 2007. Yritysmuodot: toiminta, rahoitus ja verotus. Helsinki: WSOYpro.

VIRTUAALIKYLÄ 2008. Maatalouden tukijärjestelmä [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-22]. Saatavissa: <http://www.virtuaali.info/UserFiles/Maatalouden%20tuet.php>

YRITTÄJÄT. Työnantajan ABC [verkkojulkaisukokoelma]. [Viitattu 2016-04-28]. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc-316141>

YRITYS- JA YHTEISÖTIETOJÄRJESTELMÄ 2015. Perustamisilmoituksen Y3 täyttöohje [verkkodokumentti]. [Viitattu 2016-03-13]. Saatavissa: <https://www.ytj.fi/stc/ytjliitteet/y3opas.pdf>

LIITE 1: MAA- JA METSÄTALOUSYRITTÄJÄN HALLINNOLLINEN OPAS

MAATALOUSYRITTÄJÄN HALLINNOLLISTEN RUTIINIEN OPAS

Esipuhe

Pitelet käsissäsi opasta, joka on tarkoitettu maatalousyrittäjille. Opas soveltuu sinulle, jos työllistät alle 20 henkilöä, ja tykkäät mieluiten hoitaa maatilasi hallinnolliset rutiinit itsenäisesti, turvautumatta kirjanpitäjän tai viranomaistahojen avustukseen. Tai ehkä käytät vielä tilitoimiston palveluja, mutta suunnittelet luopuvasi niistä rahansäästötarkoituksessa. Tällä ohjekirjalla pääset alkuun! Ota kuitenkin huomioon, että tämä opas pitää sisällään ainoastaan perusasiat, eikä sisällä erikoisia tai harvinaislaatuista tilanteita, kuten esimerkiksi rajat ylittäviä ja yhteisömyyntitilanteita tai maatalouteen kuuluvien osakkeiden verotuskäsittelyä.

Opas käsittelee maatalouden kirjanpitoa, viranomaisraportointia, tukia, verotusta ja se sisältää myös työnantajalle tarkoitetun osion. Metsätalouden hallinnollisia piirteitä käsitellään myös, sillä useat maatalousyrittäjät omistavat myös metsäkiinteistöjä.

Opas on laadittu mahdollisimman helppolukuiseksi, jotta myös muu kuin taloushallinnon ammattilainen ymmärtäisi helposti esiin tuodut asiat. Oppaassa on runsaasti havainnollistavia esimerkkejä. Asiat on pyritty kertomaan mahdollisimman lyhyesti ja ytimekkäästi, ja oppaan luvut on järjestetty loogiseen asiajärjestykseen. Sisällysluettelon avulla pääset nopeasti kurkkaamaan juuri itseäsi kiinnostavaa asiaa.

Maatalousyrittäjän hallinnollisten rutiinien opas on tuotettu Savonia-ammattikorkeakoulussa osana liiketalouden koulutusohjelman opinnäytetyöprojektia.

SISÄLTÖ

1. TALOUSHALLINTO	2
1.1. Muistiinpanovelvollisuus	2
1.2. Kirjanpito	2
1.3. Tositteet	4
1.4. Kuitinantovelvollisuus	5
1.5. Laskutus	6
1.6. Tilinpäätös	8
2. MAATALOUDENHARJOITTAJAN TUET	9
3. POISTOT	10
4. TULOVEROTUS	13
4.1. Yrittäjän tuloverotuksen kulku	13
4.2. Maatalouden verotettavan tulon laskeminen	14
4.3. Pääoma- ja ansiotulojen verotus	20
5. ARVONLISÄVEROTUS	24
6. VIRANOMAISRAPORTOINTI	28
6.1. Veroilmoitus	28
6.2. Kausiveroilmoitus	29
6.3. Vuosi-ilmoitus	30
7. YRITTÄJÄPERHEN TYÖLLISTÄMINEN JA YKSITYISNOSTOT	31
8. TYÖNANTAJANA TOIMIMINEN	31
8.1. Työehtosopimus ja palkkahallinto	32
8.2. Työnantajavelvoitteet	36
8.3. Ulkomaalaiset työntekijät	44
9. VAKUUTUKSET	49
10. METSÄATALOUDEN HALLINNOLLISET PIIRTEET	52

1. TALOUSHALLINTO

1.1. Muistiinpanovelvollisuus

- Maataloudenharjoittajana olet muistiinpanovelvollinen liiketoiminnastasi, toisin sanoin raportoit muistiinpanoilla kaikista tuloksenmuodostumiseen vaikuttavista liiketapahtumista. Yksityistalouteesi kuuluvat ostot ja menot eivät kuulu maatalouden kirjanpitoon.
  - Muistiinpanoista muotoutuva kokonaisuus toimii koko maatalouden kirjanpidon ja viranomaisraportoinnin runkona.
  - Muistiinpanovelvollisuus edellyttää käytännössä yhdenkertaisen kirjanpidon tekemistä.
- ➔ *Halutessasi voit toki tehdä kahdenkertaista, informatiivisempaa kirjanpitoa, mutta se ei ole pakollista.*

1.2. Kirjanpito

- Kirjanpidosta selviää, mikä on ollut maataloutesi tulos päättyneeltä verovuodelta.
  - Maataloudet antavat veroilmoituksen vain kerran vuodessa, siksi voit halutessasi tehdä koko vuoden mittaisen kirjanpidon vasta vuoden lopussa, ellet ole arvonlisäverotuksen puolella kuukausi- tai neljännesvuosi-ilmoittaja (**Kts. lisää ilmoitus- ja maksumenettelystä luvussa 6, Viranomaisraportointi.**)
- ➔ *Koko kirjanpidon teettäminen samana päivänä on kuitenkin uuvuttava menettelytapa: mitä jos et muistakaan, mitä 11 kuukautta sitten onkaan tapahtunut, kun huomaatkin tositteen olevan puutteellinen tai vahingoittunut?*
- ➔ *Lisäksi jos haluat seurata yrityksesi talous- ja kannattavuuslukuja, ajantasainen kirjanpito on tärkein työkalu tähän. Jos teet koko vuoden kirjanpidon saman päivän aikana, kirjanpitosi on koko vuoden mittaan epärelevanttia.*
- ➔ ***Ota siis rutiiniksi kirjata liiketapahtumat kirjanpitoon aina silloin, kun jotain uutta kirjattavaa ilmenee.***
- Yhdenkertaisessa kirjanpidossa tyyli on vapaa: voit kirjata liiketapahtumat miten parhaaksi näet, kunhan lopputulos on selkeä ja huoleellinen muidenkin ihmisten silmissä. Tämä siksi, koska verottaja voi pyytää muistiinpanosi tositteineen tarkistettavaksi, jolloin kaikille olisi mukavampaa, jos kirjanpito on looginen ja selkeällä tavalla rakennettu. Näin välttyt lisäkysymyksiltä verottajan puolelta.
  - Tee kirjanpitosi niin, että siinä on vähintään kaksi tiliä: tulo- ja menotilit, joille kirjaat myynneistä saadut tulot ja hankinnoista ja investoinneista johtuvat menot.
- ➔ *Kirjanpidossa on kuitenkin järkevämpää käyttää useampaa kuin vain kahta tiliä, koska tämä helpottaa viranomaisraportointia (kausi- ja veroilmoituksen tekemistä).*
- ➔ *Jos et halua käyttää useampaa tiliä, erottele vähintään arvonlisävero ostoistasi ja myynneistäsi ja seuraa tilitettävän/palautettavan arvonlisäveron kertymistä.*

- Liitä jokaiseen liiketapahtumakirjaukseen myös tositenumero, jolla viittaat kyseisen liiketapahtuman todentavaan tositteeseen. **(Kts. kohta 1.3. Tositteet)**
  - Kirjaa liiketapahtumat kronologisessa järjestyksessä.
  - Voit tehdä kirjanpitosi sähköisessä muodossa, esimerkiksi Excel-ohjelmistoon, käsin paperille, tai vaihtoehtoisesti voit ostaa kirjakaupasta kirjanpitolohkon, johon on painettu valmiiksi sarakkeet kirjauksia varten.
- ➔ Suosittelen kuitenkin, että hankit kirjanpito-ohjelmiston. Tämä onnistuu helpoiten valitsemasi ohjelmistotarjoajan verkkosivuilla. Maatalouteen soveltuvia ohjelmistoja ovat esimerkiksi Suonentiedon **Maatalousneuvos**, Softsalo Oy:n **Tilituki Pro** ja ProAgrian **WebWakka**. Ohjelmat ovat selkeitä ja helppokäyttöisiä, mutta jos ongelmia käytön kanssa kuitenkin ilmenee, voit aina olla yhteydessä ohjelman omaan tukipalveluun. Myös veroilmoitusten lähettäminen ohjelmien kautta onnistuu helposti. Ohjelmat maksavat jonkin verran, mutta ovat sen arvoisia – säästät aikaa ja vaivaa.
- Laki velvoittaa säilyttämään kirjanpidon tilinpäätöksineen 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Säilytä siis muistiinpanokirja ja Verohallinnon veroilmoitukset vähintään 10 vuotta. Jos teet kirjanpidon sähköisesti, riittää, että säilytät edellä mainittuja aineistoja sähköisessä muodossa.
- ➔ Ota varalta muistiinpanokirjasta ja veroilmoituksista varmuuskopiot!
- Voit ottaa mallia alla olevasta maatalan kirjanpitoesimerkistä:

Tilikausi 01.01.2015 - 31.12.2015									
Maaliskuu									
Pvm.	Tositeno	Selite	Myyntituotot 24 %	Myyntituotot 14 %	Ostot 24 %	Ostot 14 %	Koneet ja kalusto 24 %	Suoritettava ALV	Vähennettävä ALV
03.03.	14	Ostettu säilörehua 68 kpl paaleja				1789,47			250,53
10.03.	15	Myyty 800 l maitoa		273,68				38,32	
15.03.	16	Lannoitteenlevittimen osto					2580,65		619,35
30.03.	17	Kumisaappaiden osto			63,71				15,29
30.03.	18	Myyty 900 l maitoa		307,89				43,10	
Maaliskuu yhteensä:			0,00	581,57	63,71	1789,47	2580,65	81,42	885,17

1.3. Tositteet

- Tosite on liiketapahtuman todistusaineisto, ja kaikki Kirjanpitokirjaukset pohjautuvat aina asianomaiseen tositteeseen.
- Kun keräät/teet tositteita kirjanpitoa varten, muista tämä nyrkkisääntö:
  - ➔ *Myös ulkopuolisen henkilön on pystyttävä tarvittaessa vaivattomasti tekemään kirjanpitokirjaus tositteen pohjalta, joten sinun yrittäjänä on varmistuttava siitä, että tosite pitää sisällään riittävän informaation kirjanpitoa varten!*
- Koska kirjanpitoon eivät kuulu yrittäjän ja hänen perheensä henkilökohtaiset tulot ja menot, näistä ei tarvitse myöskään säilyttää tositteita.
  - ➔ *Jos siis käyt ruokakaupassa ostamassa yksityistalouteesi elintarvikkeita, sinun ei tarvitse säilyttää kuittia näistä ostoksista ja sisällyttää sitä maataloutesi kirjanpitoon.*
- Tosite voi olla mitä tahansa muotoa: kuva, kuitti, tiliote, rahtikirja, kausiveroilmoitus jne.
  - ➔ *Tositteeksi kelpaavat niin sähköiset kuin paperisetkin aineistot.*
  - ➔ *Säilytä paperiset tositteet kronologisessa järjestyksessä.*
  - ➔ *Yksi tosite voi koostua useammastakin osasta.*
- Tositteesta täytyy käydä ilmi, mikä liiketapahtuma on kyseessä.
  - ➔ *menotositteessa oltava merkintä, mikä tuotannon tekijä vastaanotettu (esim. ostettu siemeniä).*
  - ➔ *tulotositteesta oltava merkintä, mikä suorite luovutettu (esim. myyty maitoa).*
- Kun kyse on suoritettun maksun osoittavasta tositteesta, tositteen laatii puolestasi maksunsaaja tai maksun välittänyt pankki.
  - ➔ *Esimerkiksi jos ostat laskulla kuusentaimia, saat taimistoviljelijältä laskun, joka kelpaa kirjanpitoon tositteeksi.*
  - ➔ *Jos maksun saaja tai pankki ei jostain syystä pysty laatimaan sinulle tositetta, voit laatia sen itse ja varmentaa sen allekirjoituksellasi. Merkitse tällöin tositteeseen myös syy, minkä takia jouduit laatimaan tositteen itse. Väitä tällaisia itse tehtyjä tositteita, koska verottaja saattaa pitää niitä epäluotettavina.*
- Kun on kyse muusta kuin maksun osoittavasta tositteesta, laadi ne itse. Tällaisia tositteita voivat olla jaksotus-, oikaisu- tai tiliöinnin korjaustositteet. Näitä eriä ei voidakaan varmentaa ulkopuoliselta, joten ne kelpaavat kirjanpitoon sellaisenaan.
- Tosite on oltava tehty pysyvällä tavalla.
  - ➔ *Esimerkiksi kaupasta saatavat kuitit haalenevat ajan mittaan, joten ota kuitista valokopio tai valokuva. Vaihtoehtoisesti voit pyytää kaupan henkilökunnalta tulostamaan sinulle kuittikopion tavalliselle paperille tai ns. yrityskuitin.*
- Numeroi jokainen tosite. Voit käyttää esimerkiksi juoksevaa, tai muutoin järjestelmällistä numerointia.

- Kunkin tosittteen on oltava päivätty. Tositteesta on käytävä ilmi, milloin kyseinen liiketapahtuma on todellisuudessa tapahtunut.
- Älä liitä tositteita mukaan veroilmoitukseen. Tarvittaessa verottaja pyytää niitä sinulta nähtäväkseen.
- Säilytä tositteet vähintään kuuden vuoden ajan verovuoden päättymisestä.

1.4. Kuitinantovelvollisuus

- Sinun on annettava kuitti sellaiselle ostajalle, joka maksaa ostoksensa kaupanteon yhteydessä käteisellä tai pankkikortilla.
- Kuittikone ei ole pakollinen, vaan voit laatia kuitin myös käsin. Voit ottaa mallia seuraavalla sivulla olevasta kuittiesimerkistä:

		
KUITTI/KVITTO nro/nr 2356		
Maksaja/Betalare <i>Liisa Eklund</i>		on maksanut/har betalat
<i>3 X 570,40 € lehmävasikka</i>		<i>1 711,20 €</i>
ALV % MOMS % <i>24 %</i>	Netto € <i>1 380 €</i>	Vero € Oms. € <i>331,20 €</i>
Maksun saaja/Mottagare <i>Matti Maatalousyrittäjä</i> <i>Lehmäkatu 34</i> <i>58500 PUNKAHARJU</i>		Y-tunnus/FO-nummer <i>1179382-6</i>
Paikka, aika ja allekirjoitus/Ort, tid och underskrift <i>Punkaharju 16.04.2016</i> 		

- Kuitissa on oltava vähintään seuraavat merkinnät:
  - Elinkeinonharjoittajan nimi, y-tunnus ja yhteystiedot.
  - Kuitin antamispäivämäärä.
  - Kuitin yksilöitävä tunniste, kuten tunnistenumero.
  - Myytyjen tavaroiden tai palvelujen laji ja määrä.
  - Suoritettu maksu, arvonlisäveron osuus sekä arvonlisäverokanta.

- Huomaa myös, että Lakia kuitintarjoamisvelvollisuudesta ei sovelleta, jos harjoitat markkina- ja torikauppaa ulkotiloissa.
 ➔ *Toisin sanoen, jos esimerkiksi myyt vihanneksia torilla, sinun ei ole pakko tarjota ostajalle kuittia.*
- Et ole kuitinantovelvollinen, jos liikevaihtosi on enintään 10 000 euroa vuodessa.

1.5. Laskutus

- Jos ostaja ei maksa ostoksiaan tavaroiden luovutuksen yhteydessä, hänelle on annettava lasku.
 ➔ *Yleensä kuluttajille ei anneta laskua, vaan he maksavat ostoksensa heti suoraan myyjälle.*
 ➔ *Jos ostaja on elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, joka ei ole elinkeinonharjoittaja (= esimerkiksi yleishyödyllinen yhteisö), ja kyse on arvonlisäverollisesta myynnistä, sinun täytyy laatia myynnistä lasku.*
- Nyrkkisääntönä voidaankin pitää, että kuluttajille ei anneta laskua, mutta elinkeinonharjoittajille annetaan.
 ➔ *Tähän on olemassa muutama poikkeus Arvonlisäverolaissa. Sinun ei kuitenkaan tarvitse välittää niistä, sillä nämä poikkeukset eivät koske kotimaassa tapahtuvaa maatalousmyyntiä.*
- Vähittäismyynnin osalta ja silloin, kun annettavan laskun loppusumma on enintään 400 euroa, merkitse laskuun vähintään seuraavat pakolliset merkinnät. (Jos kyse on vähittäismyynnistä, voit käyttää laskussa **pelkästään** alla mainittuja merkintöjä, vaikka myynti ylittäisikin 400 euroa):
  - *Laskun antamispäivämäärä.*
  - *Myyjän nimi ja Y-tunnus.*
  - *Myytyjen tuotteiden määrä ja luonne sekä palvelujen laji.*
  - *Arvonlisäveron määrä sekä verokanta.*
- Jos laskun loppusumma ylittää 400 euroa tai on muuta kuin vähittäismyyntiä, lisää laskuun edellisten lisäksi vielä alla luetellut lisämerkinnät:
  - *Juokseva laskunumero.*
  - *Oma nimesi, Y-tunnuksesi ja yhteystietosi.*
  - *Ostajan nimi ja osoite*
  - *Ostajan Y-tunnus, jos ostaja on arvonlisäverovelvollinen.*
  - *Tavaroiden toimituspäivä, palveluiden suorituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä, jos se on eri kuin laskun antamispäivä.*
  - *Yksikköhinta ilman veroa.*
  - *Mahdolliset hyvitykset ja alennukset, jos niitä ei ole huomioitu yksikkö hinnassa.*
  - *Jos myynti on veroton, merkintä verottomuudesta oltava näkyvissä laskussa.*
  - *Jos myynnissä sovelletaan käännettyä verovelvollisuutta, tästä oltava merkintä laskussa.*
 ➔ *Maatalousyrittäjänä sinun ei tarvitse koskaan välittää tästä kohdasta, sillä käännettyä verovelvollisuutta käytetään lähinnä rakennus alalla.*
  - *Jos ostaja laatii laskun itse, tästä oltava merkintä "itselaskutus".*
  - *Jos laskulla korjataan aikaisempaa laskua, laskussa oltava viittaus alkuperäiseen laskuun.*

- Voit käyttää laskujen laatimiseen esimerkiksi ilmaista Internet-sivua www.laskutus pohja.fi.
- Laskun voit antaa sähköisenä tai paperisena.
- Jos olet velvoitettu antamaan laskun ostajalle, anna se kohtuullisessa ajassa. Laissa ei ole tarkemmin määritetty määräaikaa laskun antamiselle.
- Mikäli et ole laskunantovelvollinen, muista laatia muu asianmukainen tosite myynnistä kirjanpitoasi varten.
- Voit ottaa mallia alla olevasta esimerkkilaskusta:

Lehmäkatu 34
58500 PUNKAHARJU

Kerimäen Wanha Meijeri Oy Ab
Pihlajaniementie 24
58200 KERIMÄKI

LASKU sivu 1(1)
Laskun päiväys: 26.03.2016
Eräpäivä: 09.04.2016
Viitenumero: 665 4468 23458 33
Laskunumero: 4384
Asiakastunnus: 3042

Asiakastunnus	Tuote	Hinta (€/l)	Määrä (l)
3042	lehmänmaito	0,39	800
Arvonlisäveroton hinta:			273,68
+ alv 14 %			38,32
Maksettava:			312,00

Matti Maatalousyrittäjä

Lehmäkatu 34
58500 Punkaharju

Puhelin: 050-525-9683

Internet: www.mattimaatila.fi

Y-tunnus: 4856932-0

Kotipaikka: Punkaharju

Laskua koskevat huomautukset tehtävä eräpäivään mennessä

Vivästyskorko korkolain mukaan

Maksumuutustulomaksu 5,00 EUR

TILISIIRTO	Seajan tilinumero Mottagarens kontonummer	NORDEA 220100-3	IBAN FI22 0100 0000 0003	BIC NDEAFIHH
	Seaja Mottagare	Matti Maatalousyrittäjä	Käytä maksaessa viitenumeroa	
	Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress	Kerimäen Wanha Meijeri Oy AB Pihlajaniementie 24 58200 KERIMÄKI	Lehmänmaidon osto	
	Allekirjoitus Underskrift		Viitenumero Ref.nr	665 4468 23458 33
	Tilitä rno Från konto nr		Eräpäivä Förf.dag	9.4.2016
			Yhteensä	312,-

1.6. Tilinpäätös

- Kerran vuodessa maataloudessa annetaan verottajalle Maatalouden veroilmoitus, joka korvaa tavallisen yrityksen laatiman tilinpäätöksen.
- Se laaditaan ja palautetaan Verohallinnolle helmikuun viimeiseen päivään mennessä Maatalouden veroilmoituslomakkeella (3002). (Lue lisää ilmoitusmenettelystä kohdassa 6.1. *Veroilmoitus*).
- Veroilmoitus pitää sisällään laskelman maatalouden verovuoden verotettavasta tuloksesta, sekä varallisuuslaskelman, josta laskettavaa nettovarallisuutta tarvitaan pääomatuloperusteen selvittämiseksi tuloverotuksessa. (Lue lisää maatalousyrittäjän verotuksesta luvussa 4, *Tuloverotus*).
- Maatalouden tuloslaskelma näyttää tältä:

Tulot

Verollinen myynti 24 %

1. Eläinten myyntitulot
2. Verovuoden tuotoksi jaksotetut kotieläinten myyntitulot
3. Muut myyntitulot

Verollinen myynti 14 %

4. Kotieläintuotteiden myyntitulot
5. Kasvinviljelytuotteiden myyntitulot

Verollinen myynti 10 %

6. Majoituspalvelut yms. myyntitulot

Arvonlisäveroton myynti

7. Valtiolta saadut tuet
8. Muut arvonlisäverottomat tuet ja korvaukset
9. Tasausvarauksen suora tubutus
10. Muut maatalouden arvonlisäverottomat tulot

Menot

11. Palkkamenot
12. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 24 %
13. Verovuoden poistona vähennettävät kotieläinten jaksotetut hankintamenot
14. Arvonlisäverotuksessa vähennyskelpoiset ostot 14 % / 10 %
15. Muut maatalouden menot
16. Poistot
17. Verovuodelta tehty tasausvaraus

Erotus (Voitto / Tappio)

- Laskelma maatalouden varoista näyttää tältä:

Maatalouden varallisuus / nettovarallisuus kaikilta maatiloilta yhteensä __.__.201__

Varat

1. Maatalousmaa ja tuotantorakennusten rakennuspaikat
2. Tuotantorakennukset
3. Lomamökit ym. vuokrattavat asuinrakennukset tontteineen (kiinteistöverotuspäätös)
4. Maatalouskoneet ja kalusto
5. Maatalouteen kuuluvat osakkeet ja osuudet
6. Muut maatalouteen kuuluvat varat (esim. tuotanto-oikeudet)

Maatalouden varat yhteensä

Vähennetään

7. Maatalouden velat ja velvoitteet yhteensä

MAATALOUDEN POSITIIVINEN NETTOVARALLISUUS

MAATALOUDEN NEGATIIVINEN NETTOVARALLISUUS

Maatalouden muut varat

8. Maatilaan kuuluvat etuudet kuten kiven-, soran-, saven- ja turpeenottopaikat

2. MAATALOUDENHARJOITTAJAN TUET

- Maataloudenharjoittajana olet oikeutettu erilaisiin rahamääräisiin tukiin, joiden tarkoituksena on edistää ja ylläpitää suomalaisen maatalouden kannattavuutta ja elinvoimaisuutta ja turvata maatalousyrittäjien toimeentulo. Osan tuista rahoittaa Euroopan Unioni, osa taas tulee kansallisista varoista.
- Vuosittain maksettavat maataloustuet ovat merkittävä tulolähde suomalaiselle maatalousyrittäjälle. Eikä suotta, koska suomalainen keskivertomaatila saa vuodessa tukia keskimäärin 12 663 euron edestä.
- Tukia on paljon erilasia, ja niitä myönnetään tapauskohtaisesti ja eri perustein, esimerkiksi myöntämisen ehtona voi olla tietty vähimmäispinta-alavaatimus. Joitakin tukia maksetaan ainoastaan maatalouksille, jotka sijaitsevat tietyllä maantieteellisellä alueella. Alla lueteltuna yleisimpiä maataloustukia:
  - Perustuki ja viherryttämistuki
  - Nuoren viljelijän tuki (EU)
  - Peltokasvipalkkio
  - Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki
  - Sokerijuurikkaan kansallinen tuki
  - Luonnonhaittakorvaus
  - Luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotus
  - Ympäristökorvausten (sitoumus ja sopimus) ja/tai erityistukisopimusten maksu
  - Luomukorvauksen maksu
  - Pohjoinen hehtaarituki
  - Nuorten viljelijöiden tuki
  - Yleinen hehtaarituki

- Keväällä saat ilmoituksen päätukihaun alkamisesta, jossa on kerrottu, mihin määräaikaan mennessä sinun tulee palauttaa tukihakemukset. Ilmoituksessa on kerrottu, mitkä tukikohteet ovat auki, toisin sanoen mitä kaikkia tukia on tänä vuonna mahdollista hakea ja saada. Ilmoitukseen on liitetty mukaan esitäyttötuloste.
- ➔ *Paperiset hakemuslomakkeet voi hakea kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta tai tulostamalla ne Internet-sivustolla www.suomi.fi/lomakkeet. Sinun täytyy syöttää hakukenttään mavi+lomakenumero (esim. mavi101A). Toimita täytetyt paperiset lomakkeet oman seudun maaseutuelinkeinoviranomaiselle.*
- ➔ *Tukien hakeminen onnistuu myös sähköisesti Vipu.fi-palvelussa, mutta tiettyjä erikoislaatuksia tukia sinun tulee aina hakea paperilomakkeella.*
  - ➔ *Jos sinulla ei ole vielä asiointioikeuksia Vipu.fi-palveluun, hae niitä lomakkeella 457. Palauta täytetty lomake kuntasi maaseututoimistoon.*
  - ➔ *Kun asiointioikeudet ovat kunnossa, pystyt kirjautumaan Vipu.fi-palveluun:*
    - henkilökohtaisilla verkkopankkitunnuksilla
    - mobiilivarmenteella
    - sähköisellä henkilökortilla eli HST-kortilla
- Hakemuksen jätön yhteydessä sinun tulee toimittaa maaseutuelinkeinoviranomaiselle myös pyydettävät liitteet, joita voivat olla esimerkiksi kaupparekisteriote ja valtakirjat, riippuen haettavasta tukityypistä.
- Hakuvaihetta seuraa tarkastusvaihe, joka tarkoittaa Maaseutuviraston viranomaisen tilakäyntiä. Tässä vaiheessa varmistetaan, että tuenhakija on noudattanut tuissa olevia ehtoja. Valtiolla ei kuitenkaan ole resursseja tarkastaa jokaista tukea hakenutta maatilaa erikseen, joten Maaseutuvirasto tarkastaa ainoastaan osan tuenhakijoista. ELY-keskus voi myös tehdä omia tarkastuksiaan. Tarkastuskohteet valitaan sekä painotetusti että satunnaisesti. Valvontakäynnistä saatetaan ilmoittaa etukäteen.
  - ➔ *Jos valvontakäynti osuu omalle kohdallesi, sinun on syytä tietää, että tarkastajaviranomaisella on käytännössä hyvin laajat oikeudet tarkastaa yrityksesi kirjanpitoa, asiapapereita, tuotantorakennuksia- ja laitteita. Sinun tulee varmistaa, että pääsy näihin aineistoihin on tarkastajalle vaivatonta ja nopeaa. Tarkastaja tekee tarvittavat havainnot tilakäyntinsä aikana, joihin päätös tukien maksamisesta tulee pohjautumaan.*
- Jos päätös tukien maksamisesta on myönteinen, tuet maksetaan pankkitilillesi. Eri tuilla on eri maksatusaikansa, joten maksueriä on useita.
- Jos kaipaat lisätietoa tukiasioihin liittyen, voit kääntyä oman seudun maaseutuelinkeinoviranomaisen, Maaseutuviraston, ELY-keskuksen tai Maa- ja Metsätalousministeriön puoleen.

3. POISTOT

- Poistot ovat hyödykkeen investointi- ja perusparannuskulujen kohdistamista sen käyttöajalle.
- Voit tehdä kuluvan käyttöomaisuuden arvosta poistoja, kun:
  - ➔ *hankit liiketoimintaasi varten hyödykkeen, jonka ajattelet olevan käytössä vuosien ajan (esimerkiksi uusi traktori).*

- ➔ *investoit jo hallussasi olevan hyödykkeen perusparannusmenoihin, jotka pidentävät kyseisen hyödykkeen käyttöikää ja lisäävät sen käypää markkina-arvoa (esimerkiksi remontoit vanhaa navettaa).*
- Kun investoit hyödykkeeseen, maksat sen yleensä kerralla pois, jolloin kyseinen kuluerä näkyy tuloslaskelmalla ja täten rasittaa maatilasi tulosta vain käyttöönottovuotena. Ilman poistoja yrityksen tulos olisi vääristetty hyödykkeen käyttöönottovuonna.
  - ➔ *Poistoilla tätä lähtökohtaista asetelmaa oikaistaan siten, että hyödykkeen investointi- ja perusparannuskulut saadaan jaettua usealle vuodelle.*
  - ➔ *Sitä mukaa kun poistoja tehdään, myös omaisuuden kirjanpitoarvo pienenee. Näin sen kuuluukin mennä, koska 10 vuotta sitten ostettu ja käytössä ollut traktori ei enää maksa tänä päivänä yhtä paljoa kuin ostoshetkellä.*
  - ➔ *Poistojen käytöllä yrityksesi tuloslaskelmasta saa oikean ja riittävän kuvan tarkasteltaessa yritystä taloudellisesta näkökulmasta.*
- Poistot lasketaan ennalta annettujen enimmäisprosenttikantojen mukaan. Käytännössä siis lasketaan rahamääräinen poisto näitä prosenttikantoja käyttäen kullekin omaisuuserälle erikseen, jonka jälkeen poistot lasketaan yhteen ja kirjataan verovuoden kuluksi Maatalouden veroilmoituslomakkeella kohtaan 231.
  - ➔ *Veroilmoituslomakkeen V-osaan täydennetään, millä perustein poistot on verovuonna laskettu.*
  - ➔ *Selvitys poistoista pohjautuu muistiinpanoihisi. Sinun on siis ensiksi eriteltävä muistiinpanoissasi kunkin hyödykkeen ja rakennuksen osalta niiden poistamattomat hankintamenot, verovuonna tehdyt poistot sekä poiston jälkeiset menojäännökset.*
- Maataloudessa poistojen enimmäisprosenttikannat ovat:
  - *Asuin-, toimisto- tai muut näihin verrattavat rakennukset kuusi prosenttia.*
  - *Talous-, ja tuotantorakennukset, sillat, asfaltoinnit, tilatukioikeudet, padot 10 prosenttia.*
  - *Salaojat, kasvihuoneet ja vastaavat pienimuotoiset rakennelmat 20 prosenttia.*
  - *Vesistön pilaantumisen ja ulkoilman saastumisen estämiseksi hankitut rakennelmat, ympäristöinvestoinnit, koneet, laitteet ja kalusto 25 prosenttia.*
- On huomioitava, että yllä esitetyt prosenttikannat ovat enimmäisprosenttikantoja, joten poistot voi tehdä halutessaan pienempinäkin, tai jättää kokonaan tekemättä.
  - ➔ *Kun käytät muuttumattomana samaa poistoprosenttia vuodesta toiseen, huomaat, että rahamääräisen poiston suuruus on joka vuosi eri, samoin menojäännös on eri joka vuonna, mutta prosenttikannat sen sijaan pysyvät samoina.*
  - ➔ *Vaikka poistojen tekeminen ei ole pakollista, se on kuitenkin järkevää, koska näin saat pidettyä maataloutesi tuloksen läpi vuosien tasaisempana kuin ilman poistoja. Poistoilla saat lisäksi yhden verotuksessa vähennettävän kuluerän lisää, mikä johtaa pienempään tulokseen, josta hyödyt verotuksen kannalta.*

- Tarkastele alla olevaa pelkistettyä esimerkkiä lypsyrobottijärjestelmän poistojen laskemisesta. Tässä esimerkissä on käytetty enimmäispoistoprosenttia (25 %) vuosina 2013–2016.

Lypsyrobottijärjestelmän osto 1.4.2013 hintaan 200 000 €	
Menojäännöspoisto - %	25 %
Tilinavaus 2013	0
Ostettu lypsykone	+200 000 €
Poisto vuonna 2013	-50 000 €
Menojäännös	150 000 €
Tilinavaus 2014	150 000 €
Poisto vuonna 2014	-37 500 €
Menojäännös	112 500 €
Tilinavaus 2015	112 500 €
Poisto vuonna 2015	-28 125 €
Menojäännös	84 375 €
Tilinavaus 2016	84 375 €
Poisto vuonna 2016	-21 094 €
Menojäännös	63 281 €

- Ota lisäksi huomioon muutama asia poistoista:
  - ➔ Poistoja ei ole mahdollista tehdä lainkaan kulumattomasta omaisuudesta. Sellaista omaisuutta ovat maa- ja vesialueet ja arvopaperit.
  - ➔ Sellainen käyttöomaisuus, jonka taloudelliseksi käyttöajaksi arvioidaan korkeintaan kolme vuotta, kirjataan kokonaan kuluksi käyttöönottovuonna (esimerkiksi lapiot, vasarat, sahat, käytettynä hankitut koneet).
  - ➔ Saat poikkeuksellisesti vaatia verotuksessa lisäpoistoa, mikäli pystyt osoittamaan, että verovuonna tehty poisto ei riitä alentamaan omaisuuden arvoa riittävässä määrin. Tämä tilanne voi tulla vastaan silloin, kun omaisuus on vahingoittunut, tuhoutunut tai sen arvo on muutoin alentunut. Tuolloin tehdään sellainen poisto, jolla oikaistaan omaisuuden kirjanpitoarvoa sen hetkiseen käypään arvoon saakka.
  - ➔ Rakennuksen tai rakennelman poistamattoman hankintamenon ollessa enintään 1 000 euroa, se vähennetään kertapoistona.
  - ➔ Jos myyt hyödykkeen eteenpäin, älä tee poistoa kyseisen hyödykkeen osalta sinä verovuonna, minä myit sen.

4. TULOVEROTUS

4.1. Yrittäjän tuloverotuksen kulku

Ennakkovero

- Vuoden mittaan maksat ennakkoveroja. Ennakkovero määräytyy sen perusteella, mikä on arvioitu koko vuoden maatalouden tulos. Veroennakkoon vaikuttavat myös mahdolliset muut kuin maataloudesta saadut tulosi sekä niistä tehtävät vähennykset.
- Yrittäjän ennakkovero on verrattavissa työntekijän ennakonpidätykseen. Kun maksat veroa ennakkoon, maksat veroa tasaisesti läpi vuoden ja vältyt suurelta verolaskulta verovuoden loputtua.
- Vuosittain joudut tekemään maatalouden tuloennusteen, jonka perusteella sinulle määrätäänkin ennakkoveroa maksettavaksi. Voit hakea ennakkoveroa käymällä verotoimistossa tai asioimalla Verohallinnon sähköisessä Verokortti-palvelussa osoitteessa <https://www.vero.fi/verokortti>. Tähän palveluun kirjaudut henkilökohtaisilla verkkopankkitunnuksillasi.
  - ➔ *Arvio maatalouden tulosta kannattaa tehdä mahdollisimman realistisesti, ja mielellään jopa hieman yläkanttiin. On mukavampaa saada veronpalautusta kuin maksaa jäännösveroa.*
  - ➔ *Mikäli et toimita tuloennustetta, verottaja laskee sinulle ennakkoveron edellisen verovuoden tietoja käyttäen.*
  - ➔ *Voit muuttaa ennakkoverosi määrää jälkikäteen, jos tuloennuste on muuttunut käymällä verotoimistossa tai asioimalla Verokortti-palvelussa.*
  - ➔ *Ennakkoveroa maksat 1-12 erässä läpi vuoden, riippuen maksun suuruudesta.*
  - ➔ *Jos ennakkoverosi suuruudeksi on laskettu alle 170 euroa, sitä ei määrätä maksettavaksi lainkaan. Silloin se yleensä kerätään jäännösverona verovuoden loputtua.*

Esitätetty veroilmoitus

- Maalis-huhtikuussa sinulle saapuu postissa esitätetty veroilmoitus, jossa näkyvät henkilökohtaisen tulolähteesi tulot päättyneeltä verovuodelta. Näitä voivat olla sinulle maksetut palkat, eläkkeet, etuudet ja muut kuin elinkeinotoimintaan tai maatalouteen kuuluvat pääomatulot.
  - ➔ *Tehtävänäsi on käydä läpi ilmoituksessa näkyvät tiedot, ja korjata sellaiset kohdat, joissa on jotain korjattavaa.*
  - ➔ *Vaikka olet antanut maatalouden veroilmoituksen jo helmikuun lopussa, tulot maatalouden tulolähteestä eivät vielä näy esitätetyllä veroilmoituksella. Älä siis lisää niitä erikseen veroilmoitukseen, koska ne päivittyvät verotietoihisi automaattisesti. Lokakuun lopussa saat lopullisen veropäätöksesi, jossa myös maataloutesi tulot ovat mukana. Sama koskee mahdollisia elinkeinotoiminnan tuloja: ne eivät näy esitätetyllä ilmoituksella.*
    - ➔ *Jos siis korjaat jotain esitätetyllä veroilmoituksella, korjaa ainoastaan henkilökohtaisen tulolähteen tietoja!*
  - ➔ *Jos olet tehnyt lomakkeeseen korjauksia, postita korjattu veroilmoitus mukana tullessa palautuskuoressa takaisin Verohallinnolle.*

- ➔ *HUOM! Tämänkin voit tehdä sähköisesti Veroilmoitus verkossa –palvelussa. Palvelu aukeaa, kun ensimmäiset esitetyt veroilmoitukset on postitettu asiakkaille, ja sulkeutuu viimeisenä päivänä, kun veroilmoitukseen saa tehdä muutoksia.*
- ➔ *Jos et ole tehnyt korjauksia, älä palauta veroilmoitusta.*

Lopullinen verotuspäätös

- Edellisen vuoden verotus päättyy aina kuluvaan vuoden lokakuun lopussa. Lopullisessa verotuspäätöksessä näkyy kaikkien tulolähteiden tulot, tehdyt vähennykset ja lopullisen veron määrä. On erittäin harvinaista, että ennakvero on tismalleen samansuuruinen kuin lopullisen veron määrä. Yleisin tilanne onkin, että verovelvollinen joko joutuu maksamaan jäännösveroa tai saa veronpalautusta.
- Jos ennakverotus ei riittänyt kattamaan lopullista veroa...
  - ➔ *Joudut maksamaan jäännösveroa.*
    - ➔ *Kun tiedät hyvissä ajoin, etteivät ennakverosi riitä kattamaan lopullisen veron määrää, voit välttyä jäännösverolta maksamalla ennakon täydennystä oma-aloitteisesti, tai vaihtoehtoisesti olet maksamatta ennakon täydennystä ja sen sijaan maksat jäännösveron.*
    - ➔ *Maksat jäännösveron enintään kahdessa erässä, maksettavan veron suuruudesta riippuen. Verotuspäätöksessä näkyy, maksatko jäännösveron yhdessä vai kahdessa erässä.*
    - ➔ *Maksa jäännösvero viimeistään verotuspäätöksessä ilmoitettuun eräpäivään mennessä.*
      - ➔ *Huolehdi, että maksat jäännösveron viimeistään eräpäivänä, muussa tapauksessa verottaja määrää viivästyskoron maksettavaksi!*
- Jos ennakverotus on ollut riittävä...
  - ➔ *Saat veronpalautusta.*
    - ➔ *Veronpalautusta varten huolehdi, että tilinumerosi on verottajan tiedossa! Tarkista ensiksi, näkyykö tilinumerosi esitetyllä veroilmoituksella. Jos ei näy, näkyy virheellisenä tai jos tilinumerosi on muuttunut, ilmoita uusi tilinumero sähköisesti osoitteessa <http://portal.vero.fi/public/?nodeid=9332&culture=fi-FI&contentlan=1>. Kirjaudu palveluun verkkopankkitunnuksillasi.*
    - ➔ *Veronpalautus maksetaan palautuskoron kera, joka on sinulle verovapaata tuloa.*

4.2. Maatalouden verotettavan tulon laskeminen

- Tiivistetysti maatalouden verotus etenee vaiheittain:
  1. *Lasketaan maatalouden puhdas tulo (tulot – menot).*
  2. *Vähennetään mahdolliset kurssi- ja indeksitappiot sekä maataloudesta johtuneen velan korko.*
  3. *Tehdään mahdolliset tasaus- ja jälleenhankintavaraukset.*
  4. *Vähennetään mahdolliset edellisten vuosien tappiot.*
  5. *Saadaan jaettava yritystulo, joka jaetaan pääomatulo- sekä ansiotulo-osuuksiin.*

Puhdas tulo

- Maatalouden puhdas tulo lasketaan siten, että ensiksi lasketaan yhteen maatalouden rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot, joista sitten vähennetään kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot. Maatalouden tuloa ovat pääosin myyntitulot, tuet ja korvaukset, tyypillisiä menoeriä ovat taas palkkakustannukset, ostot ja hyödykkeiden ja rakennusten poistot.
- ➔ **HUOM! Muista, että tavanomaisten tulojen lisäksi maatalouden veronalaiseksi tuloksi luetaan myös energiatuotteiden valmisteveron palautus (Lue lisää energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta alempana) ja arvonnäköveron alarajahuojennus (Lue lisää arvonnäköveron alarajahuojennuksesta luvussa 5, Arvonnäköverotus).**
- ➔ *Maatalouden tuloiksi ja menoiksi hyväksyttävät erät sekä vähennyskeltottomat menoerät on lueteltu Maatilatalouden tuloverolaissa. Sen puoleen voit aina kääntyä mieltä askarruttavissa tilanteissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543>*

Energiatuotteiden valmisteveron palautus

- Ammattimaisilla maataloudenharjoittajilla ja kasvihuoneviljelijöillä on oikeus saada elinkeinotoimintaansa käyttämästään kevyestä ja raskaasta polttoöljystä, biopolttoöljystä sekä sähköstä valmisteveron palautusta. Energian yksityiskäyttö ja dieselöljy eivät oikeuta palautukseen.
- ➔ *Hae palautusta Verohallinnon lomakkeella 3311 ja palauta se yhdessä maatalouden veroilmoituksen kanssa. Lomake 3311 löytyy maatalouden veroilmoituksen liitteenä, joka on lähetetty sinulle postissa. Jos lähetät veroilmoituksen paperisena, postita energiatuotteiden valmisteveron palautuslomake samassa kirjekuussa veroilmoituksen kanssa. HUOM! Tämänkin voit tehdä sähköisesti suomi.fi-sivustolla. Kirjaudu palveluun verkkopankkitunnuksilla tai Katso-tunnisteella.*
  - ➔ *Muista ilmoittaa energiatuotteiden valmisteveron euromääräinen palautus lisäksi veroilmoituksella, kohdassa 463.*
- ➔ *Ilmoita käyttämäsi sähkön ja/tai polttoöljyn määrä kiloina, litroina ja kilowattitunteina.*
- ➔ *Verottaja maksaa valmisteveron palautuksen pankkitilillesi syys-lokakuun vaihteessa.*
- ➔ *Palautettavan veron määrän on oltava vähintään 50 euroa, jotta se voitaisiin maksaa sinulle takaisin.*

Työmatkat

- Saat vähentää toiminta-alueesi ulkopuolelle tehdyistä työmatkoista johtuneet autoilun kustannukset. Työmatka voi olla esimerkiksi, kun matkaat autolla lähimpään kaupunkiin ostamaan lannoitetta.
- ➔ *Päivittäiset työmatkat kodin ja työpaikan välillä (esimerkiksi ajo syrjemmälle pellolle), ovat yksityisajoja. Näitä et voi vähentää maatalouden veroilmoituksella.*
- Riippumatta siitä, kuuluuko auto maatalouden kalustoon vai ei, saat vähentää kuluna ainoastaan maataloudelle kuuluvan osuuden.
- Vähennyksen edellytyksenä on, että olet pitänyt ajopäiväkirjaa, johon olet merkannut kaikki autolla tehdyt ajot. Jos et ole pitänyt ajopäiväkirjaa, eikä sinulla ole esitettävänä muuta luotettavaa selvitystä autolla tehdyistä ajoista, yksityisautoilun osuus arvioidaan.

➔ Ajopäiväkirjaan merkitse kustakin matkasta seuraavat tiedot:

- alkamis- ja päättymisaika
- alkamis- ja päättymispaikka, mahdollisesti ajoreitti
- matkan pituus
- ajon tarkoitus

- Säilytä ajopäiväkirjaa muistiinpanojesi liitteenä. Älä liitä sitä mukaan veroilmoitukseen.

Auto maatalouden kalustona

- Jos yli 50 prosenttia auton ajokilometreistä on kertynyt maatalouteen liittyvistä ajoista, auto kuuluu maatalouden kalustoon. Tällaisen auton kohdalla saat vähentää auton todelliset kulut muistiinpanoissasi.

➔ Vähennä kaikki työmatkoihin liittyvät autokulut suoraan muistiinpanoissasi.

➔ Autokuluihin luetaan esimerkiksi huollot, polttoainekustannukset ja poistot.

➔ Ilmoita ajokilometrit ja auton kokonaismenot Maatalouden veroilmoituslomakkeella kohdassa VI

➔ Kun maa- ja yksityistalouden ajokilometrit ovat selvillä, laske työmatkailun vähennyskelpoinen osuus näin:

$$\frac{\text{auton menot + poisto}}{\text{verovuonna ajetut kokonaiskilometrit}} \times \text{maatalouden ajokilometrit}$$

- Autolla tehty muut kuin maatalouden ajot (=yksityistalouden ja metsätalouden) ovat vähennyskeltottomia, ja ne lisätään mukaan maatalouden tulokseen veroilmoituksen kohdassa 462.

Auto, joka ei kuulu maatalouden kalustoon

- Vaikka auto ei kuuluisikaan maatalouden kalustoon, voi siltäkin tehtyjä satunnaisia maatalouden työmatkoja vähentää veroilmoituksella. Vähennyksen edellytyksenä on, että maatalouden ajot on tehty omalla tai puolison autolla.

➔ Jos olet pitänyt muistiinpanoja työmatkailun autokustannuksista, vähennä muistiinpanoissa työmatkoista aiheutuneet autoilun todelliset kulut sekä todellisten kulujen ja kilometrikorvauksen välinen erotus lisävähennyksenä.

➔ Jos et ole pitänyt muistiinpanoja, laske vähennyksen osuus kertomalla maatalouden ajokilometrit verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärällä. Kilometrikorvaus saattaa vaihdella vuosittain, mutta verottaja tiedottaa ajankohtaisista kilometrikorvauksista veroilmoituksen täyttöoppaassa.

➔ Ilmoita ajokilometrit Maatalouden veroilmoituslomakkeella kohdassa VII ja tee lisävähennys kohdassa 285, Lisävähennys.

Lisääntyneet elantokustannukset

- Saatat joskus tehdä pidempiaikaisen työmatkan toiselle paikkakunnalle. Tästä johtuen elantokustannuksesi tältä ajalta nousevat, sillä joudut todennäköisesti syömään ulkona ja ehkä jopa majoittumaan hotellissa. Tällainen tapaus voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun matkaat toiseen kaupunkiin maatalousyrittäjille suunnattuun koulutukseen. Todelliset työmatkailun kulut saat vähentää muistiinpanoissasi, esimerkiksi majoittumis- ja matkustuskustannukset,

tieteenkin tositteisiin perustuen. Tämän lisäksi voit tehdä verotusta toimittaessasi lisävähennyksen lisääntyneiden elantokustannusten perusteella, jos muistiinpanoihin kirjatut todelliset kulut ovat pienemmät, kuin verovapaiden korvausten mukaan laskettuna.

- Verottaja tiedottaa muun muassa veroilmoituksen täyttöoppaassa ajankohtaisista enimmäisvähennyksistä, jotka saat vähentää lisävähennyksenä tällaisen pidempiaikaisen työmatkan vuoksi. Nämä enimmäisvähennykset ovat juuri sillä hetkellä voimassa olevien verovapaiden päiväraha- ja osapäivärahakorvausten verran, joten enempää kuin sen verran et saa vähentää lisävähennyksenä. Ulkomaan matkoille on omat päivärahansa, joiden suuruus riippuu matkakohteesta ja matkan kestosta.
- ➔ *Pidä kirjaa työmatkasi kestosta (HUOM! Työmatkan on oltava yli 6 h, jotta siitä voisi tehdä lisävähennyksen)*
- ➔ *Anna verottajalle tiedot verovuonna tehdyistä työmatkoistasi veroilmoituksen kohdassa VIII. Jos olet oikeutettu lisävähennykseen, tee vähennys kohdassa 286, Lisävähennys.*

Maatalouden verotettava tulo

- Kun maatalouden puhdas tulo on selvitetty, seuraavaksi lasketaan maatalouden verotettava tulo. Se saadaan siten, että puhtaasta tulosta vähennetään maataloudesta johtuneen velan korko sekä mahdolliset kurssi- ja indeksitappiot.
- Tässä vaiheessa voit lisäksi tehdä jälleenhankinta- ja/tai tasausvarauksen. Nämä varaukset pienentävät sen vuoden verotettavaa tuloa, jona ne on tehty.

Tasausvaraus

- Tasausvaraus on tuloksenjärjestelykeino maataloudessa. Sen avulla saat tuloa siirrettyä tuloutettavaksi ja verotettavaksi vuosien päähän.
- ➔ *Tasausvaraus on enintään 40 prosenttia puhtaasta tulosta. Voit siis halutessasi tehdä tasausvarauksen tätä pienempänäkin.*
- ➔ *Kohdista tasausvaraus kullekin maatilalle erikseen.*
- ➔ *Tee varaus veroilmoituksen kohdassa 232.*
- ➔ *Viimeistään kolmantena vuotena varauksen tekemisestä sinun täytyy joko:*
  - *tulouttaa varaus kohdassa 219.*
  - *käyttää se joidenkin käyttöomaisuushyödykkeiden hankinta- ja perusparannusmenoihin, jolloin se tuloutuu ajan mittaan poistoprosentin tahdissa. Merkitse tasausvarauksen käyttö investointeihin veroilmoituksen kohdassa V.*
- ➔ *Jos et tulouta varausta itse, verottaja tekee sen sinun puolestasi kolmantena vuotena varauksen tekemisestä.*
- ➔ *Huomioi, että tasausvarauksen on oltava vähintään 800 euroa ja enintään 13 500 euroa.*
- ➔ *Voit tehdä tasausvarauksen useampanakin vuotena, mutta pura silloin ensiksi aikaisempi tehty varaus.*
- ➔ *Anna lisäksi verottajalle seurantatiedot tekemistäsi tasausvarauksista kohdassa XIII.*
- Seuraavalla sivulla on esimerkki tasausvarauksen käytöstä.

Esimerkki

Matti Maatalousyrittäjän maatalouden puhdas tulo vuonna 2016 oli 113 500 euroa. Hän haluaa tehdä verovuodelta tasausvarauksen niin suurena, kuin se on verotuksessa sallittua. Hän laskee 40 % puhtaasta tulosta:

$$\rightarrow 113\,500 \times 0,4 = 45\,400$$

Koska tasausvaraus yhdeltä verovuodelta saa olla enintään 13 500, Matti tekee varauksen tämän suuruisena. Tasausvarauksen ansiosta hän pienensi verotettavaa tuloa, jolloin uudeksi verotettavaksi tuloksi jäi 100 000 euroa.

Jälleenhankintavaraus

- Jälleenhankintavaraus on verotuksellinen keino, jota voidaan käyttää tilanteessa, jossa tuhoutuneen käyttöomaisuuden perusteella saatua vakuutuskorvausta ei haluta vielä tulouttaa ja maksaa siitä veroja samana verovuonna, minä kyseinen vakuutuskorvaus on saatu. Tätä keinoa voi käyttää, kun uuden käyttöomaisuuden hankinta saaduilla vakuutusrahoilla on vasta suunnitteluasteella, mutta se hankitaan kuitenkin jo lähivuosina.
- Maataloudessa jälleenhankintavarauksen voi muodostaa *yksinomaan* tuhoutuneen toimistotilan vakuutuskorvauksesta, jos:
  - *Kuluvana verovuonna toimistotilasi on tuhoutunut tulipalossa tai muulla tavoin, ja olet saanut tämän perusteella vakuutuskorvauksen vakuutusyhtiöltäsi.*
  - *Et aio investoida kyseistä vakuutuskorvausta uuteen toimitilaan vielä kuluvana verovuonna.*
  - *Aiot kuitenkin investoida uuteen toimitilaan lähiaikoina.*
  - *Et ole lopettamassa maataloudenharjoittamista.*
  - *Olet tehnyt varauksesta asianmukaisen merkinnän muistiinpanoihisi.*
- Jälleenhankintavarauksen edellytyksenä on, että käytät varauksen seuraavan kahden vuoden aikana toimistotilan hankintaan. Ellet käytä, jälleenhankintavaraus on purettava ja tuloutettava viimeistään kahden vuoden kuluttua varauksen tekemisestä.
- Jos tuhoutunut toimistotilasi on ollut samassa kiinteistössä asuintilasi kanssa, silloin ei lähtökohtaisesti voi tehdä jälleenhankintavarauksia. Jos kuitenkin tuhoutunut toimistotila on ollut kirjanpidollisesti merkattu maatalouteen kuuluvaksi (ilmoitettu maatalouden varallisuuteen kuuluvaksi veroilmoituksilla), niin silloin toimistotilalta saadun vakuutuskorvauksen osalta voi muodostaa jälleenhankintavarauksen. Käytännössä tämä menee niin, että asuinkiinteistön tuhoutumisen perusteella saatu vakuutuskorvaus jaetaan kahtia esimerkiksi pinta-alan suhteessa (asuintila ja toimistotila), ja lasketaan toimistolle kuuluva rahamääräinen osuus korvauksesta. Asuintilalle kuuluva osuus vakuutuskorvauksesta on sinulle verovapaata tuloa henkilökohtaisen tulolähteen puolella.
- Jälleenhankintavarauksen suuruus on saadun vakuutuskorvauksen ja toimistotilojen tuhoutumishetkellä olleen kirjanpitoarvon erotus.
- Tarkastele seuraavalla sivulla olevaa pelkistettyä esimerkkiä.

Esimerkki

Matti Maatalousyrittäjällä on erillinen toimistorakennus, jonka tämänhetkisen kirjanpitoarvo on 10 000 €. Rakennus tuhoutuu tulipalossa, ja Matti saa vakuutuskorvausta yhteensä 12 000 €. Matti on sitä mieltä, että pärjää vuoden loppuun ilman toimistoa, ja rakennuttaa ensi vuonna uuden toimiston itselleen. Hän saa tehdä tänä vuonna jälleenhankintavarauksen.

→ $12\,000 - 10\,000 = 2\,000$ € (Jälleenhankintavarauksen suuruus)

- Anna verottajalle seurantatiedot tekemistäsi jälleenhankintavarauksista veroilmoituksella kohdassa XIII.

Työhuonevähennys

- Voit halutessasi tehdä veroilmoituksella työhuonevähennyksen, joka sekin pienentää maatalouden verotettavaa tuloa. Vähennyksen suuruudeksi on verottaja antanut 820 euroa/vuosi, joka vastaa palkansaajien työhuonevähennyksen määrää. Tätä summaa käytetään muun selvityksen puuttuessa. Työhuonevähennyksen suuruus saattaa vaihdella vuosittain, mutta verottaja tiedottaa kulloinkin voimassa olevasta työhuonevähennyksen suuruudesta esitetytyn veroilmoituksen täyttöohjeessa.
- Työhuonevähennystä voit käyttää, jos sinulla ei ole erillistä työhuonetta / toimitilarakennusta, jonka olet ilmoittanut maatalouden varallisuuteen kuuluvaksi. (Lue lisää luvussa 4.3., *Pääoma- ja ansiotulojen verotus*).
- Tee työhuonevähennys maatalouden veroilmoituksella kohdassa 464, *Muut vähennykset*.

Verotettava tulos – positiivinen vai tappiollinen?

- Mahdollisten varausten tekemisen, maatalouden velan korkojen sekä kurssi- ja indeksitappioiden vähentämisen jälkeen maatalouden verotettavan tuloksen pitäisi olla selvillä. Tulos voi olla joko positiivinen tai tappiollinen.
  - ➔ Jos tulos on positiivinen, se jaetaan tuloverotuksessa pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin. (Lue lisää kohdassa 4.3. *Pää- ja ansiotulojen verotus*.)
    - ➔ HUOM! Mikäli sinulla on 10 edeltävältä vuodelta muodostunut maatalouden tulolähteen tappioita, ne vähennetään ensin tämän vuoden positiivisesta tuloksesta. Jos näiden tappioiden vähentämisen jälkeen tulos on nollan yläpuolella, verottaja suorittaa tuloverotuksen tältä verovuodelta.
  - ➔ Jos maatalouden tulos on tappiollinen, siitä ei luonnollisesta voida toimittaa veroa. Tuolloin tappiolle vahvistetaan tulolähteen tappio, joka vähennetään seuraavan 10 vuoden aikana sitä mukaa, kun maatalouden tulolähteestä syntyy voittoa. Vaihtoehtoisesti voit vaatia verottajalta vähentämään maatalouden tappion joko kokonaan tai osittain saman vuoden muista pääomatuloistasi. Tee tämä vaatimus veroilmoituslomakkeen ensimmäisellä sivulla kohdassa II.

4.3. Pääoma- ja ansiotulojen verotus

- Maatalouden verotettava nettotulos on toiselta nimeltään *yritystulo*. Se on se tulo, joka haarautuu yrittäjän ja hänen mahdollisen puolison tuloverotuksessa ansio- ja pääomatulo-osuuksiin.

Nettovarallisuuden laskeminen

- Jotta yritystulosta saadaan eroteltua pääomatulon osuus, ensiksi maataloudelle täytyy laskea *nettovarallisuus*. Käytännössä nettoverollisuus ilmaisee, kuinka paljon yrittäjällä on maatalouteen liittyvää puhdasta omaisuutta rahassa mitattuna.

➔ *Nettovarallisuus = maatalouden varat – maatalouden velat.*

➔ *Nettovarallisuuden ilmoitat veroilmoituksen kohdassa IX. Kohdassa tehdään erittely maatalouteen kuuluvasta omaisuudesta ja maatalouteen liittyvistä veloista.*

➔ *Nettovarallisuuden laskemisen pohjana tulee käyttää tietoja päättynyttä vuotta edeltävän vuoden lopulta – siis viimeisimmältä vuodelta, jolta verotus on suoritettu. Esimerkiksi verovuoden 2016 nettovarallisuustietoina annetaan vuoden 2015 lopun omaisuus- ja velkatiedot.*

➔ *Jos tapanasi on tehdä poistoja käyttöomaisuudesta, etkä hanki vuosittain uutta omaisuutta, huomaat, että poistojen ansiosta varallisuutesi arvo pienenee vuosi vuodelta. Se on loogista, sillä kolme vuotta sitten ostettu traktori ei enää tänä päivänä maksa yhtä paljon kuin ostohetkellä. Myös rakennukset kuluvat ja vuosien mittaan menettävät arvoaan.*

- Laske maatalouden varoiksi maatalouteen kuuluvat kiinteistöt, talousrakennukset, maatalouskoneet ja -kalusto, ladot ja pellot.
- Maatalouden varoihin ei lueta rahavaroja, saamisia, kotieläimiä, maataloudesta tuotettuja tuotteita, myönnettyä CAP-maatilatukioikeutta eikä arvoltaan vähäisiä maataloustarvikkeita, kuten siemeniä. Metsätalouden varoja ei myöskään lueta maatalouden varoihin.
- ➔ *Nettovarallisuus voi olla myös negatiivinen, joka kertoo siitä, että maataloudella on enemmän velkaa kuin on omaisuutta. Tuolloin yritystulon tulolajijakoa ei voida suorittaa, vaan koko yritystulo verotetaan yrittäjän ansiotulona.*

Asuinrakennus ja toimistona käytettävä tila

- Asuinrakennus ei voi kuulua maatalouden varallisuuteen.
- ➔ *Asuinrakennuksesta osa voi kuitenkin kuulua maatalouden varallisuuteen, jos siinä on toimistona käytettävä tila. Tuolloin sinun on laskettava, mikä on toimistotilan rahamääräinen osuus. Tämän laskelman voit tehdä esimerkiksi pinta-aloja käyttäen. Alla havainnollistava esimerkki.*

Esimerkki

Matti Maatalousyrittäjän maatilalla on asuinrakennus, josta Matti aikoinaan maksoi 200 000 euroa. Talon pinta-ala on yhteensä 200 neliömetriä. Talossa on lisäksi toimistohuone, joka on pinta-alaltaan 20 neliömetriä. Matti laski aikoinaan toimistohuoneen rahamääräisen arvon näin:

$$\rightarrow (200\,000/200) \times 20 = 20\,000 \text{ € (toimistohuoneen arvo hankintahetkellä)}$$

Luonnollisesti, Mattin työhuone on tällä hetkellä arvoltaan pienempi, sillä Matti on tehnyt siitä poistoja vuosittain.

- ➔ Halutessasi voit olla lisäämättä edellä mainittua työhuonetta maatalouden varallisuuteen, vaan käyttää sen sijaan työhuonevähennystä. (Työhuonevähennys on käsitelty luvussa 4.2. Maatalouden verotettavan tulon laskeminen).
- ➔ Työhuonevähennystä ei voi kuitenkaan lähtökohtaisesti käyttää, jos kyseessä on erillinen toimitilarakennus, jossa teet maatalouteen liittyvää toimistotyötä. Tällainen erillinen toimitilarakennus tulee sisällyttää maatalouden varallisuuteen. Tuolloin sen arvo on omakustannusarvo, jos se on itse rakennettu, tai hankintahinta, jos se on hankittu ulkopuoliselta taholta.

30 prosenttia verovuonna maksetuista palkoista

- Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia päättyneen verovuoden aikana maksetuista palkoista, mikäli olet palkkoja maksanut.
- ➔ Verottaja lisää viran puolesta nettovarallisuuteen vielä 30 prosenttia päättyneen verovuoden aikana maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Jos siis olet maksanut maatalouteen liittyviä palkkoja, olet ilmoittanut ne tuloslaskelmalla kohdassa 225. Tämä summa sisältää kuitenkin myös työnantajan sivukulut maksettujen palkkojen lisäksi. Siksi sinun tulee ilmoittaa vielä erikseen tuloslaskelman kohdassa 427 yksinomaan ennakonpidätyksen alaiset bruttopalkat, jotka olet verovuonna maksanut, ilman sivukulujen osuutta. Tästä kohdasta verottaja sitten saa tiedon, kuinka paljon palkkoja olet verovuonna maksanut.

Yritystulon jako pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin

- Oletuksena on, että verovuonna saatu 20 prosentin tuotto nettovarallisuudelle verotetaan pääomatulona. Käytännössä siis nettovarallisuudesta lasketaan 20 prosenttia, ja tämä osuus on yrittäjälle pääomatuloa. Seuraavaksi voidaankin laskea ansiotulon osuus vähentämällä yritystulosta saatu pääomatulo-osuus.
- ➔ Voit myös halutessasi vaatia, että pääomatulo-osuudeksi katsottaisiin 10 prosenttia nettovarallisuudesta, tai nolla prosenttia, jolloin koko yritystulo verotetaan ansiotuloinasi.
- ➔ Vaadi pääomatulo-osuuden pienentämistä hyvissä ajoin ennen verotuksen päättymistä. Esimerkiksi voit tehdä vaatimuksen maatalouden veroilmoituksella kohdassa X.
- ➔ Jos harjoitat maataloutta yhdessä puolison kanssa, vaatimus pääomatulo-osuuden pienentämisestä katsotaan teidän molempien vaatimukseksi.
  - ➔ HUOM! Jos olet myynyt verovuonna maatalouteen kuuluvia arvopapereita tai kiinteistöjä, ne verotetaan aina pääomatuloinasi, vaikka olisit vaatinut koko yritystulon verottamista ansiotuloinasi.
- ➔ Verotusta voi suunnitella ja laskea etukäteen, paljonko joutuisit maksamaan yhteensä veroa eri vaihtoehtoilla. Ansiotulo-osuuden kasvattamisella voi olla sinulle verohyötyä joissakin tilanteissa. Verosuunnittelussa on kuitenkin hyvä käyttää asiantuntijaa.

Jako puolisoitten kesken

- Kun jako pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin on suoritettu, kumpikin osuus jaetaan vielä kahtia, jos maataloutta harjoitetaan yhdessä puolison kanssa.
- ➔ Yrittäjäpuolisoiden pääomatulo-osuuksiksi katsotaan ne osuudet, jotka kummallakin on maatalouden nettovarallisuudesta.
- ➔ Ansiotulo-osuus jaetaan työpanosten mukaisessa suhteessa.

- ➔ Ilmoittakaa yhdessä puolison kanssa osuutenne nettovarallisuudesta sekä työpanoksenne maataloudessa maatalouden veroilmoituksella kohdassa XII.
- ➔ Jos ette anna selvitystä, verottaja jakaa sekä ansiotulo- että pääomatulo-osuudet teidän kesken tasan.

Puolison määritelmä verotuksessa

Puolisolla tarkoitetaan verotuksessa aviopuolisoa tai rekisteröidyn parisuhteen toista osapuolta. Myös avopuoliso katsotaan puolisosksi, jos tällä on tai on aikaisemmin ollut yhteinen lapsi yrittäjän kanssa tai jos he ovat olleet aikaisemmin naimisissa keskenään.

Pääoma- ja ansiotulojen verotus

- Pääomatuloja verotetaan Suomessa 30 prosenttikannan mukaisesti siltä osin, kuin pääomatulo ei ylitä 30 000 euroa. Ylittävää osaa verotetaan 34 prosenttikannan mukaisesti.
- Ansiotulojen verotus ei ole ihan niin yksinkertaista kuin pääomatulojen verotus. Ansiotuloja verottavat monet tahot: valtio, asuinkunta, seurakunta, Yleisradio Oy ja KELA. Verohallinto toimii näiden kaikkien puolesta verotuksen suorittajana, ja tilittää kullekin taholle kuuluvat verosuudet. Alla tiivistelmä, mitä kaikkia veroja ansiotuloverotukseen kuuluu.
  - *Valtion tulovero, jota maksetaan progressiivisesti portaittaisen tuloveroasteikon mukaisesti. Valtion tuloveroa ei suoriteta, jos ansiotulot ovat enintään 16 700 euroa verovuoden aikana. Eduskunta saattaa tehdä vuosittain muutoksia tuloveroasteikkoon, jolloin 16 700 alarajakin voi toisena vuotena olla eri.*
  - *Kunnallisveron suuruus riippuu asuinkunnasta, sillä jokaisella kunnalla on oma verokantansa. Kunnat tarkistavat kunnallisverokantansa vuosittain, joten se saattaa vaihdella verovuodesta toiseen.*
  - *Kirkollisvero, jota maksavat ainoastaan evankelisluterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien jäsenet. Seurakunnat tarkastavat kirkollisverokantansa vuosittain, joten sekin saattaa vaihdella vuosittain.*
  - *Sairausvakuutusmaksu on veroluonteinen maksu, jonka saajana on KELA. Maksuun sisältyy sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu, joiden prosenttikannat tarkistetaan vuosittain. Vuonna 2016 sairausvakuutusmaksun prosenttikanta on yrittäjille 2,25 prosenttia, etuudensaajille ja eläkeläisille 1,49 prosenttia ja palkansaajille 2,12 prosenttia.*
    - ➔ *MyEL-työtulo korvaa sairausvakuutusmaksua määriteltäessä yritystoiminnan ansiotulo-osuuden. Toisin sanoen verottaja laskee MyEL:n piirissä oleville maataloudenharjoittajille sairausvakuutusmaksun työtulon, eikä todellisen ansiotulo-osuuden perusteella.*
- Edellä mainittujen lisäksi on vielä olemassa yksi taho, joka kerää verovaransa kaikista verovelvollisen tuloista, eli niin ansio- kuin pääomatuloistakin: Yleisradio Oy.
  - *Yleisradio tarkastaa verokantansa vuosittain. Vuonna 2016 Yleisradiovero (=YLE-vero) on 0,68 %, veron suuruus voi kuitenkin olla enintään 143 euroa. Jos tällä prosenttikannalla maksettu vero on pienempi kuin 70 euroa, verottaja ei määrää sitä maksettavaksi.*
    - ➔ *Jos MyEL-työtulosi on suurempi kuin todelliset verotettavat tulosi, YLE-vero lasketaan työtulon perusteella.*

- Tarkastele tällä sivulla olevaa pelkistettyä esimerkkiä maatalouden tulon verottamisesta. Esimerkissä Matti Maatalousyrittäjä käyttää pääomatulon laskenta-perusteena vakimuotoista 20 prosenttia nettovarallisuudesta.
- Taustatietoja: Matin maatalouden verotettava tulos vuodelta 2016 oli 100 000 euroa, jonka lisäksi Matilla ei ole muita tuloja. Vuonna 2015 maatalouden varat olivat 270 000 ja velat 70 000. Verovuodelta 2016 maksettiin lisäksi ennakonpidätyksen alaisia palkkoja yhteensä 5 000 euroa. Matin MyEL-työtulo on 70 000 euroa. Matti asuu Punkaharjulla, joka vuodesta 2013 eteenpäin on kuulunut Savonlinnaan, näin ollen Savonlinna on verotuksellisesti Matin asuinkunta. Savonlinnan kunnallisverokanta on 22,50 prosenttia. Matti on evankelisluterilaisen kirkon jäsen. Kirkollisverokanta on Savonlinnassa 1,5 prosenttia. Matilla ei ole puolisoa.

VAIHE 1. Selvitetään pääomatulon laskentaperuste

Nettovarallisuus 270 000 - 70 000	200 000
+ 30 % maksetuista palkkoista 5 000 X 30 %	1 500
Pääomatulon laskenta peruste	201 500

VAIHE 2. Pääomatuloveron laskeminen

VAIHE 3. Ansiotuloveron laskeminen

Ansiotulona verotetaan $(100\,000 - 40\,300)$	59 700
Valtion tulovero	7 376 €
<i>alirajasta</i> <i>alirajan ylitävästä osasta</i> $(59\,700 - 40\,800) \times 21,50\% = 4\,083,50$	3 512,50
Kunnallisvero 22,50% $59\,700 \times 0,225$	13 432,50 €
Kirkollisvero 1,5% $59\,700 \times 0,015$	895,50 €
Sairausvakuutusmaksu 2,25% $70\,000 \times 0,0225$	1 575 €
Yleisradiovero 0,68% $100\,000 \times 0,0068$	140 €
<i>0,68 % mukaan lasketuna YLE-veron määrä on suurempi kuin "kattoraja" 140 euroa</i>	
→ ansiotuloveroa toimitetaan yhteensä $7\,376 + 13\,432,50 + 895,50 + 1\,575 + 140 = 23\,419$ €	

VAIHE 4. Kokonaisveromäärän laskeminen

Pääomatulovero	12 502 €
Ansiotulovero	23 419 €
Maksettava kokonaisveromäärä	35 921 €

5. ARVONLISÄVEROTUS

- Arvonlisävero on yrittäjälle läpikulkumenoerä. Arvonlisäverovelvollinen yrittäjä lisää arvonlisäveron (=ALV) myymiensä tuotteiden ja/tai palveluiden loppuhintaan. Näin ALV:n maksaa ostaja. Veron osuus on yrittäjällä ainoastaan lainassa, ja täten se on luonteeltaan velkaa. Yrittäjän täytyy ilmoittaa ALV kausiveroilmoituksella ja tilittää se Verohallinnolle ilmoitus- ja maksumenettelyn mukaisesti (Kts. lisää ilmoitusmenettelystä luvussa 6, *Viranomaisraportointi*).
- Sinun kuuluu itse laskea ALV myymillesi tuotteille ja palveluille, ja lisätä se myyntihintaan. ALV lasketaan kulloinkin voimassa olevien prosenttikantojen mukaan, jotka riippuvat tuotteen tai palvelun tyypistä. Yleisin ALV-prosenttikanta on 24, ja lisäksi on olemassa alennetut prosenttikannat 14 ja 10. Alla ohjeistus oikean prosenttikannan valitsemiseen maataloudessa:
  - 24 % - elävien eläinten ja siipikarjan, koneiden ja kalustojen, kukkien, taimien, puun myynti, koneiden vuokraus sekä urakointi- ja muiden palvelujen myynti.
  - 14 % - rehun, heinäkasvien ja elintarvikkeiden, kuten munien, marjojen, hedelmien ja vihannesten ja lihan myynti.
  - 10 % - majoituspalvelujen myynti, kun esimerkiksi vuokraat lomamökkiä turisteille.

➔ **HUOM!** Jos harjoitat pellonvuokrausta tai olet myymässä peltoa, älä lisää hintaan arvonlisäveroa lainkaan.
- Veron osuuden lisäät hintaan laskukaavan avulla. Alla havainnollistava esimerkki.

Esimerkki

Myyt lehmävasikan. Olet hinnoitellut sen arvoksi 460 euroa. Sen päälle on laskettava vielä arvonlisävero 24 % ja lisättävä hintaan.

$$\rightarrow 460 \times 1,24 = 570,40 \text{ euroa}$$

Veroton hinta	460 euroa
Veron osuus	101,40 euroa
Verollinen hinta	570,40 euroa

➔ Jos lasket ALV:n prosenttikannalla 14, vaihda laskutoimituksen kertoimeksi 1,14.

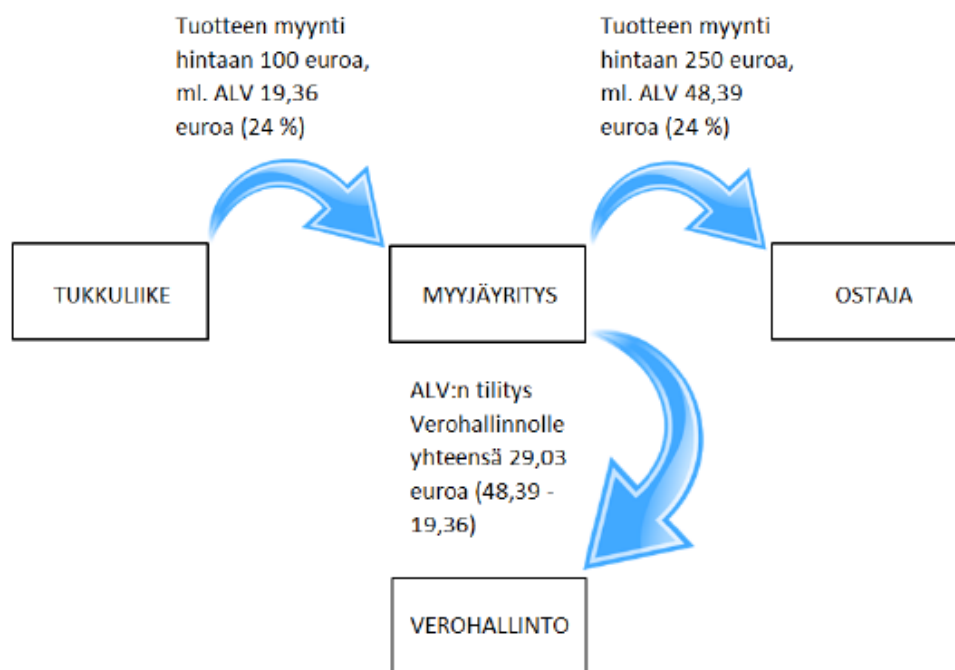
➔ Jos lasket ALV:n prosenttikannalla 10, vaihda kertoimeksi 1,1.

Arvonlisäveron vähennysoikeus

- Ennen kuin arvonlisäverovelvollinen yrittäjä tilittää ALV-velan verottajalle, hänellä on oikeus vähentää tilitettävästä summasta omiin ostoihinsa ja hankintoihinsa sisältynyt arvonlisävero. Tämän edellytyksenä toisin on, että taho, jolta tavaraa tai palveluita on ostettu, kuuluu itsekin arvonlisäverovelvollisiin. Lisäksi näiden hankintojen ja ostojen täytyy olla maatalouteen liittyviä. Luonnollisesti, jotta vähennys voidaan tehdä, ostoista on oltava asianmukainen tosite. Alla muutamia esimerkkejä.
- ➔ *Ostat Gigantista yksityistalouteesi astianpesukoneen. Vaikka Gigantti on arvonlisäverovelvollinen myyjä, et saa vähentää arvonlisäveroa tässä tapauksessa.*

- ➔ *Ostat auton, jota tulet käyttämään yksinomaan maataloudessa. Saat vähentää autosta maksetun arvonlisäveron, jos autolla ei tulla tekemään yhtäkään maatalouteen kuulumatonta ajoa.*
  - ➔ *Pakettiauton osalta arvonlisäveron voi vähentää siltä osin, kuin se on maatalouskäytössä. Ostat pakettiauton, joka tulee olemaan sekä maatalous- että yksityiskäytössä. Arvioit, että ajot tulevat jakaantumaan suhteessa 50–50. Saat siis vähentää pakettiauton hintaan sisältyneestä arvonlisäverosta puolet.*
  - ➔ *Ostat Erätukusta kumihanskat. Saat vähentää ostokseen liittyvän arvonlisäveron omasta tilitettävästä arvonlisäverostasi.*
  - ➔ *Kutsut lampaiden trimmaajan käymään tilallasi, ja suoritat hänelle palvelumaksun 200 euroa. Yrittäjä ei kuitenkaan tee trimmausta leipätyönään, joten hänellä ei ole tarvetta kuulua arvonlisäverovelvollisiin. Et voi vähentää 200 eurosta arvonlisäveroa.*
- Jos olet epävarma siitä, kuuluuko tavaran tai palvelun myyjä arvonlisäverovelvollisiin, voit tarkistaa asian YTJ:n Yrityshausta osoitteessa <https://tietopalvelu.ytj.fi/yrityshaku.aspx?kielikoodi=1>.
  - Alla on esitetty havainnollistava kaavio, millä tavoin ALV-velvollisen yrittäjän tulee käsitellä arvonlisäveroa.

Arvonlisäverovelvollisuuden määräytyminen

- Kaikki yrittäjät eivät automaattisesti kuulu arvonlisäverotuksen piiriin – esimerkiksi ylempänä mainitun esimerkin lampaiden trimmaaja ei ole ALV-velvollinen. Se, oletko ALV-velvollinen vai et, määräytyy liikevaihtosi perusteella.
- ➔ *Jos liikevaihto ylittää 10 000 euroa verovuoden aikana, olet arvonlisäverovelvollinen.*
  - ➔ *Jos liikevaihto jää alle 10 000 euroon verovuoden aikana, et ole velvollinen toimittamaan arvonlisäveroa.*
    - ➔ **HUOM!** *Kun määritellään arvonlisäverovelvollisuutta, liikevaihtoon luetaan ostajalta veloitetut summat riippumatta siitä, sisältyykö hintoihin arvonlisäveron osuus vai ei. Liikevaihtoon luetaan myös sellaiset maatalouden tuet, jotka vaikuttavat suoraan hintoihin. Voit olla yhteydessä paikalliseen maaseutuviraston asiamieheen selvittääksesi, mitkä sinulle maksamat tuet ovat hintoihin liittyviä.*

- ➔ Liikevaihtoon luetaan myös omalta maatilalta yksityiskäyttöön otetut elintarvikkeet ja kasvit sekä tavarat, jotka olet ostanut myyntiä varten, mutta otatkin ne omaan käyttöösi. Myös vastikkeettomat tavaroiden ja elintarvikkeiden luovutukset (=lahjoitukset) rinnastetaan omaan käyttöön ottoon. Jos omaan käyttöön otto jää enintään 850 euroon verovuoden aikana, silloin se on verovapaata. Siltä osin, kuin omaan käyttöön otto ylittää 850 euroa, ylittävältä osalta on maksettava ALV. Mistä sitten tiedät, minkä arvoisia omaan käyttöön otettavat elintarvikkeet ja tavarat ovat? Jos olet ostanut tavarain myyntiä varten, mutta otatkin sen käyttöösi, sen arvo on siitä maksamasi ostohinta. Jos otat omaan käyttöön itse kasvattamasi vihannekset, hedelmät, marjat, kasvit, rehut tai lihan, näiden arvo on kunkin elintarvikelajin omakustannusarvo. Jos se ei ole tiedossa, voit käyttää Verohallinnon julkaisemia keskimääriä kilohintoja, jotka löytyvät Verohallinnon verkkosivuilla osoitteessa https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisäveroitus/Maa_ ja_metsatalouden_tuotteiden_oman_kayttoon_otto Alla kaksi havainnollistavaa esimerkkiä oman käytön arvon laskemisesta.

Esimerkki 1

Matti Maatalousyrittäjä on ottanut vuonna 2015 omaan käyttöönsä naudanlihaa. Hän teurasti lehmän, jonka paino oli 750 kg. Tästä puhdasta lihaa oli 300 kg. Matti laskee lihan arvon käyttäen Verohallinnon ohjehintaa:

$$\rightarrow 300 \times 2,50 = 750 \text{ € (tämän verran on naudanlihan oman käytön arvo)}$$

Laskettu arvo on Matille verovapaata, sillä se ei ylitä vähäisen oman käytön rajaa.

Esimerkki 2

Matti Maatalousyrittäjä on ottanut vuonna 2016 omaan käyttöönsä naudanlihaa. Hän teurasti kaksi lehmää, joista kumpikin painoi 700 kg. Kahdesta lehmästä sai lihaa 470 kg. Matti laskee lihan arvon käyttäen Verohallinnon ohjehintaa:

$$\rightarrow 470 \times 2,50 = 1175 \text{ € (tämän verran on naudanlihan oman käytön arvo)}$$

Laskettu arvo ylittää vähäisen oman käytön rajan. Matille syntyy arvonlisäverovelkaa 850 euron ylittävältä osalta. Elintarvikkeiden ALV-prosenttikanta on 14. Hän laskee ALV-velan näin:

$$\rightarrow 1175 - 850 = 325 \text{ (tämän summan perusteella suoritetaan ALV)}$$

$$\rightarrow (325 \times 1,14) - 400 = 45,50 \text{ (ALV-velka)}$$

- ➔ Jos liikevaihdon suuruus ei ole tiedossa, silloin täytyy arvioida, ylittääkö myynti 10 000 euron rajan vai ei.

- ➔ Vaikka arvioitu myynti jäisi alle 10 000 euron, yrittäjä voi halutessaan rekisteröityä verovelvolliseksi vapaaehtoisesti.
- ➔ Rajatapauksissa kannattaa aina mieluummin ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi ns. "varmuuden vuoksi". Jos liikevaihto ylittää 10 000 euroa, verottaja määrää yrittäjälle arvonlisäveron viivästyskorkoineen maksettavaksi kerralla koko liikevaihdolta, eikä pelkästään rajan ylittävältä osalta. Täten yrittäjälle muodostuu iso lasku maksettavaksi. Tällaisessa tapauksessa yrittäjä joutuu myös viimeistään silloin rekisteröitymään arvonlisäverovelvolliseksi. Jos kuulut rekisteriin, joudut maataloudenharjoittajana laatimaan kerran vuodessa kausiveroilmoituksen ja

maksamaan ALV:n. Jos verovuoden päätyttyä huomaatkin, että liikevaihto jäi alle 10 000 euroon, saat pitää koko arvonlisäveron itselläsi. Joudut kuitenkin silti laatimaan asiasta kausiveroilmoituksen. Tämä kuitenkin lienee pienempi paha kuin häkellyttävän suuren laskun maksaminen.

- Jos et kuulu ALV-velvollisiin, älä lisää myyntihintoihisi arvonlisäveroa. Tuolloin myyntihinta on kokonaisuudessaan tuloa itsellesi.

Ilmoittautuminen arvonlisäverovelvollisten rekisteriin

- Ilmoittaudu rekisteriin Y6-muutosilmoituslomakkeella, jonka voit tulostaa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän Internet-sivuilla. Postita lomake lomakkeessa ilmoitettuun osoitteeseen. Vaihtoehtoisesti voit ilmoittautua rekisteriin sähköisesti YTJ:n asiointipalvelussa, johon kirjautut verkkopankkitunnuksillasi. Ilmoittautuminen on maksutonta.

Alarajahuojennus

- Jos olet arvonlisäverovelvollinen, mutta liikevaihtosi on silti pieni, saat verottajalta ALV:stä "alennusta", joka on nimeltään *alarajahuojennus*.

➔ *Alarajahuojennuksen voi saada yrittäjä, jonka liikevaihto on välillä 10 000 euroa – 30 000 euroa.*

➔ *Jos olet oikeutettu alarajahuojennukseen, sinun tulee laskea huojennuksen määrä itse. Laske se seuraavalla kaavalla:*

$$\text{tilitettävä vero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 10\,000) \times \text{tilitettävä vero}}{20\,000}$$

➔ *Kun lasket, oletko oikeutettu alarajahuojennukseen vai et, älä laske liikevaihtoon mukaan käyttöomaisuuden myyntituloja, arvonlisäveronalaisia vuokratuloja äläkä puun myyntitulosta saatuja tuloja, sillä näistä eristä ei voida myöntää verohuojennusta.*

- Alarajahuojennus on sinulle verotettavaa tuloa. Se on sen vuoden tuloa, jona olet huojennuksen saanut. Muista ilmoittaa alarajahuojennus veroilmoituksella kohdassa 463.

Negatiivinen arvonlisävero

- Joskus sinulle saattaa muodostua negatiivista arvonlisäveroa. Se saattaa muodostua, kun:
  - Ostoista vähennettävä ALV on suurempi kuin myynneistä suoritettava ALV.
  - Ostoista vähennettävä ALV yhdessä alarajahuojennuksen kanssa muodostavat yhdessä summan, joka on suurempi kuin myynneistä suoritettava ALV.
  - Sinulla ei ole ollut verovuonna lainkaan myyntiä, mutta ostoja on ollut. Tämä on elinkeinoelämässä harvinainen tilanne, mutta metsätalouden puolella varsin tavallinen.
- Edellä mainituissa tilanteissa sinulle muodostuu verovuodelta arvonlisäverosaamisia, jotka verottaja palauttaa sinulle palautuskoron kera, mikäli sinulla ei ole rästissä muita suorittamattomia veromaksuja.

- ➔ *Veroa ei kuitenkaan palauteta, jos se on alle 20 euroa. Tuolloin se säilyy verotilillä, jotta verottaja pystyy käyttämään sen tuleviin veromaksuihisi.*
- ➔ *Vaihtoehtoisesti palautettava summa voidaan palautuksen sijasta säilyttää verotilillä ja käyttää tulevaisuudessa erääntyviin veromaksuihin. Jos haluat käyttää tätä vaihtoehtoa, ilmoita muutoksesta Verotili-palvelussa. (Lue lisää Verotili-palvelusta luvussa 6.2, Kausiveroilmoitus).*
- ➔ *Jos sinulle on tulossa ALV-palautusta, ilmoita tilinumerosi Verohallinnolle viimeistään silloin.*

6. VIRANOMAISRAPORTOINTI

6.1. Veroilmoitus

- Maatalouden veroilmoitus annetaan kerran vuodessa, helmikuun viimeiseen päivään mennessä. Se annetaan Verohallinnon lomakkeella 3002. Maataloudenharjoittaja antaa ainoastaan yhden maatalouden veroilmoituksen, riippumatta siitä, onko hänellä yksi vai useampia maatiloja. Jos useampia, kaikkien maatilojen tulot ja menot lasketaan vain yhteen.
- Sinun kuuluu antaa maatalouden veroilmoitus joka vuosi, myös niinä vuosina, joina et ole lainkaan harjoittanut maataloustoimintaa.
- Täytä veroilmoitus muistiinpanojesi perusteella. Aloita täyttäminen veroilmoituksen toiselta sivulta, tuloslaskelmasta. Kun olet laatinut muistiinpanosi oikein ja huolellisesti, veroilmoituksen täyttäminen on helppoa eikä vie paljoa aikaa.
  - ➔ *Veroilmoitusta täyttäessäsi ilmoita myyntitulot ilman arvonlisäveron osuutta.*
  - ➔ *Jos olet arvonlisäverovelvollinen, ilmoita menot arvonlisäverottomina, eli ilman hankintoihin sisältyvää arvonlisäveroa. Jos et ole arvonlisäverovelvollinen, merkitse menot arvonlisäverollisina.*
- Huolehdi siitä, että toimitat veroilmoituksen verottajalle ajallaan – muussa tapauksessa seurauksena saattaa olla veronkorotus.
  - ➔ *Kätevintä on antaa veroilmoitus sähköisesti suomi.fi-sivuilla. Kirjaudu palveluun pankkitunnuksilla tai Katso-tunnisteella.*
  - ➔ *Vaihtoehtoisesti voit lähettää lomakkeen postitse. Sinulle on saapunut postissa tammikuussa esitetytty maatalouden veroilmoitus. Sen liitteenä löytyy myös energiaveron palautushakemus (lomake 3311).*
  - ➔ *Täytä veroilmoitus ja postita lomakkeessa ilmoitettuun osoitteeseen. Jos osoitetta ei ole, voit postittaa veroilmoituksen mihin tahansa verotoimistoon.*
    - ➔ *Samaan kirjekuoreen voit myös laittaa energiaveron palautushakemuksen, mikäli haet palautusta. Energiaveron palautusta voi halutessaan hakea myös sähköisesti suomi.fi-sivuilla (Energiatuotteiden valmisteveron palauttaminen on käsitelty luvussa 4.2. Maatalouden verotettavan tulon laskeminen).*
  - ➔ *Saat myös laittaa samaan kirjekuoreen veroilmoituksen ja energiaveron palautushakemuksen kanssa kausiveroilmoituksen, jos olet kalenterivuosisimenettelyssä.*

6.2. Kausiveroilmoitus

- Kausiveroilmoituksella ilmoitetaan sellaiset verot, joita ei määrätä erikseen vaan jotka joudut itse laskemaan omatoimisesti ja tilittämään verottajalle. Yleisimmät näistä ovat ALV sekä työnantajasuoritukset (ennakonpidätys, lähdevero sekä sotu-maksu).
- Kausiveroilmoittamisen tiheys riippuu siitä, oletko kalenterivuosi-, kuukausi- vai neljännesvuosimenettelyssä sekä siitä, työllistätkö säännöllisesti, epäsäännöllisesti vai et ollenkaan.
- Täytä samaan kausiveroilmoitukseen tiedot niin maa- kuin metsätalouden arvonlisäveroista sekä työnantajasuorituksista.

Arvonlisävero

- Jos olet arvonlisäverovelvollinen, anna kausiveroilmoitus arvonlisäveron osalta joka vuosi, myös niiltä vuosilta, joina toimintaa ei ole ollut lainkaan. Jos et ole jonain vuonna harjoittanut alkutuotantoa lainkaan, riittää, että täytät ainoastaan kohdekauden kohtaan ”Ei ALV-toimintaa”.
- ➔ *Jos et ole ALV-velvollinen, sinun ei tarvitse antaa ilmoitusta arvonlisäverosta. Muista kuitenkin jättää kausiveroilmoitus mahdollisista työnantajasuorituksistasi.*
- Jos olet hakeutunut tiheämpään ilmoitus- ja maksumenettelyyn, anna kausiveroilmoitus kerran kuukaudessa tai kerran neljännesvuodessa. Tiheämpi menettely on yleisintä sellaiselle maatalousyrittäjälle, jolla on muutakin elinkeinotoimintaa maatalouden lisäksi saman Y-tunnuksen alla.
- Kausiveroilmoituksella sinun tulee ilmoittaa myyntitoiminnan arvonlisäverovelan ja ostotoiminnan arvonlisäverosaamisen erotus, eli tilitettävä arvonlisävero. Jos sinulle on muodostunut kohdekaudelta negatiivista arvonlisäveroa, ilmoita se tilitettävän arvonlisäveron sijasta. Jos olet oikeutettu alarajahuojennukseen, ilmoita siihen liittyvät tiedot samassa yhteydessä.
- Kausiveroilmoituksen palautuksen eräpäivä riippuu siitä, millä tavoin kausiveroilmoitus annetaan.
- ➔ *Jos olet kalenterivuosimenettelyssä, ilmoitus on jätettävä Verohallinnolle helmikuun viimeiseen päivään mennessä, riippumatta siitä, jätätkö sen sähköisesti vai paperisena.*
- ➔ *Jos kuulut tiheämpään ilmoitus- ja maksujaksoon, jätä sähköinen ilmoitus viimeistään kuun 12. päivä. Paperisen ilmoituksen on oltava Verohallinnolla jo aikaisemmin, kuun 7. päivänä.*
- Ilmoita arvonlisäverot ajallaan, muussa tapauksessa verottaja määrää viivästyskorkoa maksamattomille veroille.

Työnantajasuoritukset

- Työnantajasuoritukset kannattaa antaa omalla erillisellä kausiveroilmoituksella, vaikkakin ne pystyisi ilmoittamaan yhdessä arvonlisäveron kanssa.
- Työnantajasuoritusten osalta ilmoittamisvelvollisuuden määräytyminen on hitusen selkeämpää. Jos työllistät säännöllisesti (=kuulut työnantajarekisteriin), täytät kausiveroilmoituksen kerran

kuukaudessa. Täytät sen, vaikka et olisikaan maksanut palkkoja kyseisenä kuukautena. Silloin riittää, kun täytät kohdekauden kohtaan ”Ei palkanmaksua”.

- Jos työllistät epäsäännöllisesti, anna kausiveroilmoitus silloin, kun olet maksanut palkkoja. Jos esimerkiksi sinulla on kesätyöntekijöitä kolmen kuukauden ajan, annat kausiveroilmoituksen ja maksat työnantajasuoritukset jokaisen palkanmaksun jälkeen, yhteensä kolme kertaa.

➔ *Verotili-palvelun lisäksi voit antaa kausiveroilmoituksen työnantajasuoritusten osalta suoraan Palkka.fi –sivustolta, mikäli käytät sitä palkanlaskentaan.*

- Työnantajasuoritusten ilmoittamisessa pätevät samat määräajat kuin ALV:n puolella: sähköisen ilmoituksen oltava verottajalla kunkin kuukauden 12. päivänä, paperisen 7. päivänä.
- Ilmoita työnantajasuoritukset ajallaan, muussa tapauksessa verottaja määrää viivästyskorkoa maksamattomille työnantajasuorituksille.

Verotilimaksujen maksaminen

- Oma-aloitteisten verojen maksaminen tapahtuu Verotili-palvelun kautta. Siinä pystyt myös näkemään verotilisi saldon sekä tilitapahtumat: maksut tililtä sekä verottajan suorittamat palautukset tilille. Verotili täsmäytetään kerran kuukaudessa, kunkin kuukauden 20. päivänä. Tuolloin näet, onko verotilillä velkaa vai saamisia, vai onko tili nolilla.
- ALV ja työnantajasuoritukset maksetaan pankkiin, aivan kuten mitkä tahansa laskut. Jos olet käyttänyt aikaisemmin Verotili-palvelua, olet saanut maksuohjeet, joita sinun kuuluu noudattaa. Maksa verolaskut ilmoitetulle tilinumerolle. Käytä lisäksi AINA verolaskuja maksaessasi omaa verottajalta saatua viitenumeroasi, sillä se yksilöi tietyn verovelvollisen.

➔ *Jos et ole aikaisemmin käyttänyt Verotili-palvelua, saat viitenumeron kirjautumalla Verotili-palveluun tai Palkka.fi –palveluun.*

- Arvonlisäveron maksun täytyy olla suoritettu viimeistään helmikuun viimeisenä päivänä, jos olet kalenterivuosimenettelyssä. Tiheämmässä ilmoitus- ja maksumenettelyssä olevien täytyy maksaa arvonlisävero viimeistään kuukauden 12. päivänä. Työnantajasuoritukset on maksettava kuukauden 12. päivänä. Huolehdi veromaksujen maksamisesta ajoissa, muutoin verottaja määrää erääntyneille saatavilleen viivästyskorkoa.

6.3. Vuosi-ilmoitus

- Sinun täytyy antaa vuosi-ilmoitus, jos olet verovuonna työllistänyt ja maksanut palkkoja. Vuosi-ilmoitus on yhteenveto verovuonna maksetuista palkoista, pidätetyistä ennakonpidätyksistä sekä työnantajan sosiaaliturvamaksuista.

➔ *Ilmoita vuosilomakkeella sellaiset palkat, jotka olet verovuonna maksanut. Sillä ei ole väliä, milloin työ on oikeasti tehty. Esimerkiksi työ on tehty vuoden 2015 joulukuussa, mutta maksat siitä palkan vasta tammikuussa 2016. Näin ollen tämä tammikuinen palkkasuoritus tulee ilmoittaa vuoden 2016 vuosi-ilmoituksella, jonka palautat viimeistään 31.1.2017.*

- Vuosi-ilmoitus annetaan kerran vuodessa. Sen on oltava perillä Verohallinnossa viimeistään tammikuun loppuun mennessä. Myöhässä jätetylle vuosi-ilmoitukselle määrätään laiminlyöntimaksu.

- Vuosi-ilmoituksen voit antaa sähköisesti ilmoitin.fi- tai suomi.fi-sivustoilla, joihin kirjaudut verkkopankkitunnuksilla tai Katso-tunnisteella. Palkka.fi –palvelusta voit myös lähettää vuosi-ilmoituksen sähköisesti. Vaihtoehtoisesti voit tulostaa Verohallinnon sivuilta lomakkeen 7801, täyttää tiedot siihen ja postittaa Verohallinnon Internet-sivuilla ilmoitettuun osoitteeseen.

7. YRITTÄJÄPERHEN TYÖLLISTÄMINEN JA YKSITYISNOSTOT

- Voit työllistää tilallasi itsesi lisäksi puolisisi sekä holhouksenalhaisen alle 14-vuotiaan lapsesi.
  - ➔ *Näille ei saa maksaa palkkaa, vaan he työskentelevät vastikkeetta perheen yhteisen tilan hyväksi. HUOM! 14 vuotta täyttäneelle lapsellesi voit maksaa normaalisti palkkaa.*
  - ➔ *Itsellesi et myöskään voi maksaa palkkaa.*
  - ➔ *Luontoisetuja ette voi saada omasta yrityksestänne.*
  - ➔ *Muista vakuuttaa tilalla työskentelevä puoliso ja alle 14-vuotias lapsi MyEL-vakuutuksella. Mikäli työllistät muitakin perheenjäseniä, joille maksat palkkaa, vakuuta heidätkin MyEL-vakuutuksella. Vakuutuksen voit myös ottaa vapaaehtoisena sellaisille perheenjäsenille, jotka työskentelevät tilalla vastikkeetta. (Lue lisää MyEL-vakuutuksesta luvussa 9, Vakuutukset.)*
- Palkan sijaan nostatte mahdollisen puolisisi kanssa yksityisnostoja elämisenne rahoittamiseen. Käytännössä siis voitte esimerkiksi maksaa omia henkilökohtaisia menojaanne firman tililtä.
  - ➔ *Yksityisnostoja ei veroteta erikseen.*
  - ➔ *Niiden nostaminen ei vaikuta tuloksen muodostumiseen.*

8. TYÖNANTAJANA TOIMIMINEN

- Jos arvioit, että lisäkäsille olisi tarvetta, voi vieraan työvoiman palkkaaminen olla ajankohtainen kysymys.
  - Työnantajana sinun kuuluu olla kartalla monesta työnantajavelvoitteesta. Jotkut velvoitteet tietävät säännöllisiä maksuja, jotka joudut kustantamaan osittain ”omasta taskustasi”. Tietyt pakolliset vakuutukset koostuvat työntekijän ja työnantajan osuuksista, joten sinun kuuluu maksaa näistä vakuutusmaksuista työnantajan osuus. Toisin sanoen työntekijöille maksettavan palkan lisäksi sinulle tulee muitakin ylimääräisiä kuluja sen vuoksi, että olet palkannut työvoimaa. (Lue lisää kohdassa 8.2, *Työnantajavelvoitteet*.)
  - Sinun täytyy rekisteröityä työnantajarekisteriin, jos:
    - *maksat palkkoja säännöllisesti kahdelle tai useammalle työntekijälle*
    - *maksat palkkoja samanaikaisesti vähintään kuudelle työntekijälle, vaikka heidän työllistymisensä olisi tilapäistä ja lyhytaikaista.*
- ➔ *Vaikka et olisi velvollinen liittymään työnantajarekisteriin, voit silti liittyä siihen vapaaehtoisesti.*

- ➔ *Ilmoittaudu rekisteriin Y6-muutosilmoituslomakkeella, jonka voit tulostaa Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän Internet-sivuilla. Postita lomake lomakkeessa ilmoitettuun osoitteeseen. Vaihtoehtoisesti voit ilmoittautua rekisteriin sähköisesti YTJ:n asiointipalvelussa, johon kirjaudut verkkopankkitunnuksillasi. Ilmoittautuminen on maksutonta.*
- Ilmoita maksetut palkat, niistä pidätetyt ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut kausiveroilmoituksella. Vuoden lopussa anna vielä vuosi-ilmoitus maksetuista palkoista. (Ilmoitusmenettely on käsitelty luvussa 6, *Viranomaisraportointi*).

8.1. Työehtosopimus ja palkkahallinto

- Kun ensimmäisen työntekijän palkkaaminen häämöttää, on syytä viimeistään silloin perehtyä Maaseutuelinkeinojen työehtosopimukseen. Arkikielessä työehtosopimuksesta käytetään lyhennettä "TES".
- ➔ *HUOM! Jos palkkaat työntekijöitä yksinomaan metsätaloustöihin, perehdy sen sijaan Metsäalan työehtosopimukseen.*
- TES:ssä on kerrottu vähimmäistyöehdot, jotka työnantajan on välttämättä noudatettava joka tilanteessa.
- ➔ *TES ei kuitenkaan estä järjestämästä entistä parempia työehtoja työntekijöille työnantajan niin halutessa. Siispä sinäkin voit esimerkiksi maksaa parempaa palkkaa työntekijöillesi, jos niin haluat ja pystyt.*
- Sekä Maaseutuelinkeinojen TES että Metsäalan TES ovat yleissitovia, mikä tarkoittaa sitä, että kaikki alalla toimivat työnantajat noudattavat niitä riippumatta siitä, kuuluvatko työnantajajärjestykseen vai ei. Sinunkin kuuluu noudattaa niitä.
- TES:ssä on tärkeää tietoa muun muassa:
  - *Työaikamääräyksistä (säännöllinen työaika, ylityö, viikkolepo, vapaapäivät ym.)*
  - *Palkkausmääräyksistä (vuorotyö, ylityö, harjoittelijat, palkanmaksu ym.)*
  - *Erinäisistä korvauksista ja lisistä (arkipyhäkorvaus, palvelusvuosilisä, matkakustannusten korvaus ym.)*
  - *Sosiaalisista määräyksistä (sairaustapaukset ja tapaturmat, ryhmähenkivakuutus, vuosiloma ym.)*
  - *Työturvallisuudesta (yleiset velvollisuudet, suojavaatetus)*
  - *Erinäisistä määräyksistä (paikallinen sopiminen, jäsenmaksujen perintä ym.)*

Työsopimus

- Solmi työntekijän kanssa työ Sopimus, jossa on käytävä ilmi keskeisimmät työhön sisältyvät ehdot.
- ➔ *HUOM! Työsopimuksen voi lain mukaan tehdä 15 vuotta täyttänyt työntekijä, samoin hän voi myös purkaa työ Sopimuksensa itsenäisesti. Jos työntekijä on täyttänyt 14 vuotta, hänen huoltajansa voi tehdä sopimuksen hänen puolestaan tai myöntää hänelle luvan tehdä sopimus itse. Tätä nuoremman henkilön voit työllistää ja laatia hänen kanssaan*

työsopimuksen vain, jos tällä henkilöllä on työsuojeluviranomaisen myöntämä poikkeuslupa tehdä työtä.

- Työsopimuksen voi tehdä suullisesti tai kirjallisena, mutta **pyri aina tekemään se kirjallisena** mahdollisia ristiriitatilanteita silmällä pitäen. Myös lyhytkestoisista työsuhteista on hyvä laatia kirjallinen työsopimus. Jos sovellet työntekijään koeaikaa, sinun täytyy aina laatia työsopimus kirjallisesti.

➔ *Tee työsopimus kahtena kappaleena. Laita molempiin oma kuittauksesi ja pyydä työntekijääkin kuittamaan molemmat kappaleet. Yksi työsopimus jää sinulle, toisen annat työntekijälle.*

- Työsopimuksen voit tehdä vapaamuotoisena, mutta sisällytä siihen vähintään seuraavat vähimmäistiedot:

- työnantajan nimi ja liikepaikka
- työntekijän nimi ja kotipaikka
- työnteon alkamisajankohta
- onko kyseessä toistaiseksi voimassa oleva vai määräaikainen työsuhde. Jos määräaikainen, kerro työsopimuksessa määräaikaisuuden peruste, sopimuksen päättymispäivä tai jos se ei ole tiedossa, arvioitu päättymisaika.

➔ *Määräaikaisuus on maataloudessa varsin tavallista, ja yleisin määräaikaisuuden peruste on sesonkipainotteisuus.*

- mahdollinen koeaika
- työntekopaikka
- työntekijän pääasialliset työtehtävät
- työhön sovellettava TES

➔ *Maaseutuelinkeinojen TES tai Metsäalan TES, jos kyseessä metsätyö.*

- palkan määräytymisen perusteet ja palkanmaksukausi
- säännöllinen työaika
- vuosiloman määräytyminen
- irtisanomisaika

- Voit käyttää mallina seuraavalla sivulla olevaa esimerkkityösopimusta:

TYÖSOPIMUS

Matti Maatalousyrittäjä ja allamainittu henkilö ovat sopineet seuraavista palkka- ja työehdoista.

1. TYÖSUHTEEN OSAPUOLET	Työnantaja Matti Maatalousyrittäjä Työntekijä Maija Meikäläinen	Liike- tai kotipaikka Punkaharju Henkilötunnus 050886 -2342												
2. TYÖSOPIMUKSEN VOIMASSAOLO	Työsuhteen alkamispäivämäärä: 10.03.2012 Työsuhte on voimassa ☒ toistaiseksi ☐ määräajan Määräaikaisen työsuhteen peruste ja kesto:	Koeaika tämän sopimuksen mukaisessa tehtävässä: 2 kuukautta												
3. TYÖAICA	☒ Kokoaikainen keskimäärin 37,5 tuntia/viikko ☐ Osa-aikainen keskimäärin _____ tuntia/viikko Työntekijän säännöllinen työaika on arkisin 6 - 14, johon kuuluu puolen tunnin mittainen ruokatauko, jota ei lueta työaikaan. Tämän lisäksi työntekijällä on kaksi 15 minuutin taukoa, joista maksetaan palkkaa. Työntekijä suostuu tekemään tarvittaessa työtä viikonloppuisin sekä muuna ajankohtana, joka ei kuulu hänen tavanomaiseen työssäoloaikaansa, jolloin korvaus maksetaan lain ja työehtosopimuksen mukaisesti.													
4. TYÖTEHTÄVÄ	Työtehtävien pääasiallinen laatu: <i>Maataloustyöntekijä, joka pitää sisällään pääsääntöisesti :</i> * eläinten hoitotyötä * sesonkiaikaan vihannesten ja marjojen kylvö- ja sadonkorjuutyötä Työntekijä suostuu tekemään muitakin maatalouteen liittyviä työtehtäviä työnantajan ohjaamana.													
5. PALKKAUS	Palkka perustuu työntekijän ja työnantajan väliseen sopimukseen. Peruspalkka 1900 €/kk Palkanmaksukausi on kuukausi. Palkanmaksupäivä on kunkin kuukauden 25. päivä.													
6. VUOSILOMA	Vuosiloma määräytyy vuosilomalain ja noudatettavan työehtosopimuksen mukaan.													
7. IRTISANOMISAICA	Työsopimuksen irtisanomisaika määräytyy noudatettavan työehtosopimuksen mukaan.													
8. TYÖEHTOSOPIMUS	Työnantajaa sitova työehtosopimus on Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus. Työsuhteessa noudatetaan työnantajaa sitovaa työehtosopimusta ja voimassa olevia lakeja.													
9. MUUT EHDOT	Työnantaja antaa käyttöön työvaatteet ja -kengät, joiden puhtaanapidosta työntekijä vastaa itse. Työsuhteen päättyessä lopputili maksetaan irtisanomiskaukautta seuraavan kuukauden normaali palkanmaksupäivänä.													
10. PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS	Tätä sopimusta on tehty kaksi kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle. <table border="1"> <tr> <td>Paikka</td><td>Punkaharju</td><td>Aika</td><td>08.03.2012</td></tr> <tr> <td colspan="2">Työnantajan allekirjoitus</td><td colspan="2">Työntekijän allekirjoitus</td></tr> <tr> <td colspan="2"> </td><td colspan="2"> </td></tr> </table>	Paikka	Punkaharju	Aika	08.03.2012	Työnantajan allekirjoitus		Työntekijän allekirjoitus						
Paikka	Punkaharju	Aika	08.03.2012											
Työnantajan allekirjoitus		Työntekijän allekirjoitus												
														

Palkan muodostuminen ja palkanmaksu

- TES on palkkahallinnon runko, jossa on kerrottu työntekijöille maksettavista vähimmäispalkoista ryhmiteltynä eri työtehtävien vaativuustasojen ja työntekijän henkilökohtaisen pätevyyden mukaisesti.
  - ➔ *Työntekijän bruttopalkka saattaa muodostua eri tekijöiden summasta, eikä pelkästään tunti-, provisio- tai kiinteästä palkasta. Tällaisia tekijöitä voivat olla ylityöt, lomaraha, erilaiset lisät, korvaukset jne. Näistä saat niin ikään tietoa TES:stä.*
- *Erinäisten lisien ansiosta palkasta muotoutuu verotettava bruttopalkka. Kun se on selvillä, siitä suoritetaan vielä lakisääteiset vähennykset, ennen kuin annetaan työntekijän käyttöön. (Lue lisää palkasta vähennettävistä eristä luvussa 8.2, Työnantajavelvoitteet.)*
- Lakisääteisten vähennysten jälkeen sinun tulee tilittää työntekijän nettopalkka hänen ilmoittamalleen tilinumerolle. Palkan on oltava työntekijän käytettävissä jo palkanmaksupäivänä.
- Palkanlaskuun voit halutessasi käyttää maksutonta Palkka.fi-sovellusta, jonka Internet-osoite on: <https://www.palkka.fi/>
  - ➔ *Käyttääksesi kyseistä palvelua, sinulla täytyy olla Katso-tunnukset tai vaihtoehtoisesti voit kirjautua palveluun verkkopankkitunnuksilla.*
  - ➔ *Palvelu on suunnattu erityisesti niille työnantajille, jotka maksavat harvoin palkkoja ja näin ollen eivät välttämättä ole tietoisia kaikista palkkahallintoon liittyvistä työnantajavelvoitteista.*

Palkkalaskelma

- Anna työntekijällesi palkkalaskelma aina, kun olet maksanut palkkaa.
- Jos käytät Palkka.fi –palvelua, voit tulostaa valmiin palkkalaskelman sieltä. Vaihtoehtoisesti voit tehdä oman palkkalaskelman.
- Palkkalaskelma voi olla vapaamuotoinen. Sinun tulee kuitenkin sisällyttää palkkalaskelmaan vähintään seuraavat tiedot:
  - *palkan määräytymisen perusteet (esimerkiksi tehdyt työtunnit ja tuntipalkka)*
  - *työntekijän nimi, ammatti ja syntymäaika*
  - *työnantajan nimi ja toimipisteen sijaintikunta*
  - *palvelussuhteen alkamispäivä ja mahdollinen päättymispäivä*
  - *maksettu ennakonpidätyksen alainen palkkakertymä edelliseltä kalenterivuodelta, kuluvalta kalenterivuodelta sekä viimeiseltä palkanmaksukaudelta*
  - *palkanmaksukausi (esimerkiksi kaksi viikkoa tai kuukausi)*
  - *viimeisenä palkanmaksukautena toimitettu ennakonpidätys*
  - *vuoro- ja kausityöstä maksetut lisät viimeiseltä palkanmaksukaudelta*
  - *palkanmaksun yhteydessä maksetut lomarahat ja lomakorvaukset.*
- Voit esimerkiksi käyttää seuraavalla sivulla olevaa esimerkkipalkkalaskelmaa mallina.

Matti Maatalousyrittäjä
Lehmäkatu 34
58500 PUNKAHARJU

Ts. alkupäivä: 10.03.2012
Tehtävä: Maataloustyöntekijä
IBAN: FI7956000520455119
Hetu: 050886 - 2342
Kausi: 01.08.2016 - 31.08.2016

Maija Meikäläinen
Aurankatu 35 A 31
58500 PUNKAHARJU

Peruspalkka

Peruspalkka	1 900	Kielilisiä	0	Muu palkka	0
-------------	-------	------------	---	------------	---

Kuvaus	Lukumäärä / Summa	A-hinta	Summa
Kilnteä kuukausipalkka	1	1900,00	1900,00
Kokonaisbrutto			1900,00
Enn.pid.al.bruttosumma	1900		
TyEL bruttosumma	1900		
Tod.verotettava brutto	1900		
Ennakonpidätys			294,50 -
Veropäivät	30,33		
Työntekijän TyEL-maksu			108,30 -
TT:n t.vak.maksuosuus			21,85 -
Lakisääteinen netto			1475,35
Ay-jäsenmaksu, Puuliiitto	1,70%	32,30	-32,30
Nettosumma maksetaan 25.8.2016			1443,05
Siirretty tilille IBAN	FI7956000520455119		

Verokortti / Kumulatiiviset verotiedot

Perusvero-%	15,50	Vuosiraja (A)	23750	Veropäivät	212,31
Lisäprosentti	34,00	Toinen tuloraja		Verotettava ansio	12975
		Vuositt. raja (B)	21850	Enn.pidätys	2011,13

Vuosikertymät

Rahapalkka	14250	Enn.pid.al.brutto	14250	Eläkevak.maksu	812,25
Luontoisedut	0	E.pid.al. ansio	14250	Tyött.vak.maksu	163,88
Kilometrikorvaukset	0	Ennakonpidätys	2208,75	Ay-maksut	242,25
Päiväraha	0			Maksu yht.	10822,87
Matkakorvaukset	0				

8.2. Työnantajavelvoitteet

- Alla on yhteenvedo työnantajavelvoitteista:

- Ennakonpidätys, pidätetään työntekijän bruttopalkasta ja tilitetään Verohallinnolle.
- Sosiaaliturvamaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja tilitetään Verohallinnolle.
- Työeläkemaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja pidätetään myös työntekijän osuus, tilitetään yhteissumma työeläkevakuutusyhtiölle.
- Työttömyysvakuutusmaksu, lasketaan bruttopalkan perusteella ja pidätetään myös työntekijän osuus, tilitetään yhteissumma Työttömyysvakuutusrahastolle.
- Työtapaturmavakuutusmaksu, lasketaan työntekijän bruttopalkan perusteella ja tilitetään vakuutusyhtiölle.
- Ryhmähenkivakuutusmaksu, maksetaan samalla kertaa tapaturmavakuutusmaksun kanssa, lasketaan bruttopalkan perusteella ja tilitetään vakuutusyhtiölle.
- Työntekijän kuuluessa ammattiliittoon, jäsenmaksu lasketaan työntekijän bruttopalkan perusteella, vähennetään nettopalkasta ja tilitetään kyseiselle ammattiliitolle.

Ennakonpidätys

- Työntekijä toimittaa sinulle verokortin, johon merkatun prosentin suuruisena sinun on pidätettävä työntekijän bruttopalkasta ennakonpidätys. Verokortissa on kaksi vaihtoehtoa, A- ja B-vaihtoehdot. A on oletusvaihtoehto. Työntekijä voi rastittaa halutessaan itselleen B-vaihtoehdon, joka tarkoittaa hieman poikkeavaa palkkakäsittelyä kuin perusvaihtoehdolla A. Verokortissa on ohjeet työnantajalle, miten hänen kuuluu toimia niin A- kuin B-vaihtoehdossakin.
  - Voit myös pyytää työntekijän verotiedot Verohallinnolta sähköisesti. Jos olet saanut tiedot sähköisesti, kerro työntekijälle, että hänen ei tarvitse toimittaa paperista verokorttia.
  - Olipa kyse kummasta tahansa menettelystä, verokortin on oltava työnantajan käytössä viimeistään 1.2. kunkin verovuonna. Tammikuun ajan käytetään vielä vanhaa verokorttia.
- ➔ Jos työntekijä ei toimita verokorttia lainkaan, pidätä hänen palkastaan 60 %.
- ➔ Ilmoita pidätetty ennakonpidätys kausiveroilmoituksella ja maksa ennakonpidätys Verohallinnon tilille. (Ilmoitus- ja maksumenettely on käsitelty tarkemmin luvussa 6, Viranomaisraportointi.)

Sosiaaliturvamaksu

- Sosiaaliturvamaksu (=sotu-maksu) koostuu kahdesta osasta: työntekijän osuudesta sekä työnantajan maksamasta osuudesta. Työntekijän osuus on jo sisällytetty hänen ennakonpidätysprosenttiinsa, joten älä pidätä sitä erikseen työntekijäsi palkasta.
  - Sinun maksamasi osuus määräytyy sen perusteella, paljonko työntekijä on saanut bruttopalkkaa tällä palkanmaksukaudella. Sotu-maksun prosenttikanta saattaa vaihdella vuosittain, joten tarkista aina työnantajan verovuoden maksuprosentti esimerkiksi Verohallinnon Internet-sivuilla.
- ➔ Älä maksa sotu-maksua työntekijästä, joka on alle 16- tai yli 68-vuotias.
- ➔ Ilmoita sotu-maksu kausiveroilmoituksella ja maksa se samassa yhteydessä ennakonpidätyksen kanssa.
- ➔ Maksa sotu-maksu maksettavan palkan päälle. Alla havainnollistava esimerkki:

Esimerkki

Työntekijän bruttopalkka elokuulta 2016 on ollut 1900 euroa. Verovuonna 2016 työnantajan sotu-osuus on 2,12 % bruttopalkoista. Tilitä Verohallinnolle sotu-maksua yhteensä:

$$\rightarrow 1900 \times 0,0212 = 40,28 \text{ euroa}$$

Työeläkevakuutus

- Sinun täytyy maksaa työeläkevakuutusmaksu (TyEL) aina, kun olet maksanut palkkoja.
- ➔ TyEL:iä maksetaan 18–67 –vuotiaiden työntekijöiden ansiotuloista.
- ➔ TyEL:iä ei makseta lainkaan sellaisista henkilöistä, joiden kuukauden ansiot ovat enintään 41,89 euroa.

- Työeläkevakuutusyhtiön, jolle tilität TyEL-maksut, saat valita itse.

Tilapäinen työnantaja

- Tilapäisenä työnantajana sinun ei tarvitse ottaa työntekijöillesi työeläkevakuutusta, vaan riittää, kun ilmoitat maksetut palkkasummat ja tilität TyEL-maksun omatoimisesti valitsemallesi työeläkevakuutusyhtiölle. Olet tilapäinen työnantaja, jos:
  - *maksettujen palkkojen määrä puolen vuoden ajalta jää alle tietyn summan. Tämä euromääräinen raja tarkistetaan joka vuosi; esimerkiksi vuonna 2016 se on 8 238 euroa. Tarkista vuosittain Verohallinnon Internet-sivuilla, onko tämä vähimmäismäärä muuttunut.*
  - *et työllistä työntekijöitä pysyvästi*
- TyEL:in rahoittamiseen osallistuvat sekä työntekijä että työnantaja yhdessä. TyEL:ille on määrätty kokonaisprosentti, joka haarautuu työntekijän ja työnantajan osuuksiksi. Työnantajan osuus TyEL:istä on "ylimääräinen" kulu työnantajalle, joka täytyy maksaa palkkojen lisäksi. Sen sijaan työntekijälle kuuluvan osuuden lasket maksetun bruttopalkan perusteella ja pidätät työntekijän palkasta, aivan kuten pidätät ennakonpidätyksenkin.
- TyEL:in kokonaisprosentti saattaa vaihdella vuosittain, mutta vakuutusyhtiösi tiedottaa sinulle ajankohtaisista maksuprosenteista.
- Työntekijän prosenttikantoja on kaksi: se, minkä prosenttikannan mukaan pidätät työntekijän palkasta TyEL-maksun, riippuu työntekijäsi iästä. Laskettaessa TyEL-määrää etene näin:
  1. Laske maksettujen kokonaispalkkojen perusteella, kuinka paljon sinun täytyy tilittää kokonaisuudessaan työeläkevakuutusyhtiölle.
  2. Laske työntekijän / työntekijöiden osuus. Tämän verran sinun täytyy pidättää hänen / heidän palkoistaan.
  3. Vähennä ykköskohdassa saadusta luvusta työntekijöiden osuus. Tämän verran sinun täytyy maksaa työnantajan TyEL:iä.
  4. Laske yhteen kohdissa 2 ja 3 saadut luvut. Tilitä kokonaissumma työeläkevakuutusyhtiölle näitä eriä erittelemättä.

➔ **HUOM!** Voit myös tilittää vakuutusmaksut suoraan Palkka.fi –palvelun kautta, jos käytät sitä palkanlaskentaan.

- Alla kaksi havainnollistavaa, pelkistettyä esimerkkiä TyEL:in laskemisesta:

Esimerkki 1

Maija Meikäläisen elokuun 2016 bruttotulot olivat 1900 euroa. Hän on 30-vuotias. Et työllistä Maijan lisäksi muita työntekijöitä.

Vuoden 2016 TyEL-maksuprosentti on 25,1. Työntekijöiden osuus tästä on 5,7 % alle 53-vuotiaasta ja 7,2 % yli 53-vuotiaasta.

1. $1900 \times 0,251 = 476,9$ euroa (tämän verran TyEL:iä maksetaan yhteensä)
2. $1900 \times 0,057 = 108,3$ euroa (Maijan osuus)
3. $476,9 - 108,3 = 368,6$ euroa (sinun osuutesi)

Esimerkki 2

Yrjö Raatikaisen syyskuun 2016 bruttotulot olivat 2500 euroa. Hän on 60-vuotias. Et työllistä Yrjön lisäksi muita työntekijöitä.

Vuoden 2016 TyEL-maksuprosentti on 25,1. Työntekijöiden osuus tästä on 5,7 % alle 53-vuotiaasta ja 7,2 % 53 vuotta täyttäneeltä.

1. $2500 \times 0,251$	=	627,50 euroa	(tämän verran TyEL:iä maksetaan yhteensä)
2. $2500 \times 0,072$	=	180 euroa	(Yrjön osuus)
3. $627,50 - 180$	=	447,50 euroa	(sinun osuutesi)

Sopimustyönantaja

- Jos työllistät työntekijöitä pysyvästi, olet velvollinen ottamaan heille työeläkevakuutuksen JA lisäksi maksaa siitä aiheutuvat vakuutusmaksut. Tässä tilanteessa vakuutusyhtiösi laskee sinulle maksettavan TyEL-maksun ennakoon, jonka maksat sinulle sopivissa erissä ja sopivassa tahdissa. Maksat vakuutusmaksut valitsemasi vakuutusyhtiön sähköisessä asiointipalvelussa.
- Ennakkomaksua varten joudut tekemään arvion palkkakustannuksistasi koko vuodelta.
  - ➔ *Vuoden loputtua työeläkevakuutusyhtiö tarkistaa työnantajan maksamat todelliset bruttopalkat. Jos ennakkomaksu ei ole riittänyt kattamaan TyEL:iä, joudut maksamaan täydennysmaksua. Jos olet maksanut ennakkoa liikaa, se käytetään tuleviin ennakkomaksuihin.*
- Sopimusasiakkaana saat asiakashyvityksen, eli käytännössä alennuksen, TyEL:in kokonaisprosentista. Maksat siis vähemmän TyEL:iä. Esimerkiksi vuonna 2016 tämä alennusprosentti on 0,5.
- Voit tehdä työeläkevakuutushakemuksen sähköisesti valitsemasi vakuutusyhtiön Internet-sivuilla.

Työttömyysvakuutus

- Olet velvollinen toimittamaan työttömyysvakuutusmaksua Työttömyysvakuutusrahastolle, eli TVR:lle, 17–65 –vuotiaista työntekijöistäsi, jos kalenterivuoden aikana maksettujen kokonaispalkkojen määrä on ylittänyt 1 200 euron rajan.
  - ➔ *Velvollisuutesi työnantajana on aina pidättää työntekijän palkasta hänen osuutensa työttömyysvakuutusmaksusta. Jos käy näin, että vähäisen kokonaispalkkasumman vuoksi sinun ei tarvitse tilittää työttömyysvakuutusmaksua lainkaan, saat pitää työntekijältä perityn osuuden itselläsi.*
- Kuten TyEL:in kohdalla, myös työttömyysvakuutusmaksun rahoittamiseen osallistuvat työntekijä ja työnantaja yhdessä. Prosenttikannat saattavat vaihdella vuosittain, joten tarkista ajankohtaiset prosentit Työttömyysvakuutusrahaston Internet-sivuilla.
- Toisin kuin TyEL:in kohdalla, työntekijöille ei tarvitse ottaa mitään erillistä vakuutusta, vaan vakuutusmaksun maksaminen riittää.

Sopimustyönantaja

- Jos työllistät jatkuvasti, työttömyysvakuutusmaksun hoitaminen kannattaa hoitaa samalla tavalla kuin TyEL:in tilittäminen sopimusasiakkaiden kohdalla. Sinun tulee aluksi hakea ennakkoa TVR:ltä - tämä edellyttää sinulta arviota maksettavista kokonaispalkoista koko vuoden ajalta. Tämän jälkeen TVR määrää sinulle ennakon maksettavaksi. Saat TVR:ltä vakuutusvuoden aikana yhden tai kaksi laskua, jotka maksat eräpäivään mennessä. Vakuutusvuoden loputtua saadaan tietoon todelliset maksetut bruttopalkat, jotka sinun tulee ilmoittaa omatoimisesti TVR:lle seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Eli jos ilmoitat esimerkiksi vuoden 2016 palkkatietoja, tulee se tehdä ennen 31.1.2017. Jos osoittautuu, että olet todellisuudessa maksanut vähemmän palkkoja kuin olit arvioinut, TVR palauttaa sinulle ylimääräisen ennakomaksun. Jos ennakko on liian pieni, joudut maksamaan tasausmaksun.
- ➔ *Jos olet toiminut työnantajana jo aikaisemmin, saat TVR:ltä loka-marraskuussa alustavan vakuutusmaksupäätöksen seuraavalle vuodelle. Tähän uuteen päätökseen tiedot siirtyvät vanhojen tietojen perusteella automaattisesti, joten jos arvioit palkkasumman eriksi kuin mitä se oli edellisenä vuonna, ilmoita siitä TVR:lle.*

Tilapäinen työnantaja

- Jos maksat palkkoja vain satunnaisesti, voit tilittää vakuutusmaksun ilman enakkomenettelyä. Laske työttömyysvakuutusmaksu vaiheittain:
  1. Laske maksettujen kokonaispalkkojen perusteella, kuinka paljon sinun täytyy tilittää kokonaisuudessaan TVR:lle.
  2. Laske työntekijän / työntekijöiden osuus. Tämän verran sinun täytyy pidättää hänen / heidän palkoistaan.
  3. Vähennä ykköskohdassa saadusta luvusta työntekijöiden osuus. Tämän verran sinun täytyy maksaa työnantajan osuutta.
  4. Laske yhteen kohdissa 2 ja 3 saadut luvut. Tilitä kokonaissumma TVR:lle näitä eriä erittelemättä.
- Alla havainnollistava, pelkistetty esimerkki työttömyysvakuutusmaksun laskemisesta:

Maija Meikäläisen elokuun 2016 bruttotulot olivat 1900 euroa. Hän on 30-vuotias. Et työllistä Maijan lisäksi muita työntekijöitä.

Vuoden 2016 työttömyysvakuutusmaksuprosentti työnantajalle on 1 %, jos hänen vuoden mittaan maksamien palkkojen suuruus on enintään 2 044 500 euroa. Työntekijöiden osuus on 1,15 %.

1. $1900 \times 0,0215 = 40,85$ euroa (tämän verran työttömyysvakuutusmaksua maksetaan yhteensä)
2. $1900 \times 0,0115 = 21,85$ euroa (Maijan osuus)
3. $40,85 - 21,85 = 19$ euroa (sinun osuutesi)

Asiointikanavia TVR:n kanssa

- ➔ Voit asioida TVR:n sähköisessä palvelussa osoitteessa <https://elomake.tvr.fi/fi>, jossa voit muun muassa hakea ennakkoa, muuttaa ennakkotietoja ja ilmoittaa todelliset palkkasummat. Palveluun kirjaudut Katso-tunnisteella tai verkkopankkitunnuksilla.
- ➔ Jos käytät Palkka.fi –palvelua, voit ilmoittaa työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvät tiedot sekä maksaa vakuutusmaksut suoraan siitä.
- ➔ Paperiset lomakkeet ovat tulostettavissa TVR:n Internet-sivuilla osoitteessa https://tvr.fi/fi/tietoa-TVSta/lomakkeet_imagelinks/. Lomakkeet voit postittaa TVR:n verkkosivuilla ilmoitettuun osoitteeseen.

Työtapaturmavakuutus

- Työtapaturmavakuutus suojaa työntekijöitäsi työpaikalla ja työmatkoilla sattuvien työtapaturmien ja ammattitautien varalta.
- Olet velvollinen ottamaan työtapaturmavakuutuksen työntekijöillesi, kun maksat bruttopalkkoja kalenterivuoden aikana vähintään 1 200 euron edestä. Vakuuttamisvelvollisuus ei siis ole tässä vakuutuksessa riippuvainen työntekijän iästä tai ansiotasosta.
  - ➔ Jos olet vakuuttamisvelvollinen, huolehdi, että vakuutus on voimassa heti ensimmäisestä työpäivästä lähtien!
  - ➔ Vakuutusyhtiön saat valita itse.
- Työnantaja yksin osallistuu työtapaturmavakuutuksen rahoittamiseen ja maksaa tämän kuluerän bruttopalkkojen päälle.
  - ➔ Maksun suuruus on 0,1 – 7 % bruttopalkasta, työn vaarallisuudesta ja toimialasta riippuen.
  - ➔ Vakuutusyhtiö määrää vakuutusmaksun suuruuden, sen jälkeen kun on tehnyt arvion työn vaarallisuudesta ja tapaturma-alttiudesta.
    - ➔ Voit tehdä vakuutushakemuksen valitsemasi vakuutusyhtiön Internet-sivuilla.
- Halutessasi voit täydentää työntekijöidesi työtapaturmavakuutusta ottamalla sen rinnalle vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen. Sen saa lähes kaikista työtapaturmavakuutusta tarjoavista vakuutusyhtiöistä. Vapaa-ajan tapaturmavakuutus on kuitenkin aina vapaaehtoista.

Ryhmähenkivakuutus

- Ryhmähenkivakuutus on eräänlainen työntekijöiden henkivakuutus, joka turvaa työntekijäsi edunsaajien (useimmiten puolison ja lasten) välittömän toimeentulon kuolemantapauksessa. Maaseutuelinkeinojen ja Metsäalan työehtosopimuksissa on määrätty, että näiden alojen työnantajat ovat velvollisia ottamaan ryhmähenkivakuutuksen työntekijöilleen – siis sinunkin kuuluu hankkia tämä vakuutus, jos toimit työnantajana.
- Ryhmähenkivakuutus on sidoksissa työtapaturmavakuutukseen. Kun siis olet ottamassa työtapaturmavakuutusta, saat ryhmähenkivakuutuksen samassa yhteydessä. Maksat myös vakuutusmaksut kummastakin vakuutuksesta samalla kertaa.
- Myös tämän vakuutuksen rahoitat kokonaan yksin, ja maksat tämän kuluerän bruttopalkkojen päälle.
  - ➔ Ryhmähenkivakuutuksen suuruus on varsin pieni, keskimäärin 0,07 % bruttopalkasta.

Työterveyshuolto

- Lain mukaan työnantajien tulee järjestää työntekijöilleen työterveyshuolto. Sen tarkoituksena on torjua ja ehkäistä työstä ja työolosuhteista johtuvat terveysvaarat ja -haitat.
  - ➔ *Työterveyshuollon lisäksi voit järjestää työntekijöillesi vapaaehtoista yleislääkäritasoisia sairaanhoitoa.*
  - ➔ *Saat valita, järjestätkö työterveyshuollon kunnallisessa terveyskeskuksessa vai yksityisellä lääkäriasemalla.*
- Kun olet hankkimassa työterveyshuoltopalveluja henkilöstöllesi ensimmäistä kertaa ja olet valitsemassa työterveyshuoltolaitosta, voit käyttää apuna tätä Internet-sivustoa: <http://www.tyoterveydeksi.fi/> Tällä näet kaikki alueellasi sijaitsevat työterveyshuoltotoimijat ja niiden yhteystiedot.
- Työterveyshuollon palvelut pohjautuvat työterveyshuoltopalveluja tuottavan tahon ja työnantajan väliseen ennalta laadittuun *työterveyshuoltosopimukseen*. Lisäksi työnantaja ja työterveyshuoltotoimija laativat yhdessä *toimintasuunnitelman* työterveyshuollon järjestämisestä. Sopimus tehdään kirjallisena, ja siinä on eriteltävä, millaisia palveluja sopimukseen sisältyy sekä sopimuksen voimassaoloaika. Toimintasuunnitelma olisi myös hyvä laatia kirjallisena.

Kela-korvaus

- Aina, kun sinulle tulee työterveyshuollon kuluja, olet oikeutettu KELA:n maksamaan korvaukseen.
  - ➔ *Korvauksen määrä on 50–60 % työterveyshuollon kokonaiskustannuksista.*
    - ➔ *Se osa, mitä KELA ei korvaa, on sinulle verotuksessa vähennyskelpoinen kulu.*
  - ➔ *Edellytyksenä korvauksen saamiselle on:*
    - *Ajantasaiset työterveyshuoltosopimus ja toimintasuunnitelma*
    - *Verovuoden lopussa tehty työterveyshuollon perusselvitys*
      - ➔ *Kun haet työterveyshuollon korvauksia, velvollisuutesi työnantajana on huolehtia, että viimeistään vuoden lopussa on tehty työterveyshuollon perusselvitys. Sen tekee työterveyshuoltotoimija. Siinä on vähintään oltava tiedot työstä ja työympäristöstä sekä työyhteisöstä johtuvista haitoista, terveysvaaroista, kuormittavista tekijöistä sekä voimavaroista. Perusselvityksen tekeminen edellyttää työterveystoimijan käyntiä asiakkaan työpaikalla, missä laaditaan kirjallinen raportti edellä mainituista asioista.*
    - *Että haet korvauksia kuuden kuukauden kuluessa verovuoden päättymisestä. Käytännössä maataloudenharjoittajan on haettava korvauksia viimeistään kunkin vuoden kesäkuun loppuun mennessä.*
    - *Korvauksen määrä on selvitettävissä työnantajan kirjanpidosta, toisin sanoen työterveyshuollon kustannuksista on oltava asianmukainen tosite.*
- Älä laita korvaushakemukseen liitteitä. Tarvittaessa KELA pyytää niitä sinulta omatoimisesti.

- Korvauksia voi hakea kolmella tavalla:

1. KELA:n Internet-sivuilla työnantajille suunnatussa sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa <http://www.kela.fi/asiointi-tyoterveyshuolto>

➔ *Asiointipalvelun käyttö edellyttää toimivaa Katso-tunnistetta. Toistaiseksi palveluun ei pysty kirjautumaan verkkopankkitunnuksilla.*

2. Työterveyshuoltotoimija lähettää työnantajakohtaiset tiedot automaattisesti tietojärjestelmästä. Työnantajan huoleksi jää tuolloin ainoastaan tietojen hyväksyminen edellä mainitussa asiointipalvelussa ja niiden muokkaaminen, jos on jotain muokattavaa.

➔ *Tämä tapa edellyttää, että työterveyshuoltotoimija ja työnantaja ovat sopineet keskenään tästä menettelystä.*

3. KELA:n paperisella lomakkeella SV 98a TTH.

➔ *Tulosta lomake KELA:n Internet-sivuilla, täytä se ja lähetä se lähimpään Työterveyshuollon korvausten käsittelypaikkaan. Käsittelypaikat ja niiden yhteystiedot löytyvät KELA:n Internet-sivuilla.*

- Myös yrittäjälle korvataan omakustanteisia käyntejä työterveyshuollossa. Yrittäjä voi hakea korvauksia omista käynneistään työterveyshuollossa niin ikään edellä esitetyillä tavoilla. Hae silloin korvausta omista työterveyshuoltokustannuksista samalla kertaa ja samalla lomakkeella, millä haet työterveyshuoltokustannusten korvausta työntekijöistäsi.

Ammattiliiton jäsenmaksu

- Jos työntekijäsi kuuluu johonkin ammattiliittoon, hänen tulee toimittaa ammattiliiton jäsenmaksu bruttotulojensa perusteella. Yleisin käytäntö on, että työnantaja pidättää jäsenmaksun työntekijän palkasta palkanmaksun yhteydessä ja tilittää kyseiselle ammattiliitolle.

➔ *Jos työntekijä kuuluu ammattiliittoon, hän toimittaa sinulle perintasopimuksen. Tämän jälkeen velvollisuutesi on alkaa periä työntekijältä ammattiliiton jäsenmaksua jokaisen palkanmaksun yhteydessä.*

➔ *Jos työntekijä ei itse toimita sopimusta, se tulee ammattiliitolta itseltään.*

➔ *Tulipa sopimus kummalta tahansa, siitä selviää jäsenmaksun perintäperuste. Jäsenmaksut ovat yleensä jonkin tietyn prosenttikannan verran. Muutamilla ammattiliitoilla on käytössä vakiomuotoinen jäsenmaksu, eli maksu on tietyn summan verran kuukaudessa riippumatta työntekijän tuloista.*

➔ **HUOM!** Jäsenmaksu lasketaan bruttotuloista, mutta pidätetään nettotuloista, eli työntekijälle maksettavasta palkasta.

8.3. Ulkomaalaiset työntekijät

- Ulkomaisista työntekijöistä noudatetaan lähes samoja työnantajavelvoitteita kuin kotimaisistakin työntekijöistä. Ulkomaiset työntekijät ovat tasavertaisia kotimaisiin nähden, ja täten heille on maksettava samantasoista palkkaa kuin kotimaiselle työntekijälle maksettaisiin samasta työstä, ja lisäksi työnantajan on huolehdittava heidän vakuuttamisestaan ja työhyvinvoinnistaan. Lisäksi työnantaja huolehtii riittävästä työhön perehdyttämisestä, työturvallisuuden noudattamisesta ja järjestää työntekijöilleen työterveydenhuollon. Tässä luvussa kerrotaan, mitä kaikkea sinun kuuluu tehdä ja tietää, kun palkkaat työntekijöitä ulkomailta.

Viisumiasiat

- Ulkomaalainen työntekijä saa tehdä Suomessa kausityötä ilman oleskelulupaa, jos hän oleskelee maassa enintään kolme kuukautta.

➔ *Vaikka lyhytkestoiseen kausityöhön ei tarvita oleskelulupaa, joidenkin maiden kansalaiset tarvitsevat viisumin voidakseen tulla ja oleskella Suomessa.*

➔ *Tarkista, tarvitseeko työntekijäsi viisumia Ulkoasiainministeriön Internet-sivuilla valitsemalla listalta työntekijäsi kotimaa:*
<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15720&contentlan=1&culture=fi-FI>

- Jos työntekijäsi tarvitsee viisumin, sinun tulee lähettää työntekijästä vapaamuotoinen työkutsu lähtömaan Suomen edustuston yksikköön. Työkutsu toimii viisumin myöntämisen perusteena. Se lähetetään kuitenkin vasta sen jälkeen, kun olet antanut Suomen edustustoon ennakkoselvityksen työnantajasta. Ennakkoselvityksen annat joka vuosi, kun aiot palkata työvoimaa ulkomailta. (Ennakkoselvityksestä ja työkutsusta voit lukea alempana.)
- Voit myös palkata sellaisen ulkomaalaisen työntekijän, jolla on jo ennestään Suomen viisumi. Hän on saattanut saapua aikaisemmin toisen työnantajan palvelukseen tai hän oleskelee Suomessa tavallisella Schengen-turistiviisumilla.

➔ *HUOM! Ulkoasiainministeriö ei suosittele palkkaamista kausityöhön sellaisia henkilöitä, joilla on toisen jäsenmaan myöntämä Schengen- tai D-viisumi.*

- Velvollisuutesi työnantajana on tarkistaa, että viisumivelvollisesta maasta saapuneella työntekijällä on voimassaoleva viisumi. Ota kopio hänen passistaan sekä viisumistaan.
- Laadi lista ulkomaalaisista työntekijöistäsi, jossa ilmoitat kunkin työntekijäsi henkilötiedot sekä liität mukaan kopiot heidän passeistaan ja viisumeistaan. Säilytä listaa työpaikalla, ja näytä se pyydettyäessä työsuojeluviranomaiselle.

➔ *Säilytä tiedot ulkomaalaisen palvelusuhteen päättymisestä vähintään neljä vuotta.*

- Jos kausityöntekijäsi ei lainkaan saavu työpaikalleen, tilanne voi olla tulkittavissa viisumin väärinkäytökseksi. Tuolloin velvollisuutesi työnantajana on antaa asiasta tiedote osoitteisiin: ptr-rikostiedustelu@poliisi.fi ja visas.passports@formin.fi.

Ennakkoselvitys

- Sinun tulee laatia työnantajan ennakkoselvitys, jonka lähetät ulkomaille niihin Suomen edustustoihin, joiden alueelta työntekijäsi saapuvat. Käytännössä siis jos sinulle tulee työntekijöitä useista maista, sinun tulee lähettää ennakkoselvitys kaikkien maiden edustustoihin.
- Ennakkoselvitys tulee lähettää tiettyyn määräaikaan mennessä. Edustustot tiedottavat määräaajoista Internet-sivuillaan. Ennakkoselvitysten tulee olla perillä edustustoissa hyvissä ajoin ennen työntekijöiden viisumihakemuksia, siksi työnantajien tulee lähettää ennakkoselvitykset jo talvella/alkukeväästä.
- Ennakkoselvityksen pohjana voit käyttää Maaseudun Työnantajaliiton tekemää valmista selvityslomaketta, joka löytyy osoitteesta <http://tyonantajat.fi/fi/lomakkeet>. Vaihtoehtoisesti voit laatia oman vapaamuotoisen selvityksen, josta täytyy löytyä seuraavat vähimmäistiedot:
  - Kuinka monta viisumia tarvitsevaa henkilöä tulet työllistämään kuluvana vuonna. Jos tämä ei ole tiedossa, arvio riittää.
  - Minä ajankohtana kutsuttavat kausityöntekijät tulisivat työskentelemään Suomessa. Jos ei tiedossa, arvio riittää.
  - Perustiedot kutsujayrityksestä: yrityksen nimi, Y-tunnus, yhteyshenkilö, yhteystiedot.
  - Selvitys työnteon keskeisistä ehdoista, eli ilmoita samat tiedot, jotka tulisivat normaaliin työsopimukseen. (Kts. lisää luvussa 8.1. Työehtosopimus ja palkkahallinto, kohta *Työsopimus*.)
    - ➔ *HUOM työaikoihin liittyen: marjanviljelyssä ja muussa avomaanviljelyssä on vaikea arvioida ennakkoon työntekijöiden työaikoja, sillä ne riippuvat paljon tuotannollisista tarpeista (satotilanteesta, sääolosuhteista sekä markkinatilanteesta). Siksi ennakkoselvitykseen laitetaan yleensä maininta keskimääräisestä viikoittaisesta työajasta. Vaihtoehtoisesti ennakkoselvitykseen maininta "Pöimija on työhön kutsuttavissa silloin, kun satotilanne ja muut olosuhteet sen sallivat".*
    - ➔ *Toki ennakkoselvitykseen voi laittaa kiinteän työajan keskimääräisen sijasta, jos se on syystä tai toisesta tiedossa.*
  - Selvitys tapaturmavakuuttamisesta, työterveyshuollon järjestämisestä sekä mahdolliset majoituksesta veloitetut kulut.
  - Jos järjestät työntekijöille ruokailun, ilmoita kaikki siihen liittyvät kulut.
  - Ilmoita, jos käytät tulkkipalveluita sekä niistä aiheutuvat kustannukset.
  - Muut tukipalvelut Suomessa.
  - Viisuminhankintaan liittyvät kulut, jos näitä on.
  - Millä tavoin järjestät työhön perehdytyksen ja millä kielellä.
  - Muut mahdolliset kulut.

Työkutsu korvaa työsopimuksen

- Tee kustakin työntekijästä kirjallinen työkutsu suomeksi.
- Lähetä kopio työkutsusta Suomen edustustoon sähköisesti siihen määräaikaan mennessä, joka on tiedotettu kyseisen edustuston Internet-sivuilla.
  - ➔ *Lähetä alkuperäinen työkutsu työntekijälle postissa hänen ilmoittamaansa kotiosoitteeseen. Tämän voi myös tehdä sähköisesti, jos olet sopinut sähköisestä lähettämisestä työntekijän kanssa.*

- ➔ Voit vaihtoehtoisesti laatia ryhmätyökutsun, jos olet työllistämässä monta kausityöntekijää samasta maantieteellisestä sijainnista. Jos esimerkiksi sinulle on saapumassa Petroskoista kuudesta henkilöstä koostuva kaverusryhmä, voit laatia ryhmätyökutsun. Voit käyttää mallina alempana löytyvää esimerkkityökustua, lisäät siihen vain kaikkien kutsuttavien nimet ja tiedot.
    - ➔ Jos olet tehnyt ryhmätyökutsun, riittää, että lähetät sen ainoastaan yhdelle työntekijälle kyseisestä ryhmästä.
  - ➔ Työkutsua ei tarvitse lähettää lainkaan, jos työntekijä ei lain mukaan tarvitse viisumia, tai jos hänellä jo on voimassaoleva viisumi.
- Vakiintuneen käytännön mukaan ulkomaalaisen kausityöntekijän kanssa ei laadita varsinaista työsopimusta, koska työehdot ja palkat tulevat ilmi ennakkoselvityksessä. Sinun velvollisuutesi työnantajana on kuitenkin varmistaa, että työntekijät ovat tietoisia esimerkiksi palkan määräytymisen perusteista ja työehdoista. Voit esimerkiksi koota yhteenvedon Maaseutuelinkeinojen TES:stä, ja viedä sen näkyvälle paikalle työntekijöiden oleskelutilaan.
    - ➔ Kerro työntekijöille, että tarvittaessa he voivat kääntyä alueen työsuojeluviranomaisen puoleen, joka voi vastata heitä askarruttaviin kysymyksiin liittyen esimerkiksi työkutsuun, työolosuhteisiin tai palkanmaksuun. Työsuojeluviranomaisten yhteystiedot löydät tästä linkistä: <http://www.tyosuojelu.fi/tietoa-meista/yhteystiedot>
  - Alla malli, jota voit käyttää työkutsua laadittaessa.

Kutsuja

Nimi: Matti Maatalousyrittäjä
 Y-tunnus: 4856932-0
 Kotipaikka: Lehmäkatu 34, 58500 Punkaharju
 Puhelinno: 050-525-9683

Kutsuttava

Nimi: Irina Glutchenko
 Passinro: 64N6259489
 Syntymäaika: 01.09.1984
 Kotiosoite: Prospekt Lenina 31 a 35, 185035 Petroskoi, Venäjä
 Puhelinno: (8) 921-445-84-54

Kutsun Irina Glutchenkon tekemään ansiotyötä minun lukuun, ajanjaksolla 5.5.16 - 30.6.16, maatilallani osoitteessa Lehmäkatu 34, 58500 Punkaharju. Kyseessä on maataloustyö, joka pitää sisällään rikkakasvien kitkennän ja mansikkasadon poiminnan.

Matti Maatalousyrittäjä

Oikean edustuston valinta

- Ole tarkkana, minkä edustuston kanssa asioit. Joissakin maissa on useampia Suomen edustustoja. Jos siinä maassa, josta työntekijä tulee palvelukseesi, on enemmän kuin yksi edustusto, lähetä ennakoselvitys työkutsuineen siihen edustustoon, joka on lähimpänä työntekijän asuinpaikkaa. Esimerkiksi jos työntekijä on kotoisin Petroskoista, lähetä asiakirjat Petroskoin toimipisteeseen. Vastaavasti jos työntekijä asuu Pietarissa, ne lähetetään Pietarin pääkonsulaattiin.
  - ➔ Suomen edustustot maailmalla ja niiden yhteystiedot löydät Ulkoasiainministeriön verkkosivuilta osoitteesta <http://www.formin.fi/public/default.aspx?nodeid=17195>
  - ➔ Edustustot kehottavat työnantajia lähettämään tarvittavat asiakirjat aina kun mahdollista sähköpostilla tai faksitse.

Ulkomaalaisten työntekijöiden verotus

- Työntekijät, joilla progressiivinen tuloverotus:
  - ➔ Euroopan talousalueelta ja Pohjoismaista tulevilla työntekijöillä on oikeus hakeutua progressiivisen verotuksen piiriin. Lisäksi sama oikeus on työntekijällä, joka on kotoisin maasta, jonka kanssa Suomi on tehnyt tuloverosopimuksen.
    - ➔ Tarkista tästä, kuuluuko työntekijän kotimaa verosopimuksen piiriin: [https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Suomesta_ulkomaille/Voimassa_olevat_verosopimukset\(12108\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Suomesta_ulkomaille/Voimassa_olevat_verosopimukset(12108))
  - ➔ Linkissä listattujen maiden kansalaiset voivat kuitenkin halutessaan toimittaa Suomen tuloistaan lähdeveroa.
  - ➔ Pidätä ennakonpidätys työntekijän palkasta progressiivisessa verokortissa esitetyn prosenttikannan mukaisesti. Yleisimmin prosenttikanta on nolla, joten tuolloin työntekijän palkasta ei pidätetä ennakonpidätystä.
  - ➔ Muut kuin linkissä listatut maat ovat automaattisesti lähdeverotuksen piirissä.
- Työntekijät, jotka ovat lähdeverotuksen piirissä:
  - ➔ Toimittavat työnantajalle lähdeverokortin. Laske ennakonpidätys 35 % mukaisesti. Jos kortissa on lähdeverovähennys, vähennä työntekijän kuukauden bruttotulosta 510 € ja pidätä jäljelle jäävästä palkasta 35 % ennakonpidätys.

Esimerkki

Työntekijän kuukauden palkka on 2000 euroa. Lähdeverovähennyksen suuruus kuukaudelta on 510 euroa.

➔ $(2000 - 510) \times 0,35 = 521,50$

➔ Pidätä työntekijän palkasta lähdeveroa 521,50 euroa

- ➔ Jos työntekijälle maksetaan palkka lyhyemmältä ajalta kuin kuukaudelta, kerro veropäivät luvulla 17, ja vähennä saatu tulo työntekijän bruttopalkasta. Pidätä jäljelle jäävästä palkasta 35 % ennakonpidätys.

Esimerkki

Työntekijä on ollut töissä kaksi viikkoa. Palkka tuolta ajalta on 1000 euroa. Kahdessa viikossa on 14 veropäivää. Lähdeverovähennys yhdeltä päivältä on 17 euroa.

$$\rightarrow (1000 - (14 \times 17)) \times 0,35 = 266,70$$

➔ Pidätä työntekijän palkasta lähdeveroa 266,70 euroa

- Ennakonpidätyksen tapaan myös lähdevero ilmoitetaan kausiveroilmoituksella. Sille on lomakkeella omat sarakkeensa, 605–606.

Työntekijöiden rekisteröinti Verohallintoon

- Kukin työntekijä tarvitsee verokortin, riippumatta siitä, verotetaanko häntä progressiivisesti vai lähdeveromenettelyllä. Työntekijöiden rekisteröinnillä tarkoitetaan juurikin verokorttien hankkimista. Verottaja on tehnyt työntekijöiden rekisteröimisen mahdollisimman helpoksi.

- ➔ Ilmoita Verohallinnolle palvelukseesi saapuvasta ulkomaalaisryhmästä, kun kausityöntekijöitä on vähintään 10, yhteydenottolomakkeella. Se löytyy osoitteesta [https://www.vero.fi/fi-Fi/Tietoa_Verohallinnosta/Yhteystiedot/Ulkomaalaisryhmien_asiakaspalvelupyynto\(33138\)](https://www.vero.fi/fi-Fi/Tietoa_Verohallinnosta/Yhteystiedot/Ulkomaalaisryhmien_asiakaspalvelupyynto(33138))

- Täytä tarvittavat kohdat. Voit valita kahdesta vaihtoehdosta, millä tavoin haluat ryhmän rekisteröinnin tapahtuvan. Kummassakin vaihtoehdossa kysytään asiointikielestä, ja jos se on muu kuin englanti, suomi tai ruotsi, paikalle tarvitaan tulkki, joka tulee työnantajan tai Verohallinnon puolelta. Sinulta kysytäänkin yhteydenottolomakkeella, voiko ryhmä tai työnantaja järjestää tulkin omalta puoleltaan. Vaihtoehdot rekisteröinnille ovat seuraavat:
  1. Työntekijät tekevät ryhmäkäynnin sovittuna aikana Verohallinnon toimipisteessä. Työntekijöiden on täytettävä tarvittavat rekisteröintilomakkeet ja hakemukset ennen saapumista verotoimistoon siltä osin, kuin he osaavat.
  2. Sovit Verohallinnon kanssa, että verottaja tekee sovittuna aikana tilakäynnin. Jos käytät tätä tapaa, huolehdi, että työntekijät täyttävät tarvittavat rekisteröintilomakkeet ja hakemukset ennen verottajan saapumista tilalle siltä osin, kuin he osaavat. Järjestä verottajalle maatilaltasi työnurkkaus, jossa paperityöt voitaisiin suorittaa.
- Jos palvelukseesi tulee alle 10 henkilöstä koostuva kausityöläisryhmä, kunkin työntekijän on otettava asiakseen käydä Verohallinnon lähimmässä toimipisteessä, jolloin kukin hoitaa omat veroasiat kuntoon itsenäisesti. Voit neuvoa, ja sinun kuuluukin neuvoa heitä esimerkiksi siinä, missä sijaitsee lähin Verohallinnon toimipiste.

Ulkomaalaisten työntekijöiden vakuuttaminen ja työnantajavelvoitteet

- TyEL-, työttömyys-, ryhmähenki- ja tapaturmavakuutusten osalta noudatetaan samoja määräyksiä kuin kotimaisesta työntekijästä (Nämä käsitelty edellä luvussa 8.2. *Työnantajavelvoitteet*).
- Työnantajan sosiaaliturvamaksua maksetaan vain, jos työsuhde kestänyt yli 4 kuukautta.
- Työntekijöitä, jotka esittävät sinulle lähtömaansa A1- tai E101-todistuksen, ei tarvitse vakuuttaa lakisääteisillä vakuutuksilla, eikä heidän palkkojensa perusteella makseta vakuutusmaksuja lainkaan.

Majoitus

- Järjestä kausityöntekijöille majoitus työssäolokauden ajaksi. Majoituksen on oltava lämmin, paloturvallinen, riittävillä saniteetti- ja nukkumatiiloilla varustettu, siinä on oltava ensiapulaukku ja lämmin vesi peseytymiseen. Asumisolosuhteiden tulee olla sellaiset, että ne vastaavat Suomessa yleisesti tunnustettuja asumisvaatimuksia.
  - ➔ *Asumuksiksi kelpaavat esimerkiksi lomakeskukset, entiset koulut ja asuntolat. Yleensä kausityöläiset majoitetaan suoraan maatilalla, erillisissä rakennuksissa peltöjen läheisyydessä.*
- Jos veloitat työntekijöiltä majoitusvuokraa, sen on oltava kohtuullinen.
  - ➔ *Lainsäädännön mukaan ulkomaalaisille on jätävä toimeentuloon vähintään 30 euroa per oleskeluvuorokausi. Tämän summan täytyy kattaa työntekijän asumis- ja ruokailukustannukset/päivä.*
  - ➔ *Keskimääräinen asuintilavuokra kausityöntekijöiltä on kolmen euron luokkaa päivältä.*
- Ilmoita majoittujista paikalliselle hätäkeskukselle.

9. VAKUUTUKSET

MyEL

- Maatalousyrittäjillä on oma lakisääteinen vakuutuksensa, MyEL, joka pitää sisällään työeläke- ja työttömyysvakuutukset. MyEL-vakuutettu yrittäjä saa myös automaattisesti MATA-työtapaturmavakuutuksen, joka pitää sisällään myös ryhmähenkivakuutuksen. Näin ollen MyEL-vakuutus sisältää kaikki neljä vakuutusta samassa paketissa.
- Maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa hoitaa MELA, Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Vakuutuksen oton yhteydessä sinun tulee olla yhteydessä MELA-asiamieheen, jonka kanssa saatte laskettua vuosittaiset työtulosi ja vuosittaisen vakuutusmaksusi määrän.

- MyEL-vakuutus pitää sisällään:
  - oikeuden MELA-sairauspäivärahaan ja työkyvyn menetyksen johdosta kuntoutustukeen sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen
  - työtapaturmaturvan
  - kotieläintuotantoa harjoittavilla maatalousyrittäjillä oikeuden lomituspalveluihin
  - mahdollisuuden osa-aikaeläkkeeseen ja luopumistukeen
  - oikeuden jäädä vanhuuseläkkeelle 63–68 vuoden iässä yrittäjän oman valinnan mukaan
  - ryhmähenkivakuutuksen johdosta menehtyneen yrittäjän edunsaajilla, useimmiten leskellä ja lapsilla, on oikeus kuolemantapauskorvaukseen sekä perhe-eläkkeeseen
- MyEL-vakuutus EI ole pakollinen sinulle, jos:
  - olet alle 18-vuotias
  - olet vanhuuseläkkeellä
  - sinulla on peltoa ja/tai metsää alle viisi hehtaaria (*Lue lisää MyEL-hehtaareista alempana*)
  - sinun vuosittaiset MyEL-työtulosi ovat alle 2 752,07 euroa (*Lue lisää työtulosta alempana*)

➔ Jos vakuutus ei ole sinulle pakollinen, voit ottaa sen vapaaehtoisena.
- Myös puoliso ja alle 14-vuotias holhouksenalhainen lapsesi täytyy vakuuttaa MyEL-vakuutuksella, jos he osallistuvat työpanoksellaan maatilatyöhön. Jos tilallasi työskentelee muita perheenjäseniä palkkaa vastaan, ota MyEL-vakuutus myös heille. Jos he taas työskentelevät vastikkeetta, voit ottaa heille MyEL-vakuutuksen vapaaehtoisena.

MyEL-hehtaarin määritelmä

MyEL-hehtaarit ovat eri asia kuin maa- ja metsätaloutesi todellinen pinta-ala. MyEL-hehtaareiksi luetaan peltomaasta kokonaispinta-ala ja metsästä ainoastaan osa. Jos peltomaata omistetaan vähemmän kuin viisi hehtaaria, ja lisäksi omistetaan metsää, vakuuttamisvelvollisuus määräytyy metsämaan maantieteellisen sijainnin perusteella. MyEL-hehtaareiksi luetaan Etelä-Suomessa sijaitsevasta metsästä 1/10, Keski-Suomessa 1/15 ja Pohjois-Suomessa 1/20. Käytännössä vakuuttamispakko tulee metsänomistajan kohdalle, jos metsää omistetaan Etelä-Suomessa vähintään 50 hehtaaria, Keski-Suomessa 75 hehtaaria ja Pohjois-Suomessa 100 hehtaaria.

- MATA-työtapaturmavakuutus kuuluu MyEL:iin pakollisena osana. Se korvaa ammattitaudeista tai työpaikalla sattuneista tapaturmista aiheutuvat kustannukset.
  - ➔ MATA-vakuutus ei automaattisesti tule mukaan vapaaehtoiseen MyEL-vakuutukseen, mutta halutessasi voit hakea sitä MyEL-vakuutuksesi rinnalle.
    - ➔ HUOM! Vapaaehtoisen MATA-työtapaturmavakuutuksen edellytyksenä on, että vakuutuksenhakijan maatalouden tulolähteen vuosityöansiot ovat vähintään 1 376,04 euroa.
  - ➔ Kaikki he, joilla on voimassaoleva MATA-vakuutus, niin pakollinen kuin vapaaehtoinenkin, voivat lisäksi liittää siihen vapaa-ajan ja yksityistalouden tapaturmavakuutuksen lisämaksusta.
- Ilmoita MELAan työtapaturmista / ammattitaudeista 30 päivän kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta. Tulosta vahinkoilmoituslomake osoitteessa <http://www.mela.fi/fi/tietoa-melasta/lomakkeet/4> ja postita lomakkeessa ilmoitettuun osoitteeseen.

- MyEL-vakuutusmaksun suuruus määräytyy työtulosi perusteella.
  - ➔ *Työtulo = työpanoksesi maataloudessasi rahassa mitattuna.*
  - ➔ *Se muodostuu viljellyn maatalousmaan, metsän pinta-alan ja tilalla mahdollisesti harjoitetun liitännäistoiminnan perusteella.*
  - ➔ *Työtulon perusteella lasketaan eläkkeet, päivärahat ja korvaukset.*
  - ➔ *Jos harjoitat maataloutta yhdessä puolison kanssa, työtulo jaetaan teidän kesken siinä suhteessa, kuin te osallistutte tilan töihin. Jos olet yksinäinen maataloudenharjoittaja, työtulo luonnollisesti vahvistetaan kokonaan sinulle kuuluvaksi.*
  - ➔ *Palkkaa saavan perheenjäsenesi työtuloksi katsotaan hänelle maksettu palkka. Jos hän työskentelee palkatta, hänelle ei tarvitse ottaa MyEL-vakuutusta. Hänelle on kuitenkin mahdollista ottaa vapaaehtoinen MyEL-vakuutus, jolloin työtulo määritellään arvioidun työpanoksen mukaan.*
  - ➔ *Määrittele työtulosi mahdollisimman tarkkaan, jotta mahdollinen korvaus pystyisi kattamaan ansiomenetyksesi!*
    - ➔ *Jos arvioit, että työtulosi määrää on alennettava tai nostettava, voit muuttaa sen itse sähköisessä MELA-asointipalvelussa osoitteessa <http://www.mela.fi/fi/asointipalvelut>. Sähköiseen asiointiin kirjaudut verkkopankkitunnuksillasi. Vaihtoehtoisesti ole yhteydessä MELA-asiamieheen työtulon muuttamisen tiimoilta.*
- Vakuutusmaksu lasketaan vuoden alussa henkilökohtaisen voimassa olevan MyEL-työtulosi perusteella.
  - ➔ *Koko vuoden MyEL-vakuutusmaksu on jaettu enintään kolmeen erään, maksun suuruudesta riippuen.*
  - ➔ *Vakuutusmaksun suuruus riippuu MyEL-työtulosta sekä vakuutetun iästä.*
  - ➔ *Mitä suurempi on ikäsi sekä työtulosi, sitä suurempaa vakuutusmaksua joudut maksamaan.*
  - ➔ *Kuten muutkin vakuutusyhtiöt, myös MELA tarkastaa vakuutusmaksujensa perusteen vuosittain. Toisena vuotena voit siis joutua maksamaan erisuuruisen vakuutusmaksun kuin jonain toisena vuotena, vaikka työtulosi pysyisikin samana.*
- MyEL-vakuutusmaksun voi vähentää verotuksessa halutussa tulolähteessä: joko maatalouden tulolähteestä maatalouden veroilmoituksella tai henkilökohtaisen tulolähteen ansiotuloista esitäytetyllä veroilmoituksella kohdassa ”pakolliset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut”.
  - ➔ *HUOM! Esitäytetyllä veroilmoituksella ei kuitenkaan pysty vähentämään MATA – vapaa-ajan tapaturmavakuutusmaksua.*

Muut vakuutukset

- MyEL:n lisäksi pakollisiin vakuutuksiin kuuluu Työnantaja-osiossa läpi käydyt työntekijäin vakuutukset, mikäli työllistät perheen ulkopuolisia henkilöitä.
- Vielä yksi pakollinen vakuutus on liikennevakuutus liikenteessä käytettäville moottoriajoneuvoille. Vakuutusyhtiön saat valita itse.
  - ➔ *Vakuuta kaikki moottoriajoneuvosi, paitsi:*
    - *rekisteröinnistä vapautetut leikkuupuimurit*
    - *sadonkorjuuseen tarkoitetut työkonet*

- rekisteröinnistä vapautetut moottoripyököneet ja traktorit, joiden nopeus on enintään 15 kilometriä tunnissa
  - rekisteröinnistä vapautetut perävaunut, peräreet, hinattavat laitteet
- Pakollisen liikennevakuutuksen lisäksi voit halutessasi vakuuttaa ajoneuvosi, myös liikennevakuuttamisesta vapautetut, kasko- tai osakaskovakuutuksilla.
  - ➔ Laajuudesta riippuen ajoneuvovakuutus turvaa esimerkiksi ilkivallan, palovahingon ja eläintörmäyksen varalta.
- Edellisten lisäksi voit vakuuttaa itsesi ja vaikka koko maa- ja/tai metsätalousomaisuutesi vahingon varalta.
  - ➔ Vakuutustarjonta vaihtelee vakuutusyhtiöittäin.
  - ➔ Useimmat vakuutusyhtiöt tarjoavat esimerkiksi henki-, omaisuus- ja metsävakuutuksia.
  - ➔ Omalle maatilalleen rätölöidyn maatilavakuutuksen voi ottaa esimerkiksi LähiTapiolalta. Maatalousvakuutuksen moduuleja ovat muassa seuraeläin-, vene-, sato-, rakennus- ja irtaimistovakuutukset.
- Muista myös, että suurpedon tai hirvieläimen aiheuttamat viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingot korvataan maa- ja metsätaloudenharjoittajalle valtion varoista.
  - ➔ Suurpedoiksi luetaan ilves, karhu, susi ja ahma.
  - ➔ Hirvieläimellä tarkoitetaan kuusipeuraa, saksanhirveä, japaninpeuraa, hirveä, valkohäntäpeuraa ja metsäpeuraa. Metsäkauriin aiheuttamia vahinkoja ei korvata.
  - ➔ Korvauksen enimmäismäärä on enintään vahingoittuneen tai tuhoutuneen omaisuuden käyvän arvon suuruinen.
  - ➔ Tee vahinkoilmoitus viipymättä vahingon havaitsemisen jälkeen paikalliselle maaseutuelinkeinoviranomaiselle, tai jos kyse on metsävahingosta, paikalliselle Metsäkeskuksen toimipisteelle.

10. METSÄTALouden HALLINNOLLiset PIIRTEET

- Metsätalous on maataloudesta oma erillinen tulosityksikkönsä, joten pidä metsätaloudesta omaa muistiinpanokirjaa.
- Metsätalouden taloushallinnon osalta noudatetaan samaa periaatetta kuin maataloudessakin = kirjataan ylös yksinomaan metsätalouteen kohdistuvat tulot ja menot.
- Muistiinpanojen pohjalta annetaan verottajalle Metsätalouden veroilmoitus (lomake 3043). Metsätalouden veroilmoitus annetaan **vain** niinä vuosina, joina metsätaloustoimintaa on ollut, tai jos metsänomistajalla on aikaisemmilta vuosilta purkamattomia varauksia tai metsävähennys, joista on annettava seurantatiedot verottajalle vuosittain (Kts. lisää alempana kohdissa *Metsävähennys, Menovaraus ja Tuhovaraus*.)
  - ➔ Vero-, kausivero- ja vuosi-ilmoitusten osalta noudatetaan samoja määräaikoja ja ohjeistuksia kuin maataloudessakin.
    - ➔ Kaikki kolme voi antaa sähköisenä tai paperisena (Ilmoitus- ja maksumenettely on käsitelty edellä luvussa 6, *Viranomaisraportointi*.)

➔ *HUOM! Jos et kuulu metsänomistajana arvonlisäverovelvollisuuden piiriin, jätä metsätalouden veroilmoitus esitetytyn veroilmoituksen palautuspäivään mennessä.*

- Jos omistat metsäpalstan yhdessä puolisoasi kanssa, riittää, että annatte vain yhden veroilmoituksen metsätaloudesta. Veroilmoitus annetaan sen henkilön nimissä, kenen nimiin metsäpalsta on rekisteröity:

➔ *Metsätila on rekisteröity sille puolisolalle, joka on alkutuottajana arvonlisäverovelvollinen.*

➔ *Jos kumpikaan ei ole ALV-velvollinen tai jos molemmat ovat, metsätila on kirjattu sen puolison nimiin, kenellä on suurempi omistusosuus metsästä.*

➔ *Jos omistusosuudet ovat tasan kummallakin puolisoilla, metsäpalsta on sen puolison nimissä, joka on vanhempi.*

- Metsätaloudelle on ominaista tulojen epätasaisuus. Myyt puuta vain harvoin, koska metsä kasvaa hitaasti. Sen sijaan vähennyskelpoisia metsätalousmenoja sinulla voi olla vuosittain – vähintään yhdistysten jäsenmaksujen ja vakuutusmaksujen verran. Veroilmoitus kannattaa antaa aina, vaikka tuloja ei olekaan kyseisenä vuonna ollut, ja menoja vain vähän! Hyödyt tästä, koska verottaja huomioi vähennykset (=tappiot) muussa verotuksessa.

➔ *Metsätalouden tuloksen ollessa positiivinen, se verotetaan pääomatuloinasi.*

➔ *Jos metsätalouden tulos on tappiollinen, tappio vähennetään ensisijaisesti muista pääomatuloistasi. Jos nekin eivät riitä kattamaan tappiota, tai jos sinulla ei ole lainkaan muita pääomatuloja, verottaja vähentää tappiollisen tuloksen alijäämähyvityksenä ansiotulojesi verosta. Jos tämäkään ei riitä kattamaan tappiota kokonaan, se vahvistetaan pääomatulolajin tappioksi, jonka voit vähentää seuraavan 10 vuoden aikana kertyvistä pääomatuloista.*

- Jos olet metsätaloudessa ALV-velvollinen, sinun tulee antaa metsätalouden kausiveroilmoitus joka vuosi, myös niiltä vuosilta, joina metsätaloustoimintaa ei ole harjoitettu lainkaan.

➔ *ALV-verolliseksi kannattaa hakeutua lähes poikkeuksetta kaikkien metsänomistajien, myös heidän, joiden myyntitulot jäävät alle 10 000 euroon. Tämä juontaa juurensa juurikin tulojen epätasaisuuteen: menoja on metsätoiminnassa lähes vuosittain, mutta tuloja harvoin. Näin ollen säästät metsätalouteen liittyvissä ostoissa lähes vuosittain arvonlisäveron verran, jonka saat ALV-palautuksena takaisin.*

Kestävän metsätalouden rahoitustuki (Kemera)

- Yksityisenä metsänomistajana sinun on mahdollista saada metsätalouteen valtion myöntämää rahallista avustusta tiettyihin metsänhoito- ja metsänparannustöihin, jos arvioit metsäsi olevan yksityistaloudellisesti huonosti kannattava. Alla esitettyihin töihin on mahdollista saada Kemera-tukea:

- *taimikon varhaishoito*
- *nuoren metsän hoito*
- *juurikäävän torjunta*
- *pienpuun kerääminen*
- *metsätien tekeminen*
- *suometsän hoito*
- *metsän terveystarpeiden hoito*
- *ympäristötöitä*
- *metsäluonnon hoitohankkeet*

- Hae tukea Suomen Metsäkeskukselta kirjallisella rahoitushakemuksella. Hakemuslomakkeet ovat tulostettavissa Suomen Metsäkeskuksen Internet-sivuilla osoitteessa http://www.metsakeskus.fi/asiointi-ja-lomakkeet#.V_KIBsl2Ajo. Täytä tarvittavat lomakkeet ja postita ne itseäsi lähimpänä olevaan Metsäkeskuksen toimipisteeseen, joka ottaa hakemuksia vastaan (Hämeenlinna, Vaasa, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Kotka, Mikkeli, Savonlinna, Kokkola, Pori, Seinäjoki, Tampere, Turku, Kajaani, Kuhmo, Oulu, Rovaniemi). Näiden toimistojen osoitetiedot löydät niin ikään Metsäkeskuksen verkkosivuilta.

➔ *Vaihtoehtoisesti voi lähettää rahoitushakemukset sähköpostilla osoitteeseen kemerahakemukset@metsakeskus.fi.*

- Joissakin työlajeissa Suomen Metsäkeskus edellyttää rahoituksen hakijalta lisäksi toteuttamissuunnitelmaa ja työn valmistuttua toteutusilmoitusta. Toimenpiteet aloitetaan vasta sen jälkeen, kun Metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman.

➔ *Taimikon varhaisoidon ja nuoren metsän hoidon voit aloittaa välittömästi hakemuksen jättämisen jälkeen, eli rahoituspäätöstä ei näiden työlajien osalta tarvitse jäädä odottamaan.*

- Suomen Metsäkeskus suorittaa vuosittain tarkastuksia osalle metsäkohteista, joille on vuoden aikana haettu Kemera-tukea. Valvonnan tarkoituksena on varmistua, että rahoituksenhakijat ovat noudattaneet rahoituksen myöntämisen ehtoja. Tarkastuskohteet valitaan sekä painotetusti että satunnaisesti, aivan kuten maatalouden tukienkin osalta. Mikäli sinun metsäsi valitaan tarkastelun kohteeksi, viranomainen ilmoittaa sinulle maastokäynnistä etukäteen.
- Kemera-tuki on sen saajalle metsätalouden veronalaista pääomatuloa, ja se ilmoitetaan Metsätalouden veroilmoituslomakkeella kohdassa 609.

Metsävähennys

- Metsävähennyksellä voit alentaa verotettavan tulon määrää. Se on käytännössä metsätilan hankintamenon poistamista, joten metsävähennys on rinnastettavissa tavallisiin poistoihin. Ota kuitenkin huomioon muutama metsävarauksen tekemiseen liittyvä erityisehto:

➔ *Metsävähennys lasketaan metsävähennyspohjasta. Metsävähennyspohja on enintään 60 prosenttia metsän hankintamenosta.*

➔ *Hankintamenoon luetaan ostohinta ja kauppaan liittyvät kulut, esimerkiksi varainsiirtovero.*

➔ *Voit tehdä metsävähennyksen myös takautuvasti, jos olet hankkinut metsäkiinteistösi vuonna 1993 tai sen jälkeen.*

➔ *Kunakin verovuonna metsävähennyksen määrä on enintään 60 prosenttia pääomatuloista. Koska metsävähennyksen vähimmäismääräksi on säädetty 1 500 euroa, käytännössä verovuoden veronalaisten pääomatulojen täytyy olla vähintään 2 500 euroa, jotta vähennys olisi mahdollista tehdä.*

➔ *Käytännössä joka kerta kun käytät metsävähennystä, metsävähennyspohja pienenee. Tämä ilmiö on verrattavissa siihen, että hyödykkeiden menojäännös pienenee joka kerta, kun teet poistoja käyttöomaisuudesta.*

➔ *Metsävähennystä käyttäessä sinun täytyy täyttää seurantalaskelma Metsätalouden veroilmoituslomakkeelle, joka löytyy kohdassa III.*

➔ *Itse metsävähennyksen ilmoitat kohdassa 615.*

➔ *Kun olet kerran käyttänyt metsävähennystä, sinun täytyy antaa siitä vuosittain seurantatiedot verottajalle, vaikka muuta metsätaloustoimintaa ei olekaan ollut koko vuonna.*

- Metsävähennykselle ei ole säädetty määräaikaa. Voit tehdä metsävähennyksen vuosittain koko omistusaikanasi aina, kun metsätalouden pääomatulojen vähimmäismäärä (2 500 euroa) sen sallii.
- Tarkastele alla olevaa esimerkkiä, joka havainnollistaa metsävähennyksen käyttöä.

Esimerkki

Matti Maatalousyrittäjä on vuonna 2014 ostanut metsäkiinteistön, jonka kokonaishankintahinta on ollut 100 000 euroa. Kyseisen metsäkiinteistön metsävähennyksen enimmäismääräksi (metsävähennyspohja) muodostuu siten 60 000 euroa (100 000 euroa x 60 %).

2014 Matin vuoden 2014 metsätalouden veronalaiset pääomatulot olivat 1 000 euroa. Kun verovuonna vähennettävän metsävähennyksen vähimmäismäärän on oltava 1 500 euroa, ei Matti voi vähentää vuoden 2014 metsätalouden tuloista lainkaan metsävähennystä. Matin koko 60 000 euron suuruinen metsävähennyspohja säilyy käyttämättömänä.

2015 Matin vuoden 2015 metsätalouden veronalaiset pääomatulot ovat 20 000 euroa. Matti vähentää verovuoden metsätalouden pääomatuloista suurimman mahdollisen metsävähennyksen. Matin vähentämän metsävähennyksen määrä on siis 12 000 euroa (20 000 euroa x 60 %). Tuleville vuosille Matille jää käytettäväksi metsävähennyspohjaa 48 000 euroa (60 000 euroa - 12 000 euroa).

Menovaraus

- Menovarauksella osan verovuonna saaduista tuloista voi siirtää tuloutettavaksi ja verotettavaksi myöhempään ajankohtaan. Sen tarkoituksena on lykätä veronmaksua ja siirtää tuloa vuosien päähän kattamaan tulevia menoja.
- Menovarauksen suuruus on enintään 15 prosenttia metsätalouden verovuoden pääomatuloista, josta on vähennetty ensin mahdollinen hankintatyön arvo sekä metsävähennys (Lue lisää hankintatyöstä kohdassa *Puukauppamuodot*.)
- Tulouta menovaraus neljäntenä vuotena varauksen tekemisestä. Jos metsätilasi sijaitsee entisessä Oulun tai Lapin läänissä, menovarauksella on hieman pidempi tuloutusaika – kuusi vuotta.
- Menovaraus ilmoitetaan Metsätalouden veroilmoituksella kohdassa 616.

➔ *Varauksen seurantatiedot annetaan verottajalle kohdassa 25.*

Tuhovaraus

- Tuhoutuneen metsän perusteella maksettava vahinko- tai vakuutuskorvaus luetaan metsänomistajan pääomatuloksi. Jos olet saanut tällaisen korvauksen, voit siirtää sen tuloutettavaksi vuosien päähän tuhovaruksella.
  - ➔ *Varauksen suuruus on enintään se määrä, joka vastaa tuhoutuneen metsän uudistamismenoja.*
  - ➔ *Noudata tuhovaruksessa samoja tuloksi merkitsemismääraaikoja kuin menovarauksessa.*
- Tuhovaraus ilmoitetaan Metsätalouden veroilmoituksella kohdassa 617.
  - ➔ *Varauksen seurantatiedot annetaan verottajalle kohdassa 26.*

Metsätalouden poistot

- Metsätalouden poistoissa sovelletaan samoja periaatteita ja enimmäispoistoprosenttikantoja kuin maatalouden poistoissakin. Poistot on käsitelty kattavasti luvussa 3.
- Jos käytät jotakin hyödykettä tai rakennusta niin maataloudessa kuin metsätaloudessakin, jaa vuosittainen poisto eri tulolähteille käyttäen prosentuaalista osuutta.
  - ➔ *Käytät traktoria pääsääntöisesti maataloudessa. Joskus harvoin teet traktorilla myös metsätaloustöitä. Arvioit, että käytät traktoria maataloudessa 90 prosenttia sen käyttöajasta. Tee traktorista poisto maatalouden veroilmoituksessa 90 prosentin mukaan ja loput 10 prosenttia vähennä metsätalouden veroilmoituksella.*
- Tutustu alla myös muutamaan metsätalouden poistoja koskevaan erikoispiirteeseen.
  - *Pysyvien metsäteiden rakentamiskulut sekä metsän ojituksesta johtuneet menot vähennetään poistoina, poistokantana käytetään enintään 15 prosenttia menojäännöksestä.*
  - *Teiden ja ojien ylläpidosta aiheutuvat kustannukset on vähennettävä vuosikuluina kerralla.*
  - *Vesihuollon ja -korjausten kulut saa vähentää vuosikuluina kerralla.*
  - *Kustakin hyödykkeestä ensimmäinen poisto tehdään jo käyttöönottovuonna.*
  - *Hyödykkeen menon tai menojäännöksen ollessa alle 200 euroa, se poistetaan kerralla.*
  - *Hyödykkeestä ei tehdä poistoa sinä vuonna, minä se myytiin tai luovutettiin.*

Puukauppa

- Ilmoita aikomuksestasi myydä puuta Suomen Metsäkeskukselle 10 vuorokauden sisällä ennen hakuun aloittamista.
  - ➔ *Ilmoittaminen tapahtuu metsänkäyttöilmoituksella, ja se voidaan tehdä verkossa metsään.fi -palvelussa, johon kirjaudutaan verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella. Vaihtoehtoisesti ilmoituksen voi toimittaa kirjallisesti siihen Metsäkeskuksen alueyksikköön, jonka alueella metsätila sijaitsee.*

➔ *Yleinen käytäntö on, että leimikon suunnittelija tai puunostaja huolehtii metsänkäyttöilmoituksen laatimisesta ja lähettämisestä Metsäkeskukselle. Tehtävänäsi on varmistaa, että ilmoitus on tehty. Jos ilmoitus on jäänyt tekemättä, voit tehdä sen itse.*

- Jos kuulut arvonlisäverovelvollisiin, lisää puun myyntihintaan 24 prosentin arvonlisävero. Tuolloin ilmoitat veroilmoituksella puun myyntituloiksi arvonlisäverottomat myyntitulot. Arvonlisäveron ilmoitat luonnollisesti kausiveroilmoituksella.
- Puun ostaja toimittaa ennakonpidätyksen jalostamattoman puutavaran arvonlisäverottomasta myyntihinnasta. Ennakonpidätyksen määrä on 20 prosenttia pystykaupoissa ja 14 prosenttia hankinta- ja käteiskaupoissa.

➔ *Puun myyjänä sinun on muistettava olla vähentämättä näitä ennakonpidätyksiä veroilmoituksella, koska verottaja saa niistä tiedot puun ostajilta.*

Puukauppamuodot

- Puukauppamuotoja on kolme erilaista. Se, millä tavoin puunmyynti on toteutettu, vaikuttaa verotukseen.
- *Pystykauppa* on puunmyyntimuodoista yleisin. Siinä puun ostaja saapuu metsäpalstalle, suorittaa puun korjuun ja kuljettaa puutavaran käyttöpaikalleen itse. Sinun ei käytännössä tarvitse itse huolehtia mistään muusta kuin siitä, että hankit puullesi ostajan.

➔ *Pystykaupassa saatu tulo on sinulle aina pääomatuloa.*

➔ *Pystykauppatulot ilmoitetaan veroilmoituksen kohdassa 603.*

- *Hankintakaupassa* korjaat puun itse ja toimitat sen tietyn mittaisena tiettyyn aikaan tienvarteen. Tämä puukauppamuoto pohjautuu ennalta laadittuun sopimukseen puun myyjän ja puun ostajan välillä.

➔ *Saatu puutulo on tässä kauppamuodossa sekä pääoma- että ansiotuloa.*

➔ *Hankintakauppatulot ilmoitetaan veroilmoituksen kohdassa 604. (Ilmoita myyntitulot tässä kohdassa kokonaisina, ja vähennä hankintatyön arvo kohdassa 605.) (Lue lisää hankintatyön arvosta alempana.)*

- *Käteiskaupassa* korjaat puun itse, kuljetat ostajalle ja tarjoat puuta ilman ennalta laadittua sopimusta.

➔ *Saatu puutulo on tässä kauppamuodossa sekä pääoma- että ansiotuloa.*

➔ *Käteiskauppatulot ilmoitetaan samassa kohdassa hankintakauppojen kanssa, kohdassa 604. (Ilmoita myyntitulot tässä kohdassa kokonaisina, ja vähennä hankintatyön arvo kohdassa 605.)*

- *Myynti kotitalouksille poltto- ja joulupuiden muodossa* on vielä yksi erillinen puukauppamuoto.

➔ *Saatu puutulo on tässä kauppamuodossa sekä pääoma- että ansiotuloa.*

➔ *Tulot ilmoitetaan kohdassa 613. (Ilmoita myyntitulot tässä kohdassa kokonaisina ja vähennä hankintatyön arvo kohdassa 625.)*

Pieni tietoisuus hankintatyöstä

Hankinta- ja käteiskaupoissa ansiotulo-osuus muodostuu metsänomistajalle puun kaadosta ja kuljetuksesta maksettavasta korvauksesta, joka on nimeltään *hankintatyö*. Hankintatyöksi katsotaan maanomistajan oma, puolison, yli 14-vuotiaan lapsen tai metsän hallinto-oikeuden haltijan työsuoritus.

- Hankintatyön arvon määrittämiseksi voit käyttää metsäalan työehtosopimuksen palkkoja, tai vaihtoehtoisesti verottajan vuosittain julkaisemia keskimääräistaksoja, jotka julkaistaan veroilmoituksen täyttöoppaassa.
- Anna verottajalle selvitys verovuonna tehdystä hankintatyöstä veroilmoituksen kohdassa II. Ilmoitukset annetaan kuutiometreissä.
  - **HUOM!** Hankintatyö on verovapaata siltä osin, kun verovuoden aikana valmistetun ja kuljetetun puutavaran määrä ei ylitä 125 kuutiometriä. Tätä ylittävää osaa verotetaan ansiotulona.
  - Jos hankinta- ja käteiskaupoissa puun kaadon ja kuljetuksen hoitaa ulkopuolinen palkattu taho, kyseessä ei ole hankintatyö. Tuolloin palkatulle työntekijälle maksettu korvaus vähennetään tulonhankkimisvähennyksenä.

Puun otto yksityiseen käyttöön

- Puun otto omaan käyttöön rinnastetaan myyntiin.
- Saat ottaa puuta omaan käyttöön 850 euron edestä vuosittain ilman veroseuraamuksia, jos yksityistalouteen otettu puu käytetään oman talon rakentamiseen tai korjaukseen.
  - Jos omaan käyttöön otto ylittää tuon summan, ylimenevältä osalta muodostuu sinulle arvonlisäverovelkaa, jonka ilmoitat kausiveroilmoituksella.
  - Ilmoita ylimenevä summa myös veroilmoituksessa kohdassa 4.3., jolloin se lasketaan mukaan verotettaviin tuloihisi.
  - Määritä puutavaran arvo kantoraha-arvon tai verottajan vuosittain julkaisemien puunarvohintojen perusteella. Ajankohtaiset kantoraha-arvot saat muun muassa Metsäteollisuus ry:n Internet-sivuilta.
  - Muuhun tarkoitukseen kuin asuinrakennuksen rakentamiseen tai kunnostamiseen otettu puutavara (esimerkiksi lämmityspuiden otto) on kokonaan verovapaata tuloverotuksessa.
    - **HUOM!** Muista kuitenkin, että myös tuloverovapaasta omasta käytöstä täytyy maksaa arvonlisävero siltä osin, kuin oma käyttö ylittää 850 euron vähäisen käytön rajan.

Puun otto maatalous- ja elinkeinokäyttöön

- Puun arvo, jota käytät maataloudessa lämmitykseen, tarvepuuna tai jatkojalostuksen raaka-aineena, on metsätalouden pääomatuloa.

- ➔ *Määritä puutavaran arvo kantoraha-arvon perusteella.*
- ➔ *Metsätaloudessa verotettu puun arvo on maatalouden vähennyskelpoinen menoerä.*

- Jos otat puuta maatalousrakennuksen rakentamiseen ja/tai korjaamiseen, käytetään *hiljaista kuittausta*, tosin sanoen puutavaran ottoa maatalouden tuotantorakennuksen rakentamista tai korjaamista varten ei merkitä metsätalouden tuloksi eikä maatalouden menoksi. Hiljaista kuittausta käytetään myös, kun on kyse elinkeinotoimintaan tarkoitetun rakennuksen rakentamiseen ja/tai korjaamiseen otetusta puutavarasta.

Muihin tulolähteisiin siirtyvät tulot

- Joitakin tuloja ei verotuksellisesti katsota metsätaloustoimintaan kuuluviksi, vaikka nämä tulot muodostuisivatkin juuri metsämaalla. Alla on lueteltu, mitkä kaikki ”poikkeukselliset” erät kuuluvat mihinkin tulolähteeseen. Jos sinulla on tällaisia tuloja, muista ilmoittaa ne oikealla veroilmoituksella!

Maatalouden tulolähteeseen kuuluvat:

- *Jäkälän, kuntan, sammaleen myyntitulot*
- *Maa-aineksen pienimuotoisesta jalostus- ja kuljetustoiminnasta saatu tulo*
- *Puutavaran jatkojalostuksesta saatu tulo*
- *Metsätilan kiinteistön ja/tai kaluston vuokrauksesta saatu tulo*
- *Omalla metsätalouden kalustolla tehdystä satunnaisesta koneurakoinnista saadut tulot*
- *Muualta kuin omasta metsästä hankitun puutavaran myyntitulo*

Henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvat (ilmoita esitäytetyllä ilmoituksella):

- *Puun myynti omalta tontilta*
- *Sora-, multa-, savi- ja muiden vastaavien maalajien myyntitulot*

Elinkeinotoimintaan kuuluvat:

- *Maa-aineksen laajemmasta jalostus- ja/tai kuljetustoiminnasta saatu tulo*

LIITE 2: MAATALOUSYRITTÄJÄN HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. *Mitkä ovat keskeisimpiä / merkittävimpiä menoeriä maataloudessa?*
2. *Näkyykö maalis-huhtikuussa saapuvalla esitetyllä veroilmoituksella maatalouden tulot? Teknisestihän ne kerkeäisivät alustavaan veropäätökseen, koska maatalouden tulot ilmoitetaan jo helmikuun lopussa. Verottajan mukaan yritystoiminnan tulot näkyvät kuitenkin vasta lopullisessa verotuspäätöksessä.*
3. *Ymmärsinkö oikein, että maatalouden veroilmoitus on verrattavissa Kirjanpitolaissa tarkoitettuun tilinpäätökseen, jolloin se on säilytettävä kymmenen vuotta tilikauden päättymisestä?*
4. *Onko muistiinpanokirja rinnastettavissa tilinpäätökseen vai tositteisiin?*
5. *Ymmärsinkö oikein, että samalla kausiveroilmoituksella luonnollinen henkilö voi ilmoittaa kaikkien yritystensä tiedot?*
6. *Voiko samalla luonnollisella henkilöllä olla monta Y-tunnusta?*
7. *Mistä työnantaja saa tietoa maksettavista vähimmäispalkoista, lomista, työajoista, työterveydenhuollosta ym.?*
8. *Jos maataloudenharjoittajalla ei ole kiinnostusta tai aikaa perehtyä Maaseutuelinkeinojen työehtosopimukseen, ja täten häneltä puuttuu tarvittavat tiedot työnantajan vähimmäisvelvoitteista työntekijöitä kohtaan, voiko hän silti toimia työnantajana?*
9. *Oletko itse perehtynyt Maaseutuelinkeinojen TES:iin? Suositteletko muille maataloudenharjoittajille TES:iin perehtymistä siltä varalta, että heidän täytyy joskus palkata ulkopuolista työvoimaa?*
10. *Mitkä seikat työnantajan on otettava huomioon arvioitaessa palkattavien työntekijöiden määrää? Millä itse arvioit tarvittavan työvoiman määrää mansikkatilalla?*
11. *Millaisiin töihin palkkaat yrittäjäperheen ulkopuolisia työntekijöitä?*
12. *Tietämäni mukaan mansikkatilat työllistävät lähinnä ulkomaalaisia työntekijöitä. Mistä maista teille tulee eniten työntekijöitä?*
13. *Mitä kaikkea työnantajan pitäisi tietää palkattaessa ulkomaalaisia työntekijöitä?*